

14 ΙΑΝ 2005

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
«ΘΕΟΦΡΑΣΤΕΙΟ» ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ**

Αρ. υπ. 90

**ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ
2000/60/ΕΕ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ
'ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ & ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ'**

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Λέκκας Θεμιστοκλής

115641

Μυτιλήνη 2004

**Ανδρέας Λαλιώτης
Βασιλική Χάραρη**

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον Καθηγητή του τμήματος Περιβάλλοντος και Διευθυντή του Θεοφράσειου Μεταπτυχιακού Προγράμματος κ. Θεμιστοκλή Λέκκα για την ανάθεση και υποστήριξη της πτυχιακής εργασίας μας. Επίσης θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους Διδάσκοντες του τμήματος Περιβάλλοντος κ. Παναγιώτη Παρασκευά και κ. Αναστασία Νικολάου, που μας τίμησαν με την αποδοχή τους ως μέλη της τριμελούς εξεταστικής επιτροπής.

**ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ
2000/60/ΕΕ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ & ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

‘ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ ΠΛΑΙΣΙΟ (2000/60/ΕΚ) ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ’

1. Πρόλογος	7
2. Εισαγωγή	8
2α. Κύριες δράσεις των κρατών μελών	11
3. Ιστορικό της Οδηγίας- Πλαίσιο για την Εφαρμογή Κοινής Στρατηγικής	12
4. Πεδίο Εφαρμογής της ΕΚΣ για την Οδηγία	14
4α. Οριζόντιες εφαρμογές	15
4β. Κατακόρυφες εφαρμογές	15
5. Η Εφαρμογή της Κοινής Στρατηγικής. Σχέδιο εργασιών 2003-2004	17
6. Χρήση των Εγγράφων Καθοδήγησης από τις ΜΚΟ	18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

‘Η ΟΔΗΓΙΑ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ’

1. Οφέλη της Οδηγίας	20
2. ‘Καλή’ Οικολογική Κατάσταση	22
3. Η ‘Μη-Επιδείνωση’ των Υδάτων	24
3α. Τρόποι για τον προσδιορισμό της επιδείνωσης	27
4. Οικολογικοί Στόχοι της Οδηγίας	28
5. Ο Ρόλος της Περιφερειακής και Αγροτικής Πολιτικής στην ΕΕ καθώς και η Χρηματοδότηση στην Εφαρμογή της Οδηγίας	29
5α. Ο ρόλος της κοινής αγροτικής πολιτικής στην επίτευξη των στόχων της οδηγίας	30
6. Η Σημασία της Πολιτικής των Εδαφών στο Πλαίσιο της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης ΛΑΠ	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

‘Τα Έγγραφα Καθοδήγησης για την Εφαρμογή Κοινής Στρατηγικής’

1. Τα Έγγραφα Καθοδήγησης της ΕΚΣ για την Οδηγία	35
2. Εφαρμογή των Εγγράφων Καθοδήγησης της Οδηγίας	35

3. Οι Υγρότοποι ως Μέρος της Διαδικασίας της ΕΚΣ	36
4. Οι Πλημμύρες και τα Έγγραφα Καθοδήγησης της ΕΚΣ	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ	
‘Τεχνικές για τη Χρησιμοποίηση των Εγγράφων Καθοδήγησης’	41
1. Προσδιορισμός των Υδάτινων Σωμάτων	41
1α. Εισαγωγή	41
1β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	42
1γ. Αποτελέσματα	44
1δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	48
2. Δημόσια Συμμετοχή	50
2α. Εισαγωγή	50
2β. Αποτελέσματα	51
2γ. Ενέργειες των ΜΚΟ	51
3. Υγρότοποι	53
3α. Εισαγωγή	53
3β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	54
3γ. Αποτελέσματα	56
3δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	58
4. Ανάλυση των Πιέσεων και των Επιδράσεων (ΑΠ & Ε)	60
4α. Εισαγωγή	60
4β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	61
4γ. Αποτελέσματα	62
4δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	63
5. Οικολογική Ταξινόμηση	64
5α. Εισαγωγή	65
5β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	70
5γ. Αποτελέσματα	71
5δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	72
6. Προσδιορισμός και Σχεδιασμός των Ιδιαιτέρως Τροποποιημένων (ΙΤΥΣ) και Τεχνητών Υδάτινων Σωμάτων (ΤΥΣ)	74
6α. Εισαγωγή	74
6β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	75
6γ. Αποτελέσματα	76
6δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	79
7. Διαδικασία Προγραμματισμού	80
7α. Εισαγωγή	80

7β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	81
7γ. Αποτελέσματα	82
7δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	84
8. Οικονομική Ανάλυση	84
8α. Εισαγωγή	84
8β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	86
8γ. Αποτελέσματα	87
8δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	89
9. Έλεγχος	90
9α. Εισαγωγή	91
9β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	92
9γ. Αποτελέσματα	93
9δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	93
10. Διαβαθμονόμηση	94
10α. Εισαγωγή	94
10β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	95
10γ. Αποτελέσματα	96
10δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	97
11. Γεωγραφικά Πληροφοριακά Συστήματα (ΓΠΣ)	98
11α. Εισαγωγή	98
11β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων	100
11γ. Αποτελέσματα	101
11δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	102
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε	
‘ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΆΣΚΗΣΗ ΛΑΠ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ’	103
1. Εισαγωγή	103
2. Τρέχοντα Προβλήματα κατά τη Διαδικασία Ελέγχου της Πιλοτικής Άσκησης	107
2α. Ανεπαρκής συμμετοχή των περιβαλλοντικών ΜΚΟ	107
2β. Ανεπαρκής εφαρμογή της οδηγίας σε εθνικό επίπεδο	109
2γ. Ανεπαρκής ολοκλήρωση	111
2δ. Ενέργειες των ΜΚΟ	113
3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	115

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

‘ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ & ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ’	118
1. Εισαγωγή	118
1α. Η συντακτική ομάδα της δημόσιας συμμετοχής	119
1β. Οι διατάξεις της οδηγίας για τη δημόσια συμμετοχή	119
1γ. Γλωσσάριο	121
2. Δημόσια Συμμετοχή	122
2α. Κατηγορίες συμμετεχόντων	125
2β. Καθορισμός του χρόνου ένταξης των συμμετεχόντων στη διαδικασία	127
2γ. Πεδίο και χρονικό πλαίσιο της δημόσιας συμμετοχής	129
2δ. Επίπεδο δημόσιας συμμετοχής	130
2ε. Διαδικασία εμπλοκής των συμμετεχόντων στα στάδια της οδηγίας	132
3. Ενεργός Συμμετοχή όλων των Ενδιαφερόμενων Μερών στη Διαδικασία Σχεδιασμού της Οδηγίας	134
3α. Εισαγωγή στην ενεργό συμμετοχή	134
3β. Ενεργός συμμετοχή στον κύκλο προγράμματος της οδηγίας	136
<i>Αναθεώρηση των πέσεων και των επιδράσεων</i>	137
<i>Οικονομική ανάλυση</i>	137
<i>Ταξινόμηση και επίτευξη στόχων</i>	138
<i>Ανάλυση χάσματος (Gap analysis)</i>	138
<i>Προσδιορισμός των Ιδιαίτερος Τροποποιημένων Υδάτινων Σωμάτων</i>	139
4. Διαβουλεύσεις	144
4α. Εισαγωγή στις διαβουλεύσεις	144
<i>Κώδικας Εφαρμογής για τις Γραπτές Διαβουλεύσεις</i>	146
4β. Διαχείριση των πληροφοριών και των σχολίων	146
<i>Συλλογή των Απαντήσεων</i>	147
<i>Ανάλυση των Σχολίων</i>	148
4γ. Οι διαβουλεύσεις στο χρονοδιάγραμμα και στο πρόγραμμα εργασιών	148
<i>Οργάνωση των Διαβουλεύσεων</i>	148
4δ. Οι διαβουλεύσεις στα ‘σημαντικά’ ζητήματα διαχείρισης των υδάτων	150
4ε. Οι διαβουλεύσεις στα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ	150
4στ. Συγχρονισμός των διαβουλεύσεων και διεθνής συντονισμός	151
5. Πρόσβαση στις Πληροφορίες και στα Βοηθητικά Έγγραφα	152
5α. ‘Ανεφοδιασμός Πληροφοριών’ στα διαφορετικά στάδια εφαρμογής	152
5β. Πρόσβαση στα βοηθητικά έγγραφα και στις πληροφορίες	153

6. Αξιολόγηση, Έκθεση των Αποτελεσμάτων της Ενεργού Συμμετοχής, Δημόσιες Πληροφορίες και Μέτρα Διαβουλεύσεων	154
6α. Υποβολή έκθεσης	155
6β. Αξιολόγηση	156
<i>Πλαίσιο Αξιολόγησης των Διαδικασιών Συμμετοχής</i>	157
7. Η Προσέγγιση Εκμάθησης της Δημόσιας Συμμετοχής	158
7α. Ο παράγοντας ‘πλαίσιο’	159
<i>Η στάση των δημόσιων αρχών απέναντι στο περιβάλλον και στους άλλους συμμετέχοντες</i>	161
<i>Οργανωτικές Αλλαγές</i>	162
<i>Πολιτική υποχρέωση και κατανομή των πόρων</i>	163
<i>Δημιουργία υποδομής και αντιπροσώπευση των συμμετεχόντων</i>	164
<i>Δημόσια συμμετοχή πέρα από τις οργανώσεις στους μεμονωμένους πολίτες και τις επιχειρήσεις</i>	166
<i>Προγράμματα επίδειξης για να καλλιεργηθεί η εμπιστοσύνη και να αξιοποιηθεί η εμπειρία</i>	166
7β. Ο παράγοντας ‘διαδικασία’	167
<i>Έγκαιρη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία καθορισμού των αρμοδιοτήτων</i>	168
<i>Ανάπτυξη συνεργασίας στη διαδικασία σχεδιασμού</i>	169
<i>Εκμάθηση των συμμετεχόντων</i>	170
<i>Αμοιβαίος σεβασμός</i>	170
<i>Ευέλικτη και ‘ανοικτή’ διαδικασία</i>	171
<i>Συνεχής αξιολόγηση</i>	171
<i>Ανεξάρτητη συμμετοχή (independent facilitation)</i>	171
<i>Τρέχουσες διαδικασίες (ongoing)</i>	172
7γ. Ο Παράγοντας ‘περιεχόμενο’	172
<i>Εκτίμηση της ποικιλομορφίας των γνώσεων</i>	173
<i>Εύρεση στοιχείων, αποδείξεων και ύπαρξη αβεβαιότητας</i>	173
<i>Υποβολή έκθεσης και επικοινωνία</i>	174
7δ. Συμπεράσματα	174
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	175
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	185

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α

Α. 'ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ ΠΛΑΙΣΙΟ (2000/60/ΕΚ) ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ'

1. Πρόλογος

Οι άνθρωποι ενδιαφέρονται για το νερό. Μια πρόσφατη έρευνα¹ στην Ευρώπη για το περιβάλλον παρουσιάζει ότι οι πολίτες ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο για τη ρύπανση των ποταμών, των λιμνών, των υπόγειων νερών και των παράκτιων υδάτων. Το 2002, περισσότεροι από το 40% των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν 'πολύ ανήσυχoi' για την κατάσταση των οικοσυστημάτων γλυκού νερού.

Η προστασία των υδάτων είναι για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) μία από τις παλαιότερες περιβαλλοντικές πολιτικές. Υπάρχουν πάνω από είκοσι νομοθεσίες για την προστασία των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, από τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Οι νομοθεσίες αυτές θέτουν πρότυπα ποιότητας νερού και απαιτούν τεχνικές μείωσης και ελέγχους εκπομπής της ρύπανσης, για μια ποικιλία χρήσεων και δραστηριοτήτων ύδατος². Παρά τη νομοθεσία αυτή, η ποιότητα των υδάτων απέχει από τα αποδεκτά όρια. Οι μικρότεροι ποταμοί και λίμνες, καθώς επίσης και τα υπόγεια νερά, ακόμα επιδεινώνονται, ιδιαίτερα εκείνα που επηρεάζονται από τη διάχυτη ρύπανση. Αυτό οφείλεται, γιατί πολλοί από τους σχετικούς νόμους της ΕΕ δεν εφαρμόστηκαν ή επιβλήθηκαν. Επίσης, οι στόχοι άλλων πολιτικών της ΕΕ, που περιλαμβάνουν τη βιομηχανία, τη γεωργία και τη μεταφορά, είναι σε 'ανοικτή' σύγκρουση με τους στόχους³ της προστασίας των υδάτων.

Η οδηγία πλαίσιο των υδάτων (Δεκέμβριος 2000) παρέχει ένα νέο κεφάλαιο για την πολιτική ύδατος της ΕΕ καθώς παγιώνει υπάρχοντες νόμους, προσθέτει νέες περιβαλλοντικές πράξεις και διαχειριστικά εργαλεία και, επιπλέον, δίνει έναν γενικό οικολογικό στόχο. Για δεκαετίες, οι ομάδες ενδιαφέροντος και ο ακαδημαϊκός κόσμος απαιτούν οι πολιτικές για το περιβάλλον και οι στόχοι να προσανατολίζονται προς την βιώσιμη διαχείριση του περιβάλλοντος, την κατάλληλη και μακροπρόθεσμη λειτουργία των

οικοσυστημάτων και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Οι ιθύνοντες αναγνώρισαν τελικά αυτήν την απαίτηση και την ενσωμάτωσαν στο νόμο της ΕΕ μέσω της οδηγίας.

Η οδηγία είναι ένα μεγάλο εργαλείο στη βελτίωση της πολιτικής των υδάτων της ΕΕ, το οποίο επικεντρώνεται στα σημαντικά αποτελέσματα και μας ενθαρρύνει να κάνουμε πράξη τη νομοθεσία λαμβάνοντας αποφάσεις για τη διαχείριση ύδατος. Εντούτοις, επειδή η οδηγία είναι ένα γενικό πλαίσιο, το οποίο πρέπει να φτιαχτεί με συγκεκριμένους στόχους και μέτρα σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμών(ΛΑΠ), αφήνει στα κράτη μέλη μεγάλο περιθώριο ελιγμών⁴. Επειδή πολλοί νόμοι της ΕΕ ποτέ δεν εφαρμόστηκαν ή επιβλήθηκαν κατάλληλα υπάρχει επιφύλαξη ως προς το εάν οι κυβερνήσεις θα ακολουθήσουν μια ολοκληρωμένη και οικολογικά αποδεκτή διαχείριση ΛΑΠ, όπως το απαιτεί η οδηγία. Έτσι η επιτυχία αυτού του νέου νόμου θα κριθεί από τα αποτελέσματα και εάν θα επιτευχθεί η 'καλή οικολογική' και 'χημική κατάσταση' σε όλα τα ύδατα μέχρι το 2015, όπως απαιτείται από το νομικό κείμενο.

Είναι σημαντικό ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα μέλη της ΕΕ έχουν αναγνωρίσει το πιθανό κενό μεταξύ του θεωρητικού κειμένου και της πρακτικής εφαρμογής της οδηγίας. Από το 2001 έχουν γίνει προσπάθειες για την παροχή μιας κοινής αντίληψης και καθοδήγησης, για την εφαρμογή της οδηγίας. Αυτή η διαδικασία είναι γνωστή ως Εφαρμογή της Κοινής Στρατηγικής (ΕΚΣ) της οδηγίας, η οποία μέχρι στιγμής αποτελείται από 13 έγγραφα καθοδήγησης. Η διαδικασία αυτή είναι μια καλή αφετηρία και πρέπει να χρησιμοποιηθεί ευρέως. Εντούτοις, πολλές συστάσεις των καθοδηγητικών εγγράφων δεν είναι εύκολα κατανοητές, ούτε αρκετά φιλόδοξες για την επίτευξη των στόχων της οδηγίας. Η χρήση των εγγράφων καθοδήγησης είναι ουσιαστική, αλλά αυτά δεν αποτελούν πάγια σχεδιαγράμματα για την εφαρμογή της οδηγίας.

2. Εισαγωγή

Η οδηγία πλαίσιο των υδάτων⁵ είναι σε ισχύ από τις 22 Δεκεμβρίου 2000. Ο σκοπός της είναι να θεσπίσει το πλαίσιο για να προστατευθούν όλα τα ύδατα (εσωτερικά επιφανειακά ύδατα, μεταβατικά, παράκτια και υπόγεια νερά). Στο

πλαίσιο της οδηγίας, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να αποτρέψουν την περαιτέρω επιδείνωση, να ενισχύσουν και να αποκαταστήσουν τη κατάσταση των υδρόβιων οικοσυστημάτων, καθώς επίσης και των επίγειων οικοσυστημάτων και υγροτόπων που εξαρτώνται άμεσα από τα υδρόβια οικοσυστήματα. Ο στόχος της είναι να επιτύχει 'καλή οικολογική' και 'χημική κατάσταση' μέχρι το 2015. Ένα σχεδόν 'ανενόχλητο' φυσικό περιβάλλον παρέχει τη συγκριτική μέτρηση των επιδόσεων για αυτόν τον στόχο.

Η οδηγία πλαίσιο των υδάτων εξετάζει τρία κεντρικά στοιχεία του υδρόβιου οικοσυστήματος.

- ✓ την ποιότητα του ύδατος, η οποία μπορεί να απειληθεί από την ανθρωπογενή ρύπανση, που περιλαμβάνει βιομηχανικές χημικές ουσίες (λιπάσματα, φυτοφάρμακα), αστικά ή βιομηχανικά απόβλητα (απορρυπαντικά, φαρμακευτικά είδη, PAHs).
- ✓ την ποσότητα του ύδατος (ο όγκος και η ροή-υδρολογικό καθεστώς), η οποία μπορεί να απειληθεί από τις αντλήσεις, την αποξήρανση, την εκβάθυνση, τα κανάλια, τα φράγματα και όλα τα είδη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, που σχετίζονται με την παραγωγή ενέργειας, τη μεταφορά, τη βιομηχανία και τη γεωργία.
- ✓ τον υδροβιότοπο (μορφολογία ποταμών, λιμνών και ακτών, συμπεριλαμβανομένης της δομής και της σύνθεσης των ιζημάτων), ο οποίος μπορεί να απειληθεί από την εντατική χρήση και διάβρωση του εδάφους καθώς επίσης και από τις υποδομές που δημιουργούνται για τις παραπάνω δραστηριότητες.

Η ποιότητα, η ποσότητα και ο υδροβιότοπος είναι εξίσου σημαντικοί και αλληλοεξαρτώμενοι παράγοντες για την επίτευξη της 'καλής' οικολογικής κατάστασης.

Είναι η πρώτη φορά που μια οδηγία της ΕΕ εξετάζει όχι μόνο τις χημικές πτυχές της προστασίας των υδάτων αλλά και τις οικολογικές πτυχές, όπως είναι η ροή, η σύνθεση και η αφθονία των υδρόβιων οργανισμών. Η οδηγία χρησιμοποιεί τη ΛΑΠ, δηλ. τη γεωγραφική περιοχή που στραγγίζει όλα τα επιφανειακά νερά σε ένα ενιαίο σημείο, ως τη λειτουργική μονάδα. Από

οικολογική άποψη αυτή είναι η σωστή προσέγγιση για τη διαχείριση των υδάτων. Έτσι η οδηγία προάγει την ολοκληρωμένη διαχείριση ΛΑΠ ως τον αποδοτικότερο τρόπο να επιτευχθεί η βιώσιμη χρήση των υδάτων. Αυτό, με τη σειρά του, απαιτεί συντονισμένο προγραμματισμό για τις χρήσεις γης και τους υδάτινους πόρους, μέσα σε ολόκληρη τη λεκάνη που καλύπτει όλα τα επιφανειακά, παράκτια και υπόγεια ύδατα, καθώς επίσης και τις δραστηριότητες χρήσης γης.

Η 'προληπτική αρχή' και η αρχή 'ο ρυπαίνων πληρώνει' από την Ευρωπαϊκή Συνθήκη είναι ενσωματωμένες στην οδηγία, η οποία προωθεί τη βιώσιμη χρήση των υδάτινων πόρων, βασιζόμενη στη μακροπρόθεσμη προστασία, συμπεριλαμβανομένων πολιτικών όπως είναι η τιμολόγηση του ύδατος. Η οδηγία απαιτεί από τα κράτη μέλη σταδιακά να μειώσουν τις απαλλαγές, τις εκπομπές και τις ουσίες προτεραιότητας και να σταματήσουν ή να καταργήσουν τις επικίνδυνες ουσίες. Η οδηγία ζητά να μειωθεί η ρύπανση των υπόγειων νερών και να αποτραπεί η περαιτέρω ρύπανση. Η εφαρμογή της θα πρέπει να μετριάσει τα αποτελέσματα από τις πλημμύρες και τις ξηρασίες.

Τα κράτη μέλη πρέπει να προσδιορίσουν κάθε ΛΑΠ μέσα στο εθνικό τους έδαφος και να ορίσουν τις μεμονωμένες περιοχές ΛΑΠ, οι οποίες είναι οι μονάδες για όλο τον προγραμματισμό και τη διαχείριση των ενεργειών. Σε λεκάνες ποταμών που καλύπτουν περισσότερες από μια χώρες πρέπει να οριστούν διεθνείς ΛΑΠ. Η διαχείρισή τους θα απαιτήσει τη στενή συνεργασία μεταξύ των αρχών των ενδιαφερόμενων χωρών, ανεξάρτητα εάν όλες αυτές ανήκουν στην ΕΕ.

Ένα σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ πρέπει να παραχθεί για κάθε περιοχή. Αυτό είναι το βασικό έγγραφο προγραμματισμού για κάθε μεμονωμένη ΛΑΠ και καθορίζει συγκεκριμένους στόχους και μέτρα για να τους πετύχει. Το σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ πρέπει να τεθεί σε ισχύ μέχρι το 2009 και πρέπει να αναθεωρηθεί το 2015. Στη συνέχεια θα πρέπει να ενημερώνεται κάθε έξι χρόνια. Το σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ συνδέει την οδηγία και τις απαιτήσεις από άλλες κοινοτικές νομοθεσίες σχετικές με το νερό, συμπεριλαμβανομένων των οδηγιών για τα πουλιά (79/409/ΕΟΚ), τους βιότοπους (92/43/ΕΟΚ), τα νιτρικά άλατα (91/676/ΕΟΚ), την επεξεργασία των υγρών αστικών αποβλήτων (97/271/ΕΟΚ), την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (85/337/ΕΟΚ) και για το

πόσιμο νερό (98/83/ΕΚ). Η οδηγία στοχεύει επίσης, να βελτιώσει την Κοινοτική πολιτική των υδάτων και κατά συνέπεια, μερικές από τις προηγούμενες οδηγίες θα ανακληθούν το 2013 (συμπεριλαμβανομένων εκείνων για την προστασία και την απαλλαγή των υπόγειων νερών από τις επικίνδυνες ουσίες). Δεδομένου ότι η λειτουργία της είναι να καθορίσει ένα πλαίσιο, οι υποχρεώσεις της οδηγίας τείνουν να είναι αρκετά γενικές και τα κράτη μέλη πρέπει να τις κάνουν συγκεκριμένες. Αυτό πρέπει να γίνει όταν μεταθέσουν την οδηγία στην εθνική τους νομοθεσία, το αργότερο στις 22 Δεκεμβρίου 2003, και στο σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ. Η οδηγία καθορίζει μια σειρά υποχρεωτικών στόχων, κάθε έναν με αυστηρή τελική προθεσμία, οι οποίοι θα βοηθήσουν να επιτευχθεί ο γενικός στόχος της 'καλής' κατάστασης. Σε πολλές περιπτώσεις αυτοί οι στόχοι μόνοι τους, δεν θα είναι ικανοποιητικοί για να πετύχουν την 'καλή' κατάσταση και πρέπει να συμπληρωθούν με άλλους σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

2α. Κύριες δράσεις των κρατών μελών

Τα κράτη μέλη θα πρέπει:

- ✓ να προσδιορίσουν τις μεμονωμένες ΛΑΠ που βρίσκονται μέσα στο εθνικό τους έδαφος και να ορίσουν τις επιμέρους περιοχές ΛΑΠ. Στη συνέχεια θα πρέπει να προσδιορίσουν τις αρμόδιες αρχές για την εφαρμογή των κανόνων της παρούσας οδηγίας μέσα σε κάθε περιοχή, μέχρι το 2003 (άρθρο 3, άρθρο 24).
- ✓ να χαρακτηρίσουν τις περιοχές ΛΑΠ από την άποψη των πιέσεων, των επιπτώσεων και της οικονομικής ανάλυσης των χρήσεων ύδατος. Ακόμα, πρέπει να δημιουργήσουν ένα μητρώο προστατευόμενων περιοχών μέσα στη περιοχή ΛΑΠ , μέχρι το 2004 (άρθρο 5, άρθρο 6, παράρτημα II, παράρτημα III).
- ✓ να πραγματοποιήσουν από κοινού και μαζί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τη διαβαθμονόμηση του συστήματος ταξινόμησης της οικολογικής κατάστασης μέχρι το 2006 (άρθρο 2 παράγραφος (22), παράρτημα V).
- ✓ να ξεκινήσουν τα δίκτυα παρακολούθησης μέχρι το 2006 (Άρθρο 8).

- ✓ να ελέγξουν και να αναλύσουν τα χαρακτηριστικά των ΛΑΠ με σκοπό να προσδιορίσουν ένα πρόγραμμα οικονομικώς αποδοτικών μέτρων για να επιτύχουν τους περιβαλλοντικούς στόχους της οδηγίας μέχρι το 2009 (Άρθρο 11, παράρτημα ΙΙΙ).
- ✓ να δημιουργήσουν και να δημοσιεύσουν τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ για κάθε περιοχή ΛΑΠ, συμπεριλαμβανομένων των ιδιαίτερος τροποποιημένων υδάτινων σωμάτων, μέχρι το 2009 (άρθρο 13, άρθρο 4.3).
- ✓ να εφαρμόσουν τις πολιτικές τιμολόγησης ύδατος και να ενισχύσουν τη βιωσιμότητα των υδάτινων πόρων μέχρι το 2010 (άρθρο 9).
- ✓ να θέσουν το πρόγραμμα μέτρων σε λειτουργία μέχρι το 2012 (άρθρο 11).
- ✓ να εφαρμόσουν αυτά τα μέτρα και να επιτύχουν τους περιβαλλοντικούς στόχους μέχρι το 2015 (άρθρο 4)

Ακόμα κι αν οι προθεσμίες που καθορίζονται στην οδηγία φαίνονται να ακολουθούν μια σειρά διαδοχικών βημάτων, όπου κάθε υποχρέωση πρέπει να ολοκληρωθεί προτού να αρχίσει η επόμενη, η πραγματικά αποτελεσματική εφαρμογή θα απαιτήσει ένα χρονοδιάγραμμα βασισμένο στην ορθή πρακτική, παρά στις διοικητικές συμμορφώσεις. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ότι το να δουλεύεις σε κάθε στόχο της οδηγίας νωρίτερα από τον καθορισμένο χρόνο, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές περιστάσεις της κάθε ΛΑΠ, σημαίνει ότι χρειάζεται να εργάζεσαι σε διαφορετικούς στόχους ταυτόχρονα.

3. Ιστορικό της Οδηγίας- Πλαίσιο για την Εφαρμογή Κοινής Στρατηγικής (ΕΚΣ)

Η οδηγία είναι ο σημαντικότερος νόμος ύδατος της ΕΕ που έχει εκδοθεί μέχρι τώρα. Αυτή θέτει ένα περιεκτικό και φιλόδοξο οικολογικό στόχο, μέσα σε ένα αυστηρό χρονοδιάγραμμα και ακριβείς προθεσμίες. Εντούτοις, αφήνει πολλά περιθώρια για την ερμηνεία της. Η εφαρμογή της οδηγίας είναι μια σύνθετη και μακροπρόθεσμη διαδικασία, η οποία απαιτεί από τα κράτη μέλη να συνεργαστούν με τους γείτονές τους (ειδικά στην περιοχή διασυνοριακών ΛΑΠ

που εκτείνονται πέρα από την επικράτεια της Κοινότητας) και με τις διαφορετικές διοικητικές αρχές και τους πολιτικούς τομείς. Τα κράτη μέλη της ΕΕ, η Νορβηγία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν αναγνωρίσει ότι η οδηγία είναι πολύ σύνθετη και έχει θέσει πολλές προκλήσεις. Έτσι τον Μάιο του 2001 από κοινού αποφάσισαν να αναπτύξουν την Εφαρμογή Κοινής Στρατηγικής (ΕΚΣ) για την οδηγία-πλαίσιο, με σκοπό :

- ✓ να εξασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη θα αποκτήσουν μια κοινή αντίληψη για τα θέματα της οδηγίας και των απαιτήσεων της.
- ✓ να μοιραστεί την εμπειρία και την πείρα των κρατών μελών στον τρόπο ανάπτυξης μερικών από τους στόχους της οδηγίας
- ✓ να αναπτύξει μια μη νομική δέσμευση, δηλαδή πρακτικά έγγραφα καθοδήγησης σε διάφορα τεχνικά ζητήματα της οδηγίας, προβάλλοντας τις 'καλύτερες πρακτικές' για την επίλυση τους. Αυτά τα έγγραφα καθοδήγησης απευθύνονται σε όλους εκείνους που άμεσα ή έμμεσα χρεώνονται την εφαρμογή της οδηγίας σε επίπεδο περιοχής ΛΑΠ.

Αυτά τα τρία στοιχεία θα βοηθήσουν να εφαρμοστεί η οδηγία με έναν συνεπή, αρμονικό και φιλόδοξο τρόπο σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, παρά τις διαφορές τους σε όλες τις περιοχές ΛΑΠ.

Αμέσως μετά τον Μάιο του 2001, οι υποψήφιες χώρες της Ευρωπαϊκής κοινότητας και οι συμμετέχοντες που ενδιαφέρονταν για την κοινοτική πολιτική ύδατος, κλήθηκαν να συμμετάσχουν στη διαδικασία εφαρμογής της κοινής στρατηγικής για την οδηγία.

Αυτό οργανώθηκε σε τρία επίπεδα:

- ✓ Στους διευθυντές ύδατος. Αυτό είναι το κορυφαίο επίπεδο, όπου όλες οι τελικές αποφάσεις λαμβάνονται, τόσο για την ανάπτυξη της ίδιας της στρατηγικής, όσο και για την τελική μορφή και το περιεχόμενο των εγγράφων καθοδήγησης.
- ✓ Στη στρατηγική ομάδα συντονισμού. Αυτή αποτελεί το 'διευθυντικό σώμα', όπου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη, οι υποψήφιες χώρες και οι

συμμετέχοντες συναντιούνται τακτικά για να αξιολογήσουν την πρόοδο και να συζητήσουν προβληματικά ζητήματα.

- ✓ Στις τεχνικές ομάδες εργασίας. Αυτές συστήνονται από τους εμπειρογνώμονες που είναι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη των εγγράφων καθοδήγησης προβάλλοντας τις 'καλύτερες πρακτικές', προσεγγίσεις και λύσεις για να επιλύσουν τα υπάρχοντα τεχνικά προβλήματα/ζητήματα που προκύπτουν κατά την εφαρμογή της οδηγίας.

Η διαδικασία ΕΚΣ της οδηγίας έχει αναπτύξει μέχρι τώρα 13 έγγραφα καθοδήγησης και πρόκειται να διαρκέσει μέχρι το 2006. Κατά τη διάρκεια του 2003 και 2004 (με μια επέκταση μέχρι το 2006) η κύρια δραστηριότητά της είναι να διευκολύνει την εναρμόνιση των οικολογικών προτύπων, να εξετάσει τα διαφορετικά έγγραφα καθοδήγησης στις πιλοτικές ΛΑΠ σε ολόκληρη την Ευρώπη και να συντάξει έκθεση σχετικά με το πώς τα έγγραφα θα γίνουν πιο χρήσιμα για την εφαρμογή της οδηγίας. Τα αναθεωρημένα έγγραφα θα τοποθετηθούν μαζί σε ένα εγχειρίδιο για την ολοκληρωμένη διαχείριση ΛΑΠ, κατά τη διάρκεια του 2005-2006, το οποίο πρέπει να βοηθήσει στην έγκαιρη και αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας. Θα υπάρξει περαιτέρω τεχνική καθοδήγηση κατά τη διάρκεια του 2003-2004.

4. Πεδίο Εφαρμογής της ΕΚΣ για την Οδηγία

Μέχρι το Νοέμβριο του 2003, η διαδικασία ΕΚΣ της οδηγίας είχε αναπτύξει 13 έγγραφα καθοδήγησης⁶ και τρία έγγραφα με τεχνικές πληροφορίες⁷ για τα ζητήματα που καλύπτονται από την οδηγία και χρειάζονται περαιτέρω ανάπτυξη ή διευκρίνιση.

Μερικά από τα έγγραφα καθοδήγησης εξετάζουν ζητήματα που είναι οριζόντια εφαρμογή της οδηγίας, δηλ. δεν συνδέονται με σαφείς προθεσμίες ή/και σχετίζονται με διαφορετικούς στόχους. Άλλες είναι κατακόρυφες, δεδομένου ότι συνδέονται με μία σαφή προθεσμία ή/και αναφέρονται μόνο σε έναν συγκεκριμένο στόχο. Ο παρακάτω πίνακας το εξηγεί αυτό.

4α. Οριζόντιες εφαρμογές

1. Προσδιορισμός των υδάτινων σωμάτων: Παρέχει μια κοινή αντίληψη του προσδιορισμού των υδάτινων σωμάτων και δίνει συγκεκριμένες πρακτικές προτάσεις για τον ορισμό τους σύμφωνα με την οδηγία. Τα υδάτινα σώματα είναι οι βασικές λειτουργικές μονάδες με τις οποίες σχετίζεται ένας αριθμός απαιτήσεων της οδηγίας και για τις οποίες ισχύουν οι περιβαλλοντικοί στόχοι. Ο τρόπος που καθορίζονται είναι θεμελιώδης σε ολόκληρη τη διαδικασία εφαρμογής της οδηγίας και η αξιολόγηση της διαδικασίας κάνει αυτό το έγγραφο καθοδήγησης κρίσιμο.

2. Δημόσια συμμετοχή σε σχέση με την οδηγία: Εξηγεί πώς να εφαρμοστεί η δημόσια συμμετοχή στο ευρύτερο πλαίσιο ανάπτυξης των ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ, όπως απαιτείται από την οδηγία.

3. Υγρότοποι: Ο καθορισμός των υδάτινων σωμάτων δεν καλύπτει πλήρως τους υγρότοπους αλλά ούτε και η οδηγία. Εντούτοις, οι λειτουργίες των υγροτόπων θα διαδραματίσουν έναν βασικό ρόλο στην επίτευξη της 'καλής' κατάστασης.

4β. Κατακόρυφες εφαρμογές

1. Ανάλυση των πιέσεων και των επιδράσεων: Αναπτύσσει μια κοινή αντίληψη για τις πληροφορίες που απαιτούνται για τον προσδιορισμό των σημαντικών ανθρώπινων πιέσεων στα επιφανειακά και υπόγεια νερά, με σκοπό να αξιολογήσει τον πιθανό αντίκτυπό τους στη κατάσταση των υδάτων.

2. Προσδιορισμός των ιδιαίτεως τροποποιημένων (ΙΤΥΣ) και τεχνητών υδάτινων σωμάτων (ΤΥΣ): Η οδηγία επιτρέπει μια συγκεκριμένη παρέκκλιση από το στόχο της 'καλής' οικολογικής κατάστασης για ορισμένα υδάτινα σώματα, στα οποία έχουν γίνει ουσιαστικές φυσικές αλλαγές, για να επιτρέψει μερικές συγκεκριμένες χρήσεις ύδατος. Αυτά τα υδάτινα σώματα πρέπει όχι μόνο να φθάσουν σε 'καλή' οικολογική κατάσταση, αλλά πρέπει ακόμα να επιτύχουν και την 'καλή' χημική κατάσταση. Το παρόν έγγραφο καθοδήγησης εξηγεί πώς θα προσδιοριστούν τα ΙΤΥΣ και τα ΤΥΣ και καθιερώνει τη βάση για την οικολογική δυνατότητά τους.

3. Συνθήκες αναφοράς και οικολογική κατάσταση για τα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα : Προσδιορίζει τις συνθήκες αναφοράς και τα όρια μεταξύ 'υψηλής', 'μέτριας' και 'καλής' κατάστασης στις λίμνες και στις κοίτες των ποταμών. Οι συνθήκες αναφοράς της 'υψηλής' κατάστασης για ένα υδάτινο σώμα είναι η βάση για την ταξινόμηση όλων των υδάτινων σωμάτων.
4. Τυπολογία, συνθήκες αναφοράς και σύστημα ταξινόμησης για τα μεταβατικά και παράκτια ύδατα: Εξηγεί πώς να διαφοροποιήσει τα μεταβατικά και παράκτια ύδατα σε διάφορους τύπους. Περιγράφει τις συνθήκες αναφοράς και αναπτύσσει τα πλαίσια για την οικολογική κατάσταση των παράκτιων και μεταβατικών υδάτων.
5. Οικολογική ταξινόμηση: Περιλαμβάνει όλους τους οικολογικούς κανόνες ταξινόμησης που παρέχονται στα 5, 6 και 7 έγγραφα καθοδήγησης και ελέγχου. Έχει σαν στόχο να λύσει ζητήματα, όπως είναι η χρήση των φυσικοχημικών παραμέτρων για την οικολογική ταξινόμηση, και πώς να συνδυάσει/συνολικά ποιοτικές παραμέτρους και στοιχεία. Περαιτέρω, καθορίζει μια προσέγγιση στο πώς να εξεταστεί η αβεβαιότητα στην οικολογική ταξινόμηση.
6. Διαβαθμονόμηση: Καθοδηγεί την άσκηση διαβαθμονόμησης, την οποία τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να πραγματοποιήσουν για να εξασφαλίσουν ότι οι οικολογικές ταξινομήσεις είναι σύμφωνες με την οδηγία, συγκρίσιμες και συνεπείς σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.
7. Οικονομία και περιβάλλον : Παρέχει λεπτομερείς οδηγίες σχετικά με το πώς να πραγματοποιηθεί μια οικονομική ανάλυση των χρήσεων ύδατος στις ΛΑΠ μέχρι το 2004. Ακόμη παρέχει, μια οικονομική αξιολόγηση των πιθανών μέτρων για την επίτευξη της 'καλής' οικολογικής κατάστασης και μια αξιολόγηση της ανάκτησης κόστους για τις υπηρεσίες ύδατος .
8. Διαδικασία προγραμματισμού: Ενημερώνει τους επαγγελματίες για τα ζητήματα και τις δραστηριότητες που οργανώνονται και συντονίζονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προγραμματισμού και παρέχει τις οδηγίες σχετικά με το πώς να παραχθούν και να αναπτυχθούν τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ.
9. Έλεγχος: Αναπτύσσει μια κοινή αντίληψη του τι απαιτείται όταν ελέγχεται η εφαρμογή της οδηγίας. Επίσης, αναπτύσσει τον τρόπο με τον οποίο θα χειριστούμε αυτό το ζήτημα.

10. Γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών (GIS): Οι υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων της οδηγίας απαιτούν ότι ένα ουσιαστικό μέρος των πληροφοριών στέλνονται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τη μέθοδο των γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS). Αυτό το έγγραφο εξηγεί πώς θα γίνει η υποβολή των εκθέσεων και ποιες είναι οι τεχνικές απαιτήσεις του συστήματος.

5. Η Εφαρμογή της Κοινής Στρατηγικής. Σχέδιο εργασιών 2003-2004⁸

Εκτός από την ολοκληρωμένη πιλοτική άσκηση, περαιτέρω τεχνικά έγγραφα καθοδήγησης θα παραχθούν μεταξύ 2003-2004. Αυτό συμβαίνει γιατί όταν οριστικοποιήθηκαν τα 13 έγγραφα καθοδήγησης, οι περισσότερες από τις ομάδες εργασίας θεώρησαν ότι ήταν απαραίτητη περαιτέρω εργασία, γιατί ορισμένες πτυχές δεν μπόρεσαν να αναπτυχθούν με μεγάλη λεπτομέρεια μέσα στο δεδομένο χρονικό πλαίσιο. Επειδή τα χρονικά περιθώρια ήταν περιορισμένα, τα κράτη μέλη σε εθνικό επίπεδο, θα έπρεπε να ελέγξουν κάποια ζητήματα ή να συλλέξουν επιπλέον στοιχεία για κάποια άλλα (π.χ. ευρωπαϊκό σύστημα τυπολογίας για μεταβατικά και παράκτια ύδατα). Επιπλέον, νέα ζητήματα προέκυπταν τα οποία απαιτούσαν τεχνική καθοδήγηση, παραδειγματος χάριν, ευτροφισμός.

Κατά συνέπεια, συμφωνήθηκε να διαλυθούν οι υπάρχουσες ομάδες εργασίας και να οργανωθούν τέσσερις νέες, ανακυκλώνοντας πολλούς από τους εμπειρογνώμονες για να αναπτύξουν τα νέα έγγραφα καθοδήγησης, στα ζητήματα προτεραιότητας τα οποία εκκρεμούσαν:

- ✓ Οικολογική κατάσταση: Διευκολύνει την άσκηση διαβαθμονόμησης όπως απαιτείται από την οδηγία. Καθοδηγεί την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης συμπεριλαμβανομένης της χρήσης φυσικο-χημικών και υδρομορφολογικών παραμέτρων. Εναρμονίζει την τυπολογία, ειδικότερα για τα μεταβατικά και παράκτια ύδατα και αξιολογεί τον ευτροφισμό στα πλαίσια διαφορετικών ευρωπαϊκών οδηγιών.
- ✓ Ολοκληρωμένη διαχείριση ΛΑΠ: Ασχολείται με τις πιλοτικές ασκήσεις και την ολοκλήρωση των οικονομικών ζητημάτων στα νέα έγγραφα καθοδήγησης (σενάριο βασικών γραμμών, κλίμακα) εξετάζοντας τις

οικονομικές μεθοδολογικές πτυχές και ενδεχομένως, τη προετοιμασία του προγράμματος μέτρων.

- ✓ Υπόγεια νερά: Αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες από το υπάρχον συμβουλευτικό φόρουμ⁹ εμπειρογνομόνων και προετοιμάζει τα κείμενα καθοδήγησης για την ανάλυση και τον έλεγχο των υπόγειων υδάτων.
- ✓ Υποβολή έκθεσης: Αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες από το υπάρχον συμβουλευτικό φόρουμ και αναπτύσσει κατευθυντήριες γραμμές για την υποβολή έκθεσης σύμφωνα με την οδηγία και την υπόλοιπη νομοθεσία ύδατος της ΕΕ.

Κατά συνέπεια, αρκετά νέα έγγραφα καθοδήγησης παράγονται. Ο αριθμός των ομάδων εργασίας έχει μειωθεί σε σύγκριση με την προηγούμενη φάση της ΕΚΣ. Αυτό συμβαίνει επειδή τα κράτη μέλη και οι υποψήφιοι προς ένταξη χώρες είναι απασχολημένες με την προετοιμασία της 'πραγματικής' εφαρμογής της οδηγίας στο πεδίο και δεν έχουν ικανοποιητικούς πόρους για αυτό το στάδιο της διαδικασίας.

6. Χρήση των Εγγράφων Καθοδήγησης από τις ΜΚΟ

Προκειμένου να αξιολογηθούν τα επιτεύγματα των κρατών μελών σχετικά με τους στόχους της οδηγίας και τις 'καλές' πρακτικές που παρέχονται από την ΕΚΣ της οδηγίας, οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να δημιουργήσουν νέα μονοπάτια και να προτείνουν εναλλακτικές λύσεις. Για να πραγματοποιήσουν αυτό το στόχο πρέπει:

- ✓ να ζητήσουν από τις αρμόδιες αρχές των ΛΑΠ να μεταφράσουν τα έγγραφα καθοδήγησης της ΕΚΣ για την οδηγία πλαίσιο.
- ✓ να εξοικειωθούν με τα έγγραφα καθοδήγησης.
- ✓ να χρησιμοποιήσουν τις βασικές πληροφορίες από τα έγγραφα καθοδήγησης καθώς και να προκαλέσουν και να βελτιώσουν τη μεταφορά της οδηγίας στην εθνική νομοθεσία.
- ✓ να βελτιώσουν τα έγγραφα καθοδήγησης με το να συμμετέχουν με κριτική σκέψη στις πιλοτικές ασκήσεις. Να επικεντρωθούν στη διαβαθμονόμηση,

στην ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης και στην απαίτηση υποβολής εκθέσεων.

- ✓ να απαιτήσουν να υπάρχει δημόσια συμμετοχή το νωρίτερο δυνατόν στη διαδικασία εφαρμογής της οδηγίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β

Β. 'Η ΟΔΗΓΙΑ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ'

1. Οφέλη της Οδηγίας¹⁰

Η εφαρμογή της οδηγίας και το επίτευγμα της 'καλής' κατάστασης δεν έχει μόνο περιβαλλοντικά οφέλη όπως η προστασία και η βελτίωση της ποσότητας και της ποιότητας όλων των υδάτων, αλλά επίσης θα οδηγήσει στον σαφή προσδιορισμό των κοινωνικοοικονομικών κερδών, όπως:

- ✓ Η αυξανόμενη ασφάλεια των υδάτων. Οι ακραίες υδρολογικές συνθήκες του 2002 και του 2003 μας παρουσίασαν πως επηρεάζεται η κοινωνικοοικονομική ζωή από την ποσότητα του διαθέσιμου ύδατος. Εγκαταστάσεις, σπίτια και γεωργικές καλλιέργειες καταστράφηκαν από τις πλημμύρες του 2002, τα αποθέματα ενέργειας και οι συγκομιδές ήταν μειωμένες, ενώ τεράστιες περιοχές υπέφεραν από τις δασικές πυρκαγιές του 2003. Μακροπρόθεσμα η ολοκληρωμένη διαχείριση των ΛΑΠ και η προστασία/αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος θα ισορροπήσει τις ακραίες καιρικές συνθήκες και θα μαλακώσει τις τοπικές επιδράσεις των περιόδων ξηρασίας και πλημμύρων.
- ✓ Να πληρώνεις μόνο μια φορά και μόνο για τα σωστά μέτρα αντιμετώπισης των προβλημάτων ύδατος. Η οδηγία απαιτεί λεπτομερείς μελέτες της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων και της λειτουργικής περιοχής τους, με σκοπό να σχεδιάσει τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση των υπάρχοντων ή προβλέψιμων προβλημάτων. Προβλέπεται ότι κάθε αναγκαία επένδυση που γίνεται θα είναι πιο ακριβής, θα διαρκεί περισσότερο και θα είναι αποτελεσματικότερη από τις υπάρχουσες αποσπασματικές προσεγγίσεις στις πολιτικές των υδάτων. Μέχρι τώρα, διαφορετικά κομμάτια της ΕΕ που εξετάζουν τη περιβαλλοντική νομοθεσία για το νερό και αναπτύχθηκαν τα προηγούμενα 25 χρόνια, είναι αρκετά ανεξάρτητα και συχνά ασυμβίβαστα. Επιπλέον, είχαν ως

σκοπό να ελέγξουν τη ρύπανση σε ορισμένα ύδατα και από ορισμένους ρύπους, παρά να επιτύχουν την αειφορία.

- ✓ Να πληρώνεις λιγότερα στο μέλλον για την διαχείριση των υδάτων. Σήμερα, οι οικιακοί καταναλωτές πρέπει συχνά να πληρώσουν για την επεξεργασία του νερού που μολύνεται από τη βιομηχανία και τη γεωργία. Η οδηγία προτείνει την αρχή 'ο ρυπαίνων πληρώνει' . Εάν η οδηγία επιτύχει τους στόχους της 'μη επιδείνωσης' και της 'καλής' κατάστασης των υδάτων, αυτό θα έχει σαν αποτέλεσμα να έχουμε καλύτερη ποιότητα νερού και βελτιωμένη οικολογική κατάσταση στο μέλλον. Ένα άμεσο αποτέλεσμα αυτού είναι ότι θα υπάρξει λιγότερη ανάγκη για την επεξεργασία των υδάτων, με αποτέλεσμα να μειωθούν οι δαπάνες.
- ✓ Να έχεις υψηλής ποιότητας νερό για όλους όπως απαιτείται. Οι ελλείψεις ύδατος που προκαλούνται από τη κακή διαχείριση του, έχει σαν αποτέλεσμα οι αγρότες και η βιομηχανία να ξοδεύουν πολλά χρήματα για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Επίσης προκαλούν σημαντικές δυσχέρειες και πιθανούς κινδύνους στην υγεία των οικιακών καταναλωτών. Η εφαρμογή της οδηγίας και ο μηχανισμός τιμολόγησής του νερού, πρέπει να βελτιώσει τη διαχείριση ύδατος και να οδηγήσει σε μια βιώσιμη και πιο αξιόπιστη ποιότητα παροχής νερού σε τοπικό επίπεδο.
- ✓ Να είναι διαθέσιμα σε όλους τα ποτάμια, οι λίμνες, οι υγράτοποι, οι εκβολές και οι παράκτιοι βιότοποι. Εκτός από τις άμεσες οικονομικές δραστηριότητες που τα οικοσυστήματα του γλυκού νερού μπορούν να παράγουν, συντελούν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και αποτελούν χώρους αναψυχής και διασκέδασης. Αυτά είναι σημαντικές αξίες, αλλά στις μέρες μας υποτιμημένες. Τα οικοσυστήματα του γλυκού νερού είναι μια πηγή ζωής για την πανίδα και για άφθονα είδη χλωρίδας και υποστηρίζουν άφθονα είδη πουλιών, φυτών και ψαριών. Αυτό τα κάνει εξαιρετικά ευχάριστες περιοχές για αναψυχή και διασκέδαση για πολλούς ανθρώπους, για τους οποίους είναι μια πηγή πλούτου. Επίσης, μπορούν να δώσουν τη δυνατότητα να δημιουργηθούν μικρής κλίμακας οικονομικές δραστηριότητες.

- ✓ Η αλιεία και ο τουρισμός. Αυτές είναι δύο σημαντικές οικονομικές δραστηριότητες άμεσα συσχετισμένες με την 'υγεία' των οικοσυστημάτων του γλυκού νερού που είναι στη διάθεση του κοινού. Εάν οι ποταμοί ή οι λίμνες επιτύχουν την 'καλή' οικολογική κατάσταση το ψάρεμα θα μπορεί να συνεχιστεί και οι τοπικές αρχές θα μπορούν να προσελκύσουν τους επισκέπτες, να προωθήσουν τον τουρισμό και άλλες σχετικές οικονομικές δραστηριότητες. Συνεπώς, η αλιεία και ο τουρισμός μπορούν να είναι μια σημαντική πηγή χρημάτων και ανάπτυξης για την κοινότητα.
- ✓ Η δημιουργία θέσεων εργασίας. Η εφαρμογή της οδηγίας πρέπει να δημιουργήσει θέσεις εργασίας σε διοικητικά και άλλα τοπικά επίπεδα μέσω, παραδείγματος χάριν, της ανάπτυξης του ελέγχου των δικτύων ή της δημιουργίας συγκεκριμένων προγραμμάτων στους ποταμούς και τις λίμνες, τα οποία θα βοηθήσουν στην επίτευξη του στόχου της 'καλής' οικολογικής κατάστασης. Εάν αυτός ο στόχος επιτευχθεί, θα δημιουργηθούν στον τομέα του τουρισμού και άλλες σχετικές οικονομικές δραστηριότητες, όπως είναι οι υπηρεσίες.

2. 'Καλή' Οικολογική Κατάσταση

Η 'καλή' οικολογική κατάσταση προσδιορίζεται διαφορετικά για τα επιφανειακά και για τα υπόγεια νερά. Στην περίπτωση των επιφανειακών υδάτων¹¹, περιλαμβάνει την 'καλή' οικολογική και την 'καλή' χημική κατάσταση ενός επιφανειακού υδάτινου σώματος.

Η οικολογική κατάσταση μετράει τη ποιότητα της δομής και της λειτουργίας των υδρόβιων οικοσυστημάτων που συνδέονται με τα επιφανειακά νερά, τα οποία προκύπτουν από έναν συνδυασμό βιολογικών στοιχείων (π.χ. οργανισμοί, ποικιλομορφία), υδρο-μορφολογικών στοιχείων (π.χ. η ροή) και φυσικο-χημικών στοιχείων (π.χ. θερμοκρασία, οξύνοο).

Η 'καλή' οικολογική κατάσταση σημαίνει μια μικρή βιολογική απόκλιση από αυτό που θα αναμενόταν κάτω από φυσικές/ανενόχλητες συνθήκες (καμία χημική μόλυνση, αντλήσεις ύδατος ή φυσικές αλλαγές, όπως τα φράγματα ή τα αναχώματα). Η 'καλή' χημική κατάσταση επιτυγχάνεται όταν ανταποκρίνεται σε

όλα τα πρότυπα περιβαλλοντικής ποιότητας της ΕΕ (π.χ. η οδηγία για τις επικίνδυνες ουσίες στα επιφανειακά νερά , ο κατάλογος ουσιών προτεραιότητας σύμφωνα με το άρθρο 16 της οδηγίας).

Η 'καλή' οικολογική κατάσταση για τα υπόγεια νερά περιλαμβάνει την 'καλή' χημική και 'καλή' ποσοτική κατάσταση. Η 'καλή' χημική επιτυγχάνεται εάν:

- ✓ δεν εμφανίζεται κανένα άλας ή άλλες ανεπιθύμητες ουσίες.
- ✓ τα σχετικά πρότυπα της ΕΕ επιτυγχάνονται (αν και δεν υπάρχουν αυτήν την περίοδο σφαιρικά πρότυπα της ΕΕ, θεωρούνται ως πρότυπα η οδηγία για τα νιτρικά άλατα και οι οδηγίες φυτοφαρμάκων).
- ✓ τα επιφανειακά ύδατα και τα χερσαία οικοσυστήματα, όπως οι υγράτοποι, δεν τα επηρεάζουν αρνητικά.

Η 'καλή' ποσοτική κατάσταση σημαίνει, ότι ο ρυθμός ανατροφοδότησης είναι μεγαλύτερος από το νερό που αντλείται και ότι υπάρχει αρκετή ροή για να διατηρήσει όλες τις οικολογικές λειτουργίες των επιφανειακών υδάτων ή των χερσαίων οικοσυστημάτων.

Το παράρτημα V της οδηγίας καθιερώνει τον κανονιστικό καθορισμό της 'καλής' κατάστασης, τη λίστα με τα ποιοτικά στοιχεία και τα κριτήρια για επιτευχθεί. Εντούτοις, δεν παρέχει τα κατώτερα όρια ή τις αξίες που θα μπορούσαν να καθιερώσουν μια 'σειρά' συνθηκών στις οποίες η 'καλή' κατάσταση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί.

Σε εθνικό επίπεδο αναφοράς, τα κατώτερα όρια για τα ποιοτικά στοιχεία και τα όρια μεταξύ της 'υψηλής', 'καλής' και 'μέτριας' κατάστασης θα πρέπει να καθοριστούν. Μια Ευρωπαϊκή άσκηση διαβαθμονόμησης σύντομα θα πραγματοποιηθεί για να εξασφαλίσει μια κοινή και εναρμονισμένη προσέγγιση σ' αυτό το θέμα.

3. Η 'Μη-Επιδείνωση' των Υδάτων

Η 'μη-επιδείνωση' των υδάτων είναι μια βασική απαίτηση της Ευρωπαϊκής περιβαλλοντικής πολιτικής και σημαίνει 'μην κάνεις τα πράγματα χειρότερα' καθώς και 'απέφυγε να επαναλάβεις λάθη του παρελθόντος'.

Η οδηγία (άρθρα 1, 4.1 [α] και [β]) υποχρεώνει τα κράτη μέλη να αποφύγουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που θα υποβάθμιζε την οικολογική, χημική ή ποσοτική κατάσταση των υδατινών σωμάτων. Αυτό δεν περιλαμβάνεται μόνο στα πρότυπα της νέας οδηγίας, αλλά και σε όλες τις προηγούμενες οδηγίες της ΕΕ που σχετίζονται με τα νερά. Αυτό είναι γνωστό στην οδηγία σαν την αρχή της 'μη-επιδείνωσης' των υδάτων.

Προκειμένου να αποφευχθεί η σύγκρουση μεταξύ της πραγματοποίησης αυτής της πολιτικής και σημαντικών κοινωνικών αντιδράσεων, η οδηγία (άρθρο 4.7) επιτρέπει μερικές εξαιρέσεις στην αρχή της 'μη-επιδείνωσης', υπό τον όρο ότι οι ακόλουθοι όροι ικανοποιούνται:

- ✓ εάν δεν υπάρχει καμία καλύτερη περιβαλλοντική εναλλακτική λύση.
- ✓ εάν η δραστηριότητα είναι μια νέα φυσική τροποποίηση των επιφανειακών υδάτων ή μεταβολή της στάθμης των υπόγειων υδάτων ή μια νέα βιώσιμη ανθρώπινη δραστηριότητα.
- ✓ εάν η δραστηριότητα είναι σημαντικού δημόσιου συμφέροντος ή παρέχει οφέλη ανθρώπινης υγείας ή ασφάλειας, τα οποία ξεπερνούν τα περιβαλλοντικά οφέλη.
- ✓ εάν όλα τα μέτρα που εφαρμόζονται λαμβάνονται για να μειώσουν τα αρνητικά αποτελέσματα στην κατάσταση του υδατικού οικοσυστήματος.

Σύμφωνα με αυτούς τους όρους, η οδηγία τονίζει (άρθρο 4.8 και 4.9) ότι εάν ικανοποιούνται αυτές οι απαιτήσεις, οι οποίες προκαλούν επιδείνωση της κατάστασης, δεν πρέπει να γίνει αδύνατη η επίτευξη των στόχων της οδηγίας στα άλλα υδατίνα σώματα. Επίσης, δεν θα πρέπει να έρχονται σε αντίθεση με τις περιβαλλοντικές πολιτικές της ΕΕ, ή να υποβαθμίζουν την προστασία του περιβάλλοντος που καθορίζεται σε άλλη Ευρωπαϊκή νομοθεσία, όπως είναι η οδηγία των βιότοπων.

Παράδειγμα

Προκειμένου να υπάρχει ένας επαρκής εφοδιασμός πόσιμου νερού σε μια αστική περιοχή κατά την περίοδο ξηρασίας, η αρμόδια αρχή σχεδιάζει να κατασκευάσει ένα φράγμα ανάντη του ποταμού για να δημιουργήσει μια δεξαμενή. Αυτό το φράγμα θα κατέστρεφε τα φυσικά χαρακτηριστικά του ποταμού και θα παραβίαζε την αρχή της 'μη-επιδείνωσης' της οδηγίας. Επομένως, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι απαιτήσεις της οδηγίας, η αρμόδια αρχή θα πρέπει να αποδείξει μεταξύ άλλων ότι:

- ✓ τα μέτρα διατήρησης της ποσότητας των υδάτων όπως, η μείωση των ποσοστών διαρροής μέσα στο δίκτυο διανομής ή η επαναχρησιμοποίηση των υγρών αποβλήτων για την άρδευση των πάρκων των πόλεων, και τα μέτρα διαχείρισης των υδάτων, όπως οι αυξανόμενες τιμές ύδατος λόγω υπερβολικής κατανάλωσης ύδατος, είναι ανεπαρκής να υπερνικήσουν την έλλειψη.
- ✓ οι διαθέσιμοι τοπικοί πόροι υπόγειων νερών είναι ανεπαρκείς ή πάρα πολύ χαμηλής ποιότητας για να καλυφθεί η έλλειψη, και είναι απραγματοποίητη η ανάκτηση τους στο εγγύς μέλλον.
- ✓ το περιβαλλοντικό κόστος για την κατασκευή του φράγματος, όπως ο μειωμένος πληθυσμός των ψαριών, η απώλεια προστατευόμενων περιοχών, ξεπερνιούνται από τα οφέλη της ανθρώπινης υγείας και ασφάλειας.
- ✓ τα μέτρα για την ανάπλαση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων, όπως οι σκάλες ψαριών και η αναδάσωση συμπεριλαμβάνονται στο σχέδιο κατασκευής.

Εντούτοις, οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ προσπαθούν να βελτιώσουν την πληροφόρηση για τα νέα βιομηχανικά ή αγροτικά σχέδια χρήσης γης, για τα προγράμματα υποδομής υδάτων ή για τη μεταβολή της στάθμης των υπόγειων νερών. Αυτά επειδή θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην 'επιδείνωση', υπάρχει πιθανότητα να απορριφθούν από τις αρμόδιες αρχές. Επίσης, οι ΜΚΟ θα πρέπει να εξασφαλίσουν ότι οι αρχές πριν λάβουν μια απόφαση για αυτά τα θέματα, πρέπει να γνωρίζουν τους όρους κάτω από τους οποίους επιτρέπεται η

‘επιδεινώση’. Αυτό συμβαίνει, γιατί υπάρχουν αντικρουόμενες απόψεις για την ημερομηνία κατά την οποία η αρχή της ‘επιδεινώσης’ γίνεται ή έγινε, νομικά δεσμευτική για τα κράτη μέλη. Οι διαπραγματεύσεις των κρατών μελών για το κείμενο της οδηγίας έχουν ήδη δείξει πολιτική ευαισθησία για αυτή την ισχυρή αρχή¹².

Μερικοί προτείνουν ότι η αρχή της ‘μη-επιδεινώσης’ έγινε δεσμευτική από την ημερομηνία κατά την οποία η οδηγία τέθηκε σε ισχύ – 22 Δεκεμβρίου 2000. Η κοινή λογική λέει ότι αυτή είναι η μόνη αποδεκτή ημερομηνία, δεδομένου ότι η παρεμπόδιση της επιδεινώσης, είναι ένα λογικό βήμα στην επίτευξη της ‘καλής’ οικολογικής κατάστασης όλων των υδάτων και πρέπει να είναι υποχρεωτική όσο νωρίτερα γίνεται. Άλλοι όμως υποστηρίζουν, ότι η παρεμπόδιση της επιδεινώσης δεν είναι δυνατό να συμμορφωθεί με την υποχρέωση της οδηγίας μέχρι το πρόγραμμα των μέτρων που ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 11 καθοριστεί (22 Δεκεμβρίου 2009), ή εφαρμοστεί (22 Δεκεμβρίου 2012).

Εν πάση περιπτώσει, τα κράτη μέλη δεν θα είναι σε θέση να επιτύχουν το στόχο που καθορίζεται στο άρθρο 1 της οδηγίας (που αποτρέπει την περαιτέρω επιδεινώση της κατάστασης) στα επόμενα οκτώ έτη, εάν τα μέτρα που αναφέρονται στο άρθρο 4.1 έχουν αποτέλεσμα μόνο όταν το πρόγραμμα μέτρων που απαιτείται από το άρθρο 11 (να καθοριστούν το 2009) εφαρμοστεί το 2012¹³. Επιπλέον, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διατηρήσουν τα πρότυπα της ποιότητας νερού στο πλαίσιο των οδηγιών της ΕΕ. Συνεπώς, αν αυτή η αρχή εφαρμοστεί μόνο το 2009 ή 2012 αυτό θα ήταν ασυμβίβαστο για την πρόληψη της ‘επιδεινώσης’ των υδάτων.

Παρά πολλές ΜΚΟ, το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό γραφείο και η WWF¹⁴, θεωρούν ότι τα κράτη μέλη έχουν μια νομική υποχρέωση να αποτρέψουν την επιδεινώση από τις 22 Δεκεμβρίου 2000, στο πλαίσιο της υπάρχουσας Ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας ή των πολιτικών προγραμμάτων. Αυτή η υποχρέωση πρέπει να εφαρμοστεί στην εθνική νομοθεσία από τις 22 Δεκεμβρίου 2003.

Δυστυχώς, μέχρι τώρα η Επιτροπή δεν έχει υποστηρίξει τη δική της άποψη που δόθηκε τον Μάρτιο του 2001, όταν η Επίτροπος Liikanen δήλωσε σε

μια συζήτηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ότι από την οδηγία που τέθηκε σε ισχύ στις 22 Δεκεμβρίου 2000 μια ακριβής πρόταση 'μη-επιδείνωσης' έχει εφαρμοστεί, η οποία θα πρέπει να αποτρέψει μια επανάληψη προηγούμενων λαθών. Κατά συνέπεια, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή περιβάλλοντος επεξεργάζεται αυτήν την περίοδο μια νομική άποψη σχετικά με την έννοια και την έναρξη ισχύος της αρχής της 'μη-επιδείνωσης' της οδηγίας, η οποία θα πρέπει να είναι διαθέσιμη το 2004.

3α. Τρόποι για τον προσδιορισμό της επιδείνωσης

Τα στοιχεία και οι πληροφορίες, ειδικότερα για την οικολογική κατάσταση και ως ένα ορισμένο βαθμό για την ποσότητα των υδάτων, λείπουν, και υπάρχει περίπτωση να μην είναι διαθέσιμες μέχρι το τέλος του 2004. Αυτή είναι η ημερομηνία, κατά την οποία η ανάλυση των χαρακτηριστικών, των πιέσεων και των επιδράσεων μέσα στις περιοχές ΛΑΠΙ πρέπει να έχει πραγματοποιηθεί. Επομένως, προκειμένου να αποτραπεί η επιδείνωση, τα κράτη μέλη, πρέπει να αρχίσουν τον έλεγχο πολύ νωρίτερα από τις πραγματικές προθεσμίες που δίνονται στην οδηγία.

Εντούτοις, υπάρχουν περιπτώσεις, ιδιαίτερα σε σχέση με τις εξελίξεις υποδομής των επιφανειακών υδάτων, όπου η κρίση των εμπειρογνομόνων μπορεί να καθορίσει εάν θα υπάρξουν ή όχι μακροπρόθεσμες επιδράσεις στην οικολογία ενός δεδομένου οικοσυστήματος του γλυκού νερού.

Όπου οι προγραμματισμένες δραστηριότητες οδηγούν σε αλλαγές στην ποσότητα των υπόγειων νερών, όπως η μεταβολή της στάθμης τους, η κατάσταση είναι πιο σαφής και θα είναι πιο εύκολο να αξιολογηθεί η πιθανή επιδείνωση της ποσοτικής κατάστασης τους¹⁵.

Τα απαραίτητα μέτρα στα άρθρα 4.1.α (ι) και 4.1.β (ι), τα οποία τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να πάρουν για να αποτρέψουν την επιδείνωση μπορούν, ως ένα ορισμένο βαθμό, να είναι ίδια με τα μέτρα που προβλέπονται στο άρθρο 11 (Πρόγραμμα μέτρων). Αυτό σημαίνει ότι στην περίοδο 2000-2012 η αρχή της 'μη-επιδείνωσης' απαιτεί από τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν μερικά από αυτά τα μέτρα πριν από την προθεσμία που ορίζεται για την καθιέρωση των

προγραμμάτων. Όπως αναφέρεται παραπάνω, αυτό ισχύει ήδη για την υπάρχουσα κοινοτική νομοθεσία.

Στη συνέχεια, για να επιτευχθεί η αρχή της 'μη-επιδείνωσης' μεταξύ 2000 και 2012, τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν κάνει επαρκείς παροχές μέτρων κατά τη μετατροπή της οδηγίας στις εθνικές τους νομοθεσίες, παραδείγματος χάριν, με την άδεια εφαρμογής μερικών βασικών ή συμπληρωματικών μέτρων νωρίτερα από την προθεσμία που έχουν καθοριστεί. Εναλλακτικά, θα μπορούσαν να καθορίσουν 'προσωρινά' μέτρα για να αποτραπεί η επιδείνωση, όπως υποδεικνύεται στην καθοδήγηση ΕΚΣ της οδηγίας (πρώτος κύκλος) στη διαδικασία σχεδιασμού.

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να ελέγξουν και να εξασφαλίσουν ότι αυτό θα συμβεί. Διαφορετικά, τα κράτη μέλη δεν θα έχουν τα εργαλεία για να αποτρέψουν τη ζημιά από, παραδείγματος χάριν, σημαντικές εξελίξεις υποδομής στα οικοσυστήματα του γλυκού νερού στην περίοδο μεταξύ 2000-2012.

4. Οικολογικοί Στόχοι της Οδηγίας

Η οδηγία παρέχει έναν οικολογικό στόχο, ο οποίος δεν μπορεί να διαιρεθεί αυστηρά σε χερσαία και υδρόβια οικολογία, καθώς υπάρχουν πολλά οικοσυστήματα τα οποία αλληλοεξαρτώνται. Το άρθρο 1, σχετικά με το σκοπό της οδηγίας, δηλώνει ότι καλύπτει τα υδρόβια οικοσυστήματα, τα χερσαία οικοσυστήματα (όταν είναι σχετικά με τις ανάγκες ύδατός τους) και τους υγροτόπους (που άμεσα εξαρτώνται από τα υδρόβια οικοσυστήματα). Επιπλέον, η οδηγία απαιτεί ότι όλα τα πρότυπα και οι στόχοι για τις προστατευόμενες περιοχές (άρθρο 4.1 [γ]), επιτυγχάνονται κοντά στο 2015, εκτός από τις περιπτώσεις που η συγκεκριμένη νομοθεσία της ΕΕ παρέχει άλλες προθεσμίες. Η οδηγία καλύπτει τις προστατευόμενες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των νερών κολύμβησης, περιοχές όπου αντλείται πόσιμο νερό και περιοχές όπου οι βιότοποι και τα είδη πρέπει να προστατευθούν. Η οδηγία (απαριθμεί αυτές τις περιοχές στο πλαίσιο του παραρτήματος IV¹⁶) και οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να εξασφαλίσουν ότι όλες αυτές θα συμπεριληφθούν μέσα στα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ. Εντούτοις, δεν είναι σαφές εάν οι εθνικές περιοχές που

σχεδιάζονται για τη διατήρηση βιότοπων και ειδών, συμπεριλαμβάνονται ή όχι στην οδηγία.

Επιπλέον, τα μέτρα που λαμβάνονται για την εφαρμογή της οδηγίας θα πρέπει να συμβαδίζουν με την εφαρμογή άλλων κοινοτικών περιβαλλοντικών νομοθετημάτων (άρθρο 4.8). Σύμφωνα με την οδηγία, οι αρχές πρέπει να πετύχουν τουλάχιστον 11 στόχους της υπάρχουσας περιβαλλοντικής κοινοτικής νομοθεσίας (άρθρο 11.3) με απώτερο σκοπό την επίτευξη της 'καλής' κατάστασης. Αυτοί παρατίθενται στο παράρτημα VI μέρος Α και περιλαμβάνουν όχι νόμους μόνο των υδάτων (π.χ. οδηγία νερών κολύμβησης), αλλά και άλλους νόμους, όπως ο έλεγχος για τα μεγάλα ατυχήματα (οδηγία 96/82/ΕΚ), η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (οδηγία 85/337/ΕΟΚ), τα προϊόντα φυτοπροστασίας (οδηγία 91/414/ΕΟΚ), η ολοκληρωμένη πρόληψη και ο έλεγχος της ρύπανσης (οδηγία 96/61/ΕΚ). Για να εφαρμοστούν αυτά τα μέτρα πρέπει να περιληφθούν στα διοικητικά σχέδια ΛΑΠ της οδηγίας.

5. Ο Ρόλος της Περιφερειακής και Αγροτικής Πολιτικής στην ΕΕ καθώς και η Χρηματοδότηση στην Εφαρμογή της Οδηγίας

Σύμφωνα με την οδηγία, ο διοικητικός προγραμματισμός ΛΑΠ έχει επιπτώσεις στη χρήση γης καθώς και σε άλλους κύκλους προγραμματισμού (και αντίστροφα), όπως ο κανονισμός αγροτικής ανάπτυξης (ΚΑΠ) ή η χρήση του περιφερειακού κοινοτικού ταμείου. Οι διαφορετικοί κύκλοι προγραμματισμού που βρίσκονται κάτω από διαφορετικές κοινοτικές πολιτικές πρέπει να είναι κατανοητοί, για να ενσωματωθούν στη διαδικασία εφαρμογής της οδηγίας, όπως και τα μέτρα εφαρμογής της οδηγίας θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν από άλλες πολιτικές.

Τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ της οδηγίας μπορούν και πρέπει να παρέχουν τη βάση για την πολιτική συνοχή και ολοκλήρωση. Είναι σημαντικό ότι τα σχέδια χρησιμοποιούνται για να προωθήσουν ευκαιρίες για βιώσιμη διαχείριση ύδατος σε τομείς (π.χ. διαγώνιος-συμμόρφωση στη γεωργία) και πολιτικές (π.χ. κατανομή των κεφαλαίων σε πρωτοβουλίες περιφερειακής ανάπτυξης που συμβάλλουν στην πραγματοποίηση των στόχων της οδηγίας). Εντούτοις, ενώ τα

βασισμένη στην ολοκληρωμένη διαχείριση σε επίπεδο ΛΑΠ. Επομένως, ενώ συγκεκριμένα μέτρα που στοχεύουν στην επεξεργασία των υγρών αποβλήτων και στην παροχή πόσιμου νερού θα συνεχίσουν να είναι σε προτεραιότητα, τέτοιες ενέργειες πρέπει να φανούν ως τμήμα μιας γενικής στρατηγικής για την εξασφάλιση της οικολογικής κατάστασης και της χημικής ποιότητας ολόκληρης της ΛΑΠ. Τα ολοκληρωμένα προγράμματα για τη διαχείριση ΛΑΠ, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης των διαχειριστικών σχεδίων που προβλέπονται από την οδηγία θα υποστηρικτούν.

Τα καταστρεπτικά έργα υποδομής πρέπει να έχουν λιγότερες πιθανότητες να χρηματοδοτηθούν από την ΕΕ . Αυτό σημαίνει ότι τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ της οδηγίας και όλες οι προγενέστερες αναλύσεις και μελέτες που απαιτούνται προκειμένου να αναπτυχθούν τα μέτρα για να είναι μέρος των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ, μπορεί να συγχρηματοδοτηθούν από την ΕΕ. Συνολικά, αυτές οι νέες οδηγίες για τα διαρθρωτικά ταμεία έχουν ατελείωτες δυνατότητες για τη χρήση των χρημάτων της ΕΕ το 2004-06 για την εφαρμογή της οδηγίας.

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να προωθήσουν τη χρήση των διαρθρωτικών ταμείων με έναν τρόπο που δεν βλάπτει τα οικοσυστήματα του γλυκού νερού και βοηθά στην επίτευξη των στόχων της οδηγίας²⁰. Παραδείγματος χάριν, για την περίπτωση της διαχείρισης των πλημμυρών, πρέπει να προωθηθούν μέτρα για να εξασφαλιστεί ότι οι υπάρχοντες υγρότοποι και χείμαρροι μπορούν να λειτουργήσουν φυσικά και πλήρως, ως μέρος ενός ολοκληρωμένου συστήματος και επομένως να μειώσουν όσο είναι δυνατόν τις πλημμύρες στο μέλλον. Αυτά θα μπορούσαν να περιλάβουν:

- ✓ αποκατάσταση των υποβαθμισμένων υγροτόπων.
- ✓ καταστροφή των υπαρχόντων φραγμάτων ή άλλων υποδομών και παρεμπόδιση δημιουργίας περαιτέρω κατασκευών στις κοίτες των ποταμών.
- ✓ οργάνωση εκστρατειών δημόσιας ευαισθητοποίησης για την ενημέρωση του κοινού που ζει σε περιοχές που πλημμυρίζουν εύκολα και καταπολέμηση της ψεύτικης αίσθησης ασφάλειας που παρέχεται από τα τρέχοντα αναχώματα, τα οποία δεν είναι αποτελεσματικά.

Αυτά τα μέτρα πρέπει να είναι μέρος μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής, για να ανακουφίσουν από τις επιδράσεις των πλημμύρων, σε επίπεδο ΛΑΠ και πρέπει να εφαρμοστούν μέσω των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ της οδηγίας.

6. Η Σημασία της Πολιτικής των Εδαφών στο Πλαίσιο της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης ΛΑΠ

Τα μέτρα για την προστασία των εδαφών καθώς και οι Ευρωπαϊκοί στόχοι κρίνονται απαραίτητοι . Το 2004 η Επιτροπή θα παρουσιάσει 'την ευρωπαϊκή θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους'. Αυτή πρέπει να θέσει φιλόδοξους στόχους και να αναπτύξει δεσμούς με άλλες πολιτικές, ιδιαίτερα με την πολιτική ύδατος και την οδηγία. Σε αυτή την στρατηγική πρέπει να περιληφθούν οι στόχοι για την αναστροφή της εδαφολογικής μόλυνσης, της διάβρωσης και της συμπίεσης που προκαλείται μεταξύ άλλων, από γεωργικές δραστηριότητες και από την ακατάλληλη χρήση γης για αστική ανάπτυξη και μεταφορά. Η εδαφολογική συμπίεση οδηγεί στην αυξανόμενη απορροή ύδατος και επομένως στις πλημμύρες. Συνεπώς πρέπει να εξεταστούν σε ολόκληρη την περιοχή ΛΑΠ, οι αλληλεπιδράσεις νερού και εδάφους. Για παράδειγμα, πρέπει να ενθαρρυνθούν μέθοδοι που αυξάνουν την ικανότητα συγκράτησης του νερού, μειώνουν την πιθανότητα πλημμύρας και ελέγχουν την ξηρασία, όπως τα συστήματα αποξήρανσης που μειώνουν την απορροή από το έδαφος.

Το έδαφος αποθηκεύει πολλές χημικές ουσίες, συμπεριλαμβανομένων φυτοφαρμάκων, βιομηχανικών χημικών ουσιών, βαρέων μετάλλων, νιτρικών αλάτων, φωσφορικών αλάτων και τοξικών ουσιών. Μερικοί από αυτούς τους ρύπους απελευθερώνονται αργά στο έδαφος και στα επιφανειακά νερά κατά τη διάρκεια μακρών χρονικών περιόδων. Εντούτοις, αν τα όρια ικανότητας αποθήκευσης του εδάφους ξεπεραστούν, το έδαφος διαβρώνεται και η απελευθέρωση των ουσιών μπορεί να είναι άμεση και ξαφνική.

Η επίτευξη του στόχου της 'καλής' κατάστασης των υδάτων της οδηγίας μέχρι το 2015, απαιτεί τη γρήγορη δράση για να αντιστραφεί η εδαφολογική μόλυνση, η διάβρωση και η εδαφολογική συσσώρευση των επικίνδυνων ουσιών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Εάν η δράσεις καθυστερήσουν , θα είναι πολύ

δύσκολο ή ακόμα και αδύνατο να επιτευχθούν οι στόχοι της οδηγίας μέχρι αυτή την ημερομηνία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ

Γ. 'ΤΑ ΈΓΓΡΑΦΑ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΚΟΙΝΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ'

1. Τα Έγγραφα Καθοδήγησης της ΕΚΣ για την Οδηγία

Τα έγγραφα καθοδήγησης της ΕΚΣ για την οδηγία είναι μη-νομικές δεσμευτικές 'κατευθυντήριες γραμμές'. Όμως, τα κράτη μέλη μπορούν να τις επιστημοποιήσουν μέσω των εσωτερικών μηχανισμών τους για την εφαρμογή της οδηγίας. Παρόλα αυτά οι νομικές απαιτήσεις κάθε κράτους μέλους για την εφαρμογή της οδηγίας πρέπει να βασίζονται σε αυτή.

Εντούτοις, τα έγγραφα καθοδήγησης της ΕΚΣ προσφέρουν ένα σύνολο χρήσιμων συστάσεων και παραδειγμάτων, για να καθοδηγήσουν και να βοηθήσουν τις αρχές των κρατών μελών, πάνω στους συγκεκριμένους στόχους, που απαιτούνται για την επίτευξη της οδηγίας.

Τα έγγραφα καθοδήγησης της ΕΚΣ στοχεύουν στους αρμόδιους οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή της οδηγίας και σε οποιονδήποτε άλλο που επηρεάζεται από την εφαρμογή της. Σ' αυτή τη διαδικασία περιλαμβάνονται οι μηχανικοί και άλλοι τεχνικοί εμπειρογνώμονες, οι συμμετέχοντες (π.χ. περιβαλλοντικές ΜΚΟ, επιχειρήσεις παροχής ύδατος, υδροενέργεια και βιομηχανίες) και το κοινό.

2. Εφαρμογή των Εγγράφων Καθοδήγησης της Οδηγίας

Μέχρι τον Ιούλιο του 2003, τα κράτη μέλη είχαν προτείνει δεκαπέντε πειραματικές πιλοτικές ΛΑΠ ²¹, όπου τα τελικά έγγραφα καθοδήγησης της ΕΚΣ για την οδηγία θα εξεταστούν τη χρονική περίοδο 2003-2006.

Η ολοκληρωμένη άσκηση της πιλοτικής ΛΑΠ έχει δύο κύριους στόχους:

- ✓ να εξετάσει τη χρησιμότητα ορισμένων σημείων των εγγράφων καθοδήγησης στο 'πεδίο' σε επίπεδο ΛΑΠ και να δει εάν αυτά τα σημεία ή/και χρειάζονται αναθεώρηση/ρύθμιση για την 'πραγματική' εφαρμογή της οδηγίας. Η φάση εξέτασης πρέπει να φανερώσει οποιεσδήποτε

αδυναμίες ή περιοχές των εγγράφων που χρειάζονται περαιτέρω ανάπτυξη, τα οποία μετά θα αναθεωρηθούν και θα τροποποιηθούν για να προσδιοριστεί το τελικό περιεχόμενό τους. Το τελικό αποτέλεσμα θα είναι ένα εγχειρίδιο στην ολοκληρωμένη διαχείριση των ΛΑΠ. Αυτό το εγχειρίδιο θα είναι ένα έγγραφο που θα μπορεί να τροποποιηθεί για να ταιριάζει στις εθνικές και περιφερειακές συνθήκες κάθε ΛΑΠ.

- ✓ να συμβάλει στην εφαρμογή της οδηγίας σε πιλοτική περιοχή ΛΑΠ ή σε εθνικό επίπεδο μέσω των διαχειριστικών σχεδίων ΛΑΠ. Τα έγγραφα πρέπει να δοκιμαστούν στο πεδίο και τότε τα αποτελέσματα να συμβάλλουν στην ανάπτυξη των σχεδίων διαχείρισης.

3. Οι Υγρότοποι ως Μέρος της Διαδικασίας της ΕΚΣ

Στο άρθρο 1 (α) η οδηγία σαφώς προσδιορίζει μέρος του σκοπού της όπως είναι η προστασία, η αποκατάσταση και η βελτίωση των υγρότοπων. Εντούτοις, δεν προσδιορίζει τι είναι υγρότοπος, ούτε εξηγεί σε ποια έκταση οι υγρότοποι πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας. Λόγω αυτών των ασαφειών, ο ρόλος των υγρότοπων πρέπει να ερευνηθεί και να διασαφηνιστεί.

Η συνάντηση των διευθυντών ύδατος που έγινε τον Νοέμβριο του 2002 δημιούργησε ένα κοινό κείμενο²² 'υγρότοπων', το οποίο είναι ενσωματωμένο σε όλα τα έγγραφα καθοδήγησης της οδηγίας. Σε αυτό το κείμενο οι διευθυντές αναγνώρισαν ότι οι υγρότοποι έρχονται κάτω από αυξανόμενη πίεση και τόνισαν τον πιθανό σημαντικό ρόλο τους στη διαχείριση των ΛΑΠ, ελπίζοντας στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας. Αυτοί επίσης πρότειναν ότι ένα οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης της ΕΚΣ για τους υγρότοπους πρέπει να προετοιμαστεί για να αντιληφθούν τις αρχές του.

Το οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης των 'υγρότοπων' δεν καθορίζει τους υγρότοπους, αλλά περιγράφει τι είναι υγρότοπος και εξηγεί τη σχέση μεταξύ (υπόγειων και επιφανειακών) των υδάτινων σωμάτων ('μονάδες' στις οποίες οι περιβαλλοντικοί στόχοι της οδηγίας πρέπει να εφαρμοστούν, και να ελεγχθούν)

και των υγρότοπων. Εξηγεί επίσης πώς να περιλάβει τους υγρότοπους μέσα στον κύκλο προγραμμάτων των ΛΑΠ.

Στη συνθήκη Ramsar ο προσδιορισμός των υγρότοπων είναι ένα καλό εργαλείο για να προσδιοριστούν τα χαρακτηριστικά²³ τους. Τα οικοσυστήματα των υγρότοπων, όπως οι βαλτότοποι, οι καλαμιώνες και τα έλη, αποτελούνται συχνά από περιοχές ύδατος και εδάφους, αφού μόνιμα ή εποχιακά πλημμυρίζουν. Αυτή η δομή των υγρότοπων δεν ταιριάζει απόλυτα με τους ορισμούς της οδηγίας για ποτάμια, λίμνες, μεταβατικά και παράκτια ύδατα, αλλά πολλά συστήματα υγρότοπων περιλαμβάνουν μέρη από αυτά τα υδάτινα σώματα. Οι αρμόδιοι για το σχεδιασμό και άλλοι διαχειριστές ύδατος βρίσκονται αντιμέτωποι με την πρόκληση της εξασφάλισης ολοκληρωμένης διαχείρισης τέτοιων συστημάτων, ενώ συμμορφώνονται με τις νομικές και διοικητικές απαιτήσεις της οδηγίας.

Το οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης των 'υγρότοπων' είναι πολύ χρήσιμο σε αυτή την περίπτωση. Δεδομένου ότι οι υγρότοποι είναι ένα θεμελιώδες ζήτημα σε σχέση με τα άλλα έγγραφα καθοδήγησης ΕΚΣ της οδηγίας, εξηγεί τις απαιτήσεις της οδηγίας για τους υγρότοπους και προσδιορίζει το ρόλο τους στην εφαρμογή της, ιδιαίτερα σε σχέση με το άρθρο 11 (Πρόγραμμα μέτρων).

Σε περιπτώσεις όπου η πρόσθετη προσπάθεια οδηγήσει σε αρκετά καλύτερα αποτελέσματα, το κείμενο καθοδήγησης θα πάει ένα βήμα παραπέρα και θα υπογραμμίσει τις 'καλές πρακτικές' οι οποίες υπερβαίνουν τις νομικές απαιτήσεις της οδηγίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, προτείνεται μια σαφής διάκριση μεταξύ των νομικών υποχρεώσεων και της 'καλής πρακτικής'. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα κράτη μέλη και οι υποψήφιοι προς ένταξη χώρες έχουν πάντα την ευελιξία να καθιερώσουν αυστηρότερη περιβαλλοντική προστασία σύμφωνα με τις εθνικές τους ανησυχίες.

Τα κεντρικά κεφάλαια στο οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης των υγρότοπων είναι:

- ✓ Ο συγκεκριμένος ρόλος των υγρότοπων στην επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας. Ο ρόλος των υγρότοπων καθορίζεται με τη διευκρίνιση των ελάχιστων απαιτήσεων, τη σχέση μεταξύ υγρότοπων και στόχων της οδηγίας για τα επιφανειακά νερά και τη σχέση μεταξύ των

συστημάτων υγρότοπων και ιδιαιτέρως τροποποιημένων και τεχνητών υδάτινων σωμάτων. Επίσης εξηγεί τη σχέση των υγρότοπων στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων για τα υπόγεια νερά, τα μεταβατικά και παράκτια ύδατα, και τις προστατευόμενες περιοχές.

- ✓ Ο ρόλος των υγρότοπων στα 'βασικά' και 'συμπληρωματικά' μέτρα. Τα μέτρα που πρέπει να εξεταστούν είναι η αποκατάσταση των υγρότοπων και η χρήση τους ως χώροι αναψυχής. Επίσης θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η οικονομική διάσταση του θέματος για την αποτροπή της περαιτέρω επιδείνωσης για την επίτευξη της 'καλής' οικολογικής κατάστασης .

4. Οι Πλημμύρες και τα Έγγραφα Καθοδήγησης της ΕΚΣ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και πολλά κράτη μέλη θεωρούν ότι η προστασία και η πρόληψη των πλημμύρων δεν καλύπτεται νομικά από την αποστολή της οδηγίας. Η οδηγία παρέχει το πλαίσιο για τον προσδιορισμό των οικολογικών λύσεων, για όλα τα προβλήματα των οικοσυστημάτων του γλυκού νερού, τα οποία πρέπει να περιλάβουν την αντιπλημμυρική προστασία.

Σύμφωνα με την οδηγία, τα κράτη μέλη όχι μόνο πρέπει να αποτρέψουν την επιδείνωση της τρέχουσας οικολογικής και χημικής κατάστασης (σημαντικό για τις πλημμύρες) για να επιτύχουν την 'καλή' οικολογική και χημική κατάσταση σε όλα τα ύδατα μέχρι το 2015 (άρθρο 4), αλλά και να ελαχιστοποιήσουν τα αποτελέσματα των πλημμύρων (άρθρο 1). Η οδηγία προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία να ρυθμιστούν όλα τα εδάφη και τα ύδατα στις λεκάνες και στις υπο-λεκάνες απορροής ποταμών με έναν τρόπο που προστατεύει το περιβάλλον και τους ανθρώπους, από τις αρνητικές συνέπειες των πλημμύρων. Αυτό πρέπει να επιφέρει μια σημαντική αλλαγή στις παραδοσιακές Ευρωπαϊκές πολιτικές διαχείρισης ύδατος.

Η εφαρμογή της οδηγίας πρέπει να εξετάσει άλλες πολιτικές που έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα οικοσυστήματα του γλυκού νερού - όπως ο προγραμματισμός χρήσεων γης και οι αγροτικές πολιτικές - και να τις κάνει να δουλεύουν προς τους ίδιους στόχους. Επίσης, παρέχει τη δυνατότητα για διεθνή συνεργασία, προγραμματισμό και δημόσια συμμετοχή. Αυτή η διαδικασία

επιτρέπει την αποκατάσταση και τη συντήρηση των υγρότοπων. Οι υγρότοποι είναι σημαντικοί στην επίτευξη 'καλής' οικολογικής κατάστασης και η ικανότητα διατήρησης των υδάτων τους, βοηθά στην προστασία της περιοχής από τις καταστροφικές πλημμύρες.

Η πρώτη ορατή συνέπεια ²⁴ των πλημμύρων που πραγματοποιήθηκαν σε ολόκληρη την Ευρώπη το καλοκαίρι του 2002 - και ένας αντίκτυπος τους πολιτικής σημασίας - ήταν η εισαγωγή, από τους Διευθυντές ύδατος σε μια συνεδρίαση τον Νοέμβριο του 2002, μιας παραγράφου σε όλα τα έγγραφα καθοδήγησης της ΕΚΣ. Σύμφωνα με αυτή την παράγραφο η διαχείριση των πλημμύρων πρέπει να αποτελεί τμήμα της ολοκληρωμένης διαχείρισης ΛΑΠ.

Σε εκείνη την συνεδρίαση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε στους διευθυντές ύδατος να αναπτύξουν μια πρωτοβουλία πρόβλεψης, πρόληψης και μετριασμού των πλημμύρων' στο πλαίσιο της ΕΚΣ της οδηγίας. Αυτή η πρωτοβουλία είχε ως σκοπό να μοιραστεί την εμπειρία και να εξετάσει 'καλές πρακτικές', όπως η πληροφόρηση για τη βιώσιμη διαχείριση των πλημμύρων.

Το 2003, μετά την ολοκλήρωση της δομής της ΕΚΣ και τους αναθεωρημένους στόχους, καθιερώθηκε μια ομάδα εργασίας σχετικά με την 'προληπτική προστασία πλημμύρων στο πεδίο των ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ'. Αυτή η ομάδα συνέταξε ένα έγγραφο με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες που υπήρχαν και τη σχετική εμπειρία της ΕΕ, για τη μείωση των κινδύνων από τις πλημμύρες. Η τελική έκδοση αυτού του εγγράφου επικυρώθηκε από τους Διευθυντές ύδατος που συναντήθηκαν στην Αθήνα, τον Ιούνιο του 2003²⁵. Τα στοιχεία αυτού του εγγράφου θα ενσωματωθούν στο εγχειρίδιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης ΛΑΠ που θα εκδοθεί το 2006.

Το έγγραφο των 'καλύτερων πρακτικών' κάνει μια λεπτομερή ανάλυση των πρωταρχικών αιτιών που προκαλούν αυξανόμενες επιδράσεις των πλημμύρων στην Ευρώπη. Επίσης, προσδιορίζει τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στις υπάρχουσες πρακτικές και νοοτροπίες για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της πλημμύρας σε όλα τα επίπεδα. Ακόμα, συστήνει πώς να αντιμετωπιστούν οι πρωταρχικές αιτίες από τις αυξανόμενες επιδράσεις της πλημμύρας. Τέλος υπάρχει ένας κατάλογος των 'καλύτερων πρακτικών' για τη μείωση των κινδύνων

από τις πλημμύρες που βασίζεται σε στοιχεία που προέρχονται από όλη την Ευρώπη. Μεταξύ άλλων το έγγραφο προτείνει τα εξής:

- ✓ προώθηση μιας μακροπρόθεσμης, ολοκληρωμένης προσέγγιση της διαχείρισης ΛΑΠ, σε αρμονία με τους φυσικούς πόρους και τις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις
- ✓ ενημέρωση του κοινού και συμμετοχή
- ✓ διατήρηση των υδάτων και άλλων μη θεμελιωδών μέτρων (οικολογική διαχείριση πλημμύρων)
- ✓ αξιολόγηση χρήσης γης και κινδύνων
- ✓ διαρθρωτικές παρεμβάσεις που προστατεύουν από τις πλημμύρες και ο αντίκτυπός τους
- ✓ έγκαιρη προειδοποίηση και συστήματα πρόγνωσης
- ✓ έκτακτες ανάγκες από τις πλημμύρες
- ✓ παρεμπόδιση της ρύπανσης.

Αυτό είναι ένα πολύ καλό έγγραφο το οποίο όμως δεν προσδιορίζει ότι η οδηγία έχει έναν βασικό ρόλο στην εφαρμογή των μέτρων για την προστασία και την πρόληψη από τις πλημμύρες. Τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ είναι τα μόνα κατάλληλα εργαλεία για τον καθορισμό και την εφαρμογή όλων των απαραίτητων μέτρων για την επίτευξη 'καλής' οικολογικής κατάστασης σε κάθε περιοχή ΛΑΠ, σύμφωνα με την οδηγία. Κατά συνέπεια, πρέπει να περιλάβουν οποιαδήποτε μέτρα για τον έλεγχο των πλημμύρων που απαιτούνται σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο, ακόμα κι αν αυτά είναι μόνο 'συμπληρωματικά' μέτρα. Τελικά, πρέπει να υπάρξει μόνο ένα σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ για κάθε περιοχή ΛΑΠ, το οποίο να επιτυγχάνει τη βιώσιμη διαχείριση, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και της πρόληψης από τις πλημμύρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ

Δ. 'Τεχνικές για τη Χρησιμοποίηση των Έγγραφων Καθοδήγησης'

1. Προσδιορισμός των Υδάτινων Σωμάτων

Τα υδάτινα σώματα είναι 'προϊόν' της οδηγίας και είναι οι μονάδες εκείνες στις οποίες στηρίζεται η εφαρμογή της οδηγίας στο επίπεδο περιοχής λεκάνης απορροής ποταμών. Αρχικά, οι στόχοι και τα μέτρα της οδηγίας είναι λιγότερο σαφή όσο μεγαλύτερο είναι ένα υδάτινο σώμα και όσο περισσότερες κατηγορίες υδάτων καλύπτει. Επομένως, όσο μικρότερο είναι το υδάτινο σώμα τόσο πιο αυστηροί θα είναι οι στόχοι.

1α. Εισαγωγή

Το άρθρο 2 παράγραφος (10) της οδηγίας δηλώνει ότι ένα σύστημα επιφανειακών υδάτων αναφέρεται σε ένα διακεκριμένο και σημαντικό στοιχείο επιφανειακών υδάτων όπως για παράδειγμα μια λίμνη, ένας ταμιευτήρας, ένα ρεύμα, ένας ποταμός ή μια διώρυγα, ένα τμήμα ρεύματος, ποταμού ή διώρυγας, μεταβατικά ύδατα ή ένα τμήμα παράκτιων υδάτων. Το έγγραφο καθοδήγησης των 'υδάτινων σωμάτων' είναι σημαντικό δεδομένου ότι εξηγεί με λεπτομέρεια από τι αποτελείται ένα 'υδάτινο σώμα', διευκρινίζοντας τι πρέπει να περιλαμβάνεται στη σχετική περιοχή ΛΑΠ και στο αντίστοιχο σχέδιο διαχείρισης.

Το έγγραφο τονίζει ότι η οδηγία καλύπτει όλα τα επιφανειακά νερά. Αυτό σημαίνει ότι κάθε επιφανειακό υδάτινο σώμα πρέπει να ενσωματωθεί σε ένα σώμα ύδατος. Μια σειρά από βασικά κριτήρια για τον καθορισμό των υδάτινων σωμάτων παρέχονται στο έγγραφο καθοδήγησης, συμπεριλαμβανομένων των κατηγοριών ύδατος (λίμνη, ποταμός), την τυπολογία, τα φυσικά χαρακτηριστικά (συμβολή δύο ποταμών) και τις φυσικές τροποποιήσεις. Πρόσθετα κριτήρια, όπως οι πιέσεις και οι επιπτώσεις στην οικολογική ή χημική κατάσταση ή στον προσδιορισμό της 'προστατευόμενης περιοχής', πρέπει επίσης να εξεταστούν έτσι

ώστε τα υδάτινα σώματα να προσδιοριστούν με έναν τρόπο που να περιγράφει ακριβώς τη κατάσταση τους.

1β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων

Μικρά Επιφανειακά Υδάτινα Σώματα: Ο καθορισμός των κατώτατων ορίων (μέγεθος) για τα μικρά επιφανειακά υδάτινα σώματα, ήταν ένα από τα κύρια προβλήματα του εγγράφου καθοδήγησης. Στο παράρτημα II της οδηγίας υπάρχει το τυπολογικό σύστημα A που περιλαμβάνει ένα ελάχιστο κατώτερο όριο, για τις μικρές λίμνες $0,5\text{km}^2$ και ένα αντίστοιχο μέγεθος για τους ποταμούς 10km^2 ²⁶. Αρχικά, το έγγραφο καθοδήγησης πρότεινε να χρησιμοποιηθούν αυτά τα κατώτερα όρια, αλλά αυτό δημιούργησε προβλήματα με πολλά κράτη μέλη. Η Φινλανδία, οι Κάτω Χώρες και η Αυστρία, αντιτέθηκαν γιατί οι χώρες τους έχουν πάρα πολλά υδάτινα σώματα, πάνω από το κατώτερο όριο, που ορίζεται στο σύστημα A. Αυτό θα δημιουργούσε εργασιακό φόρτο για τον προσδιορισμό τους. Άλλα κράτη μέλη κράτη αντιτέθηκαν σε αυτά τα κατώτερα όρια, επειδή θα απέκλειαν πολλά από τα μικρότερα και οικολογικά σημαντικά ύδατά τους. Για όλους αυτούς τους λόγους προτάθηκε να δοθεί έμφαση στη σημασία των οικολογικών κριτηρίων, για τον προσδιορισμό των υδάτινων σωμάτων, με έναν ευέλικτο και ουσιαστικό τρόπο.

Αυτό το ζήτημα συνδέθηκε τελικά με το έγγραφο καθοδήγησης των γεωγραφικών πληροφοριακών συστημάτων (ΓΠΣ), επειδή πολλές μικρές λίμνες δεν θα αντιπροσωπεύονταν, δηλ. δεν θα ήταν ορατές στην επιλεγμένη κλίμακα ΓΠΣ, εκτός αν αθροίζονταν. Η Αυστρία και η Νορβηγία επιδίωξαν μια διευκρίνιση για το εάν η άθροιση ίσχυε μόνο στον προσδιορισμό των υδάτινων σωμάτων, ή περιελάμβανε επίσης τις διαδικασίες ελέγχου και υποβολής έκθεσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστήριξε ότι η άθροιση των υδάτινων σωμάτων, για την υποβολή εκθέσεων των σκοπών της οδηγίας, εξετάστηκε στο έγγραφο καθοδήγησης 'των υδάτινων σωμάτων' και ότι ήταν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών να αποφασίσουν, πώς θα καθορίσουν τα συστήματα διαχείρισης για τον έλεγχο τους.

Αιτιολόγηση και Διαφάνεια. Σε σχέση με το ζήτημα του ελάχιστου μεγέθους, προηγούμενες εκδόσεις του εγγράφου καθοδήγησης είχαν περιλάβει μια αναφορά των υποχρεώσεων των κρατών μελών, να παρέχουν μια διαφανή αιτιολόγηση για την επιλογή των υδάτινων σωμάτων μέσα στη περιοχή ΛΑΠ. Αυτό έπαψε να ισχύει στα μεταγενέστερα στάδια, με αποτέλεσμα οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ να τονίσουν ότι οι περιβαλλοντικοί στόχοι της οδηγίας πρέπει να εφαρμοστούν σε όλα τα ύδατα. Συνεπώς, ήταν λογικό και απαραίτητο για τις αρμόδιες αρχές να περιγράψουν πώς είχαν προσδιορίσει τα μικρά/μικρότερα υδάτινα σώματα για να εξασφαλίσουν ότι οι στόχοι της οδηγίας εκπληρώθηκαν, ιδιαίτερα στην περίπτωση που είχαμε άθροιση τέτοιων σωμάτων. Εντούτοις, ορισμένα κράτη μέλη δεν πίστεψαν ότι το έγγραφο καθοδήγησης απαιτούσε οποιαδήποτε αιτιολόγηση για τον προσδιορισμό των μικρών/μικρότερων υδάτινων σωμάτων, ιδιαίτερα κατά την άθροιση τους, δεδομένου ότι η διαφάνεια ήταν έμφυτη μέσα στην οδηγία.

Η Φινλανδία διαφώνησε με το περιβαλλοντικό αίτημα των ΜΚΟ και δήλωσε ότι η οδηγία δεν απαιτεί 'αιτιολόγηση ή διαφάνεια'. Η Ελλάδα και η Γαλλία δήλωσαν ότι υπήρξαν αρκετές διατάξεις διαφάνειας στα έγγραφα καθοδήγησης ήδη και ιδιαίτερα στο κείμενο της δημόσιας συμμετοχής.

Υδάτινα Σώματα και Υγρότοποι. Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας του εγγράφου 'υδάτινα σώματα', μερικά βασικά ζητήματα προέκυψαν σε σχέση με την 'επικάλυψη' των υγρότοπων και των επιφανειακών υδάτων. Αυτά περιλαμβάνουν τον βαθμό στον οποίο οι υγρότοποι 'σχετίζονται' με τα υδάτινα σώματα και πρέπει να θεωρηθούν μέρος του ίδιου υδάτινου σώματος. Τα κράτη μέλη αντιτέθηκαν στις περιβαλλοντικές προτάσεις των ΜΚΟ, που υποστήριξαν ότι τα υδάτινα σώματα τα οποία εμφανίστηκαν στα πολύπλοκα συστήματα με τους υγρότοπους, πρέπει να περιλαμβάνουν τους ίδιους τους υγρότοπους, προκειμένου να απεικονιστεί η οικολογική τους αλληλεξάρτηση και συνοχή. Συγχρόνως, υπήρξαν συζητήσεις σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι παράχθιες και διαπαλιρροιακές ζώνες λιμνών-ακτών, οι οποίες αποτελούν ένα από τα υδρομορφολογικά στοιχεία ενός υδάτινου σώματος, πρέπει να περιληφθούν στα συστήματα υγρότοπων, καθώς αυτά έχουν μια άμεση επίδραση στην επίτευξη

των κατάλληλων προτύπων, για τον καθορισμό των ποιοτικών βιολογικών στοιχείων.

Υπόγεια Ύδατα. Το σώμα των 'υπόγειων υδάτων' αποτελεί έναν ευδιάκριτο όγκο από υπόγεια νερά μέσα σε ένα υδροφόρο στρώμα ή υδροφόρα στρώματα. Το λογικό πρώτο βήμα στον προσδιορισμό των υπόγειων υδάτων, απαιτεί μια γενική ερμηνεία των όρων υδροφόρο στρώμα, σημαντική ροή υπόγειων υδάτων και 'σημαντική' ποσότητα του όγκου των υδάτων που αντλούνται. Εντούτοις, ορισμένα κράτη μέλη θεώρησαν ότι θα πρέπει να προσδιορίζονται μόνο τα υπόγεια ύδατα ενός συγκεκριμένου μεγέθους, που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν ως πόσιμο νερό. Αυτό θα αγνοούσε οποιαδήποτε άλλη ροή και όγκο υπόγειων νερών, τα οποία είναι σημαντικές παράμετροι στον καθορισμό της θέσης των υδρόβιων και των χερσαίων οικοσυστημάτων.

Η Αυστρία και η Ισπανία ειδικότερα ανησύχησαν για τον τρόπο καθορισμού του ζητήματος 'σημαντική άντληση' με τον τρόπο που αυτό εξετάστηκε στο έγγραφο καθοδήγησης. Η Αυστρία πρότεινε ότι ο όρος 'σημαντική άντληση' θα αναφέρεται σε περισσότερα από 10m³ πόσιμου νερού κατά μέσο όρο ανά ημέρα (που ήταν ένα άμεσο απόσπασμα του άρθρου 7.1 της οδηγίας). Η Ισπανία πρότεινε ότι ο όρος 'σημαντική άντληση' πρέπει μόνο να ισχύει για την παροχή πόσιμου ύδατος και ότι το έγγραφο καθοδήγησης δεν πρέπει να αναφέρετε στα υπόγεια ύδατα, που δεν χρησιμοποιούνται για αυτόν το λόγο. Επίσης θεώρησαν, ότι ο ρυθμός άντλησης 10m³ κατά μέσο όρο ανά ημέρα ήταν πολύ χαμηλός, και ότι αυτός ο αριθμός πρέπει να είναι πιο ευέλικτος.

1γ. Αποτελέσματα

Μικρά Επιφανειακά Υδάτινα Σώματα. Σε σχέση με το ζήτημα του ελάχιστου μεγέθους των μικρών υδάτινων σωμάτων, το έγγραφο καθοδήγησης περιέχει το ακόλουθο κείμενο: 'επομένως συστήνεται να χρησιμοποιηθεί το μέγεθος των μικρών ποταμών και λιμνών σύμφωνα με το σύστημα Α. Εντούτοις, αναγνωρίζεται ότι σε μερικές περιοχές όπου υπάρχουν πολλά μικρά υδάτινα σώματα, αυτή η γενική προσέγγιση θα πρέπει να προσαρμοστεί. Λέγοντας αυτή, θα ήταν θεμιτό να αθροίσουμε τα υδάτινα σώματα σε ομάδες για ορισμένους

σκοπούς (...) προκειμένου να αποφευχθεί περιττό διοικητικό φορτίο ". Προτείνει επίσης έναν τρόπο καθορισμού των μικρότερων υδάτινων σωμάτων, έτσι ώστε να μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι της οδηγίας²⁷. Τα ελάχιστα κατώτερα όρια του συστήματος Α μπορεί να είναι κατάλληλα σε μερικές περιοχές. Όπου όμως υπάρχει μεγάλος αριθμός μικρών υδάτινων σωμάτων, υψηλής οικολογικής σημασίας που πέφτει κάτω από αυτά τα όρια, τα κράτη μέλη θα πρέπει να τον λάβουν υπόψη τους, κατά τον προσδιορισμό των υδάτινων σωμάτων και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας άθροισης τους.

Για κάποια κράτη μέλη ήταν απαραίτητο να ομαδοποιήσουν τα μικρά υδάτινα σώματα και να κάνουν πιο ευέλικτη την εφαρμογή του κατώτερου ορίου, παρέχοντας τη δυνατότητα να εξεταστούν τα μικρότερα συστήματα. Η ίδια η φύση της οδηγίας απαιτεί ένα ορισμένο επίπεδο διαφάνειας και ειλικρίνειας στα προγράμματα των κρατών. Άρα εξαρτάται από τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ και τους συμμετέχοντες στα κράτη μέλη (ειδικά στις Κάτω Χώρες, την Αυστρία και τη Φινλανδία), να εξασφαλίσουν ότι οι αποφάσεις για την ομαδοποίηση των υδάτινων σωμάτων δεν παραβαίνει τους γενικούς στόχους της οδηγίας. Το έγγραφο καθοδήγησης της δημόσιας συμμετοχής πρέπει να παρέχει σε όλες τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ πολύ καλές πληροφορίες, για να εξασφαλιστεί ότι όλες οι αποφάσεις λαμβάνονται ανοικτά.

Αιτιολόγηση και Διαφάνεια. Το εισαγωγικό κεφάλαιο κάθε εγγράφου καθοδήγησης περιέχει ένα τμήμα 'δημόσιας συμμετοχής και διαβουλεύσεων' (άρθρο 14 της οδηγίας), στο οποίο αναφέρεται ότι: 'αλλαγή στη διαδικασία διαχείρισης πληροφόρησης, διαβουλεύσεων και συμμετοχής. Το άρθρο 14 της οδηγίας διευκρινίζει ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών στην εφαρμογή της οδηγίας και στην ανάπτυξη των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενημερώνουν και να συμβουλευούν το κοινό, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών, ιδιαίτερα για:

- ✓ το χρονοδιάγραμμα και το πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση του σχεδίου διαχείρισης ΛΑΠ και το ρόλο των διαβουλεύσεων το αργότερο μέχρι το 2006

- ✓ την ενδιάμεση επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων στη ΛΑΠ το αργότερο μέχρι το 2007
- ✓ το αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης ΛΑΠ το αργότερο μέχρι το 2008’.

Η προαγωγή της διαφάνειας και της πληροφόρησης του κοινού, αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία για τους συμμετέχοντες να λάβουν μέρος στην ανάπτυξη των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ.

Τα κράτη μέλη πρέπει να τηρήσουν αυτές τις απαιτήσεις σε όλες τις φάσεις εφαρμογής της οδηγίας, ανεξάρτητα από το ζήτημα. Οι ΜΚΟ θα πρέπει να τις χρησιμοποιήσουν για να εξασφαλίσουν τις διαδικασίες διαφάνειας και συμμετοχής.

Από την άποψη του συγκεκριμένου ζητήματος της διαφάνειας και της ομαδοποίησης, το έγγραφο καθοδήγησης δηλώνει ότι: ‘αυτό θα είναι απαραίτητο για να ισχύσει η ομαδοποίηση πάνω στη βάση των κριτηρίων που συμφωνούνται με ένα διαφανή τρόπο σε επίπεδο περιοχής ΛΑΠ. Περαιτέρω λεπτομέρειες, εάν και πώς η ομαδοποίηση των υδάτινων σωμάτων θα γίνει, πρέπει να συζητηθεί και να διαμορφωθεί στα πλαίσια του ειδικού συμβουλευτικού φόρουμ. Στο μεταξύ συστήνεται να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε αυτό το ζήτημα κατά την εφαρμογή αυτού του εγγράφου καθοδήγησης, π.χ. στις πιλοτικές ΛΑΠ’.

Εντούτοις, η προφανής λύση αυτού του ζητήματος, δεν αναπληρώνει το γεγονός ότι το έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τα υδάτινα σώματα, δεν απαιτεί αιτιολόγηση για τον προσδιορισμό των υδάτινων σωμάτων που βρίσκονται κάτω από τα ελάχιστα όρια, σύμφωνα με το σύστημα Α. Ούτε απαιτεί αιτιολόγηση στις αποφάσεις που λαμβάνονται για την προστασία των μικρότερων υδάτινων σωμάτων, η οποία θα ήταν μια προσέγγιση ‘καλής πρακτικής’. Υπό τις παρούσες συνθήκες, οι αρμόδιες αρχές πρέπει να εφαρμόσουν μόνο τους στόχους της οδηγίας που αναφέρονται στα υδάτινα σώματα, που βρίσκονται πάνω από τα κατώτερα όρια. Συνεπώς δεν είναι απαραίτητο να δικαιολογήσουν, γιατί ορισμένα μικρά υδάτινα σώματα δεν υποδεικνύονται ως αυτόνομα. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με το πνεύμα του εγγράφου καθοδήγησης των ‘υδάτινων σωμάτων’.

Υδάτινα Σώματα και Υγρότοποι. Σύμφωνα με το έγγραφο ένα επιφανειακό υδάτινο σώμα περιλαμβάνει τα ποιοτικά στοιχεία που περιγράφονται στην οδηγία για την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης²⁸. Στους συγκεκριμένους όρους αυτό σημαίνει ότι ένα υδάτινο σώμα ποταμών περιλαμβάνει:

(α) τα υδρομορφολογικά ποιοτικά στοιχεία, τα οποία περιλαμβάνουν τη ροή του νερού, τη κοίτη του καναλιού και εκείνο το μέρος του εδάφους που είναι παρακείμενο στο κανάλι και έχει δομή και συνθήκες άμεσα σχετικές με την επίτευξη των βιολογικών ποιοτικών τιμών (δηλ. παράχθια ζώνη)

(β) τα σχετικά βιολογικά στοιχεία. Σε σχέση με τους υγρότοπους, αυτό σημαίνει ότι οι υγρότοποι πρέπει να συνδεθούν με ένα υδάτινο σώμα και να επηρεάσουν άμεσα την κατάσταση του. Τα όρια αυτών των υγρότοπων πρέπει να προσδιοριστούν με τέτοιο τρόπο ώστε να ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις για να είναι ένα ιδιαίτερο και σημαντικό 'στοιχείο'.

Δυστυχώς το κείμενο δεν σκιαγραφεί τα υδάτινα σώματα με τρόπο συμπονετικό για την οικολογική τους ακεραιότητα και για τις απαιτήσεις της οδηγίας να είναι 'ιδιαίτερα και σημαντικά'. Εντούτοις, είναι ένα σημαντικό βήμα, ότι οι υγρότοποι μπορούν να αποτελέσουν ένα μέρος των υδρομορφολογικών ποιοτικών στοιχείων του υδάτινου σώματος.

Υπόγεια Υδάτα. Οι διευθυντές ύδατος κατέληξαν στο ακόλουθο κείμενο, το οποίο περιλαμβάνεται στην τελική έκδοση του εγγράφου καθοδήγησης που αναφέρεται στα 'υδάτινα σώματα': 'το άρθρο 7 απαιτεί τον προσδιορισμό όλων των υπόγειων υδάτινων σωμάτων που χρησιμοποιούνται ή πρόκειται να χρησιμοποιηθούν, για την άντληση κατά μέσο όρο περισσότερο από 10m³ πόσιμου νερού ημερησίως. Συνεπώς, αυτός ο όγκος θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μια σημαντική ποσότητα υπόγειων υδάτων. Τα γεωλογικά στρώματα που είναι ικανά να επιτρέψουν άντληση σε τέτοια επίπεδα (ακόμα και μόνο τοπικά) θα ήταν κατάλληλα για υδροφόροι ορίζοντες.

Εάν καθένα από τα κριτήρια της σημαντικής ροής ή της άντλησης σημαντικών ποσοτήτων υπόγειων νερών ικανοποιηθούν, τα γεωλογικά στρώματα θα μπορούν να θεωρηθούν ως υδροφόροι ορίζοντες. Τα περισσότερα γεωλογικά στρώματα θα αναμένονταν να είναι κατάλληλα για υδροφόροι ορίζοντες, δεδομένου ότι θα μπορούσαν να παρέχουν κατά μέσο όρο περισσότερα από 10

m³ ημερησίως ή θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν περισσότερους από 50 ανθρώπους.

Εντούτοις, είναι σαφές ότι οι απαιτήσεις είναι διαφορετικές όσον αφορά τα υπόγεια ύδατα που χρησιμοποιούνται ή πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για την άντληση πόσιμου νερού (βλ. άρθρο 7) και εκείνα που αντλούνται για άλλες χρήσεις (βλ. παράρτημα II 2.3). Τα τελευταία, δεν μπορούν να προσδιοριστούν όλα. Τα κριτήρια στο παράρτημα II (2.3) διευκρινίζουν ότι πρέπει να εξεταστούν μόνο εκείνα τα υπόγεια νερά που διασχίζουν τα σύνορα δύο ή περισσότερων κρατών μελών ή διατρέχουν τον κίνδυνο να μην πληρούν τους στόχους που καθορίζονται για κάθε σύστημα, σύμφωνα με το άρθρο 4'.

Άρα η κατάσταση στα υπόγεια νερά είναι λίγο μπερδεμένη, αλλά προσαρμόζεται στους στόχους της οδηγίας και τελικά η οδηγία αποτελεί το εργαλείο αναφοράς για τη διαχείριση των υδάτων στα κράτη μέλη.

16. Ενέργειες των ΜΚΟ

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ θα πρέπει:

- ✓ να εξασφαλίσουν ότι η ομαδοποίηση πολλών επιφανειακών υδάτων σε έναν μεγαλύτερο υδάτινο σώμα, δεν χρησιμοποιείται για να κρύψει τα περιβαλλοντικά προβλήματα ή για να μειώσει τον έλεγχο και τις απαιτήσεις για την υποβολή εκθέσεων. Όλα τα ύδατα πρέπει να αποδοθούν σε ένα σώμα ύδατος
- ✓ να ρωτήσουν την αρμόδια αρχή τι κάνει για να προστατεύσει/ ενισχύσει/αποκαταστήσει τα μικρότερα υδάτινα σώματα, ιδιαίτερα στις ευρωπαϊκές χώρες που αντιμετωπίζουν 'το πρόβλημα των χιλίων λιμνών' (π.χ. Σουηδία, Φινλανδία). Η οδηγία απευθύνεται σε αυτές τις λίμνες ακόμα κι αν δεν προσδιορίζονται ως υδάτινα σώματα και το αντίστοιχο έγγραφο καθοδήγησης εξηγεί πως να τις προστατέψουμε. Δεν πρέπει να υπάρχει ελάχιστη μονάδα μεγέθους για τα μικρά υδάτινα σώματα. Μερικές προστατευόμενες περιοχές, όπως τα νερά κολύμβησης ή εκείνες που προστατεύουν τα άγρια πουλιά και τα απειλούμενα προς εξαφάνιση είδη, μπορούν να είναι μικρότερες από αυτό μέγεθος. Σε αυτήν την

περίπτωση, τα σχετικά πρότυπα και οι απαιτήσεις για τον έλεγχο αυτών των περιοχών πρέπει να καλυφθούν με τον προσδιορισμό αυτών, ως υδάτινα σώματα σύμφωνα με την οδηγία, ανεξάρτητα από το μέγεθος τους. Σε μερικά μέρη της ΕΕ, υδάτινα σώματα μικρότερα από αυτά που ορίζει το σύστημα Α χαρακτηρίζονται από σημαντική βιολογική ποικιλότητα. Αυτά θα πρέπει να εξεταστούν κατά τη διάρκεια σχεδιασμού των ΛΑΠ, έτσι ώστε ο στόχος της 'καλής' κατάστασης των υδάτων να ισχύει σε όλους τους υδάτινους πόρους. Εάν οι ΜΚΟ τους, βρίσκονται αντιμέτωπες με τέτοιες αβεβαιότητες πρέπει να ζητήσουν από την αρμόδια αρχή να τους δικαιολογήσει το κατώτερο όριο ή τη διαδικασία που χρησιμοποίησαν για να προσδιορίσουν τα μικρά υδάτινα σώματα.

- ✓ να εξασφαλίσουν ότι οι υγράτοποι που βρίσκονται παράκτια στις ακτές των λιμνών ή στις διαπαλιρροιακές ζώνες ενός υδάτινου σώματος, οι συνθήκες του οποίου μπορεί να έχουν επιπτώσεις στην οικολογική τους κατάσταση, είναι μέρος των υδρομορφολογικών ποιοτικών στοιχείων του υδάτινου σώματος. Σύμφωνα με τους κανόνες της οδηγίας, αυτοί πρέπει να λαμβάνουν 'υψηλή προστασία' και πρέπει να αποκατασταθούν προκειμένου να επιτευχθεί η 'καλή' οικολογική κατάσταση ή (ΙΤΥΣ και Τεχνητά υδάτινα σώματα) το 'καλό' οικολογικό δυναμικό. Αυτά πρέπει να εξεταστούν κατά τη διάρκεια της ανάλυσης των επιδράσεων και των πιέσεων και, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 11.3 (ι), τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν μέτρα για να ελέγξουν οποιαδήποτε πίεση πάνω σε αυτούς.
- ✓ να εξασφαλίσουν ότι τα υπόγεια ύδατα δεν πρέπει να ομαδοποιούνται γιατί είναι διαφορετικά από τα επιφανειακά, έχουν διαφορετικές ιδιότητες και λειτουργία. Η ομαδοποίηση τους μπορεί να μην απεικονίσει την πραγματική τους κατάσταση.
- ✓ να εξασφαλίσουν ότι ο προσδιορισμός των υδάτινων σωμάτων πρέπει να γίνεται πρώτα με οικολογικά κριτήρια και, δευτερευόντως με την εξέταση των ποιοτικών και ποσοτικών πιέσεων.

2. Δημόσια Συμμετοχή

Η δημόσια συμμετοχή είναι κεντρική στην οδηγία και την εφαρμογή της και αποτελεί ένα βασικό στοιχείο για μια νέα διαχειριστική εποχή ύδατος.

2α. Εισαγωγή

Το άρθρο 14 της οδηγίας απαιτεί, ότι τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή²⁹ όλων των ενδιαφερόμενων μερών στην εφαρμογή της οδηγίας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να πραγματοποιήσουν ενημέρωση του κοινού και διαβουλεύσεις στην ανάπτυξη, στην αναθεώρηση και στον εκσυγχρονισμό των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ. Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει πρόσβαση στα έγγραφα και στις πληροφορίες που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη του προσχεδίου.

Όλα τα έγγραφα καθοδήγησης της ΕΚΣ της οδηγίας γράφονται με στόχο εκείνους που αναπτύσσουν την εφαρμογή εθνικής στρατηγικής της οδηγίας και εκείνους που θα προετοιμάσουν τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ. Το έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τη 'δημόσια συμμετοχή' δεν εξαιρείται. Εντούτοις, είναι διαφορετικό δεδομένου ότι εξηγεί πώς και γιατί άτομα/αρχές που είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή της οδηγίας πρέπει να εμπλέκουν τους συμμετέχοντες ή/και το κοινό (ανάλογα με το ζήτημα) σε όλα τα στάδια της εφαρμογής. Αυτό το έγγραφο καθοδήγησης είναι 'οριζόντιο' επειδή είναι σημαντικό σε όλες τις δραστηριότητες εφαρμογής της οδηγίας. Είναι επίσης ένα κρίσιμο έγγραφο για τους περιβαλλοντικούς ΜΚΟ. Αν και η διαδικασία της ΕΚΣ δεν πρόβλεψε να παράγει έγγραφο καθοδήγησης στη δημόσια συμμετοχή, αυτό προστέθηκε στο πρόγραμμα εργασίας κατόπιν εισήγησης των περιβαλλοντικών ΜΚΟ, οι οποίες γνώριζαν ότι αυτό ήταν ένα νέο και δύσκολο ζήτημα για τις αρχές διαχείρισης ύδατος και για το οποίο επρόκειτο να χρειαστούν πολλή βοήθεια.

Η ορολογία που χρησιμοποιείται στην οδηγία δεν είναι συνεπής με αυτήν που χρησιμοποιείται στο οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης της δημόσιας συμμετοχής. Η οδηγία δεν καθορίζει όρους όπως ' ενδιαφερόμενα μέρη',

‘χρήστες’ και ‘ευρύ κοινό’, ενώ το έγγραφο καθοδήγησης χρησιμοποιεί τον όρο ‘συμμετέχοντες’ ως συνώνυμο με τα ‘ενδιαφερόμενα μέρη’.

Η ενεργός συμμετοχή είναι αρκετά καινούργια και πολλές υπηρεσίες δεν εξοικειωμένες με αυτή τη διαδικασία³⁰. Η ενσωματωμένη στην ΕΚΣ, πιλοτική άσκηση διαχείρισης ΛΑΠ, πάσχει από έλλειψη ενεργού συμμετοχής των περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Έτσι λοιπόν μέχρι τώρα, τα αποτελέσματα δεν απεικονίζουν ευνοϊκά, τη δέσμευση των κρατών μελών και των υποψηφίων χωρών, να ενθαρρύνουν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμετάσχουν ενεργά στην εφαρμογή της οδηγίας, από την έναρξη της ισχύος της, ούτε να τα περιλάβουν στην ανάπτυξη των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ.

2β. Αποτελέσματα

Το οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης για τη δημόσια συμμετοχή έχει αρκετά υψηλά πρότυπα. Το κείμενο είναι σαφές και προσιτό στους συμμετέχοντες και τα μέλη του κοινού.

2γ. Ενέργειες των ΜΚΟ

- ✓ Τα κράτη μέλη/υποψήφια χώρες και οι αρχές των ΛΑΠ είναι νομικά υποχρεωμένες να παρέχουν τις βασικές πληροφορίες για την εφαρμογή της οδηγίας, κατόπιν αιτήσεως, οποιαδήποτε στιγμή. Πρέπει επίσης, να αρχίσουν τη φάση δημόσιας συμμετοχής για την ανάπτυξη των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ από το 2006. Εντούτοις, σύμφωνα με το έγγραφο καθοδήγησης των ‘διαδικασιών προγραμματισμού’, προκειμένου να επιτευχθούν οι ‘καλύτερες πρακτικές’ στη διαδικασία προγραμματισμού, θα πρέπει να δοθεί υψηλή προτεραιότητα στην καθιέρωση αποτελεσματικών μηχανισμών, για τη δημόσια συμμετοχή και τη λήψη αποφάσεων, ευθύς εξαρχής. Οι ΜΚΟ πρέπει να εξασφαλίσουν, ότι οι συμμετέχοντες θα περιληφθούν στη διαδικασία από την αρχή (όσο πιο νωρίς, τόσο πιο καλά)

- ✓ ενώ η δημόσια συμμετοχή είναι ένα θεμελιώδες μέρος της οδηγίας, οι περιβαλλοντικοί ΜΚΟ έχουν κάποια νομικά εργαλεία, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιήσουν για να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή, όπως η «Συνθήκη σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη δημόσια συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα» (Aarhus, 25 Ιουνίου 1998), η οποία μετασχηματίστηκε, μερικώς, σε ένα σύνολο οδηγιών³¹ της ΕΕ.
- ✓ η ενεργός συμμετοχή είναι αρκετά νέα και δύσκολη διαδικασία για πολλές υπηρεσίες. Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να έρθουν σε επαφή με τις αρμόδιες αρχές των ΛΑΠ και να ζητήσουν την εμπλοκή τους, στην εφαρμογή της οδηγίας για τη δική τους περιοχή ΛΑΠ. Εάν το αποτέλεσμα δεν είναι το επιθυμητό, θα πρέπει να απευθυνθούν στην πολιτική ηγεσία (Υπουργεία, Ευρωπαϊκή Επιτροπή), ή στο εθνικό δικαστήριο.
- ✓ οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ, στα κράτη μέλη και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, πρέπει να αποφασίσουν σχετικά με την στρατηγική που σκέφτονται να ακολουθήσουν για να πετύχουν το στόχο τους, κατά τη διάρκεια της δημόσιας διαδικασίας συμμετοχής. Εκείνοι που ενδιαφέρονται για ένα δεδομένο υδάτινο σώμα ή για μια περιοχή ΛΑΠ, πρέπει σιγουρευτούν ότι έχουν πλήρως κατανοήσει τους στόχους της 'καλής' κατάστασης, που προβλέπονται στην οδηγία. Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει σαφώς να καθορίσουν και να εξηγήσουν τους στόχους τους, έτσι ώστε να γίνουν κατανοητοί και στους άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία εφαρμογής της οδηγίας.
- ✓ αρχικά, πρέπει να καθορίσουν το μέρος της διαδικασίας που είναι πιο σχετικό για αυτούς. Εάν διαπιστώσουν ότι η εμπλοκή τους παρουσιάζει ενδιαφέρον, θα πρέπει να εξετάσουν αν διαθέτουν τις απαραίτητες ικανότητες για να εργαστούν πάνω σε αυτό το αντικείμενο. Κατόπιν θα πρέπει να εξηγήσουν στην αρμόδια αρχή της ΛΑΠ ή στους διευθυντές ύδατος ότι η συμμετοχή τους είναι σημαντική για την εφαρμογή των στόχων της οδηγίας.
- ✓ ένα από τα πρώτα βήματα που πρέπει να πραγματοποιηθούν είναι η σύνταξη των πληροφοριών. Πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η αρχή της ΛΑΠ

θα καταστήσει αυτές τις πληροφορίες ευρέως διαθέσιμες και θα περιλάβει σε αυτές τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη της οδηγίας. Αυτές οι πληροφορίες, που είναι συνήθως διαθέσιμες, σχετίζονται με ζητήματα οικονομικού ενδιαφέροντος. Αυτό είναι πιθανό να συμβεί στην οδηγία-πλαίσιο κατά την εφαρμογή της τιμολογιακής πολιτικής. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να καταργηθούν εμπόδια, όπως αυτό, για να εξασφαλιστεί ότι η οδηγία εφαρμόζεται εθνικά με έναν έγκαιρο και αποδοτικό τρόπο.

3. Υγρότοποι

3α. Εισαγωγή

Στους υγρότοπους υπάρχει μια σημαντική διεπιφάνεια μεταξύ του εδάφους και των επιφανειακών υδάτινων σωμάτων και μεταξύ του εδάφους και του ύδατος. Επίσης, οι υγρότοποι είναι και αναπόσπαστο τμήμα του υδάτινου περιβάλλοντος. Εκτελούν μια ποικιλία από λειτουργίες στον υδρολογικό κύκλο και είναι πολύτιμοι βιότοποι για ένα ευρύ φάσμα της χλωρίδας και της πανίδας, που αποτελούν ένα σημαντικό μέρος των γηγενών οικοσυστημάτων.

Αν και η οδηγία δεν καθορίζει τους υγρότοπους ή δεν θέτει συγκεκριμένους στόχους για αυτούς, περιλαμβάνει σημαντικές διατάξεις που βοηθούν στην προστασία τους. Παραδείγματος χάριν, η 'καλή' κατάσταση για τα υπόγεια νερά εν μέρει καθορίζεται από την πρόληψη της επιδείνωσης στα άμεσα εξαρτώμενα οικοσυστήματα (που περιλαμβάνουν τους υγρότοπους). Η επιδείνωση θα μπορούσε να προκύψει από τις ανθρωπογενείς αλλαγές είτε στην ποσότητα, είτε στην ποιότητα των υπόγειων νερών που φθάνουν σε εκείνα τα οικοσυστήματα. Το έγγραφο καθοδήγησης σχεδιάζεται για να εξασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη θα εξετάσουν τη σχέση μεταξύ των αξιών και λειτουργιών των υγρότοπων και των στόχων της οδηγίας. Αρχικά, η διαδικασία ΕΚΣ της οδηγίας δεν εξέτασε τους υγρότοπους καθόλου. Τα κράτη μέλη/υποψήφιος χώρες και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ήταν απρόθυμοι να εξετάσουν αυτό το ζήτημα το οποίο απαιτούσε περαιτέρω τεχνική ανάπτυξη, όχι μόνο γιατί διαφωνούσαν ότι δεν υπήρχαν συγκεκριμένοι στόχοι για τους υγρότοπους μέσα στην οδηγία, αλλά

επίσης, και πάνω απ' όλα, επειδή κάποια κράτη μέλη/υποψήφιος χώρες (όπου οι υγρότοποι είναι ακόμα άφθονοι) φοβήθηκαν τις επερχόμενες οικονομικές επιπτώσεις της ενσωμάτωσης των υγρότοπων μέσα στα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ.

Εντούτοις, μετά από μια πρωτοβουλία του περιβαλλοντικού γραφείου και του WWF, μια υποομάδα δημιουργήθηκε για να βρει ένα οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τους υγρότοπους, το οποίο θα εξηγούσε το ρόλο τους στην επίτευξη των στόχων της οδηγίας. Η διαδικασία σύνταξης του εγγράφου ήταν δύσκολη, γιατί μερικά κράτη μέλη που ήταν αντίθετα στη σύνταξη του, αρνήθηκαν να συμμετάσχουν δημιουργικά στη διαδικασία. Τα κράτη αυτά προκάλεσαν είτε την καθυστέρηση του κειμένου, είτε εμπόδισαν την ολοκλήρωση του. Αυτό τελικά ξεπεράστηκε και ενώ το έγγραφο είναι ακόμα 'μινιμαλιστικό' κατά κάποιο τρόπο, αυξάνει το ρόλο των υγρότοπων στην οδηγία και διευκρινίζει τις ενέργειες που πρέπει να γίνουν.

3β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων

Τι είναι ένας Υγρότοπος. Υπήρξε μια ιδιαίτερη σύγκρουση για τον καθορισμό των υγρότοπων στο κείμενο καθοδήγησης με έναν τρόπο που θα μπορούσε να είναι χρήσιμος για την εφαρμογή της οδηγίας. Κάποια κράτη μέλη θέλησαν να χρησιμοποιήσουν τον καθορισμό της Συνθήκης Ramsar, ενώ άλλα αντιτέθηκαν έντονα στις αναφορές της Συνθήκης. Στην πραγματικότητα, δεν απαιτείται κανένας καθορισμός για να συνδέσει τους υγρότοπους με τους στόχους της οδηγίας, δεδομένου ότι αυτοί ισχύουν για τα υδάτινα σώματα και όχι για αυτούς.

Υγρότοποι και Υδάτινα Σώματα. Η συζήτηση γύρω από αυτό το ζήτημα ήταν παρόμοια με αυτή που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια της 'οριζόντιας καθοδήγησης των υδάτινων σωμάτων'. Τα κρίσιμα ζητήματα ήταν αν μερικοί υγρότοποι μπορούν να οριστούν ως ποταμοί, λίμνες, μεταβατικά ή παράκτια υδάτινα σώματα ή αν μπορούν να περιληφθούν μέσα στην παράκτια ή στις διαπαλιρροιακές ζώνες των υδάτινων σωμάτων.

Υγρότοποι και Ιδιαίτερος Τροποποιημένα Υδάτινα Σώματα. Ο προσδιορισμός των ΙΤΥΣ ισχύει για τα ύδατα, των οποίων η φυσική κατάσταση είναι οριστικά τροποποιημένη για να προσφέρει στη χρήση ύδατος και όπου οι καλύτερες περιβαλλοντικά εναλλακτικές λύσεις θα ήταν πάρα πολύ δαπανηρές. Με τη ενσωμάτωση των υγρότοπων στον καθορισμό των υδάτινων σωμάτων, μπορούμε να εξασφαλίσουμε ότι εξετάζονται κατά τη διάρκεια προγραμματισμού της ΛΑΠ και ότι μερικά μέτρα εφαρμόζονται για να τους αποκαταστήσουν. Εντούτοις, η ίδια προσέγγιση οδηγεί στον κίνδυνο ότι η καταστροφή των υγρότοπων θα χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για τον καθορισμό των σχετικών υδάτινων σωμάτων ως ιδιαίτερος τροποποιημένων. Αυτό το πρόβλημα προέκυψε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων της υποομάδας σύνταξης, με τις ΜΚΟ και με τα κράτη μέλη που θεωρούν ότι είναι δύσκολο να βρεθεί μια ισορροπημένη λύση.

Υπόγεια Ύδατα και Εξαρτημένα Οικοσυστήματα. Πολλές από τις πιο έντονες διαμάχες στην υποομάδα σύνταξης ήταν εάν οι υποχρεώσεις στα υπόγεια νερά και στα εξαρτημένα οικοσυστήματα σήμαιναν ότι: α) όλα τα υπόγεια νερά που είναι ικανά να υποστηρίξουν ένα εξαρτημένο οικοσύστημα θα πρέπει να οριστούν ως ένα υδροφόρο στρώμα ή ένα σώμα υπόγειων νερών, και β) εάν η υποχρέωση να αποτραπεί η σημαντική καταστροφή στα εξαρτημένα οικοσυστήματα ισχύει για όλα τα οικοσυστήματα, ανεξάρτητα από εάν είναι προστατευμένα ή κατά κάποιο τρόπο ιδιαίτερα (για το οικολογικό, το λειτουργικό, το τοπίο ή το αρχαιολογικό ενδιαφέρον).

Οι Κάτω Χώρες βρήκαν αυτά τα ζητήματα εξαιρετικά δύσκολα και υποστήριξαν ότι μια κυριολεκτική ερμηνεία της οδηγίας θα σήμαινε ότι ολόκληρη η χώρα τους θα ήταν ένα εξαρτώμενο επίγειο οικοσύστημα. Επιπλέον, προκειμένου να καλυφθούν οι απαιτήσεις για την 'καλή' κατάσταση των υπόγειων υδάτων, θα απαιτούνταν να τα ελέγξουν όλα ενάντια σε μια αντικρουόμενη βασική γραμμή. Εξέφρασαν το φόβο ότι αυτό θα μπορούσε να ισχύσει εξίσου στη βιομηχανική περιοχή του Άμστερνταμ ή του Ρότερνταμ, στα γεωργικά λιβάδια ή στις φυσικά προστατευόμενες περιοχές. Αυτό το θεμελιώδες πρόβλημα σχεδόν οδήγησε στην κατάρρευση της διαδικασίας σύνταξης. Στην προσπάθεια να επιτευχθεί ένας συμβιβασμός, υπήρξε κίνδυνος ότι το τελικό

κείμενο θα μπορούσε να υπονοήσει ότι οι υποχρεώσεις στα υπόγεια νερά -στα εξαρτημένα συστήματα, θα περιορίζονταν στις περιοχές που υπάρχει διατήρηση της φυσικής προστασίας, για τις οποίες οι ΜΚΟ υποστήριζαν ότι ήταν κατώτερες από τις νομικές απαιτήσεις της οδηγίας.

Υγρότοποι και Προστατευόμενες Περιοχές. Η αρχική έκδοση του έγγραφου περιείχε προτάσεις που περιλαμβάνει τις εθνικές περιοχές υγρότοπων στον καθορισμένο από την οδηγία κατάλογο προστατευόμενων περιοχών.

‘Βασικά’ και ‘Συμπληρωματικά’ Μέτρα . Έχει γίνει μια διαμάχη εάν τα ‘βασικά’ μέτρα του προγράμματος της οδηγίας περιλαμβάνουν ή όχι τους υγρότοπους. Η Μ.Βρετανία αρνήθηκε να δεχτεί ότι αυτό ήταν δυνατό, με εξαίρεση τα μέτρα που συνδέονται με το άρθρο 11.3 (ι) και τις υποχρεώσεις προς τις περιοχές Natura 2000. Άλλοι, συμπεριλαμβανομένης της συντακτικής ομάδας, υποστήριζαν ότι εάν ένα κράτος μέλος επιθυμήσει να χρησιμοποιήσει τους υγρότοπους στη δημιουργία ‘βασικών’ μέτρων, παραδείγματος χάριν η προστασία των υγροτόπων ή η αποκατάστασή τους ως μέρος του μέτρου για τον έλεγχο της διάχυτης ρύπανσης, αυτό θα έκανε τους υγρότοπους μέρος των ‘βασικών’ μέτρων.

3γ. Αποτελέσματα

Τι είναι ένας Υγρότοπος. Αντί να δοθεί ένας πραγματικός ορισμός του υγρότοπου περιγράφηκαν οι λειτουργίες και η σημασία του, δεδομένου ότι η οδηγία δεν το απαιτεί. Εντούτοις, αυτό σημαίνει ότι μερικές από τις πιθανές συνδέσεις με τη Ramsar έχουν χαθεί και τα κράτη μέλη μπορεί να δυσκολευτούν να εφαρμόσουν την οδηγία χωρίς περαιτέρω διευκρινήσεις. Αυτός ο τρόπος σέβεται τις διαφορετικές ερμηνείες των κρατών μελών για την έννοια του υγρότοπου, ενώ υπογραμμίζει τις βιολογικές και λειτουργικές πτυχές του.

Υγρότοποι και Υδάτινα Σώματα. Αυτό το ζήτημα επιλύθηκε μέσω μιας απλής παραπομπής στο έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τον προσδιορισμό των υδάτινων σωμάτων. Εντούτοις, τα προβλήματα παραμένουν. Ενώ είναι σαφές ότι σε μερικές περιπτώσεις οι υγρότοποι μπορούν να οριστούν ως υδάτινα σώματα (για παράδειγμα οι ρηχές λίμνες, ή τα μέρη των παράκτιων υδάτων), αυτό

εξαρτάται κατά ένα μεγάλο μέρος από την κρίση των κρατών μελών. Ομοίως, ενώ οι υγράτοποι που συνδέονται λειτουργικά με τους ποταμούς, τις λίμνες ή τις ακτές πρέπει να περιληφθούν μέσα στις παράκτιες ή στις διαπαλιρροιακές ζώνες των υδάτινων σωμάτων, δεν υπάρχει μια ρητή απαίτηση να προσδιοριστούν αυτοί κατά τη διάρκεια της υποβολής έκθεσης. Επομένως, δεν είναι ξεκάθαρο πως οι συμμετέχοντες θα μπορούσαν να προκαλέσουν τα κράτη μέλη που απέκλεισαν τους υγράτοπους από αυτές τις ζώνες, να τους συμπεριλάβουν κατά τη διάρκεια των σχεδίων διαχείρισης της ΛΑΠ.

Υπόγεια Ύδατα και Εξαρτημένα Οικοσυστήματα. Μια σοφή προσέγγιση στον προσδιορισμό των υπόγειων νερών-εξαρτημένα οικοσυστήματα προήλθε από τη Μ.Βρετανία, σε μια επιτυχή προσπάθεια να εξευμενιστεί η ολλανδική αντίθεση στο έγγραφο καθοδήγησης. Η τελική έκδοση (μετά από την ιδιαίτερη πίεση ΜΚΟ) έκανε σαφές ότι οι υποχρεώσεις δεν περιορίζονται στις περιοχές που προστατεύονται από τη νομοθεσία της ΕΕ, αλλά επιτρέπουν στα κράτη μέλη να επικεντρώσουν τις προσπάθειες τους στους υγράτοπους που αν υποστούν καταστροφή, θα κρινόταν 'σημαντική'. Τα κριτήρια για την επιλογή αφήνονται στην κρίση των κρατών μελών.

Υγράτοποι και Προστατευόμενες Περιοχές. Καμία αναφορά δεν γίνεται στις εθνικές περιοχές, αλλά το έγγραφο περιέχει σχετικά καλά και περιεκτικά κριτήρια για τον προσδιορισμό των περιοχών Natura 2000.

'Βασικά' και 'Συμπληρωματικά' Μέτρα . Υπάρχει μια σαφής αναφορά στο ρόλο που οι υγράτοποι διαδραματίζουν στα 'βασικά' μέτρα, που σχετίζονται με την υπάρχουσα νομοθεσία της ΕΕ και το άρθρο 11.3 (ι) της οδηγίας, ο οποίος απαιτεί έλεγχο των πιέσεων στην υδρομορφολογία. Το ζήτημα εάν οι υγράτοποι μπορούν ή όχι να είναι μέρος άλλων 'βασικών' μέτρων έχει παραμεριστεί απομακρύνοντας κάθε κείμενο που αναφέρεται άμεσα σε αυτό. Οι υγράτοποι δεν συμμετέχουν στη διαδικασία επίλυσης της ανάλυσης της οικονομικής αποτελεσματικότητας. Η έκβαση ήταν επαρκής, αν και αυτή η συζήτηση απέτρεψε τη συντακτική ομάδα να ερευνήσει πλήρως τις συνδέσεις μεταξύ των ιδιαίτερων 'βασικών' μέτρων (π.χ. διαχείριση της ρύπανσης) και των υγράτοπων. Αυτό θα είχε βοηθήσει τα κράτη μέλη να δουν πώς οι πολυσύνθετοι υγράτοποι θα μπορούσαν να διαμορφώσουν τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ. Αντί για αυτό,

υπάρχει κάποια επίδειξη γενικών (και χρήσιμων) τμημάτων των ρόλων που οι υγρότοποι μπορούν να διαδραματίσουν στη διαχείριση της ρύπανσης, στον έλεγχο του κινδύνου πλημμύρων και στην επαναφόρτιση των υπόγειων νερών. Εδώ θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα 'συμπληρωματικά' μέτρα δεν είναι πάντα εθελοντικά.

36. Ενέργειες των ΜΚΟ

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει:

- ✓ να εξασφαλίσουν ότι, τα σημαντικά συστήματα υγρότοπων θα καθορίζονται ως υδάτινα σώματα, παραδείγματος χάριν στην περίπτωση ρηχής λίμνης και στις λιμνοθάλασσες μπορούν να οριστούν ως λίμνες ή (εάν είναι αλατούχα) μεταβατικά ύδατα.
- ✓ να σιγουρευτούν ότι είτε τα περιγραφικά είτε τα χαρτογραφικά μέρη των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ καθώς και οι πληροφορίες, προσδιορίζουν ρητά τους υγρότοπους μέσα στις παράχθιες ή στις διαπαλιρροιακές ζώνες. Αυτό θα είναι δύσκολο να επιτευχθεί και επικρίθηκε σε κάθε έγγραφο καθοδήγησης που σχετίζεται με τους υγρότοπους, ιδιαίτερα από τη Μ.Βρετανία, αλλά υπάρχει ένα ισχυρό επιχειρήμα που λέει ότι πολλές διαδικασίες της οδηγίας θα στηριχθούν σε αυτό τον προσδιορισμό, όπως η ανάλυση των πιέσεων και των επιπτώσεων, ο καθορισμός των ΙΤΥΣ, καθώς και τα προγράμματα μέτρων.
- ✓ να σιγουρευτούν ότι οι βιολογικοί δείκτες για τους διάφορους τύπους των υδάτινων σωμάτων λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις αλληλεπιδράσεις με τους αντίστοιχους υγρότοπους. Το έγγραφο καθοδήγησης επεξηγεί σαφώς πώς οι επιδράσεις στους υγρότοπους έχουν επιπτώσεις στην οικολογική κατάσταση των διαφορετικών βιολογικών ποιοτικών στοιχείων, παραδείγματος χάριν, πώς οι πλημμύρες θα επηρεάσουν τις ωοτοκίες των ψαριών.
- ✓ να εξασφαλίσουν ότι τα πρότυπα που περιγράφονται και καθορίζονται για τα υδρομορφολογικά ποιοτικά στοιχεία στην 'υψηλή' κατάσταση, περιλαμβάνουν οποιονδήποτε υγρότοπο μέσα στις παράχθιες ή

διαπαλιρροιακές ζώνες. Αυτοί πρέπει να προστατευθούν από την επιδείνωση, μέσω μιας διαδικασίας προσδιορισμού και μιας τυποποιημένης ρύθμισης.

- ✓ να σιγουρευτούν ότι υπάρχει μια διαφανής διαδικασία για τον προσδιορισμό της σημαντικής καταστροφής στα χερσαία οικοσυστήματα που εξαρτώνται από τα υπόγεια νερά, τα οποία υπερβαίνουν τις υποχρεώσεις για τις περιοχές Natura 2000. Θεωρητικά, όπου αυτοί οι υγρότοποι εξαρτώνται από τα υπόγεια νερά αυτές οι υποχρεώσεις ισχύουν για όλους τους υγρότοπους της ΕΕ.
- ✓ να επισημάνουν ότι η κατάσταση των υγρότοπων μπορεί να επηρεάσει τον προσδιορισμό των ΙΤΥΣ. Να ληφθεί υπόψη ότι η υποβάθμιση των υγρότοπων δεν πρέπει να γίνεται μια άμεση (και συστηματική) δικαιολογία για τον προσωρινό προσδιορισμό ορισμένων υδάτινων σωμάτων ως ΙΤΥΣ. Αυτό πρέπει να αποφευχθεί με την εφαρμογή δοκιμών για τον προσδιορισμό των ΙΤΥΣ με έναν τρόπο που απεικονίζει τις λειτουργίες του υγρότοπου και, ειδικότερα, με την απαίτηση ότι οι υγρότοποι αποκαθίστανται για την επίτευξη του 'καλού' οικολογικού δυναμικού.
- ✓ να εφαρμόσουν τα κριτήρια για τον προσδιορισμό των περιοχών Natura 2000 μέσα στον κατάλογο των προστατευμένων περιοχών.
- ✓ να ενεργήσουν για να πραγματοποιήσουν τους ελέγχους που ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 11.3 (ι), συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με δραστηριότητες πιθανές να υποβαθμίσουν τους υγρότοπους, όπως η αποξήρανση του εδάφους και η κατασκευή αναχωμάτων για την αποφυγή πλημμύρων.
- ✓ να προωθήσουν τη χρήση των υγρότοπων όπου είναι δυνατόν, σε άλλα 'βασικά μέτρα', στα πλαίσια του προγράμματος των μέτρων, σύμφωνα με την κρίση των κρατών μελών.
- ✓ να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες συνδέσεις με το έγγραφο καθοδήγησης 'οικονομία & περιβάλλον', για να υποστηρίξουν τη σοφή και βιώσιμη χρήση των υγρότοπων στα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ. Αυτό θα

έχει ως αποτέλεσμα, την επίτευξη των στόχων της οδηγίας με τον πιο οικονομικά αποδοτικό τρόπο.

4. Ανάλυση των Πιέσεων και των Επιδράσεων (ΑΠ & Ε)

Αυτή η διαδικασία απογραφής είναι μια από τις κρισιμότερες ασκήσεις κατά την εφαρμογή της οδηγίας. Πρέπει να προσδιορίσει τους παράγοντες, που μπορεί να έχουν επιπτώσεις στην ποιότητα, στην ποσότητα ή στη μορφολογία των υδάτινων σωμάτων σε όλη την περιοχή ΛΑΠ, με τέτοια λεπτομέρεια, ώστε οποιαδήποτε πιθανή αποτυχία στην επίτευξη της ‘καλής’ κατάστασης να είναι πολύ σαφής και να μπορεί να εξεταστεί.

4α. Εισαγωγή

Το έγγραφο καθοδήγησης των ‘ΑΠ & Ε’ βοηθά τους εμπειρογνώμονες και τους συμμετέχοντες να προσδιορίσουν που και σε ποιο βαθμό οι ανθρώπινες δραστηριότητες απειλούν τους περιβαλλοντικούς στόχους της οδηγίας. Το έγγραφο περιγράφει τα βήματα για να καθοριστούν οι πιέσεις και οι επιδράσεις της άσκησης, συμπεριλαμβανομένης της ανάλυσης και της κατανόησης των αποτελεσμάτων. Επιδεικνύει επίσης, πώς να χρησιμοποιηθούν εποικοδομητικά τα αποτελέσματα για την ανάπτυξη του διαχειριστικού σχεδίου σε μια περιοχή ΛΑΠ.

Η ανάλυση των πιέσεων και των επιδράσεων πρέπει να προσδιορίσει τις σημαντικές πιέσεις και εκείνα τα υδάτινα σώματα που διατρέχουν τον κίνδυνο να μην πετύχουν τους περιβαλλοντικούς στόχους της οδηγίας. Σημαντικές είναι οι πιέσεις που από μόνες τους, ή από κοινού με άλλες πιέσεις, μπορεί να οδηγήσουν στην αποτυχία επίτευξης των στόχων της οδηγίας. Το παράρτημα II της οδηγίας παρέχει παραδείγματα αυτών των σημαντικών πιέσεων συμπεριλαμβανομένων σχεδίων χρήσης γης, μορφολογικών αλλαγών στα υδάτινα σώματα και διάχυτης ρύπανσης. Το έγγραφο καθοδήγησης επεκτείνεται σε αυτά τα παραδείγματα των πιέσεων και τα προσθέτει στον κατάλογο. Εντούτοις, ο κατάλογος δεν είναι πλήρης και τα κράτη μέλη πρέπει να είναι

ενήμερα για άλλες πιέσεις και επιδράσεις που μπορεί να έχουν επιπτώσεις στα υδάτινα σώματα των περιοχών ΛΑΠ και στις σύνθετες σχέσεις μεταξύ τους, όπως στις λίμνες και στα παράκτια ύδατα όπου εμφανίζονται ο ευτροφισμός, η ιζηματογένεση ή η βιοσυσσώρευση.

Υπάρχει ολόκληρο νομοθετικό σώμα της ΕΕ που εξετάζει την ανάλυση των πιέσεων και των επιπτώσεων συμπεριλαμβανομένων, των οδηγιών, των πουλιών (79/409/ΕΟΚ), των βιότοπων (92/43/ΕΟΚ), της κατανάλωσης πόσιμου ύδατος (98/83/ΕΚ), της ιλύος καθαρισμού λυμάτων (86/278/ΕΟΚ), της κατεργασίας αστικών αποβλήτων (91/271/ΕΟΚ) και των νιτρικών αλάτων (91/676/ΕΟΚ). Εντούτοις, για να αξιολογηθούν οι κίνδυνοι και να επιτευχθούν οι ολιστικοί στόχοι της οδηγίας πρέπει να εξεταστεί ένα ευρύτερο φάσμα πιέσεων στο υδάτινο περιβάλλον σε σχέση με την προηγούμενη νομοθεσία ύδατος της ΕΕ, ειδικά των πιέσεων της υδρολογίας και μορφολογίας.

Για να αξιολογηθούν οι κίνδυνοι, τα κράτη μέλη πρέπει να χρησιμοποιήσουν τις πληροφορίες για τον τύπο και το μέγεθος των πιέσεων που αντιμετωπίζουν τα υδάτινα σώματα, καθώς και για τα χαρακτηριστικά τους, μαζί με κάθε άλλη σχετική πληροφορία, συμπεριλαμβανομένων των υπάρχοντων περιβαλλοντικών στοιχείων. Οι προσπάθειές τους πρέπει να είναι ανάλογες με τη δυσκολία της αξιολόγησης ενώ πρέπει να αναγνωρίσουν και να καταγράψουν τις αβεβαιότητες ώστε να εφαρμόσουν την προληπτική αρχή.

4β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων

Αβεβαιότητα στην Ανάλυση των Πιέσεων και των Επιδράσεων. Μια κύρια πρόκληση για την ανάλυση των πιέσεων και των επιδράσεων είναι ότι ο πρώτος κύκλος ανάλυσης πρέπει να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2004. Εντούτοις, υπάρχει έλλειψη πληροφόρησης και ιδιαίτερη αβεβαιότητα, επειδή οι περιβαλλοντικές συνθήκες πρέπει να ταυτιστούν με τους περισσότερους στόχους της οδηγίας, οι οποίοι ακόμη δεν έχουν καθοριστεί σαφώς. Στα αρχικά στάδια της ανάπτυξης του εγγράφου καθοδήγησης, συμφωνήθηκε ότι τα υδάτινα σώματα με ανεπαρκή πληροφόρηση ή/και αβεβαιότητα στην ανάλυση, πρέπει να αναφερθούν ότι είναι 'σε κίνδυνο' (δηλ. αποτυχία να επιτευχθεί η καλή

κατάσταση). Εντούτοις, αυτό έγινε ένα ‘ανοικτό ζήτημα’ στην ομάδα εργασίας που καταρτίζει το έγγραφο καθοδήγησης δεδομένου ότι η Φινλανδία αντέδρασε έντονα.

Κριτήρια Καθορισμού των Πιέσεων. Στα αρχικά στάδια των συζητήσεων για το έγγραφο καθοδήγησης, συμπεριλήφθηκε ένα εργαλείο για να βοηθήσει την ανάλυση των πιέσεων και των επιδράσεων. Αυτός ήταν ένας πίνακας με τα προτεινόμενα κριτήρια διαλογής των πιέσεων³², για την επιλογή του εύρους των τιμών της πιθανής ‘καλής’ κατάστασης, οι οποίες δημιουργήθηκαν στο έγγραφο καθοδήγησης που καθορίζει τις ‘συνθήκες αναφοράς’. Τα κριτήρια στον πίνακα περιγράφουν το βαθμό της αποδεκτής αλλαγής της ανθρωπογενής πίεσης, που θα μπορούσαν να παρέχουν τα όρια του εύρους των τιμών της ‘καλής’ κατάστασης και θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο διαλογής. Ο πίνακας με τα κριτήρια των πιέσεων έγινε ένα ‘ανοικτό ζήτημα’ επειδή οι κυβερνήσεις θεώρησαν ότι δεν υπήρχε αρκετή πληροφόρηση για τα κατώτερα βιολογικά όρια της οδηγίας. Επειδή δεν υπήρχε ικανοποιητική κατανόηση των κανονιστικών ορισμών της οικολογικής κατάστασης (δηλ. τι σημαίνει ‘πολύ μικρό’ ή ‘μικρό’;) αποφασίστηκε να βασιστούμε σε αυτούς με έναν χρήσιμο τρόπο. Η Μ.Βρετανία, η Γερμανία καθώς το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό γραφείο και το WWF αντιτέθηκαν στον πίνακα και στο έγγραφο καθοδήγησης. Θεώρησαν ότι δεν ήταν δυνατό να αναπτυχθούν ικανοποιητικά κριτήρια πίεσης, με τις σχετικές τιμές κατώτατων ορίων, εγκαίρως για το συνυπολογισμό της ανάλυσης των πιέσεων στο έγγραφο καθοδήγησης.

4γ. Αποτελέσματα

Αβεβαιότητα στην Ανάλυση των Πιέσεων και των Επιδράσεων. Στην τελική έκδοση του εγγράφου καθοδήγησης δηλώνεται ότι: ‘θα είναι σημαντικό για τα κράτη μέλη να γνωρίζουν τις αβεβαιότητες, έτσι ώστε τα προγράμματα ελέγχου τους να μπορούν να σχεδιαστούν και να έχουν σα στόχο να παρέχουν τις πληροφορίες που πρέπει, για να βελτιώσουν την εμπιστοσύνη στις αξιολογήσεις. Όπου η αξιολόγηση περιέχει σημαντική αβεβαιότητα, εκείνα τα υδάτινα σώματα πρέπει να θεωρηθούν ότι βρίσκονται σε κίνδυνο για την επίτευξη των στόχων

τους. Αυτό το κείμενο ισχύει στην προληπτική αρχή στην περίπτωση που υπάρχει έλλειψη δεδομένων και επιστημονική αβεβαιότητα.

Κριτήρια Καθορισμού των Πιέσεων. Η τελική έκδοση του εγγράφου καθοδήγησης δεν περιλαμβάνει τον προβληματικό πίνακα 'των κριτηρίων πιέσεων'. Αυτός θα πρέπει να αναπτυχθεί το 2003-2004 κάτω από τη νέα ομάδα εργασίας της ΕΚΣ της οδηγίας σχετικά με την οικολογική κατάσταση.

Εντούτοις, το έγγραφο περιλαμβάνει ένα 'εργαλείο διαλογής', δηλ. ένα πίνακα που ονομάστηκε 'παράδειγματα κριτηρίων για σημαντικές πιέσεις' και προέρχεται από το γερμανικό LAWA 'εργαλείο διαλογής πίεσης'³³. Αυτός είναι ένας περιορισμένος κατάλογος τύπων πίεσης. Τα σχετικά 'κριτήρια' (κατώτατα όρια) για να καθορίσουν εάν ή όχι είναι 'σημαντικά' δεν μπορούν να εφαρμοστούν σε όλες τις καταστάσεις, δεδομένου ότι η ποικιλομορφία και η πολυπλοκότητα των οικοσυστημάτων απαιτούν μια διαφορετική προσέγγιση ανά περίπτωση.

46. Ενέργειες των ΜΚΟ

Δεν πρέπει να υπάρχουν κατώτερα όρια για τις πιέσεις και τις επιδράσεις. Η οδηγία απαιτεί από τις κυβερνήσεις να προσδιορίσουν τις 'σημαντικές' πιέσεις, οι οποίες θα μπορούσαν ενδεχομένως να αγνοήσουν το αποτέλεσμα συνεργασίας διάφορων ασήμαντων επιδράσεων. Για να καταπολεμηθεί αυτό, το έγγραφο καθοδήγησης προσφέρει δύο προσεγγίσεις:

- ✓ να πραγματοποιηθεί ένα μαθηματικό μοντέλο που θα μιμείται τον αντίκτυπο των πολυάριθμων πιέσεων. Εντούτοις, η διαμόρφωση του δεν είναι πολύ αξιόπιστη καθώς είναι βασισμένο σε υποθέσεις για το πώς λειτουργούν τα οικοσυστήματα.
- ✓ να συγκριθεί το μέγεθος της πίεσης με ένα κατώτατο όριο το οποίο είναι σχετικό του τύπου του υδάτινου σώματος. Εντούτοις, δεν υπάρχει κανένα έγκυρο κατώτατο όριο που μπορεί να εφαρμοστεί σε όλες τις χώρες. Τα διαφορετικά υδάτινα σώματα έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τα οποία καθορίζουν την ευαισθησία τους στην πίεση.

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η υπάρχουσα νομοθεσία και οι πιέσεις/οι επιδράσεις στην υδρολογία ή/και τη μορφολογία λαμβάνονται υπόψη αλλά δεν χρησιμοποιούνται ως έκουν, κατά την εφαρμογή της οδηγίας.

Η 'προληπτική αρχή' πρέπει να εφαρμοστεί κατά τον προσδιορισμό των πιέσεων και των επιδράσεων σύμφωνα με το έγγραφο καθοδήγησης 'ΑΠ&Ε'. Όπου η αξιολόγηση περιέχει σημαντική αβεβαιότητα, τα υδάτινα σώματα πρέπει να θεωρηθούν ότι βρίσκονται σε κίνδυνο για την επίτευξη των στόχων τους.

5. Οικολογική Ταξινόμηση

Αυτό το τμήμα καλύπτει τις ταξινομήσεις που περιγράφονται σε τρία διαφορετικά έγγραφα: 1) Γενική προσέγγιση στην οικολογική ταξινόμηση, 2) συνθήκες αναφοράς και ταξινόμηση των ορίων της οικολογικής κατάστασης για τα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα και τυπολογία (ΣΑΕΥ), 3) συνθήκες αναφοράς και συστήματα ταξινόμησης για τα μεταβατικά και τα παράκτια ύδατα(ΣΑΜΠΥ).

Η καθιέρωση ικανοποιητικών συνθηκών αναφοράς και η ανάπτυξη φιλόδοξων και οικολογικά σημαντικών προτύπων για την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης, είναι απαραίτητη για να δώσει στην οδηγία περιβαλλοντική οντότητα³⁴. Δυστυχώς το περιεχόμενο των δύο εγγράφων καθοδήγησης, δεν συντάχθηκε με αυτή την πρόκληση. Ο χρόνος ήταν πάρα πολύ σύντομος και οι πολιτικές πιέσεις πολύ μικρές για να παρέχουν μια πραγματική καθοδήγηση σχετικά με την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης. Ο αρχικός στόχος ήταν να καθοριστεί ποιο είδος των προτύπων και των κατώτατων ορίων πρέπει εφαρμοστεί στο υδατικό περιβάλλον, όχι μόνο για να περιγράψει απλά τις μεθόδους και τις διαδικασίες που τα κράτη μέλη πρέπει να χρησιμοποιήσουν στη ρύθμιση αυτών των προτύπων. Έτσι αυτός ο κεντρικός τομέας της εργασίας για την οδηγία αναβλήθηκε μέχρι τη δεύτερη φάση της διαδικασίας της ΕΚΣ για το 2003 και 2004.

Το 2003, στο έγγραφο καθοδήγησης, στη γενική προσέγγιση της οικολογικής ταξινόμησης, οι διευθυντές ύδατος αναγνώρισαν ότι 'η ανάπτυξη των οικολογικών συστημάτων αξιολόγησης και ταξινόμησης είναι ένα από τα

σημαντικότερα μέρη και η τεχνική εφαρμογή τους είναι πρόκληση για την υλοποίηση της οδηγίας. Είναι η πρώτη φορά που τέτοια συστήματα έχουν απαιτηθεί στο πλαίσιο της κοινοτικής νομοθεσίας και όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να επεκτείνουν σημαντικά τις τεχνικές γνώσεις και την εμπειρία τους'. Το έγγραφο καθοδήγησης 'οικολογική ταξινόμηση', συνοψίζει τους γενικούς κανόνες ταξινόμησης. Διαμορφώνει μερικά από τα σημαντικά και άλυτα ζητήματα, όπως το ρόλο των φυσικοχημικών παραμέτρων και αγγίζει νέα ζητήματα, όπως η εμπιστοσύνη και τα λάθη της ταξινόμησης. Αλλά, πάλι, το βασικό ζήτημα είναι η ερμηνεία (τι σημαίνει 'μικρό' ή 'πολύ μικρό') της σημασίας των αποκλίσεων από τις φυσικές συνθήκες και, επομένως, δεν έχουν τεθεί τα είδη των προτύπων και τα κατώτατα όρια που ισχύουν. Αυτό αφήνεται στη διαδικασία διαβαθμονόμησης το 2006.

Το έγγραφο καθοδήγησης που σχετίζεται με τις συνθήκες αναφοράς επικεντρώνεται στην ανάπτυξη μεθόδων για τον καθορισμό των συνθηκών αναφοράς, και για την καθιέρωση Περιβαλλοντικής Ποιοτικής Αναλογίας. Με αυτό τον τρόπο παρέχει εξαιρετικά χρήσιμη και σημαντική καθοδήγηση σχετικά με το ρόλο που πρέπει να παίξουν στον καθορισμό της οικολογικής κατάστασης τα φυσικοχημικά και υδρομορφολογικά ποιοτικά στοιχεία. Η εργασία καθοδήγησης για τα συστήματα ταξινόμησης, για τα μεταβατικά και παράκτια ύδατα λειτουργεί με παρόμοιο τρόπο, αλλά αναπτύσσει επίσης μια κοινή τυπολογία για τα παράκτια ύδατα σε όλη την ΕΕ - μια προσέγγιση που θεωρήθηκε αδύνατη για τα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα.

5α. Εισαγωγή

Στα έγγραφα καθοδήγησης ΣΑΕΥ και ΣΑΜΠΥ περιγράφονται οι μέθοδοι, οι αρχές και τα κριτήρια για την καθιέρωση των συνθηκών αναφοράς και των ορίων ποιοτικής κατηγοριοποίησης μεταξύ της 'υψηλής', 'καλής' και 'μέτριας' οικολογικής κατάστασης των εσωτερικών επιφανειακών και παράκτιων υδάτων. Μια αρχική ή προκαταρκτική κατανόηση των συνθηκών αναφοράς - αυτό που αποτελεί την 'υψηλή' οικολογική κατάσταση- και της αποδεκτής απόκλισης από

τις συνθήκες αναφοράς μέσα στην 'καλή' οικολογική κατάσταση, είναι σημαντική για πολλούς στόχους της οδηγίας.

Οι συνθήκες αναφοράς μπορούν να περιλάβουν πολύ μικρή διαταραχή, ακόμα και την ανθρώπινη, εφ' όσον αυτές έχουν πολύ μικρό οικολογικό αποτέλεσμα. Ειδικότερα, στο έγγραφο καθοδήγησης (ΣΑΕΥ) δηλώνεται ότι: 'υψηλή κατάσταση ή συνθήκες αναφοράς είναι μια κατάσταση του παρόντος ή του παρελθόντος που αντιστοιχεί σε πολύ χαμηλή πίεση, χωρίς τα αποτελέσματα της σημαντικής εκβιομηχάνισης, της αστικοποίησης και εντατικοποίησης της γεωργίας και με μόνο τις πολύ μικρές φυσικοχημικές, υδρομορφολογικές, βιολογικές τροποποιήσεις'.

Η αρχική κατανόηση είναι απαραίτητη:

- ✓ για να επιτρέψει στα κράτη μέλη να επιλέξουν τις περιοχές ορίων μεταξύ 'υψηλής/καλής' και 'καλής/μέτριας' κατάστασης, που υποβάλλονται για το δίκτυο διαβαθμονόμησης. Ο κατάλογος των ορίων θα χρησιμοποιηθεί για να καθιερωθούν τα εναρμονισμένα πρότυπα για την οικολογική κατάσταση όλης της ΕΕ.
- ✓ για να σιγουρευτούν ότι όταν προκύψουν εκείνα τα πρότυπα, θα είναι σύμφωνα με το πνεύμα της οδηγίας και με τους τεχνικούς ορισμούς που βρίσκονται στα παραρτήματα της οικολογικής ταξινόμησης (παραρτήματα II και V).
- ✓ για να υποστηρίξει ότι τα κριτήρια πιέσεων των κατώτατων ορίων που απαιτούνται για την αρχική έκθεση χαρακτηρισμού της περιοχής ΛΑΠ (συμπεριλαμβανομένων των πιέσεων και την ανάλυση των επιδράσεων), θα ολοκληρωθούν μέχρι το τέλος 2004.
- ✓ για να βοηθήσει στην καθιέρωση των προγραμμάτων ελέγχου, η οποία, στη συνέχεια, θα επιτρέψει να πραγματοποιηθεί η πραγματική ταξινόμηση των υδάτινων σωμάτων από το 2006 και μετά, η οποία βασίζεται στα 'εναρμονισμένα' πρότυπα που προκύπτουν από την άσκηση διαβαθμονόμησης.

Ενώ τα έγγραφα καθοδήγησης (ΣΑΕΥ & ΣΑΜΠΥ) καθορίζουν τις συνθήκες αναφοράς, είναι ακόμα ανοικτά σε κάποια ερμηνεία. Το έγγραφο καθοδήγησης

‘της οικολογικής ταξινόμησης’ παρέχει μια περίληψη από τη διαδικασία ταξινόμησης που καθορίζεται από την οδηγία και διαμορφώνεται από τα προηγούμενα έγγραφα καθοδήγησης. Καθιερώνει διαδικασίες για να καθοριστούν τα φυσικοχημικά πρότυπα, τα οποία πρόκειται να ελεγχθούν σε σχέση με τις μετρημένες βιολογικές επιδράσεις. Σε περίπτωση που ένας σημαντικός αριθμός υδάτινων σωμάτων δεν ανταποκριθεί στα φυσικοχημικά πρότυπα, αλλά ανταποκριθεί στα βιολογικά, ή αντίστροφα, μια διαδικασία ‘ελέγχου’ πρέπει να χρησιμοποιηθεί ή για να βελτιώσει την ευαισθησία της βιολογικής μεθόδου αξιολόγησης ή για να ρυθμίσει τα φυσικοχημικά πρότυπα. Η κατάσταση ταξινόμησης πραγματοποιείται με βάση την αρχή ότι το χειρότερο ποιοτικό στοιχείο καθορίζει την ταξινόμηση. Προκειμένου να αποφευχθούν λάθη κατά την ταξινόμηση και να υπάρχει επαρκής εμπιστοσύνη παρέχονται γενικοί κανόνες.

Συνολικά, αυτή η τελευταία καθοδήγηση διευκρινίζει τους σημαντικούς ορισμούς για την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης, περιγράφει μια διαδικασία, η οποία αναγνωρίζει τη σημασία κάθε ομάδας στοιχείων για την ποιότητα του νερού και την αμοιβαία σχέση τους. Επίσης, καθορίζει το επίπεδο συνάθροισης των αποτελεσμάτων ελέγχου και οδηγεί σε μια ισχυρή αξιολόγηση της κατάστασης.

Οι χρήσιμοι ορισμοί για την διαδικασία οικολογικής ταξινόμησης είναι:

Οι συνθήκες αναφοράς είναι ισοδύναμες με τα στοιχεία βιολογικής ποιότητας της ‘υψηλής’ θέσης, που βρίσκονται στις υπάρχουσες περιοχές σε μια κατάλληλη ‘αενόκλητη’ κατάσταση. Εντούτοις, εάν δεν υπάρχουν ‘αενόκλητες’ περιοχές για ένα ιδιαίτερο τύπο υδάτινου σώματος, οι συνθήκες αναφοράς μπορούν να προέλθουν από την ανάλυση ιστορικών δεδομένων, από διάφορα πρότυπα, ή να βασίζονται στην κρίση των εμπειρογνομώνων. Οποιαδήποτε μέθοδος και αν υιοθετηθεί, οι συνθήκες αναφοράς πρέπει να έχουν συγκεντρώσεις κοντά στο μηδέν για συγκεκριμένους συνθετικούς ρύπους. Για τους μη-συνθετικούς ρύπους, οι συγκεντρώσεις πρέπει να κυμαίνονται μέσα σε συγκεκριμένα υπάρχοντα όρια. Αυτές οι περιοχές πρέπει να ασκούν μόνο δευτερεύουσες φυσικές επιδράσεις. Ποτάμια, τα οποία έχουν υποστεί τροποποίηση στα κανάλια τους και προκαλούν σημαντικές αναταραχές στα

σημεία σύνδεσής τους με άλλους χείμαρρους, δεν μπορούν εξορισμού να είναι σε συνθήκες αναφοράς.

Στο έγγραφο καθοδήγησης ΣΑΕΥ αναγνωρίζεται ότι μερικά κράτη μέλη μπορεί να έχουν λίγα ή κανένα υδάτινο σώμα σε 'υψηλή' κατάσταση. Στην περίπτωση αυτή μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις συνθήκες αναφοράς που έχουν καθιερωθεί σε άλλα κράτη μέλη για τον ίδιο τύπο υδάτινων σωμάτων. Εναλλακτικά, μπορούν να βασιστούν σε ιστορικά στοιχεία, σε υπάρχοντα πρότυπα ή στην κρίση των ειδικών.

Οι τύποι μέσα στην οδηγία είναι τα ποτάμια, οι λίμνες, τα μεταβατικά ή παράκτια ύδατα με παρόμοιες φυσικές, χημικές και κλιματολογικές συνθήκες, τα οποία οδηγούν στη δημιουργία ομάδων με συγκρίσιμες βιολογικές ιδιότητες. Το έγγραφο καθοδήγησης ΣΑΜΠΥ προτείνει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να αναπτύξουν μια κοινή ευρωπαϊκή τυπολογία για τα παράκτια και μεταβατικά ύδατα, η οποία θα διευκολύνει την σύγκριση στοιχείων και θα συντελέσει στην επίτευξη κοινών προτύπων. Επειδή οι εθνικές παραδόσεις που καλύπτουν την τυπολογία των εσωτερικών υδάτων είναι καθιερωμένες, το έγγραφο καθοδήγησης ΣΑΕΥ δεν προτείνει μια κοινή τυπολογία. Εντούτοις, προκειμένου να αναληφθεί η άσκηση διαβαθμονόμησης (που εξαρτάται από τη σύγκριση υδάτινων σωμάτων παρόμοιων τύπων) είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί μια 'ακατέργαστη' τυπολογία για τα εσωτερικά ύδατα. Αυτή η τυπολογία είναι πιθανό μόνο να χρησιμοποιηθεί για συγκριτικούς λόγους, παρά να υιοθετηθεί από τα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια εφαρμογής της οδηγίας.

Επειδή τα βιολογικά συστήματα ποικίλλουν φυσικά, ακόμη και μέσα στους ίδιους τους τύπους, οι συνθήκες αναφοράς πρέπει να λάβουν υπόψη αυτή την ποικιλότητα. Εντούτοις, αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί ως δικαιολογία για να επεκταθούν τα όρια της 'υψηλής' κατάστασης (και ως εκ τούτου τις συνθήκες αναφοράς), ώστε να συμπεριληφθούν σε αυτήν οι σοβαρές επιδράσεις, που αποδίδονται στην ανθρώπινη δραστηριότητα. Όσο πιο καθορισμένη είναι η τυπολογία που υιοθετείται από τα κράτη μέλη, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να καθιερωθούν πιο ακριβείς και αυστηρές συνθήκες αναφοράς. Σε ορισμένα πλαίσια, μπορεί να υπάρξουν καλοί λόγοι για την καθιέρωση των συνθηκών αναφοράς, που είναι συγκεκριμένες για μια μεμονωμένη περιοχή

(παραδείγματος χάρη όπου έχουν αναπτυχθεί μοναδικά οικοσυστήματα λόγω ιδιαίτερων κλιματολογικών και φυσικών καταστάσεων). Το έγγραφο καθοδήγησης ΣΑΕΥ παρουσιάζει μία τυπολογία για να επιτευχθεί η εναρμόνιση μέσω της διαβαθμονόμησης.

Η χρήση των διαφορετικών 'ποιοτικών στοιχείων' για τον καθορισμό της οικολογικής κατάστασης. Η πιο χρήσιμη εργασία των εγγράφων καθοδήγησης ΣΑΕΥ και ΣΑΜΠΥ είναι ο καθορισμός του ρόλου των βιολογικών, φυσικοχημικών και υδρομορφολογικών ποιοτικών στοιχείων. Αυτός καταδεικνύει ότι, η 'υψηλή' κατάσταση και τα τρία μέρη του σχεδίου ταξινόμησης της οδηγίας, πρέπει να χρησιμοποιηθούν και πρέπει να προστατευθούν από επιδείνωση, επειδή όλα ανεξάρτητα είναι σημαντικά στον καθορισμό της 'υψηλής' οικολογικής κατάστασης.

Τα έγγραφα καθοδήγησης ΣΑΕΥ και ΣΑΜΠΥ δείχνουν ότι τα φυσικοχημικά στοιχεία ποιότητας πρέπει όχι μόνο να είναι σε θέση να υποστηρίξουν τα βιολογικά στοιχεία ποιότητας, αλλά πρέπει να είναι ανεξάρτητα: (α) να εξασφαλίσουν τις λειτουργίες των οικοσυστημάτων και (β) να επιτύχουν τα Πρότυπα Περιβαλλοντικής Ποιότητας για συγκεκριμένους ρύπους. Ενώ, οι τελικές επιπτώσεις αυτής της λειτουργίας καθορίζονται από τη φάση δύο της διαδικασίας ΕΚΣ της οδηγίας, η αρχή που καθιερώνεται εδώ είναι ότι θα ζητηθεί από τα κράτη μέλη να θέσουν τα νομικά κατώτερα όρια για τις φυσικοχημικές συνθήκες, όπως είναι οι θρεπτικές ουσίες, το pH και η θερμοκρασία μέσα στο υδάτινο περιβάλλον. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίσουν αυτούς τους όρους και να ανταποκριθούν σε αυτές τις υποχρεώσεις, καθώς επίσης και στα βιολογικά πρότυπα.

Κανονιστικοί ορισμοί και 'καλή' οικολογική κατάσταση. Ενώ τα έγγραφα καθοδήγησης επιβεβαιώνουν ότι οι κανονιστικοί ορισμοί στο παράρτημα V είναι τα βασικά σημεία για την κατανόηση και τον καθορισμό της οικολογικής κατάστασης, δεν περιγράφουν τι ακριβώς σημαίνουν από την άποψη της υδρομορφολογίας, της χημείας ή της βιολογίας. Αυτό θα απαιτήσει μια ερμηνεία των λέξεων 'μικρή' και 'πολύ μικρή', ώστε να προσδιοριστεί η απόκλιση από τις φυσικές συνθήκες. Οι προσπάθειες για να γίνει αυτό, παρακωλύθηκαν από την ακραία πολιτική ευαισθησία του στόχου (θα καθοριστούν ουσιαστικά οι δαπάνες

εφαρμογής των κρατών μελών για την οδηγία) και είναι ακόμα ασαφές κατά πόσο αυτός ο ρόλος θα εκπληρωθεί από τη νέα ομάδα εργασίας σχετικά με την 'οικολογική κατάσταση', η οποία είναι υπεύθυνη για τα ζητήματα αυτά κατά τη διάρκεια του 2003-2004 και για την άσκηση βαθμονόμησης μέχρι το 2006.

Το έγγραφο καθοδήγησης της 'οικολογικής ταξινόμησης' διευκρινίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να χρησιμοποιήσουν βιολογικά και φυσικοχημικά πρότυπα για να καθορίσουν εάν η οικολογική κατάσταση είναι 'καλή' ή 'μέτρια'. Επιπλέον, τα υδρομορφολογικά πρότυπα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να αποφασιστεί εάν ένα υδάτινο σώμα είναι σε 'καλή' ή 'υψηλή' οικολογική κατάσταση. Αυτό είναι κρίσιμο για να αποφευχθούν οι λανθασμένες ποιοτικές αξιολογήσεις, όπως η υπάρχουσα αντίληψη για την υδρόβια βιολογία καθώς και η ευαισθησία στις ανθρώπινες πιέσεις που είναι πολύ περιορισμένη. Επομένως, είναι χρήσιμο να χρησιμοποιηθούν επιπλέον τα υδρομορφολογικά πρότυπα για την 'καλή /μέτρια' αξιολόγηση της κατάστασης.

Η αρχή 'ένα έξω- όλα έξω' και ο συνδυασμός των παραμέτρων. Η παραπάνω αρχή σημαίνει ότι το χειρότερο ποιοτικά στοιχείο αποφασίζει για την κατηγορία της κατάστασης. Προκειμένου να αξιολογηθούν τα στοιχεία βιολογικής ποιότητας οι ευαίσθητες παράμετροι πρέπει να συνδυαστούν.

Η παρεμπόδιση των λαθών κατά την ταξινόμηση και η παροχή εμπιστοσύνης σε επαρκές επίπεδο αποτελούν κρίσιμα στοιχεία για μία επιστημονικά βασισμένη ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης που απαιτείται από την οδηγία. Επομένως το έγγραφο καθοδήγησης 'οικολογική ταξινόμηση' προτείνει την εφαρμογή ενός συνόλου αρχών, όπως η χρησιμοποίηση των διαδικασιών ελέγχου και ανάλυσης για την ποσοτικοποίηση των λαθών τους. Επίσης προτείνει την αξιοποίηση των στοιχείων ποιότητας, που είναι ευαίσθητα στην συγκεκριμένη πίεση του υδάτινου σώματος, καθώς και τον καλύτερο έλεγχο για την μείωση των λαθών.

5β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων

Η χρήση των φυσικοχημικών στοιχείων στον καθορισμό της οικολογικής κατάστασης και ο καθορισμός της αρχής 'ένα έξω - όλα έξω' ήταν τα

αμφισβητούμενα 'ανοικτά ζητήματα' στην ανάπτυξη αυτών των εγγράφων καθοδήγησης. Σύμφωνα με την οδηγία, τα φυσικοχημικά στοιχεία απαιτούνται για να καθορίσουν την οικολογική κατάσταση του υδάτινου σώματος και το στοιχείο χαμηλότερης ποιότητας καθορίζει τη κατάσταση ταξινόμησης. Εντούτοις, ορισμένα κράτη μέλη θεώρησαν ότι τα βιολογικά στοιχεία ήταν αρκετά για τον καθορισμό της οικολογικής κατάστασης και ότι τα φυσικοχημικά στοιχεία πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνο με σκοπό τον έλεγχο και την ταξινόμηση. Οι Κάτω Χώρες, η Γερμανία και η Φιλανδία ιδιαίτερως απαίτησαν να διευκρινιστεί η χρήση των φυσικοχημικών στοιχείων δεδομένου ότι τα θεωρούν μόνο ως 'ενισχυτικά' στοιχεία.

Κατά τη διάρκεια σύνταξης του εγγράφου καθοδήγησης ΣΑΕΥ άλλα ζητήματα προέκυψαν, που επιλύθηκαν πριν γίνουν σημαντικά 'ανοικτά', αλλά που δημιούργησαν προϋποθέσεις για περαιτέρω επεξεργασία στην ομάδα εργασίας κατά τη διάρκεια του 2003-2004 για την ΕΚΣ της οδηγίας. Το πιο σημαντικό από αυτά ήταν οι κανονιστικοί ορισμοί για την οικολογική κατάσταση στο παράρτημα V. Ο στόχος που έχει θέσει η νέα διαδικασία ΕΚΣ της οδηγίας είναι να επιτύχει έναν κοινό και λεπτομερή καθορισμό αυτών των ορισμών, οι οποίοι μπορούν κατόπιν να χρησιμοποιηθούν για τη διαβαθμονόμηση και να βοηθήσουν άλλες πτυχές της εφαρμογής της οδηγίας.

5γ. Αποτελέσματα

Η χρήση των φυσικοχημικών και υδρομορφολογικών στοιχείων στην ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης. Τα υδρομορφολογικά στοιχεία ποιότητας πρέπει να αξιολογηθούν, να προστατευτεί η 'υψηλή' κατάσταση (πρέπει να προστατευτούν οι 'παλιές περιοχές' ενάντια στη φυσική τροποποίηση) και να υπογραμμιστεί ότι τα φυσικοχημικά στοιχεία είναι απαραίτητα στο πλαίσιο ταξινόμησης της οδηγίας.

Τα έγγραφα καθοδήγησης υποστηρίζουν επίσης την απαίτηση της οδηγίας ότι οι ταξινομήσεις της οικολογικής κατάστασης, πρέπει να βασίζονται στα σχετικά βιολογικά και φυσικοχημικά στοιχεία και στην αρχή 'ένα έξω- όλα έξω'. Αυτό σημαίνει ότι η οικολογική κατάσταση βασίζεται σε οποιαδήποτε αξία είναι

χαμηλότερη για τα βιολογικά και φυσικοχημικά αποτελέσματα ελέγχου για τα σχετικά ποιοτικά στοιχεία.

Εντούτοις, ο προσδιορισμός των παραμέτρων που μπορούν να συνδυαστούν (υπολογισμένοι κατά μέσο όρο) για να καθορίσουν ένα ποιοτικό στοιχείο, παρέχουν ευελιξία και θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε πιθανώς κακή χρήση.

Η χρήση των φυσικοχημικών στοιχείων για τον καθορισμό της κατάστασης και για τον έλεγχο των υδάτινων σωμάτων δεν μπορεί να μεγαλοποιηθεί. Από τη φύση τους, τα βιολογικά στοιχεία αντιδρούν αργά στις αλλαγές, έτσι μπορεί να υπάρξει μια σημαντική χρονική καθυστέρηση μεταξύ αιτίου (πίεση) και αποτελέσματος (αντίκτυπος). Επιπλέον, τα κράτη μέλη δεν μπορούν να είναι τόσο σίγουρα για την κατανόηση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των πιέσεων και των επιδράσεων, τις οποίες μπορούν να αντέξουν οικονομικά, αφαιρώντας το προληπτικό στοιχείο της ρύθμισης των φυσικών και των βιολογικών προτύπων στα ύδατα τους. Η χρήση των φυσικοχημικών στοιχείων σε συνδυασμό με τα βιολογικά στοιχεία, έχει σαν αποτέλεσμα την κατανόηση της κατάστασης ενός ύδατος σώματος σε πραγματικό χρόνο.

5δ. Ενέργειες των ΜΚΟ

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ θα πρέπει:

- ✓ να γνωρίζουν ότι η δύναμη και το πεδίο της οδηγίας εξαρτάται από τον καθορισμό σωστών τιμών όλων των βιολογικών στοιχείων. Εάν ο βιολογικός δείκτης είναι χαμηλός, επειδή χρησιμοποιεί τα διαταραγμένα οικοσυστήματα σαν σημείο αναφοράς, τότε η οικολογική κατάσταση το 2015 θα είναι χαμηλή³⁵.
- ✓ να γνωρίζουν ότι οι ακατέργαστες τυπολογίες με έναν περιορισμένο αριθμό τύπων υδάτινων σωμάτων θα περιλάβουν ένα μεγάλο ποσό φυσικής παραλλαγής, που καθιστά δυσκολότερο τον προσδιορισμό του αντίκτυπου της ανθρώπινης δραστηριότητας. Αυτό θα οδηγήσει σε ευρύ και μάλλον μη απαιτητικό ορισμό της οικολογικής κατάστασης. Συνεπώς θα πρέπει

να εξασφαλιστεί ότι η τυπολογία , θα είναι πρακτική και ακριβής για την επίτευξη των απαιτητικών οικολογικών προτύπων της οδηγίας.

- ✓ να γνωρίζουν ότι δεν υπάρχει καμία τυποποιημένη μέθοδος για τον καθορισμό των συνθηκών αναφοράς. Υπάρχουν διαφορετικές μέθοδοι, κάθε μια από τις οποίες εμπεριέχει θετικά και αρνητικά στοιχεία. Η καθιέρωση των συνθηκών αναφοράς για πολλά ποιοτικά στοιχεία μπορεί να περιλάβει τη χρήση μιας ενιαίας μεθόδου, ή το συνδυασμό διαφόρων μεθόδων, οι οποίες θα πρέπει να επικυρωθούν.
- ✓ να γνωρίζουν ότι οποιαδήποτε μέθοδο τα κράτη μέλη υιοθετούν για τον καθορισμό των συνθηκών αναφοράς, καθώς και οι περιοχές που προτείνουν για διαβαθμονόμηση θα πρέπει να προσαρμοστούν στους κανονιστικούς ορισμούς του παραρτήματος V της οδηγίας. Εάν τα κράτη θέλουν να εφαρμόσουν οικονομικές εκτιμήσεις, αυτές θα πρέπει να απορριφθούν. Πιο λεπτομερείς εξηγήσεις αυτών των ορισμών πρέπει να προκύψουν κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης της ΕΚΣ το 2004, αλλά μέχρι τότε πρέπει να γίνεται έλεγχος των εθνικών περιγραφών και στοιχείων που είναι αντίθετες στο κείμενο της οδηγίας.
- ✓ να ζητήσουν από τα κράτη μέλη να περιλάβουν τα υδρομορφολογικά στοιχεία στα συστήματά τους για να προσδιορίσουν και να προστατεύσουν τις περιοχές 'υψηλής' κατάστασης. Επίσης, θα πρέπει να περιλάβουν τα φυσικοχημικά στοιχεία στον έλεγχο και την ταξινόμηση όλων των καταστάσεων. Η σημασία των φυσικοχημικών στοιχείων στον καθορισμό της κατάστασης και στον έλεγχο των υδάτινων σωμάτων δεν μπορεί να είναι υπερβολική. Αυτό συμβαίνει γιατί τα βιολογικά στοιχεία αντιδρούν στις αλλαγές με αργό ρυθμό και επομένως μπορεί να υπάρξει σημαντική χρονική καθυστέρηση μεταξύ της αιτίας (πίεση) και των αποτελεσμάτων (επίδραση). Η συνδυαστική χρήση των φυσικοχημικών και βιολογικών στοιχείων δίνει τη δυνατότητα για καλύτερη κατανόηση της κατάστασης ενός υδάτινου σώματος σε πραγματικό χρόνο.
- ✓ να εξασφαλίσουν ότι η αρχή των ΛΑΠ θα τηρεί την αρχή 'ένα έξω- όλα έξω'. Αυτή η αρχή προέρχεται άμεσα από την οδηγία, όπου η οικολογική κατάσταση ενός υδάτινου σώματος καθορίζεται από το χαμηλότερα

βιολογικά ή φυσικοχημικά στοιχεία. Οι διευθυντές ύδατος έχουν επικυρώσει αυτή την αρχή και την έχουν περιλάβει στα τελικά έγγραφα καθοδήγησης.

6. Προσδιορισμός και Σχεδιασμός των Ιδιαίτεως Τροποποιημένων (ΙΤΥΣ) και Τεχνητών Υδάτινων Σωμάτων (ΤΥΣ)

Ο προσδιορισμός και σχεδιασμός των ιδιαίτεως τροποποιημένων (ΙΤΥΣ) και τεχνητών υδάτινων σωμάτων (ΤΥΣ) θα μπορούσε να είναι μια μεγάλη παρέκκλιση από το στόχο της 'καλής' οικολογικής κατάστασης της οδηγίας. Ο προσδιορισμός τους θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί εκτενώς ως μέσο για την μη αποκατάσταση της υδρομορφολογίας ενός υδάτινου σώματος (π.χ. καθεστώσ ροής, λειτουργία βιότοπων) αφότου έχει επιδεινωθεί ως αποτέλεσμα των φυσικών εργασιών, συμπεριλαμβανομένης της γενικής υποδομής, της ναυσιπλοΐας, της εκβάθυνσης, των αντιπλημμυρικών έργων και της υδροενέργειας.

6α. Εισαγωγή

Το άρθρο 4 παράγραφος (3) της οδηγίας δηλώνει ότι 'τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίσουν ένα σύστημα επιφανειακών υδάτων ως τεχνητό ή ιδιαίτεως τροποποιημένο όταν:

- α) οι αλλαγές στα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά του συστήματος αυτού που είναι αναγκαίες για την επίτευξη 'καλής' οικολογικής κατάστασης, θα προκαλούσαν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις:
 - i) στο ευρύτερο περιβάλλον
 - ii) στη ναυσιπλοΐα, συμπεριλαμβανομένων των λιμενικών εγκαταστάσεων, ή στην αναψυχή
 - iii) σε δραστηριότητες για τους σκοπούς των οποίων αποθηκεύεται ύδωρ, όπως η υδροδότηση, η παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας ή η άρδευση
 - iv) στη ρύθμιση του ύδατος, στην προστασία από πλημμύρες, στην αποξήρανση εδαφών ή
 - v) άλλες εξίσου σημαντικές ανθρώπινες δραστηριότητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη

β) οι χρήσιμοι στόχοι που εξυπηρετούνται από τα τεχνητά ή τροποποιημένα χαρακτηριστικά του υδατικού συστήματος δεν μπορούν, λόγω τεχνικής αδυναμίας ή δυσανάλογου κόστους, να επιτευχθούν λογικά με άλλα μέσα τα οποία αποτελούν πολύ καλύτερη περιβαλλοντική επιλογή’.

Παραδείγματος χάριν, εάν ένα κράτος θεωρεί δυσανάλογα ακριβή την απομάκρυνση των αναχωμάτων και την επανεισαγωγή διαφόρων μέσων για την αντιπλημμυρική προστασία και αυτή είναι η μόνη περιβαλλοντική επιλογή για την επίτευξη της ‘καλής’ οικολογικής κατάστασης, τότε δικαιολογημένα μπορεί να χαρακτηρίσει αυτό το υδάτινο σώμα ως ιδιαίτεως τροποποιημένο.

Αυτό το παράδειγμα παρουσιάζει τις δυνατότητες που έχουν τα κράτη μέλη για την υπόδειξη υδάτων ως ΙΤΥΣ ή ΤΥΣ. Αυτό θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα επειδή αυτά τα ύδατα δεν είναι απαραίτητο να φθάσουν σε ‘καλή’ οικολογική κατάσταση. Αυτά θα πρέπει μόνο να φθάσουν στο ‘καλό’ οικολογικό δυναμικό, το οποίο υπονοεί χαμηλότερα βιολογικά πρότυπα, ως αποτέλεσμα των υδρομορφολογικών αλλαγών που έχουν προκαλέσει τον καθορισμό των ΙΤΥΣ και ΤΥΣ³⁶.

Εντούτοις, τα ΙΤΥΣ ή ΤΥΣ ακόμα πρέπει να επιτύχουν την ‘καλή’ χημική κατάσταση. Το παράρτημα X της οδηγίας παραθέτει έναν κατάλογο των υπάρχοντων χημικών προτύπων και των προτύπων που πρόκειται να αναπτυχθούν για τους 33 ρύπους, με τα οποία τα ΙΤΥΣ ή/και τα ΤΥΣ πρέπει να συμμορφωθούν.

6β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων

Ένας ‘ευρύς’ ή ένας ‘στενός’ ορισμός των ΙΤΥΣ και ΤΥΣ. Το προβληματικό ζήτημα στη σύνταξη του εγγράφου καθοδήγησης ήταν το πλαίσιο για τον προσωρινό προσδιορισμό των ΙΤΥΣ και ΤΥΣ. Το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό γραφείο και το WWF υποστήριξαν ότι πρέπει υπάρχει ‘στενός’ καθορισμός, διευκρινίζοντας ότι τα ΙΤΥΣ θα μπορούσαν να είναι μόνο εκείνα τα υδάτινα σώματα που έχουν υποστεί ουσιαστικές αλλαγές στην υδρολογία και στη μορφολογία τους.

Εντούτοις, μερικά κράτη μέλη θέλησαν έναν 'ευρύ' ορισμό των ΙΤΥΣ, έτσι ώστε τα υδάτινα σώματα που έχουν υποστεί αλλαγές ή στην υδρολογία ή στη μορφολογία τους να μπορούσαν να θεωρηθούν ως ΙΤΥΣ και επομένως να μην πετύχουν την 'καλή' οικολογική κατάσταση μέχρι 2015.

Τον 'ευρύ' ορισμό τον υποστήριξαν η Αυστρία, η Φιλανδία, η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία και η Eurelectric (ένωση βιομηχανίας ηλεκτρικής ενέργειας). Αυτός θα επέτρεπε αντλήσεις και απαλλαγές ύδατος (π.χ. για την υδρενέργεια ή την άρδευση) που θα οδηγούσαν σε έναν προσωρινό καθορισμό των ΙΤΥΣ. Αυτός επίσης θα σήμαινε ότι ο ποταμός κατάντη ενός φράγματος (π.χ. για την υδροενέργεια) θα μπορούσε να οριστεί προσωρινά ως ΙΤΥΣ.

Η άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ήταν ότι σύμφωνα με την οδηγία, ο 'στενός' ορισμός των ΙΤΥΣ ήταν ο μόνος νόμιμος και επομένως θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί στο έγγραφο καθοδήγησης. Εντούτοις, πρότειναν στα κράτη μέλη ότι πρέπει να συντάξουν ένα κείμενο που να υπογραμμίζει τα τεχνικά προβλήματα που θα αντιμετώπιζαν κατά την εφαρμογή του 'στενού' ορισμού. Τα προβλήματα αυτά θα συζητηθούν στη συνεδρίαση των διευθυντών ύδατος για να επικυρωθεί το τελικό κείμενο του εγγράφου καθοδήγησης. Η Ισπανία συμφώνησε να διευθύνει μια ομάδα που θα παρέχει παραδείγματα.

6γ. Αποτελέσματα

Οι διευθυντές ύδατος επιβεβαίωσαν ότι πρέπει να εφαρμοστεί ο 'στενός' ορισμός των ΙΤΥΣ. Εντούτοις, παραχώρησαν μεγάλες εξαιρέσεις μόνο στη βάση των υδρολογικών αλλαγών. Για παράδειγμα, ένας ποταμός κατάντη ενός φράγματος θα μπορούσε να υποδειχθεί σαν ΙΤΥΣ, χωρίς να διευκρινιστεί σε ποιο τμήμα του. Έτσι, το τελικό κείμενο στο έγγραφο καθοδήγησης για τα ΙΤΥΣ γράφει ότι:

Ήπαρά τη συμφωνηθείσα γενική προσέγγιση που περιγράφεται στην παραπάνω παράγραφο (στην αναφορά στο 'στενό' καθορισμό), συμφωνήθηκε ότι μια ελαφρώς διαφορετική μέθοδος θα μπορούσε να υιοθετηθεί σε περιορισμένα σημεία των ποταμών, π.χ. κατάντη των φραγμάτων. Κάτω από αυτές τις περιστάσεις, οι ουσιαστικές υδρολογικές αλλαγές που συνοδεύονται από

επόμενες μη-ουσιαστικές μορφολογικές, θα ήταν επαρκείς για να εξετάσουν αν το υδάτινο σώμα μπορεί να χαρακτηριστεί προσωρινά ως ΙΤΥΣ’.

Αυτό το κείμενο δεν είναι αυστηρό στην υιοθέτηση του ‘στενού’ ορισμού της οδηγίας. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να ερμηνεύσουν το κείμενο για να υποδείξουν προσωρινά τα ‘ελάχιστα’ μήκη των ποταμών ως ΙΤΥΣ, δεχόμενα ότι ο προσωρινός προσδιορισμός είχε γίνει μόνο στη βάση των υδρολογικών αλλαγών. Επιπλέον, το ‘ελάχιστο’ μήκος δεν έχει καθοριστεί και αυτό δεν συμφωνεί με τις απαιτήσεις της οδηγίας. Ενώ αυτό θα μπορούσε να συμβεί, η αιτιολόγηση και η διαφάνεια στην οδηγία και στα έγγραφα καθοδήγησης, πρέπει να εξασφαλίσει ότι οι συμμετέχοντες ή τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη μπορούν να αναπτύξουν το ζήτημα.

Εξελίξεις που πρέπει να Χρησιμοποιηθούν για τον Καθορισμό των ΙΤΥΣ

Οι εξελίξεις που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό των ΙΤΥΣ σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος (3) της οδηγίας, είναι εκείνες που έχουν σημαντικά δυσμενή αποτελέσματα:

- ✓ στο ευρύτερο περιβάλλον
- ✓ στη ναυσιπλοΐα, συμπεριλαμβανομένων των λιμενικών εγκαταστάσεων ή στην αναψυχή
- ✓ στις δραστηριότητες αποθήκευσης ύδατος-πόσιμο νερό, στην παραγωγή ενέργειας ή στην άρδευση
- ✓ στη ρύθμιση ύδατος- προστασία από πλημμύρες και αποξήρανση εδαφών
- ✓ σε άλλες εξίσου σημαντικές ανθρώπινες δραστηριότητες για τη βιώσιμη ανάπτυξη
- ✓ ενδεχομένως σε – φράγματα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, συστήματα άρδευσης, αναχώματα, κανάλια ποταμών, μεταφορές ύδατος και δεξαμενές που μπορούν να χαρακτηριστούν ως ΙΤΥΣ.

Η οδηγία απαιτεί ότι τέτοιοι προσδιορισμοί και οι λόγοι τους θα αναφερθούν ιδιαίτερος στα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ και θα αναθεωρούνται κάθε έξι χρόνια.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το έγγραφο καθοδήγησης για τα ΙΤΥΣ δεν είναι νομικά δεσμευτικό και επιδέχεται ερμηνεία μέσα στα όρια επίτευξης των στόχων της οδηγίας. Εντούτοις, η οδηγία δεν καθορίζει αυτό που το έγγραφο καθοδήγησης περιγράφει ως 'ουσιαστική αλλαγή στο χαρακτήρα'. Επομένως, αν τα κράτη μέλη δεν υιοθετήσουν το έγγραφο καθοδήγησης ως νομικό όργανο και δε δεχτούν τον καθορισμό της 'ουσιαστικής αλλαγής' ως μια εκτενή, μακροπρόθεσμη και αμετάκλητη αλλαγή στην υδρολογία και τη μορφολογία ενός επιφανειακού υδάτινου σώματος, τότε υπάρχει κίνδυνος τα κράτη μέλη να καθορίσουν ένα μεγάλο αριθμό επιφανειακών υδάτων ως ΙΤΥΣ.

Προσδιορισμός ΙΤΥΣ και ΤΥΣ – Κίνδυνοι.

Το άρθρο 2 παράγραφος (9) της οδηγίας δηλώνει ότι το 'ιδιαιτέρως τροποποιημένο υδάτινο σώμα' είναι ένα σύστημα επιφανειακών υδάτων του οποίου ο χαρακτήρας έχει μεταβληθεί ουσιαστικά λόγω φυσικών αλλοιώσεων από τις δραστηριότητες του ανθρώπου και το οποίο ορίζεται από το κράτος μέλος σύμφωνα με τις διατάξεις του παραρτήματος II.

Τρία κριτήρια πρέπει να ικανοποιηθούν ώστε ένα υδάτινο σώμα να υποδειχθεί ως ΙΤΥΣ ή ΤΥΣ. Δύο από αυτά είναι: 'η φυσική αλλαγή' και ο κατάλογος δραστηριοτήτων σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος (3). Εντούτοις, ούτε οι αλλαγές του χαρακτήρα ενός υδάτινου σώματος καθορίζονται εύκολα ούτε η οδηγία τους καθορίζει. Το έγγραφο καθοδήγησης για τα ΙΤΥΣ λέει ότι ο χαρακτήρας ενός υδάτινου σώματος έχει αλλάξει εάν έχουν υπάρξει τροποποιήσεις που αλλάζουν την υδρομορφολογία του, που σημαίνει την υδρολογία και τη μορφολογία του. Περαιτέρω, τονίζει ότι οι τροποποιήσεις και οι επακόλουθες αλλαγές στην υδρομορφολογία δεν πρέπει να είναι προσωρινές, αντιστρέψιμες ή περιοδικές.

Η χρήση του όρου 'ουσιαστικό' υπόκειται επίσης σε ερμηνεία. Το έγγραφο καθοδήγησης των ΙΤΥΣ καθορίζει ότι 'ουσιαστικός' σημαίνει εκτενής, διαδεδομένος ή προφανής. Το έγγραφο δηλώνει, 'είναι σαφές ότι ένα υδάτινο σώμα θα μπορούσε να περιγραφεί ως ουσιαστικά αλλαγμένο στο χαρακτήρα, εάν η μορφολογία και η υδρολογία του έχουν υποστεί ουσιαστικές αλλαγές. Δεν

είναι τόσο σαφές ότι αν ένα υδάτινο σώμα αλλάξει μόνο στην μορφολογία ή στην υδρολογία του είναι ουσιαστικά αλλαγμένο.

6δ. Ενέργειες των ΜΚΟ

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ θα πρέπει:

- ✓ πάντα να αμφισβητούν τι καθορίζει η αρμόδια αρχή διαχείρισης ΛΑΠ, ως ιδιαίτερος τροποποιημένο ή/και τεχνητό υδάτινο σώμα. Η αρμόδια αρχή θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει αυτόν τον προσδιορισμό για να εφαρμόσει την ελάχιστη δυνατή προσπάθεια για να επιτευχθεί η 'καλύτερη πρακτική'.
- ✓ να υπογραμμίσουν ότι μια απλή άντληση/απαλλαγή ύδατος (υδρολογία) δεν είναι αρκετή να υποδείξει ένα υδάτινο σώμα ως ιδιαίτερος τροποποιημένο. Θα πρέπει να αλλάξει ουσιαστικά και η μορφολογία του υδάτινου σώματος.
- ✓ να τονίσουν ότι ο καθορισμός των ΙΤΥΣ και ΤΥΣ δεν σημαίνει ότι δεν απαιτείται καμία ενέργεια για αυτά. Υποδεικνύοντας ένα υδάτινο σώμα ως 'ιδιαίτερος τροποποιημένο ή τεχνητό' δεν σημαίνει ότι οι περιβαλλοντικοί στόχοι της οδηγίας δεν πρέπει να επιτευχθούν. Επίσης, τα ΙΤΥΣ και ΤΥΣ πρέπει να πετύχουν το 'καλό' οικολογικό δυναμικό και την 'καλή' χημική κατάσταση. Η επίτευξη αυτών μπορεί να αποτελέσει μια ισχυρή πρόκληση για τα κράτη μέλη.
- ✓ να γνωρίζουν και να απαιτούν, τα μέτρα που προκαλούν αυστηρές αλλαγές στην υδρομορφολογία, τα οποία οδηγούν ένα υδάτινο σώμα να χαρακτηριστεί ως ΙΤΥΣ.
- ✓ εάν αντιμετωπίσουν μια περίπτωση όπου ένας ποταμός κατάντη του φράγματος προκαλεί τον προσωρινό καθορισμό του σε αυτό το σημείο ως ΙΤΥΣ, δεν είναι απαραίτητο ότι το υπόλοιπο τμήμα του ποταμού μέχρι το δέλτα/τις εκβολές πρέπει επίσης να υποδειχθεί ως ΙΤΥΣ. Πρέπει να ζητήσουν μια αξιολόγηση η οποία να καθορίζει ποιο τμήμα του ποταμού χαρακτηρίζεται ως ΙΤΥΣ.

7. Διαδικασία Προγραμματισμού

Το έγγραφο καθοδήγησης της 'διαδικασίας προγραμματισμού' δείχνει τον καλύτερο τρόπο να αναπτυχθούν τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ που η οδηγία απαιτεί, παρουσιάζοντας τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, με ποια σειρά και πως σχετίζονται μεταξύ τους.

Έχει υπάρξει σύγχυση στην υπεύθυνη ομάδα εργασίας για τη σύνταξη του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης και στις συζητήσεις γύρω από τη διαδικασία στην ΕΚΣ της οδηγίας, μεταξύ (α) του προγραμματισμού της ολοκληρωμένης διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών και (β) της κρίσιμης πορείας/λογικής των βημάτων που πρέπει να απαιτηθούν για να επιτευχθούν τα σχέδια και οι προθεσμίες που διευκρινίζονται στην οδηγία.

Μερικά στοιχεία είναι κοινά και για τα δύο, αλλά η λογική σειρά, μερικών δομικών μονάδων, σημαντικών περιορισμών και απαιτήσεων μπορούν να διαφέρουν μεταξύ τους. Σήμερα, αυτή η σύγχυση είναι ορατή σε πολλές χώρες που προσπαθούν απλά να συμμορφωθούν με τους κανόνες της οδηγίας (δηλ. καθοδηγούνται από τις προθεσμίες που τίθενται για την υποβολή εκθέσεων προόδου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή), παρά να πετύχουν τη δυναμική εφαρμογή της (όπως πρέπει να είναι) σε μια περιοχή ΛΑΠ.

7α. Εισαγωγή

Είναι τόσο σημαντικό να προγραμματιστεί πώς θα αναπτυχθούν και θα εφαρμοσθούν όλα τα διαφορετικά βήματα/απαιτήσεις που καθορίζονται στην οδηγία για την επίτευξη της 'καλής' οικολογικής κατάστασης, όσο είναι και να τα πραγματοποιήσεις. Αυτό το έγγραφο καθοδήγησης θα μπορούσε να είναι χρήσιμο για τους διευθυντές ύδατος και τους άλλους συμμετέχοντες που είναι υπεύθυνοι για την εφαρμογή της οδηγίας.

Οι στόχοι του είναι:

- ✓ να δημιουργήσει μια κοινή αντίληψη όσον αφορά τη διαδικασία προγραμματισμού της οδηγίας

- ✓ να παρέχει καθοδήγηση με την εξήγηση των απαιτήσεων της οδηγίας όσον αφορά τα βήματα εφαρμογής της, τα στάδια του προγραμματισμού διαχείρισης ΛΑΠ και την ανάλυση των δυνατοτήτων που προσφέρει η οδηγία
- ✓ να παρέχει συστάσεις και παραδείγματα για το πώς η διαδικασία προγραμματισμού θα είναι λειτουργική
- ✓ να εξηγήσει πώς θα οργανωθεί η διαδικασία προγραμματισμού, παρέχοντας πληροφορίες για το 'τι', 'ποιος' και 'πότε'.

Το έγγραφο καθοδήγησης καθιερώνει ενδεικτικά βήματα των διαδικασιών προκειμένου να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι της οδηγίας (διαγράμματα ροής). Αυτό γίνεται γιατί εάν κάτι οριστεί ως 'υποχρεωτικό' ή 'μη-υποχρεωτικό' δημιουργεί ένα ψυχολογικό βάρος για τα κράτη μέλη. Επομένως, ήταν πολύ δύσκολο για τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ να εισάγουν ορισμένα ζητήματα σε αυτά τα διαγράμματα ροής παρόλο που αυτό ήταν ένα μη-νομικά δεσμευτικό έγγραφο.

7β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων

Παρεμπόδιση της επιδείνωσης της παρούσας κατάστασης. Το πιο αμφισβητούμενο ζήτημα στο κείμενο/στα διαγράμματα ροής ήταν ένα σύνολο αναφορών της οδηγίας που σχετίζεται με την υποχρέωση της 'μη-επιδείνωσης', που ζητείται από τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ.

Το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό γραφείο και το WWF θεωρούν ότι η υποχρέωση της 'μη-επιδείνωσης' της οδηγίας έγινε νόμος όταν τέθηκε η οδηγία σε ισχύ στις 22 Δεκεμβρίου 2000. Αυτό δεν οφείλεται μόνο στην υποχρέωση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1 της οδηγίας για την αποτροπή της επιδείνωσης της παρούσας κατάστασης, αλλά και επειδή, σύμφωνα με αρκετές αποφάσεις του ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (βασισμένες στο άρθρο 10 της Συνθήκης), τα κράτη μέλη δεν μπορούν να λάβουν οποιαδήποτε μέτρα που αντιτίθενται στους στόχους μιας οδηγίας κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου³⁷. Επιπλέον, η λογική δείχνει ότι όλοι οι τύποι για περαιτέρω ή μελλοντική επιδείνωση πρέπει να

αποτραπούν αμέσως, προκειμένου να επιτευχθεί η 'καλή' οικολογική κατάσταση μέχρι το 2015. Οι διευθυντές ύδατος πρέπει να έχουν στο μυαλό τους αυτήν την προϋπόθεση πριν αναπτύξουν οποιαδήποτε μέτρα προγραμματισμού.

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ προσπάθησαν να εισάγουν την υποχρέωση αυτή στο έγγραφο καθοδήγησης ώστε να μην επιτρέψουν την περαιτέρω επιδείνωση της παρούσας κατάστασης, έτσι ώστε να γίνει σαφές ότι τα μέτρα για την επίτευξη των στόχων δεν θα πρέπει να περιμένουν μέχρι να οριστούν τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ το 2009 και να εφαρμοστούν το 2012 (βλ. το άρθρο 11.7 της οδηγίας).

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν τα προσωρινά μέτρα για να αποτρέψουν την επιδείνωση της παρούσας κατάστασης ύδατος μέχρι το 2012, όταν το 'πρόγραμμα των μέτρων' (που πρέπει να περιέχει μέτρα για να αποτραπεί η επιδείνωση) θα εφαρμοστεί.

Συνεπώς, οι αμφισβητούμενες προτάσεις των περιβαλλοντικών ΜΚΟ ήταν:

- ✓ να εισάγουν στο έγγραφο καθοδήγησης ότι η οδηγία περιέχει διατάξεις 'μη-επιδείνωσης', οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη από την αρχή της διαδικασίας προγραμματισμού.
- ✓ να εισάγουν το στόχο της 'μη-επιδείνωσης' στην αρχή του τμήματος του διαγράμματος ροής των νομικά δεσμευτικών προθεσμιών των κρατών μελών. Εντούτοις, σε αντίθεση με τα άλλα βήματα σε αυτό το διάγραμμα ροής, δεν θα υπάρχει προθεσμία για την έναρξη του. Αντί για αυτό, θα θεωρούταν ως ένας γενικός στόχος που λαμβάνεται υπόψη εφαρμόζοντας ολόκληρη την οδηγία.
- ✓ να περιλάβουν την ανάγκη της ανάπτυξης 'προσωρινών' μέτρων για να αποτραπεί η επιδείνωση πριν από τις 22 Δεκεμβρίου 2012, στο διάγραμμα ροής του πρώτου κύκλου των διαδικασιών προγραμματισμού.

7γ. Αποτελέσματα

Η υποχρέωση της 'μη-επιδείνωσης'. Τα κράτη μέλη αντιστάθηκαν στην αποδοχή οποιασδήποτε αναφοράς της υποχρέωσης της 'μη-επιδείνωσης' της οδηγίας σε αυτό το έγγραφο καθοδήγησης. Υποστήριξαν ότι, επειδή η οδηγία δεν

έδωσε μια ημερομηνία έναρξης για αυτήν την υποχρέωση, τίποτα για αυτό δεν θα μπορούσε να διευκρινιστεί στο διάγραμμα ροής. Η Γερμανία και η Μ.Βρετανία, μαζί με την Ισπανία αντιτέθηκαν έντονα στις προτάσεις.

Όταν οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αντιλήφθηκαν πόσο σοβαρό ήταν το πρόβλημα, συμφώνησαν να παράγουν μια νομική άποψη όπου μέχρι το 2004 η αρχή της 'μη-επιδείνωσης' της οδηγίας πρέπει να γίνει νόμος. Οι υπηρεσίες αυτές συμφώνησαν και με τις άλλες προτάσεις των περιβαλλοντικών ΜΚΟ.

Η τελική έκβαση των συζητήσεων δεν ήταν ξεκάθαρη, αλλά αρκετά θετική.

- ✓ τα κράτη μέλη συμφώνησαν να έχουν στο έγγραφο καθοδήγησης ένα κομμάτι που δηλώνει ότι 'η οδηγία περιλαμβάνει συγκεκριμένες απαιτήσεις για τη μη-επιδείνωση και την εφαρμογή πρόσθετων μέτρων, για να συμμορφωθούν με την υπάρχουσα νομοθεσία που σχετίζεται με το νερό'.
- ✓ τα κράτη μέλη δεν συμφώνησαν να έχουν ως στόχο τη μη-επιδείνωση στο διάγραμμα ροής στις νομικά δεσμευτικές προθεσμίες για τα κράτη μέλη.
- ✓ τα κράτη μέλη συμφώνησαν να προσθέσουν μια γραμμή στο διάγραμμα ροής στον πρώτο κύκλο των διαδικασιών ³⁸ προγραμματισμού που να δείχνει ότι αυτά τα 'προσωρινά μέτρα για να αποτραπεί η περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης των υδατικών οικοσυστημάτων' πρέπει να τεθούν σε ισχύ από το τέλος του 2001 μέχρι το τέλος του 2009, την ημερομηνία που τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ θα καθορίσουν τα μακροπρόθεσμα μέτρα για την επίτευξη της 'καλής' οικολογικής κατάστασης. Αν και αυτό είναι ένα θετικό αποτέλεσμα, αυτό δεν είναι τόσο ισχυρό, δεδομένου ότι αυτό το διάγραμμα ροής είναι στη φύση του περισσότερο πληροφοριακό (π.χ. περιλαμβάνει πολλές καταχωρήσεις ως 'καλύτερες πρακτικές'), ενώ το προηγούμενο είχε νομικά δεσμευτικές διατάξεις και έδειχνε τα υποχρεωτικά βήματα για την εφαρμογή της οδηγίας.

76. Ενέργειες των ΜΚΟ

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ θα πρέπει:

- ✓ να ενημερώσουν ότι η υποχρέωση της 'μη-επιδείνωσης' έχει εφαρμοστεί στη νομοθεσία της ΕΕ από τις 22 Δεκεμβρίου 2000. Υπάρχει η ελπίδα ότι η νομική άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2004, θα επιβεβαιώσει αυτήν την ημερομηνία και θα καθορίσει την πρακτική εφαρμογή/επιπτώσεις της αρχή της 'μη-επιδείνωσης'. Διαφορετικά, μπορεί και πρέπει να προκληθεί η εφαρμογή της από το ευρωπαϊκό δικαστήριο.
- ✓ κατά τη διάρκεια ενσωμάτωσης της οδηγίας στην εθνική νομοθεσία, να ζητήσουν από τα κράτη μέλη να εισάγουν 'προσωρινά' μέτρα στις σχετικές εθνικές νομοθεσίες για να αποτρέψουν την περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης των υδατικών οικοσυστημάτων, για την περίοδο από το τέλος του 2000 ως το τέλος του 2012.
- ✓ κατά τη διάρκεια της περιόδου ενσωμάτωσης της οδηγίας, από την ανάλυση των ΛΑΠ μέχρι το πρόγραμμα των μέτρων να μπει σε λειτουργία, να γνωρίσουν ότι τα κράτη μέλη πρέπει να εξασφαλίσουν ότι η υπάρχουσα διαχείριση ύδατος και άλλα προγράμματα ανάπτυξης (π.χ. για τη χρήση γης) δεν οδηγούν στην επιδείνωση της κατάστασης των υδάτων, ή/και ότι δεν υπάρχουν καινούργια αναπτυξιακά προγράμματα που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αυτή. Η επιδείνωση μπορεί να δικαιολογηθεί μόνο αν πληρούνται οι όροι των άρθρων 4.7, 4.8 και 4.9 .

8. Οικονομική Ανάλυση

8α. Εισαγωγή

Η οδηγία ενσωματώνει την οικονομική πολιτική στη διαχείριση των υδάτων και στη χάραξη πολιτικής χρησιμοποιώντας τρεις οικονομικές προσεγγίσεις:

- ✓ την αρχή που λέει ότι 'ο ρυπαίνων πληρώνει'

✓ την οικονομική αποτελεσματικότητα

✓ την τιμολογιακή πολιτική

Το έγγραφο καθοδήγησης σχεδιάζεται για να βοηθήσει στη λήψη αποφάσεων με σκοπό την ανάπτυξη των διοικητικών μέτρων ύδατος ώστε να επιτευχθεί η 'καλή' κατάσταση και να εξασφαλιστεί ότι ο ρυπαίνων/χρήστης συμβάλλει στους στόχους της οδηγίας. Οι περιβαλλοντικές ανησυχίες και οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι σήμαναν ότι πολλά κράτη μέλη πίεσαν για τη δημιουργία του συγκεκριμένου εγγράφου καθοδήγησης, το οποίο πρέπει να χρησιμοποιηθεί για να υποστηρίξει βιώσιμες πολιτικές διαχείρισης των υδάτων.

Οι αναφορές των κύριων οικονομικών στόχων της οδηγίας είναι στο άρθρο 1, στο άρθρο 2 (παράγραφοι 38 & 39), στο άρθρο 5 και στο άρθρο 9. Η οδηγία διακρίνει τις ανθρώπινες δραστηριότητες σε 'υπηρεσίες ύδατος' και 'χρήσεις ύδατος'. Αυτοί οι όροι καθορίζονται στο άρθρο 2 της οδηγίας, όπου οι 'υπηρεσίες ύδατος' αναφέρονται συγκεκριμένα μέσα στο πλαίσιο του άρθρου 9 και στην ανάκτηση του κόστους.

Υπηρεσίες ύδατος (άρθρο 2.38). Όλες οι υπηρεσίες οι οποίες παρέχουν, για τα νοικοκυριά, τις δημόσιες υπηρεσίες ή για οποιαδήποτε οικονομική δραστηριότητα:

α) άντληση, κατακράτηση, αποθήκευση, επεξεργασία και διανομή επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων

β) εγκαταστάσεις συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων, οι οποίες στη συνέχεια πραγματοποιούν απορρίψεις σε επιφανειακά ύδατα.

Χρήση ύδατος (άρθρο. 2.39). Οι υπηρεσίες ύδατος μαζί με οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα που προσδιορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 5 και το παράρτημα II και η οποία έχει σημαντικές επιπτώσεις στην κατάσταση των υδάτων. Η έννοια αυτή έχει εφαρμογή για τους σκοπούς του άρθρου 1 και της οικονομικής ανάλυσης που διεξάγεται σύμφωνα με το άρθρο 5 και το παράρτημα III στοιχείο β).

Η πρώτη πρόταση του άρθρου 9 (ανάκτηση κόστους για 'υπηρεσίες ύδατος') εισάγει την αρχή της ανάκτησης κόστους για τις 'υπηρεσίες ύδατος', συμπεριλαμβάνοντας τις δαπάνες για το περιβάλλον και τους φυσικούς πόρους. Αργότερα, αυτό διευκρινίζει ότι τα κράτη μέλη θα εξασφαλίσουν ότι οι

ύδατος, θα έχουν μια επαρκή συμβολή στην ανάκτηση ύδατος³⁹. Το άρθρο 9 συνδυάζει και τις 'υπηρεσίες' και

άρην, η διάχυτη ρύπανση στο επιφανειακό νερό ή το αι 'υπηρεσία' ύδατος όπως καθορίζεται στο άρθρο 2.

σημαντικό αντίκτυπο στην κατάσταση του ύδατος, αυτό υδατος. Αυτή η 'χρήση' στη συνέχεια καλείται να έχει μια δαπάνες των 'υπηρεσιών' ύδατος και να εξετάσει τις ταση των υδάτων (π.χ. δαπάνες της επεξεργασίας ύδατος), ου απαιτούνται για την επίτευξη της 'καλής' κατάστασης. ην οικονομική ανάλυση όπως αυτή διευκρινίζεται στο ρωνα με την αρχή 'ο ρυπαίνων πληρώνει'.

πρέπει να αξιολογήσουν τα επίπεδα ανάκτησης κόστους ρος' και τη συμβολή των διαφορετικών 'χρήσεων ύδατος' ν δαπανών⁴⁰. Σαφείς ορισμοί των 'υπηρεσιών' και των ρούνται για να επιτρέψουν στα κράτη μέλη να το κάνουν καθοδήγησης η ομάδα εργασίας πρότεινε διάφορους να ενσωματώσει τις 'χρήσεις' και τις 'υπηρεσίες' ύδατος ο άρθρου 9.1 της οδηγίας.

ΣΕΩΝ

Υπηρεσιών' Ύδατος. Αρχικά δεν υπήρξε καμία συμφωνία εξελίξεις υποδομής, στον κατάλογο 'υπηρεσιών ύδατος' άφου καθοδήγησης, όπως είναι για παραγωγή ναυσιπλοΐα ή για τις 'αυτοεξυπηρετήσεις', όπως είναι οι στική χρήση.

ηγία, η Φιλανδία και η Eurelectric (ένωση βιομηχανιών διαφώνησαν στο να περιληφθούν στον κατάλογο οχετίζονται με την ανάκτηση κόστους σύμφωνα με το εγκαταστάσεις υποδομής για την υδροενέργεια και τη 1 και η Φιλανδία αντιτάθηκαν στην ενσωμάτωση των

γμιναιε ότι αυτές οι κτησης κόστους (ως έχουν μια επαρκή ύδατος'. Αυτό θα

7 υποστήριξαν ότι η ια την υδροενέργεια, να περιληφθούν στον ριπτώσεις αυτές οι ταση των υδάτων και αιίνων πληρώνει' να

τημα του εγγράφου ένα τελικό κείμενο: αναλώνει νερό ούτε ορφολογικές αλλαγές των υδάτων που νται:

ύ για την εξασφάλιση ένο χρήση

απόβλητων ο νερό.

για την υδροενέργεια ' η 'υπηρεσίες ύδατος' S) της άντλησης, της

κατακράτησης, της αποθήκευσης, της επεξεργασίας και διανομής των επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων, μαζί με τις εγκαταστάσεις συλλογής και επεξεργασίας υγρών αποβλήτων. Αυτός ο ορισμός περιλαμβάνει συγκεκριμένα τις 'αυτοεξυπηρετήσεις', οι οποίες πρέπει κατόπιν να λαμβάνονται υπόψη για την ανάκτηση κόστους σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας.

Τέλος, αναγνώρισαν ότι περισσότερη εργασία απαιτείται για να καθοριστούν οι 'χρήσεις' ύδατος: 'βασικά, μόνο οι δραστηριότητες που έχουν σημαντικές επιδράσεις στα υδάτινα σώματα και επομένως θέτουν σε κίνδυνο την επίτευξη της 'καλής' κατάστασης τους καλύπτονται εξ ορισμού από τις 'χρήσεις' ύδατος. Η γενική εμπειρία παρουσιάζει ότι η ναυσιπλοΐα, η παραγωγή υδροενέργειας, η οικιακή χρήση, η γεωργία και οι βιομηχανικές δραστηριότητες είναι σημαντικές χρήσεις ύδατος που μπορούν να προκαλέσουν σημαντικές επιδράσεις και επομένως πρέπει να ληφθούν υπόψη'. Αυτό προτείνει, παραδειγματος χάριν, ότι η υδροενέργεια και η ναυσιπλοΐα πρέπει να χαρακτηριστούν ως 'χρήσεις ύδατος'.

Κατά συνέπεια, η τελική έκβαση του αποτελέσματος δεν είναι πολύ σαφής. Το κύριο επίτευγμα είναι ότι οι 'αυτοεξυπηρετήσεις', που περιλαμβάνουν τις αντλήσεις των αγροτών, είναι 'υπηρεσίες ύδατος'. Ενώ τα κριτήρια για τις 'υπηρεσίες ύδατος' στο έγγραφο καθοδήγησης θα έβαζαν την υδροενέργεια και τη ναυσιπλοΐα στις 'υπηρεσίες', το έγγραφο δεν δηλώνει συγκεκριμένα αυτό. Εντούτοις διευκρινίζει ότι αυτές οι δραστηριότητες είναι μια 'χρήση' ύδατος που ασκεί σημαντικές επιδράσεις.

Παρόλα αυτά, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι συζητήσεις μεταξύ της στρατηγικής ομάδας συντονισμού και των διευθυντών ύδατος επικεντρώνονται μόνο στο παράρτημα των εγγράφων καθοδήγησης που καθορίζει τις 'χρήσεις' και τις 'υπηρεσίες' ύδατος. Άλλα παραρτήματα που εξετάζουν την ανάκτηση κόστους, δεν συζητήθηκαν, αν και παρέχουν μια πιο σαφή και πιο ευρεία άποψη σχετικά με τις 'υπηρεσίες ύδατος', θα πρέπει να περιληφθούν στην αξιολόγηση της ανάκτησης του κόστους.

86. Ενέργειες των ΜΚΟ

Η οικονομική ανάλυση θα είναι πιθανώς μια από τις σημαντικότερες περιοχές δράσης για τους συμμετέχοντες και τη διαδικασία της δημόσιας συμμετοχής της οδηγίας, δεδομένου ότι έχει επιπτώσεις στους περισσότερους ανθρώπους. Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να χρησιμοποιήσουν τη διαδικασία της δημόσιας συμμετοχής για να προωθήσουν:

- ✓ τη δημοσίευση ενός εκτεταμένου καταλόγου 'υπηρεσιών ύδατος', συμπεριλαμβανομένων των 'αυτοεξυπηρετήσεων'. Αυτό θα συμμορφωνόταν με τις απαιτήσεις διαφάνειας της οδηγίας και θα επέτρεπε να υιοθετηθούν συγκεκριμένα κριτήρια και κανόνες για την υποβολή έκθεσης των 'υπηρεσιών ύδατος' καθώς και για την ανάκτηση του λογιστικού κόστους, συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών δαπανών και των φυσικών πόρων.
- ✓ τον προσδιορισμό ενός καταλόγου κύριων 'χρήσεων ύδατος' που να βασίζεται στην αξιολόγηση των σημαντικών ανθρώπινων επιδράσεων στα υδάτινα σώματα (άρθρο 5 και παράρτημα II) πριν από το 2004. Αν και η οδηγία δεν διευκρινίζει ποιες 'χρήσεις ύδατος' πρέπει να εξεταστούν (μόνο εκείνες που έχουν σημαντικές επιδράσεις στα υδάτινα σώματα και θέτουν σε κίνδυνο την επίτευξη της καλής κατάστασης) - η δημοσίευση ενός καταλόγου θα ήταν χρήσιμη για το γενικό χαρακτηρισμό των λεκανών απορροής.
- ✓ ότι η ναυσιπλοΐα, η παραγωγή υδροενέργειας, η οικιακή χρήση, η γεωργία και οι βιομηχανικές δραστηριότητες είναι σημαντικές 'χρήσεις' ύδατος δεδομένου ότι έχουν σημαντικές επιδράσεις. Συγχρόνως, η υποδομή που αναπτύσσεται για τη ναυσιπλοΐα και την παραγωγή υδροενέργειας πρέπει να καταχωρηθεί ως 'υπηρεσία ύδατος'. Εάν οι υποδομές για ναυσιπλοΐα και παραγωγή υδροενέργειας είναι ταξινομημένες ως 'υπηρεσίες', τα κόστη τους μπορεί και να μην ανακτηθούν, αλλά τουλάχιστον οι δαπάνες που προκαλούν θα πρέπει να αναφερθούν και να αξιολογηθούν.

- ✓ ότι οι αρμόδιες αρχές ΛΑΠ θεωρούν τα περιβαλλοντικά κόστη ως 'υπηρεσίες' και 'χρήσεις' ύδατος και τα αποτελέσματα τους πρέπει να ανακτηθούν πλήρως. Γενικά, οι οικονομικές αξιολογήσεις έχουν σαν στόχο να περιορίσουν τις δαπάνες αξιολόγησης. Κατά συνέπεια, τα εργαλεία περιβαλλοντικής αξιολόγησης (παραδείγματος χάριν, μια οικονομική αξιολόγηση για τις υπηρεσίες των οικοσυστημάτων) τείνουν να περιοριστούν και να γίνουν περισσότερο πειραματικά. Εντούτοις οι αρχές διαχείρισης ΛΑΠ δεν πρέπει να αγνοήσουν τις ποιοτικές εκτιμήσεις και δηλώσεις για τα περιβαλλοντικά κόστη, όπως είναι η απώλεια της βιοποικιλότητας, ακόμα κι αν η οικονομική αξιολόγησή τους δεν έχει αναπτυχθεί πλήρως.
- ✓ τις συζητήσεις σχετικά με το πώς θα καθοριστούν οι 'υπηρεσίες ύδατος' και τη διαφορά μεταξύ 'υπηρεσιών' και 'χρήσεων ύδατος'. Η βασική πολιτική πρόκληση για την οικονομική ανάλυση βρίσκεται αλλού. Τα βασικά στοιχεία είναι τα διαφορετικά αναλυτικά βήματα που χρησιμοποιούνται στον προσδιορισμό του προγράμματος των μέτρων και ιδιαίτερα πώς να αναπτυχθούν το βασικό σενάριο, η ανάλυση κόστους-αποτελεσματικότητας, καθώς και οι οικονομικές (κόστος/κέρδος) αναλύσεις, που χρησιμοποιούνται για να δικαιολογήσουν τις παρεκκλίσεις.

9. Έλεγχος

Ο έλεγχος είναι το κλειδί για την κατανόηση και τη διαχείριση των πολύπλοκων οικοσυστημάτων και αναφέρεται τόσο στην παρούσα κατάσταση όσο και σε οποιεσδήποτε βελτιώσεις που μπορούν να γίνουν σε όλη την Ευρώπη. Χωρίς υποβολή έκθεσης δεν μπορεί να γίνει κανένας κατάλληλος έλεγχος για την εφαρμογή της οδηγίας.

9α. Εισαγωγή

Το άρθρο 8 της οδηγίας τονίζει την ανάγκη να ελεγχθούν τα επιφανειακά, υπόγεια ύδατα καθώς και οι προστατευόμενες περιοχές. Το αντίστοιχο έγγραφο καθοδήγησης 'ελέγχου' στοχεύει στο να βοηθήσει τους εμπειρογνώμονες και τους συμμετέχοντες να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν τα απαραίτητα δίκτυα ελέγχου και τα προγράμματα ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι της οδηγίας σε όλους τους τύπους των υδάτων. Όπως με όλα τα έγγραφα καθοδήγησης, έτσι και αυτό πρέπει να αναπτυχθεί και να προσαρμοστεί για να επιτευχθούν οι εκάστοτε εθνικές και περιφερειακές καταστάσεις.

Το παράρτημα V της οδηγίας εξηγεί γιατί απαιτείται έλεγχος στα επιφανειακά και υπόγεια νερά και κατηγοριοποιεί τις πληροφορίες και το πρόγραμμα ελέγχου που πρέπει να εφαρμοστεί. Τα επιφανειακά ύδατα απαιτούν 'επιτήρηση', 'λειτουργικό και ερευνητικό' έλεγχο, ενώ τα υπόγεια νερά απαιτούν 'επιτήρηση της χημικής τους κατάστασης', καθώς επίσης 'λειτουργικό' και 'ποσοτικό' έλεγχο. Ο έλεγχος των προστατευόμενων περιοχών πρέπει να πραγματοποιηθεί από κοινού με άλλο έλεγχο. Ο στόχος ενός προγράμματος ελέγχου είναι να καθιερώσει μια συνεκτική και περιεκτική επισκόπηση της κατάστασης των υδάτων μέσα σε μια περιοχή ΛΑΠ. Πρέπει να επιτρέψει σε όλα τα επιφανειακά υδάτινα σώματα να ταξινομηθούν σε πέντε κατηγορίες ('υψηλή', 'καλή', 'μέτρια', 'φτωχή' και 'κακή') και τα υπόγεια νερά σε δύο κατηγορίες ('φτωχή' και 'καλή').

Η οδηγία διευκρινίζει τα βιολογικά, υδρομορφολογικά, χημικά και φυσικοχημικά στοιχεία, υποστηρίζοντας ότι τα βιολογικά στοιχεία πρέπει να περιλαμβάνονται στην ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης. Η οικολογική κατάσταση ενός υδάτινου σώματος αντιπροσωπεύεται από τη χαμηλότερη τιμή (της αρχής 'ένα έξω- όλα έξω') των βιολογικών και φυσικοχημικών αποτελεσμάτων ελέγχου που οδηγεί στα αντίστοιχα ποιοτικά στοιχεία.

Το έγγραφο καθοδήγησης παρέχει μια κοινή αντίληψη των απαιτήσεων ελέγχου της οδηγίας. Παρέχει επίσης, οδηγίες και γενικές αρχές σε όλες τις κατηγορίες υδάτων και ιδιαίτερα συγκεκριμένες συμβουλές για τα υπόγεια νερά, τα ποτάμια, τις λίμνες, τα μεταβατικά ύδατα και τα παράκτια ύδατα. Το

έγγραφο βασίζεται κατά ένα μεγάλο μέρος στην τρέχουσα 'καλύτερη πρακτική' των κρατών μελών. Ενώ το έγγραφο είναι ευέλικτο για όλες τις εθνικές και περιφερειακές διαφορές, οι τεχνικές ελέγχου και οι αναλυτικές μέθοδοι θα πρέπει να είναι τυποποιημένες μεταξύ όλων των κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών. Απαιτείται πρόσθετος έλεγχος για τις 'προστατευόμενες περιοχές' όπως είναι οι περιοχές που χρησιμοποιούνται για άντληση πόσιμου ύδατος. Πρόσθετος έλεγχος απαιτείται και για την προστασία των απειλούμενων υπό εξαφάνιση βιότοπων και ειδών.

9β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων

Φυσικοχημικά στοιχεία. Το κύριο ζήτημα για τα κράτη μέλη είναι η χρήση των φυσικοχημικών στοιχείων ως μέσα για την καθιέρωση της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων (παρά να υποστηρίξει τα βιολογικά στοιχεία) και η αρχή του 'ένα έξω-όλα έξω'. Το παράρτημα V της οδηγίας διαιρεί τις φυσικοχημικές παραμέτρους σε δύο ομάδες. Σε γενικές παραμέτρους που περιλαμβάνουν αφ' ενός, τις θερμικές συνθήκες και τις συνθήκες οξυγόνωσης, π.χ αλατότητα, και από την άλλη τους συγκεκριμένους ρύπους, τις ουσίες προτεραιότητας και τους ρύπους που απαριθμούνται στο παράρτημα VIII. Η Αυστρία πρότεινε ότι τα θεραπευτικά στοιχεία ήταν σημαντικότερα από μερικές γενικές φυσικοχημικές παραμέτρους όπως η θερμοκρασία. Η Αυστρία και η Πορτογαλία εξέτασαν τη σχέση και την ανάλογη σημασία μερικών από αυτών των φυσικοχημικών παραμέτρων.

Η χρήση της λέξης 'υποστήριξη' προκάλεσε σύγχυση σε ορισμένα κράτη μέλη. Ο έλεγχος, η φυσική αξιολόγηση και τα φυσικοχημικά ποιοτικά στοιχεία θα υποστηρίξουν την ερμηνεία, την αξιολόγηση και την ταξινόμηση των αποτελεσμάτων που προκύπτουν από τον έλεγχο της βιολογικής ποιότητας. Το παράρτημα V παρέχει κάποιες οδηγίες για τις ελάχιστες απαιτήσεις ελέγχου όλων των ποιοτικών στοιχείων. Η Ισπανία και οι Κάτω Χώρες θέλησαν να επιλύσουν το ζήτημα του 'ρόλου υποστήριξης' των φυσικοχημικών παραμέτρων. Οι Κάτω Χώρες υποστήριξαν ότι υπήρχε ένα ιεραρχικό σύστημα για τον καθορισμό της κατάστασης, με τα βιολογικά στοιχεία να είναι τα πιο σημαντικά.

Το Βέλγιο και η Γαλλία θέλησαν περισσότερους ορισμούς και να δώσουν προτεραιότητα στον καθορισμό της 'καλής' οικολογικής κατάστασης. Η Ιρλανδία τόνισε ότι ήταν πολύ σημαντικό να χρησιμοποιηθούν τα φυσικοχημικά στοιχεία στη διαδικασία διαβαθμονόμησης.

Τα θρεπτικά στοιχεία αντιμετωπίζονται διαφορετικά δεδομένου ότι μπορούν να λάβουν τη μορφή των ρύπων. Ενώ η οδηγία περιέχει τα περιβαλλοντικά ποιοτικά πρότυπα που απαιτούνται για τις γενικές παραμέτρους και τους ρύπους, κανένα από αυτά δεν απαιτείται για τις θρεπτικές ουσίες.

9γ. Αποτελέσματα

Φυσικοχημικά στοιχεία. Στο έγγραφο καθοδήγησης δηλώνεται ότι τα φυσικοχημικά στοιχεία πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να καθορίσουν την κατάσταση ενός υδάτινου σώματος και περιλαμβάνεται επίσης μια αναφορά στα έγγραφα ΣΑΕΥ και ΣΑΜΠΥ. Το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό γραφείο και το WWF θεωρούν ότι αυτό είναι μια θετική έκβαση δεδομένου ότι απεικονίζει τη σημασία των φυσικοχημικών παραμέτρων, οι οποίες είναι εγγενείς στον καθορισμό της 'καλής' οικολογικής κατάστασης. Επίσης, η αρχή του 'ένα έξω-όλα έξω' παραμένει άθικτη στο συγκεκριμένο έγγραφο καθοδήγησης.

9δ. Ενέργειες των ΜΚΟ

Θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι τα φυσικοχημικά ποιοτικά στοιχεία χρησιμοποιούνται κατά την υποβολή της έκθεσης. Αυτά είναι σημαντικά στοιχεία από μόνα τους και δεν πρέπει να θεωρούνται 'συμπληρωματικά'. Τα φυσικοχημικά στοιχεία μπορούν να δώσουν μια καλύτερη ένδειξη της ποιοτικής κατάστασης ενός υδάτινου σώματος από ότι τα βιολογικά (που αντιδρούν πιο αργά στις αλλαγές) κατά τη διάρκεια του χρόνου.

10. Διαβαθμονόμηση

Η διαβαθμονόμηση είναι μια σημαντική υποχρεωτική δραστηριότητα στο πλαίσιο της οδηγίας δεδομένου ότι εναρμονίζει την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης και τη θέση των ορίων. Αυτό εξασφαλίζει ότι η 'καλή κατάσταση' στη Σουηδία είναι συγκρίσιμη με την 'καλή κατάσταση' στην Ιταλία⁴¹. Σύμφωνα με το άρθρο 21 της οδηγίας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Επιτροπή που ελέγχει τα κράτη μέλη, παίρνουν αποφάσεις σχετικά με την άσκηση διαβαθμονόμησης της οδηγίας, για τις οικολογικές αξιολογήσεις και τις περιοχές αναφοράς. Έτσι ενώ το έγγραφο καθοδήγησης της διαβαθμονόμησης δεν είναι δεσμευτικό, θα οδηγήσει την ΕΕ σε μια νομική διαδικασία το 2003-2006. Στο μέλλον, η διαδικασία διαβαθμονόμησης θα είναι η κρισιμότερη πτυχή για την επιτυχία της οδηγίας. Παρά τον τεχνικό χαρακτήρα της, η δημόσια συμμετοχή είναι πολύ σημαντική για τη διαδικασία διαβαθμονόμησης της οδηγίας. Οι δραστηριότητες διαβαθμονόμησης των κρατών μελών που δεν μπορούν να εξηγηθούν και να δικαιολογηθούν πρέπει να θεωρούνται ατελείς.

10α. Εισαγωγή

Η οδηγία απαιτεί ότι οι οικολογικές αναφορές που επιλέγονται από τα κράτη μέλη και τα όρια μεταξύ των οικολογικών ποιοτικών κατηγοριών, 'υψηλό'- 'καλό' και 'καλό'- 'μέτριο', εναρμονίζονται μέσω μιας άσκησης διαβαθμονόμησης. Μέχρι το τέλος του 2003, κάθε κράτος μέλος πρέπει να έχει προτείνει τις περιοχές οι οποίες πιστεύει ότι είναι 'καλής', 'υψηλής' και 'μέτριας' οικολογικής κατάστασης στην επικράτεια του, με στόχο να καθιερώσει ένα κατάλογο σχεδίων της ΕΕ με τις περιοχές διαβαθμονόμησης. Τα κράτη μέλη πρέπει να επιλέξουν τις περιοχές τους, χρησιμοποιώντας την κρίση των εμπειρογνομόνων οι οποίες βασίζονται στις κοινές επιθεωρήσεις και σε όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες σύμφωνα με το παράρτημα V που περιλαμβάνει τους κανονιστικούς ορισμούς της οδηγίας. Τα τεχνητά και ιδιαίτερος τροποποιημένα υδάτινα σώματα πρέπει επίσης να εξεταστούν στην άσκηση διαβαθμονόμησης. Η Επιτροπή πρέπει να δημοσιεύσει έναν τελικό κατάλογο αυτών των περιοχών μέχρι το τέλος του 2004.

Αυτός θα αποτελέσει έπειτα τη βάση μιας άσκησης διαβαθμονόμησης διάρκειας δεκαοκτώ μηνών για να καθιερώσει μια κοινή αντίληψη σχετικά με την ποιοτική αξιολόγηση της κατάστασης και την εναρμόνιση των ορίων κατηγορίας που είναι σύμφωνες με τους κανονιστικούς ορισμούς της οδηγίας. Τα αποτελέσματα και οι τιμές των ορίων πρέπει επίσημα να δημοσιευθούν στο τέλος του 2006.

Τρέχοντα Προβλήματα για την Άσκηση Διαβαθμονόμησης

Τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι επειδή ο διαθέσιμος χρόνος για την άσκηση διαβαθμονόμησης είναι περιορισμένος θα συγκριθεί μικρός αριθμός σχέσεων πίεσης/αντίκτυπου σε έναν αυστηρά καθορισμένο αριθμό τύπων υδάτινων σωμάτων. Μέχρι τώρα τα κράτη μέλη δεν υφίστανται πίεση για να συλλέξουν νέα στοιχεία όπου υπάρχουν κενά. Αυτό θα μπορούσε να οδηγήσει σε μια συνολική αποτυχία της διαβαθμονόμησης, ή της προσπάθειας να γίνουν κατανοητά και να ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα πιέσεων που δεν έχουν μελετηθεί σωστά, όπως είναι η φυσική τροποποίηση του υδάτινου περιβάλλοντος. Τα αποτελέσματα μπορεί να δείξουν ότι μόνο οι 'παραδοσιακοί' δείκτες είναι συγκρίσιμοι, δίνοντας ένα σύστημα ταξινόμησης που επιβεβαιώνει, παρά προκαλεί, παραδοσιακά πρότυπα για τη διαχείριση των υδάτων⁴². Η ομάδα εμπειρογνομόνων ΕΚΣ της οδηγίας σχετικά με τις λίμνες, αναγνώρισε ότι ακόμη και τα υπάρχοντα στοιχεία έχουν συλλεχθεί με τόσους διαφορετικούς τρόπους που δεν μπορεί να συγκριθούν και ότι η συλλογή νέων δεδομένων και η άσκηση ανάλυσης απαιτείται για τη διαβαθμονόμηση.

Δυστυχώς το υπάρχον έγγραφο διαβαθμονόμησης δεν προσφέρει μεγάλη βοήθεια για την επίλυση αυτών των προβλημάτων.

10β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων

Η χρήση των φυσικοχημικών στοιχείων. Σύμφωνα με τα έγγραφα καθοδήγησης ΣΑΕΥ, ΣΑΜΠΥ και 'ελέγχου', ορισμένα κράτη μέλη θεώρησαν ότι τα βιολογικά στοιχεία πρέπει να είναι τα μόνα που καθορίζουν την οικολογική κατάσταση ενώ τα φυσικοχημικά στοιχεία πρέπει μόνο να συμπληρώνουν τα

βιολογικά, στην καθιέρωση της κατάστασης για τους σκοπούς της διαβαθμονόμησης.

Το χρονοδιάγραμμα για την ολοκλήρωση της άσκησης διαβαθμονόμησης. Τα κράτη μέλη θεώρησαν ότι η διαδικασία διαβαθμονόμησης είναι περισσότερο χρονοβόρα από ότι πίστευε η Επιτροπή. Η Αυστρία, η Γαλλία και η Γερμανία πίστευαν ότι η προθεσμία του 2006 ήταν πάρα πολύ αυστηρή για να ολοκληρωθεί η άσκηση διαβαθμονόμησης, και πρότειναν να χρησιμοποιήσουν το άρθρο 21 της Επιτροπής για να την επεκτείνουν.

Η αρχή 'ένα έξω - όλα έξω'. Η Φινλανδία δεν συμφώνησε με αυτή την αρχή και πρότεινε επίσης ότι ένα από τα δύο τυπολογικά συστήματα (Α ή Β) πρέπει να χρησιμοποιηθεί σε όλη τη διαδικασία διαβαθμονόμησης, η οποία θα μπορούσε να παρέχει μια σημαντικότερη αξιολόγηση της διαβαθμονόμησης.

10γ. Αποτελέσματα

Η τρέχουσα έκδοση του εγγράφου καθοδήγησης της διαβαθμονόμησης επικυρώθηκε ως ένα προσωρινό μέτρο, αλλά απαιτεί περαιτέρω ανάπτυξη εάν πρόκειται να παράσχει σημαντικές οδηγίες σχετικά με το πώς να συντονιστεί και πώς να επιτευχθεί η διαβαθμονόμηση. Στην άσκηση διαβαθμονόμησης ο εναρμονισμός των κρατών μελών θα είναι μια δύσκολη διαδικασία και για αυτό απαιτείται ένα πρακτικό και χρήσιμο έγγραφο καθοδήγησης. Υπάρχει συμφωνία ότι το υποσχέδιο του εγγράφου καθοδήγησης για τη διαβαθμονόμηση είναι ένα σημαντικό ξεκίνημα για περαιτέρω εργασία σε αυτό το ζήτημα, το οποίο έχει προγραμματιστεί για την περίοδο 2003-2004 της διαδικασίας ΕΚΣ της οδηγίας.

Η χρήση των φυσικοχημικών στοιχείων. Οι διαφωνίες για τη χρησιμοποίηση των γενικών φυσικοχημικών στοιχείων για την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης έχουν ήδη λυθεί στα έγγραφα καθοδήγησης ΣΑΕΥ, ΣΑΜΠΥ και 'ελέγχου'. Το ίδιο ισχύει και για την αρχή 'ένα έξω - όλα έξω'.

Το χρονοδιάγραμμα για την ολοκλήρωση της άσκησης διαβαθμονόμησης. Το αίτημα να μετατοπιστεί μια υποχρεωτική προθεσμία της οδηγίας δεν μπορεί να επιλυθεί σε ένα μη δεσμευτικό έγγραφο καθοδήγησης. Αυτό θα πρέπει να

γίνει με μια ρυθμιστική (νομοθετική) απόφαση, ενδεχομένως με την εμπλοκή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

106. Ενέργειες των ΜΚΟ

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ θα πρέπει:

- ✓ να ρωτήσουν τις αρχές να τους εξηγήσουν τα κριτήρια και τα στοιχεία της απόφασης βάσει των οποίων επιλέγουν τις περιοχές για τον κατάλογο διαβαθμονόμησης και να εκτιμήσουν την κατάσταση τους:
 - να γνωρίσουν τις περιοχές που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή για τον κατάλογο διαβαθμονόμησης μέχρι το τέλος του 2003
 - να γνωρίσουν τις πιέσεις και τις επιπτώσεις των στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν για την επιλογή
 - να γνωρίσουν τη διαφορά της ερμηνείας μεταξύ του 'πολύ λίγο' και 'ελάχιστο' που έχουν χρησιμοποιηθεί για τα υδρομορφολογικά και φυσικοχημικά ποιοτικά στοιχεία για να ορίσουν τις περιοχές 'υψηλής'/ 'καλής' κατάστασης. Επίσης, να γνωρίσουν τα ποιοτικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και γιατί έγινε αυτή η επιλογή
 - να γνωρίσουν την ερμηνεία της 'μικρής' απόκλισης για τα βιολογικά ποιοτικά στοιχεία που έχουν εφαρμοστεί, για να ορίσουν τις περιοχές 'καλής'/ 'μέτριας' κατάστασης. Ακόμη θα πρέπει να ορίσουν τα βιολογικά ποιοτικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν σε συγκεκριμένες περιπτώσεις και γιατί έγινε αυτή η επιλογή
- ✓ να διερευνήσουν τις προτεινόμενες περιοχές και να ελέγξουν αν όλα τα διαθέσιμα και σχετικά στοιχεία έχουν υποβληθεί, και εάν η κρίση της οικολογικής κατάστασης τους ως 'υψηλή', 'καλή' ή 'μέτρια' συμφωνεί με τους κανονιστικούς ορισμούς του παραρτήματος V της οδηγίας. Αυτό θα μπορούσε επίσης να πραγματοποιηθεί με επιθεωρήσεις των περιοχών που οργανώνονται από τις ΜΚΟ.
- ✓ να εξασφαλίσουν ότι οι συνθήκες αναφοράς (από τις προτεινόμενες 'υψηλή' οικολογικής κατάστασης) απεικονίζουν μια κατάσταση που

πλησιάζει τις φυσικές/ανενόχλητες συνθήκες, ειδικότερα όσον αφορά τις βιολογικές παραμέτρους. Μέχρι τώρα, δεν έχει γίνει αντιληπτό το πιθανό κενό που υπάρχει στον καθορισμό των προτύπων μεταξύ των περιοχών αναφοράς που προτείνονται από τις χώρες με σχετικά ανενόχλητα οικοσυστήματα γλυκού νερού (παραδείγματος χάριν κάποιες Σκανδιναβικά ή ανατολικά συστήματα) και από τις χώρες με οικοσυστήματα που είναι ιδιαίτερος επιβαρημένα από βιομηχανική ρύπανση και εντατική γεωργία.

11. Γεωγραφικά Πληροφοριακά Συστήματα (ΓΠΣ)

11α. Εισαγωγή

Σύμφωνα με την οδηγία τα κράτη μέλη πρέπει να εκθέτουν τακτικά τα συμπεράσματα τους στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η οδηγία απαιτεί ότι η μεγάλη πλειοψηφία των στοιχείων πρέπει να είναι σε ένα ΓΠΣ-συμβατό σύστημα, αλλά δεν παρέχει οδηγίες σχετικά με τις τεχνικές προδιαγραφές που πρέπει να έχουν οι χάρτες ΓΠΣ. Η απαίτηση για την υποβολή εκθέσεων της οδηγίας περιλαμβάνει:

- ✓ χάρτες των δικτύων ελέγχου
- ✓ χάρτες της κατάστασης των υδάτων
- ✓ χάρτες των υπόγειων σωμάτων ύδατος, όπου μπορεί να υπάρξει μια σημαντική ανοδική τάση στις συγκεντρώσεις των ρύπων, με μια ένδειξη στα υπόγεια ύδατα όπου αυτές οι τάσεις έχουν αντιστραφεί.

Η χρησιμότητα των πληροφοριών ΓΠΣ δεν πρέπει να υπερεκτιμηθεί. Η χρήση ΓΠΣ θα παράσχει μια πολύ σημαντική οπτική ένδειξη για το πώς η οδηγία θα εφαρμοστεί και θα μπορούσε, όπου παρέχονται στοιχεία, να επιτρέψει σε καθέναν που διαθέτει το σωστό λογισμικό να αναλάβει την ανάλυσή τους. Το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό γραφείο και το WWF υποστηρίζουν τη χρήση ΓΠΣ, τα οποία επιτρέπουν την πρόσβαση και την ανάλυση των στοιχείων. Δυστυχώς, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή συμφώνησαν να αναπτύξουν ένα σύστημα ΓΠΣ

κυρίως για την παρουσίαση δεδομένων και για την αναφορά βασικών πληροφοριών σύμφωνα με την οδηγία. Αυτό όμως δεν αποκλείει τις πιο πρόσφατες εξελίξεις που επιτρέπουν την πρόσβαση και την ανάλυση απόρρητων στοιχείων.

Το έγγραφο καθοδήγησης ΓΠΣ δίνει λεπτομερείς τεχνικές προδιαγραφές για το περιεχόμενο των καρτών και για τα επίπεδα ΓΠΣ. Εντούτοις, είναι ένα αρκετά τεχνικό έγγραφο και δεν είναι ιδιαίτερα προσιτό σε πολλούς ανθρώπους οι οποίοι δεν γνωρίζουν το θέμα. Για να γίνει κατανοητή η χρήση ΓΠΣ παρουσιάζονται μερικές βασικές έννοιες του συστήματος.

Χάρτης: Η οδηγία αναφέρεται σε διάφορους χάρτες, καθένας με ένα συγκεκριμένο θεματικό περιεχόμενο (π.χ. ένας χάρτης της περιοχής ΛΑΠ). Ένας χάρτης μπορεί να αποτελείται από ένα ή πολλά σύνολα δεδομένων με ένα γεωγραφικό τύπο δεδομένων. Χρησιμοποιώντας το λογισμικό ΓΠΣ, οι χάρτες μπορούν να παρουσιαστούν σε ψηφιακή μορφή μέσω της οποίας ένας αναλογικός χάρτης μπορεί να σχεδιαστεί.

Σύνολο δεδομένων με ένα γεωγραφικό τύπο δεδομένων: Μια συλλογή δεδομένων περιγράφει παρόμοια φαινόμενα που μπορούν να αντιπροσωπευθούν με μια αναφορά στην επιφάνεια της γης (π.χ. οι σταθμοί ελέγχου των υπόγειων νερών σε μια δεδομένη περιοχή ΛΑΠ). Ένα σύνολο δεδομένων με γεωγραφικό τύπο δεδομένων υποτίθεται ότι είναι ένα ψηφιακό μοντέλο δεδομένων στα ΓΠΣ. Οι όροι, σύνολο δεδομένων, επίπεδο ΓΠΣ ή επίπεδο είναι συνώνυμα για ένα ψηφιακό σύνολο δεδομένων σε ένα γεωγραφικό τύπο δεδομένων.

Πίνακας: Τα περισσότερα συστήματα λογισμικού απαιτούν τα σύνολα δεδομένων να οργανωθούν σε έναν ή περισσότερους πίνακες. Προκειμένου να γίνουν οι πληροφορίες συγκρίσιμες μεταξύ των οργανισμών οι πίνακες πρέπει να έχουν παρόμοια δομή.

Δεδομένα: Οι πίνακες αποτελούνται από τα ψηφιακά στοιχεία. Τα στοιχεία θα αποθηκευτούν χρησιμοποιώντας κοινές τυπολογίες όπως γεωμετρία (π.χ. σημεία, γραμμές, πολύγωνα, δίκτυα), σειρές (π.χ., όνομα, κώδικας), αριθμούς (π.χ. σύνολο σταθμών ελέγχου σε μια περιοχή), ή ημερομηνίες.

11β. Πεδίο Αντιπαραθέσεων

Κλίμακα χαρτών. Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή δεν μπόρεσαν να συμφωνήσουν στην κλίμακα που πρέπει να χρησιμοποιηθεί για τους χάρτες ΓΠΣ. Οι περισσότεροι εμπειρογνώμονες και η Επιτροπή πρότειναν μια κλίμακα 1:250.000 με χωρική ακρίβεια 125 μέτρα, ενώ μερικά κράτη μέλη θεώρησαν ότι αυτό δεν λαμβάνει υπόψη τις τρέχουσες τεχνικές ικανότητές τους και ζήτησαν μια μεγαλύτερη κλίμακα 1:1.000.000 με χωρική ακρίβεια 1.000-2.000 μέτρα.

Η Γερμανία ζήτησε να χρησιμοποιηθεί ένας Ευρωπαϊκός χάρτης, με κλίμακα 1:1.000.000, ο οποίος θα επέτρεπε τα δεδομένα να εναρμονιστούν. Η Επιτροπή και άλλα κράτη μέλη θεώρησαν ότι η κλίμακα 1:1.000.000 ήταν πάρα πολύ μεγάλη για να καθοριστούν τα πολύ μικρά υδάτινα σώματα, έτσι η χρήση αυτού του χάρτη δεν θα πληρούσε όλες τις απαιτήσεις της οδηγίας.

Η Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό γραφείο και το WWF αντιτάθηκαν έντονα στη χρήση της κλίμακας 1:1.000.000, δεδομένου ότι αυτό θα σήμαινε ότι οι περιοχές που είναι μεγαλύτερες από 50km² θα φαινότουσαν ως ένα σημείο στο χάρτη, επομένως πολύτιμες πληροφορίες θα μπορούσαν να χαθούν. Κατά συνέπεια, κλίμακα 1:1.000.000, μιας περιοχή με το μέγεθος του Λουξεμβούργου θα μπορούσε να χωρέσει στην οθόνη ενός κινητού τηλεφώνου και ως εκ τούτου τα οφέλη μιας τέτοιας κλίμακας είναι περιορισμένα.

Το πρόβλημα δεν είναι τόσο ασήμαντο όσο δείχνει. Τα κράτη μέλη ενδιαφέρονται για την επιλογή της κλίμακας που θα χρησιμοποιηθεί στους χάρτες ΓΠΣ, επειδή, όσο μεγαλύτερη είναι η ανάλυση τόσο περισσότερα στοιχεία πρέπει να συλλεχθούν με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι δαπάνες και τα διοικητικά φορτία. Εντούτοις, τα κράτη μέλη πρέπει να εκθέσουν τις πληροφορίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιώντας χάρτες ΓΠΣ και να συλλέξουν άλλες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να τις έχουν διαθέσιμες σε μορφή ΓΠΣ ως μέρος της έγκαιρης και αποδοτικής εφαρμογής της οδηγίας. Δυστυχώς η σημασία αυτής της διαδικασίας δεν έχει γίνει αντιληπτή από όλα τα κράτη μέλη.

11γ. Αποτελέσματα

Κλίμακα χαρτών: Το παράρτημα VII της οδηγίας καθορίζει τι πρέπει να αναφερθεί. Συμφωνήθηκε ότι βραχυπρόθεσμα μια κλίμακα 1:1.000.000 πρέπει να χρησιμοποιηθεί με πιο μακροπρόθεσμο στόχο την κλίμακα 1:250.000. Η τελική απόφαση των διευθυντών ύδατος ήταν η ακόλουθη:

‘για τη βραχυπρόθεσμη έκθεση, αυτή η κλίμακα (1:1.000.000) θα μπορούσε να είναι μια καλή επιλογή. Μακροπρόθεσμα, η κλίμακα 1:250.000, μπορεί να είναι διαθέσιμη μέχρι να δημιουργηθεί μια πανομοιότυπη και εναρμονισμένη βάση δεδομένων’. Το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό γραφείο και το WWF ανησυχούν για την παρούσα απόφαση, επειδή μια τέτοια μεγάλη κλίμακα θα είχε σαν αποτέλεσμα ότι οι σημαντικές πληροφορίες για την εφαρμογή της οδηγίας σε ολόκληρη την Ευρώπη δεν θα είναι ούτε εύκολα προσιτές ούτε ορατές στο ευρύτερο κοινό.

Το Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό γραφείο και το WWF ανησυχούν επίσης για την απροθυμία των κρατών μελών να δεσμευθούν παραγωγικά στη διαδικασία ΕΚΣ της οδηγίας. Η Φιλανδία και η Γερμανία έχουν την ικανότητα να υποβάλουν τις αναφορές τους σε κλίμακα 1:250,000 (η Γερμανία έχει την τεχνολογία για να υποβάλει έκθεση στην κλίμακα 1:50,000), όμως και οι δύο αυτές κυβερνήσεις θέλουν να χρησιμοποιούν μεγαλύτερη κλίμακα. Η στάση τους προκαλεί σύγχυση.

Όπως με μερικά από τα άλλα έγγραφα καθοδήγησης, το έγγραφο ΓΠΣ πρέπει να τυποποιηθεί σε όλα τα κράτη μέλη. Ενώ το ‘ζήτημα κλίμακας’ έχει επιλυθεί προσωρινά, το ζήτημα των σχεδιαγραμμάτων δεδομένων για τα επίπεδα ΓΠΣ που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν παραμένει. Αυτό, συνδέεται με το γεγονός ότι η τεχνολογία πληροφοριών αναπτύσσεται πολύ γρήγορα, πράγμα που σημαίνει ότι οποιεσδήποτε αποφάσεις σχετικά με αυτό το σχεδιάγραμμα δεδομένων πρέπει να εξεταστεί έχοντας σαν στόχο τη μελλοντική εφαρμογή τους. Επιπλέον, πρέπει να προσαρμόζεται εύκολα στις αλλαγές καθώς οι τεχνικές ικανότητες και τα πρότυπα εξελίσσονται.

116. Ενέργειες των ΜΚΟ

Οι ΜΚΟ πρέπει να ζητήσουν από τις αρχές διαχείρισης ΛΑΠ να τους εφοδιάσουν με λεπτομερείς πληροφορίες, καθώς και με βασικές πληροφορίες ώστε να μπορούν να πραγματοποιήσουν τη δική τους ανάλυση στη διαδικασία εφαρμογής της οδηγίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε

Ε. 'ΠΙΛΟΤΙΚΗ ΆΣΚΗΣΗ ΛΑΠ ΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗΣ'

1. Εισαγωγή

Η πιλοτική άσκηση αποτελεί μια εθελοντική διαδικασία στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας, η οποία θα πραγματοποιηθεί κυρίως κατά τη διάρκεια του 2003 και του 2004. Η άσκηση θα ολοκληρωθεί το 2006, αφού δοκιμαστεί σε δεκαπέντε πειραματικές ΛΑΠ σε δεκαεπτά ευρωπαϊκές χώρες, όπου θα εξεταστούν τα έγγραφα καθοδήγησης ΕΚΣ της οδηγίας και θα γίνουν αναφορές σχετικά με τη χρησιμότητα τους κατά την εφαρμογή της οδηγίας στο πεδίο.

Οι πειραματικές ΛΑΠ όπου θα πραγματοποιηθεί η άσκηση είναι οι ακόλουθες⁴³:

1. Cecina	Ιταλία
2. Guadiana	Πορτογαλία
3. Jucar	Ισπανία
4. Marne	Γαλλία
5. Mosel - Sarre	Γαλλία, Γερμανία, Λουξεμβούργο
6. Odense	Δανία
7. Oulujoki	Φινλανδία
8. Neisse	Τσεχία, Γερμανία, Πολωνία
9. Pinios	Ελλάδα
10. Ribble	UK
11, Shannon	Ιρλανδία
12. Scheldt	Βέλγιο, Γαλλία, Κάτω Χώρες
13. Somos	Ουγγαρία
14. Suldalsvassdraget	Νορβηγία
15. Tevere	Ιταλία

Σύμφωνα με το Πλαίσιο Αναφοράς (ToRs) που έχει καθοριστεί⁴⁴ κατά την ενσωμάτωση της πιλοτικής άσκησης, ο χρόνος για αυτή τη διαδικασία διαιρείται σε δύο διαφορετικές φάσεις ως εξής:

Φάση 1α: Η φάση 1α περιλαμβάνει έλεγχο των 'βασικών ζητημάτων' που σχετίζονται με τις υποχρεώσεις που ορίζονται στο άρθρο 5 της οδηγίας: 'Χαρακτηριστικά της περιοχής ΛΑΠ, επισκόπηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, και οικονομική ανάλυση της χρήσης ύδατος' και τα σχετικά παραρτήματα. Περιλαμβάνει επίσης, μια διαδικασία άμεσης ανατροφοδότησης και ανταλλαγής πληροφοριών. Στην φάση 1α γίνεται προσδιορισμός των 'νέων ζητημάτων' δεδομένου ότι η εξεταστική διαδικασία εξελίσσεται και εμφανίζονται πρόσθετα θεμελιώδη προβλήματα.

Η φάση 1α διαρκεί θεωρητικά από το 2002 μέχρι τα τρία τέταρτα του 2003. Αρχικά επικεντρώνεται στα ζητήματα του εγγράφου καθοδήγησης που σχετίζονται με τις υποχρεώσεις του άρθρου 5 και με τα σχετικά παραρτήματα, για τα οποία πρέπει να υποβληθεί έκθεση στην Επιτροπή το αργότερο μέχρι το Μάρτιο του 2005. Ένας κατάλογος γενικών και συγκεκριμένων βασικών ζητημάτων έχει αναπτυχθεί από τη συνεργασία των υπευθύνων της ομάδας εργασίας ΕΚΣ της οδηγίας. Τα πιλοτικά προγράμματα που πραγματοποιούνται θα ανταλλάξουν τις πληροφορίες τις οποίες αποκτούν κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης και με βάση την εμπειρία τους θα καθορίσουν τον τρόπο με τον οποίο τα 'βασικά ζητήματα' πρέπει να αντιμετωπιστούν. Οι πιλοτικές ΛΑΠ και οι υπεύθυνοι της ομάδας εργασίας θα ανταλλάξουν επίσης πληροφορίες για συγκεκριμένα τεχνικά ζητήματα στα έγγραφα καθοδήγησης που σχετίζονται με την ερμηνεία, την εφαρμογή και τη συνοχή. Αυτές οι πληροφορίες θα τεθούν στην διάθεση των περιοχών ΛΑΠ που περιλαμβάνονται στην κανονική εφαρμογή της οδηγίας, έτσι ώστε να ωφεληθούν από την εμπειρία της πειραματικής άσκησης. Το τελικό προϊόν θα είναι ένα έγγραφο βασισμένο στην ανάλυση των εκθέσεων των 'βασικών ζητημάτων', που εξετάζονται κατά τη διάρκεια της φάσης 1α. Επίσης, θα περιέχει οποιεσδήποτε παρατηρήσεις/προτάσεις σχετικά με τις 'καλύτερες πρακτικές' για την εφαρμογή της οδηγίας στο πεδίο.

Φάση 1β: Η φάση 1β περιλαμβάνει τα τμήματα ελέγχου των εγγράφων καθοδήγησης ή/και τα έγγραφα καθοδήγησης που δεν εξετάζονται στη φάση 1α, ενώ συνεχίζεται η ανταλλαγή πληροφοριών.

Αυτή η εργασία πρέπει να πραγματοποιηθεί παράλληλα με τη φάση 1α. Εντούτοις, το χρονικό της πλαίσιο καθορίζεται από το 2002 μέχρι τα μέσα του

2004. Η ταυτόχρονη εργασία για να γίνουν οι φάσεις 1α και 1β πρέπει να εξετάσει όλα τα έγγραφα καθοδήγησης. Η υποβολή έκθεσης θα βασιστεί στον κατάλογο γενικών και συγκεκριμένων 'βασικών ζητημάτων', ο οποίος αναπτύχθηκε από τη συνεργασία των υπευθύνων της ομάδας εργασίας. Μια παρόμοια προσέγγιση που βασίζεται στην ανταλλαγή πληροφοριών θα εξασφαλίσει μια ροή πληροφοριών μεταξύ των πιλοτικών ΛΑΠ και των υπευθύνων της ομάδας εργασίας

(PIE http://viso.ei.jrc.it/wfd_prb/index.html).

Παρά το χρονοδιάγραμμα που περιγράφεται παραπάνω, η διαδικασία ελέγχου των πιλοτικών ασκήσεων έχουν καθυστερήσει και κανένα από τα δεκαπέντε πιλοτικά προγράμματα δεν άρχισε το 2002 όπως ήταν σχεδιασμένο. Αυτό σημαίνει ότι θα είναι δύσκολο να τελειώσουν στην ώρα τους. Οι υπεύθυνοι των πιλοτικών προγραμμάτων βρίσκονται κάτω από έντονη πίεση για να συμμορφωθούν ακόμη και με το νέο χρονοδιάγραμμα, όπου οι προθεσμίες για τη φάση 1α εκτείνονται μέχρι το τέλος του 2003, ενώ η ολοκλήρωση της φάσης 1β σχεδιάστηκε προσωρινά για το τέλος Μαΐου του 2004. Εν πάση περιπτώσει, αυτό μόνο αναφέρεται στην τεχνική εργασία, αλλά οι πραγματικές εκθέσεις που παρουσιάζουν τα αποτελέσματα θα καθυστερήσουν ακόμα περισσότερο.

Φάση 2: Η φάση 2 αναπτύσσει περαιτέρω την άσκηση για να συμβάλει στο πρόγραμμα των μέτρων και ενδεχομένως στο εγχειρίδιο της ολοκληρωμένης διαχείρισης ΛΑΠ. Η εργασία που προβλέπεται κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης θα αρχίσει στο δεύτερο εξάμηνο του 2004 και θα διαρκέσει μέχρι το τέλος του 2006.

Εν περιλήψει, τα παραπάνω σημαίνουν ότι η φάση 1α πρέπει κυρίως να εξετάσει μέρη των διαφόρων εγγράφων καθοδήγησης και συγκεκριμένα των 'υδάτινων σωμάτων', 'ανάλυση των πιέσεων και των επιπτώσεων', 'συνθήκες αναφοράς των επιφανειακών υδάτων', 'συνθήκες αναφοράς μεταβατικών και παράκτιων υδάτων', 'καθορισμός των ιδιαίτερος τροποποιημένων υδάτινων σωμάτων' και 'οικονομία και περιβάλλον'. Η φάση 1β θα εξετάσει τα υπόλοιπα, ανάλογα με τις υποχρεώσεις των υπευθύνων των πιλοτικών ΛΑΠ. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει επιμείνει ότι όλα τα οριζόντια έγγραφα καθοδήγησης πρέπει να εξεταστούν.

Δεν υπάρχει καμία εγγύηση ότι όλα τα έγγραφα καθοδήγησης ΕΚΣ της οδηγίας θα εξεταστούν κατά τη διάρκεια των φάσεων 1α και 1β της πιλοτικής άσκησης.

Εξαρτάται από τα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες να επιλέξουν ποια έγγραφα καθοδήγησης θα δοκιμάσουν. Επιπλέον, κατά τη διάρκεια της πιλοτικής άσκησης, μόνο τα 'βασικά ζητήματα' από τα σχετικά έγγραφα μπορούν να εξεταστούν. Τον Νοέμβριο του 2003, υπήρξε η σκέψη⁴⁵ ότι η άσκηση μπορεί να εξετάσει τα 'βασικά ζητήματα' από όλα τα έγγραφα καθοδήγησης, συμπεριλαμβάνοντας το οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης που σχετίζεται με τους υγρότοπους. Μερικοί υπεύθυνοι των πιλοτικών προγραμμάτων έχουν δεσμευθεί να εξετάσουν όλα τα έγγραφα στην περιοχική ευθύνη τους (π.χ. Scheldt, Βέλγιο, Γαλλία, Κάτω Χώρες).

Στη συνεδρίαση των διευθυντών ύδατος στην Αθήνα (Ιούνιος 2003), η ελληνική προεδρία της ΕΕ παρουσίασε μια έκθεση με τίτλο ' Η πορεία της διαδικασίας εφαρμογής της οδηγίας' σε όλους τους διευθυντές ύδατος των κρατών μελών της ΕΕ, των νέων υποψηφίων χωρών, της Νορβηγίας και της Ελβετίας. Η προεδρία κατέληξε σε αυτή την αναφορά βασιζόμενοι στις απαντήσεις ενός ερωτηματολογίου που κατατέθηκε σε 23 χώρες. Στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου της πιλοτικής άσκησης, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτή η έκθεση, που επικυρώθηκε από όλους τους διευθυντές ύδατος, δηλώνει ότι:

- ✓ προβλέπεται ότι η ικανότητα και η προθυμία του κοινού να συμμετάσχει στην διαδικασία εφαρμογής της οδηγίας θα βελτιωθεί στο μέλλον. Επίσης, θεωρούν ότι η δημόσια συμμετοχή είναι ακόμα σε δοκιμαστικό στάδιο και αποτελεί ένα σημαντικό στοιχείο για πολλά πιλοτικά έργα σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας. Αυτά τα πιλοτικά έργα θα παράσχουν τη δυνατότητα στα ενδιαφερόμενα μέρη να εμπλακούν έγκαιρα στην εφαρμογή και στην επεξεργασία των εγγράφων καθοδήγησης πριν αυτά εφαρμοστούν σε όλη την Ευρώπη.
- ✓ τα πιλοτικά έργα σε όλη την Ευρώπη θεωρούνται, από τις περισσότερες χώρες, πολύ ουσιαστικά από την άποψη ότι τα έγγραφα καθοδήγησης μετασχηματίζονται σε έγγραφα που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τις περιφερειακές/τοπικές αρχές/διευθυντές ύδατος δίνοντας συγκεκριμένα

παραδείγματα της εφαρμογής σε επιλεγμένες ΛΑΠ στην Ευρώπη. Για πολλές χώρες, η πειραματική άσκηση ΛΑΠ υπερβαίνει τα έγγραφα καθοδήγησης και μέσω αυτής γίνεται μια ουσιαστική προσπάθεια για την εφαρμογή της οδηγίας’.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι μερικές χώρες, όπως η Ισπανία και η Μ.Βρετανία, έχουν ήδη δηλώσει ότι θα χρησιμοποιήσουν τις πιλοτικές ασκήσεις ως πρότυπα για την εθνική εφαρμογή της οδηγίας. Οι περιλήψεις του πιλοτικού προγράμματος απαριθμούν τα έγγραφα που εξετάζονται.

2. Τρέχοντα⁴⁶ Προβλήματα κατά τη Διαδικασία Ελέγχου της Πιλοτικής Άσκησης

Παρά τις απόψεις των διευθυντών ύδατος σχετικά με τη διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης, μερικές φορές, η πραγματική κατάσταση είναι αρκετά διαφορετική. Τα κύρια προβλήματα της διαδικασίας είναι:

2α. Ανεπαρκής συμμετοχή των περιβαλλοντικών ΜΚΟ

Υπάρχει η άποψη ότι η διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης δεν εκπληρώνει στο σύνολο της, ούτε τις δηλώσεις των διευθυντών ύδατος, ούτε την ‘καλή’/‘καλύτερη’ πρακτική του εγγράφου καθοδήγησης της ‘δημόσιας συμμετοχής’ ΕΚΣ της οδηγίας. Αυτό θεωρείται ένα από τα κύρια εμπόδια για την επιτυχία της διαδικασίας ελέγχου. Το ζήτημα αυτό έχει προκύψει σε διάφορα επίπεδα της ιεραρχίας ΕΚΣ της οδηγίας συμπεριλαμβάνοντας την ομάδα ελέγχου της πιλοτικής άσκησης, η οποία κατευθύνει και λαμβάνει αποφάσεις κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Στις περισσότερες περιοχές όπου εφαρμόζεται η πιλοτική άσκηση, οι υπεύθυνοι δεν έχουν κάνει προσπάθεια να εμπλέξουν τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ στην άσκηση, παρά τις προσπάθειες των περιβαλλοντικών ΜΚΟ να έρθουν σε επαφή με τους υπεύθυνους, δείχνοντας ενδιαφέρον και ζητώντας να αναμιχθούν.

Η εμπλοκή των συμμετεχόντων στην πιλοτική άσκηση απαιτεί οικονομική υποστήριξη από τις αρμόδιες αρχές, η οποία δεν έχει δοθεί ακόμα. Κατά συνέπεια, μέχρι τώρα, πολύ λίγοι από τους πόρους της πιλοτικής άσκησης έχουν κατευθυνθεί προς τη δημόσια συμμετοχή, την υποστήριξη των περιβαλλοντικών ΜΚΟ και την ενεργό συμμετοχή άλλων συμμετεχόντων. Επομένως, οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ, δεν έχουν συμμετάσχει στις πρώτες φάσεις της άσκησης, οι οποίες αφορούν το σχεδιασμό και τον καθορισμό της.

Μια άλλη πιθανή αιτία είναι ότι το απαραίτητο βήμα για τον προσδιορισμό των συμμετεχόντων δεν έχει πραγματοποιηθεί, με αποτέλεσμα οι υπεύθυνοι να μην ξέρουν ποιον να συμπεριλάβουν. Αυτήν την περίοδο τα πρόσωπα που ασκούν την πιλοτική άσκηση δεν έχουν ένα (επαρκή) γενικό κατάλογο των ΜΚΟ. Συνεπώς, αυτό είναι ένα πρόσθετο εμπόδιο για τους υπεύθυνους που συντονίζουν τη διαδικασία της πιλοτικής μελέτης κατά τη φάση της παροχής και συγκέντρωσης των πληροφοριών. Αυτό επίσης αποτελεί ένα εμπόδιο για μια αποτελεσματική ανταλλαγή εμπειριών των ΜΚΟ. Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να υπάρχει αμφίδρομη ροή πληροφοριών μεταξύ των περιβαλλοντικών ΜΚΟ στο πεδίο (για μερικές από τις οποίες αυτή είναι η πρώτη εμπειρία τους στη διαδικασία ΕΚΣ της οδηγίας) και εκείνων που συμμετέχουν σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και μπορούν να συμβουλέψουν εάν η πιλοτική δοκιμή είναι συνεπής προς τα έγγραφα καθοδήγησης ΕΚΣ της οδηγίας.

Για πολλές περιοχές στις οποίες εφαρμόζεται η πιλοτική άσκηση δεν είναι ξεκάθαρο εάν οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ είναι πιθανό να περιληφθούν στα τελικά βήματα της φάσης 1α ή/και της φάσης 1β της άσκησης. Επιπλέον, οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ οι οποίες εμπλέκονται αργά στη διαδικασία θα μπορούσαν να διαπιστώσουν ότι υπάρχουν ασάφειες ή διαφορές στην ερμηνεία των αποτελεσμάτων της πιλοτικής δοκιμής, επειδή αυτές δεν έχουν συμμετάσχει σε ένα πιο αρχικό στάδιο.

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες της πιλοτικής μελέτης, διαφορετικά:

- ✓ δεν θα είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα της άσκησης, από ένα μεγάλο αριθμό πιλοτικών ΛΑΠ, για την επικύρωση (αναθεώρηση/ενημέρωση) των εγγράφων καθοδήγησης ΕΚΣ της οδηγίας.

Έτσι ενώ τα έγγραφα καθοδήγησης έχουν αναπτυχθεί με την συμμετοχή των περιβαλλοντικών ΜΚΟ, εάν αυτές οι ΜΚΟ δεν εμπλακούν στην διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης, τα αποτελέσματα δεν θα νομιμοποιηθούν πλήρως.

- ✓ τα κράτη μέλη που έδειξαν ότι θα χρησιμοποιούσαν τη διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης ως πρότυπο για την εθνική εφαρμογή της οδηγίας, θα πρέπει να συμπεριλάβουν τις περιβαλλοντικές ΜΚΟ σε αυτή τη διαδικασία. Εάν αυτά τα κράτη αποτύχουν, θα υπάρξει κίνδυνος παραβίασης του άρθρου 14 (δημόσιες πληροφορίες και διαβουλεύσεις) της οδηγίας, επειδή δεν θα είναι πλήρως αποτελεσματική η ενεργός συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών.

Οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έχουν προσπαθήσει να επιλύσουν την κατάσταση, χωρίς επιτυχία μέχρι τώρα. Η Επιτροπή προσπάθησε να προάγει την κατάρτιση της δημόσιας συμμετοχής σε κάποια ημερίδα στο Belgirate (Ιταλία) στην αρχή του 2003, για να βελτιώσει την εμπλοκή των συμμετεχόντων, επειδή θεώρησε ότι οι υπεύθυνοι της άσκησης ήταν απληροφόρητοι για την πραγματοποίηση της. Δυστυχώς, αυτό δεν βελτίωσε σημαντικά τη συμμετοχή των περιβαλλοντικών ΜΚΟ. Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή απαίτησε από όλους τους υπεύθυνους των πιλοτικών ΛΑΠ να παρέχουν έναν κατάλογο των ονομάτων των εμπλεκόμενων συμμετεχόντων/ΜΚΟ στις περιοχές τους. Κλήθηκαν επίσης να εξασφαλίσουν ότι οι επόμενες εκθέσεις προόδου πρέπει ρητά να αναφέρουν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την ανάμειξη των συμμετεχόντων (συμπεριλαμβανομένων των περιβαλλοντικών ΜΚΟ).

2β. Ανεπαρκής εφαρμογή της οδηγίας σε εθνικό επίπεδο

Επικρατεί η άποψη ότι η διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης δεν εκπληρώνει τις δηλώσεις των διευθυντών ύδατος (που αναφέρονται παραπάνω) επειδή οι περισσότερες από τις ασκήσεις είναι 'εικονικές', δηλ. κατά περιόδους, πραγματοποιούνται μελέτες γραφείου, από μισθωμένους συμβούλους που δεν

έχουν σχέση με την αρχή διαχείρισης της πιλοτικής ΛΑΠ. Μέχρι τώρα, οι περισσότεροι έχουν εξετάσει τις υποχρεώσεις στα 'βασικά ζητήματα'. Αυτοί οι σύμβουλοι πρέπει να βοηθήσουν στην εφαρμογή της οδηγίας και στην πραγματική ανάπτυξη των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ. Τουλάχιστον, πρέπει να ενημερώνουν τους συμμετέχοντες και τις αρμόδιες αρχές για την οδηγία.

Το παραπάνω πρόβλημα είναι ακόμα σοβαρότερο σε διάφορες χώρες όπου η πιλοτική άσκηση υποτίθεται ότι θα υπερβεί τις αρχές του εγγράφου καθοδήγησης και θα χρησιμοποιηθεί ως πρότυπο για την εθνική εφαρμογή της οδηγίας. Σε αυτές τις χώρες, αυτή η πιλοτική άσκηση προορίζεται ως ένα μέσο προσέγγισης της εφαρμογής της οδηγίας στο πεδίο, εκθέτοντας τα προβλήματα, επιδεικνύοντας τις ικανότητες και τις οικονομικές ανάγκες και δίνοντας πιθανές λύσεις. Όπου η πιλοτική άσκηση πραγματοποιείται χωρίς τη συμμετοχή στο πεδίο, των συμβούλων, των αρμόδιων υπηρεσιών, ή των συμμετεχόντων, λίγα στοιχεία θα γίνουν γνωστά που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην κανονική εφαρμογή της οδηγίας. Αυτή είναι μια παράδοξη κατάσταση, αφού η διαδικασία ΕΚΣ της οδηγίας καθιερώθηκε για να ενισχύσει την εφαρμογή της οδηγίας σε εθνικό επίπεδο, λαμβάνοντας υπόψη την πολυπλοκότητα της. Εντούτοις, αυτή η διαδικασία στα τελικά της στάδια μπορεί να είναι μια απλή μελέτη γραφείων.

Βέβαια όμως έχουν παρατηρηθεί ορισμένες αξιοσημείωτες εξαιρέσεις όπως στις πιλοτικές ΛΑΠ του Odense (Δανία), του Oulujoki (Φιλανδία) και του Ribble (Μ.Βρετανία). Στην τελευταία περίπτωση, οι συμμετέχοντες, δεν ενδιαφέρθηκαν να αναμειχθούν σε μια 'εικονική' άσκηση. Κατά συνέπεια, η πιλοτική άσκηση στο Ribble θα παράσχει μια πραγματική δοκιμή καθοδήγησης με τη χρησιμοποίηση των αποτελεσμάτων ώστε να προετοιμαστεί ένα πρωτότυπο σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ για το Ribble. Αυτό θα βοηθήσει το σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ να αναπτυχθεί σύμφωνα το άρθρο 13 της οδηγίας⁴⁷.

Το κύριο μειονέκτημα της 'πραγματικής' σε σχέση με την 'εικονική' πιλοτική άσκηση είναι ότι η πραγματική δοκιμή απαιτεί περισσότερο χρόνο. Εντούτοις, εάν κάποιος συγκρίνει τα οφέλη από την πραγματική εφαρμογή της οδηγίας, η οποία ήταν ο λόγος για την σύνταξη των εγγράφων καθοδήγησης της οδηγίας σε πρώτη φάση και η εξέταση τους τώρα, αυτή δεν πρέπει να είναι πρόβλημα εάν χορηγείται αρκετός χρόνος.

Σαφώς η ενεργός συμμετοχή είναι πολύτιμη και πρέπει να γίνει με την κατάλληλη διαχείριση. Οι συμμετέχοντες, οι οποίοι δεν έχουν περιληφθεί στην πιλοτική δοκιμή, μπορεί να απογοητευθούν όταν συνειδητοποιήσουν ότι οι προσπάθειές τους δεν θα μειωσιωθούν σε κάτι σημαντικό, σε αντίθεση με τους συμμετέχοντες στο Ribble. Κατά την προσπάθεια να εμπλακούν οι συμμετέχοντες, οι υπεύθυνοι των πιλοτικών προγραμμάτων πρέπει να είναι σε θέση να συνδέσουν την πειραματική άσκηση με την πραγματική εφαρμογή της οδηγίας, ώστε να προκαλέσουν το ενδιαφέρον του κοινού και να αποφύγουν την 'κούραση της συμμετοχής'.

2γ. Ανεπαρκής ολοκλήρωση

Επικρατεί η άποψη ότι δεν ολοκληρώνεται επαρκώς η διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης. Η σχεδιασμένη προσέγγιση που παρουσιάστηκε στο Πλαίσιο Αναφοράς (ToRs) δεν παρέδωσε μια ολοκληρωμένη άσκηση στη στρατηγική ομάδα συντονισμού ΕΚΣ της οδηγίας. Δεν θα μπορούσε να γίνει αποδεκτό ότι τα κύρια μέρη των εγγράφων καθοδήγησης ή ακόμα και ολόκληρα τα έγγραφα καθοδήγησης, δεν θα αποτελούσαν μέρος της πιλοτικής άσκησης κατά τη φάση 1α. Σε μερικές περιπτώσεις θα πρέπει να γίνουν κάποιες πραγματικές ασκήσεις που να αφορούν τις υποχρεώσεις του άρθρου 5, ενώ σε άλλες πρέπει να γίνει μια πειραματική δοκιμή για να βελτιωθούν τα έγγραφα καθοδήγησης. Το Πλαίσιο Αναφοράς (ToRs) είχε σχεδιαστεί ώστε οι δύο φάσεις 1α και 1β να πραγματοποιηθούν ταυτόχρονα, αλλά δυστυχώς αυτό δεν συνέβη στην πραγματικότητα.

Λαμβάνοντας υπόψη τις τρέχουσες καθυστερήσεις στην έναρξη της φάσης 1α και την επακόλουθη καθυστέρηση στη φάση 1β, δεν θα υπάρξει καμία ταυτόχρονη δοκιμή κατά τη διάρκεια αυτών των φάσεων, η οποία θα αποτρέψει κάθε ολοκληρωμένη άσκηση των εγγράφων καθοδήγησης. Επιπρόσθετα παρουσιάζεται η δυσκολία ότι και οι δύο φάσεις εξετάζουν μόνο τα 'βασικά ζητήματα' και όχι ολόκληρα τα έγγραφα καθοδήγησης.

Είναι παράδοξο ότι η διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης, η οποία θα έπρεπε να βοηθήσει στην εφαρμογή της οδηγίας, δεν είναι ολοκληρωμένη.

Αυτό είναι ενάντια στο περιεκτικό πνεύμα της οδηγίας, το οποίο σαφώς υπογραμμίζεται σε όλα τα έγγραφα καθοδήγησης ΕΚΣ της οδηγίας.

Ένα πρόβλημα είναι ότι μερικά από τα ζητήματα/έγγραφα καθοδήγησης που εξετάζονται στη φάση 1β ήταν απαραίτητα και για τη φάση 1α. Παραδείγματος χάριν, το οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης των 'υγρότοπων', το οποίο έπρεπε μόνο να εξεταστεί ως τμήμα της φάσης 1β, χρειάστηκε στη φάση 1α για τη δοκιμή της οριζόντιας καθοδήγησης σχετικά με τα υδάτινα σώματα. Αυτό είναι ένα συγκεκριμένο παράδειγμα της ανάγκης να ολοκληρωθεί η εξέταση της άσκησης όπως είχε αρχικά προβλεφθεί, περιλαμβάνοντας την πραγματική ολοκλήρωση από την ταυτόχρονη δοκιμή των εγγράφων καθοδήγησης και όχι μόνο εξασφαλίζοντας τη συνοχή με την εξέταση ενός εγγράφου καθοδήγησης και έχοντας στο μυαλό σχετικά μέρη άλλων εγγράφων.

Οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προσπαθούν να επιλύσουν την κατάσταση με τους ακόλουθους τρόπους:

- ✓ έχουν ζητήσει από όλες τις πιλοτικές ΛΑΠ να εξετάσουν όλα τα οριζόντια έγγραφα καθοδήγησης όπως είναι οι 'δομικές μονάδες' για το υπόλοιπο της άσκησης.
- ✓ στην περίπτωση του οριζόντιου εγγράφου καθοδήγησης των 'υγρότοπων', με την υποστήριξη της στρατηγικής ομάδας συντονισμού, οι υπεύθυνοι των πιλοτικών ΛΑΠ ενθαρρύνονται να εξετάσουν το έγγραφο πλήρως. Η Επιτροπή ενθαρρύνει επίσης τους υπεύθυνους να χρησιμοποιήσουν σχετικά μέρη του εγγράφου καθοδήγησης των 'υγρότοπων', κατά τη διάρκεια της φάσης 1α, σε σχέση με τα έγγραφα καθοδήγησης που συνδέονται με αυτούς, όπως είναι το έγγραφο των 'υδάτινων σωμάτων'.
- ✓ να αναθεωρήσουν το Πλαίσιο Αναφοράς (ToRs) της διαδικασίας ελέγχου της πιλοτικής άσκησης, συμπεριλαμβανομένων των 'βασικών ζητημάτων' προκειμένου να αυξήσουν την ολοκλήρωση και να καθοριστούν μερικές ερωτήσεις και ζητήματα που είναι κακώς στοιχειοθετημένα.

Υπάρχει μεγάλη ανησυχία ότι το τμήμα της δημόσιας συμμετοχής του κοινού παρουσιάζει αρκετές ελλείψεις και για αυτό πρέπει να ευθυγραμμιστεί με το οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης σχετικά με τη 'δημόσια συμμετοχή'. Αυτό

γίνεται ιδιαίτερα στην περίπτωση που υπάρχει η ανάγκη οι συμμετέχοντες και το κοινό να αναπτύξουν τις ικανότητες τους, στο μέρος που εξετάζονται οι 'οργανωτικές πτυχές' της άσκησης.

26. Ενέργειες των ΜΚΟ

- ✓ οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ που εμπλέκονται στη διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης ΕΚΣ της οδηγίας πρέπει να επιμείνουν ότι τα ακόλουθα έγγραφα καθοδήγησης 'συνθήκες αναφοράς', 'οικολογική ταξινόμηση', 'ανάλυση πιέσεων και επιπτώσεων', 'υδάτινα σώματα', 'δημόσια συμμετοχή' και 'υγρότοποι' εξετάζονται στις δικές τους πιλοτικές ΛΑΠ.
- ✓ η ενεργός συμμετοχή του κοινού είναι αρκετά νέα και άγνωστη σε πολλές υπηρεσίες⁴⁸. Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ που εμπλέκονται στις πιλοτικές ΛΑΠ πρέπει να έρθουν σε επαφή με τους υπεύθυνους των πιλοτικών προγραμμάτων και να τους ζητήσουν να συμμετέχουν στην ολοκληρωμένη διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης ΕΚΣ της οδηγίας.
- ✓ οι ΜΚΟ πρέπει να καθορίσουν ποια φάση της διαδικασίας ελέγχου της πιλοτικής άσκησης είναι πιο σχετική με αυτές και εάν έχουν το απαραίτητο ενδιαφέρον και ικανότητα να εργαστούν σε αυτή. Επίσης πρέπει να καθορίσουν τους κανόνες 'του παιχνιδιού', δηλαδή το σύνολο συνθηκών που παρέχονται από το πιλοτικό πρόγραμμα κάτω από το οποίο θα ήταν πρόθυμες να συμμετέχουν (π.χ. συγχρονισμός, οικονομική υποστήριξη, πρόσβαση στις πληροφορίες). Στη συνέχεια θα πρέπει να πείσουν τους διευθυντές ύδατος των πιλοτικών ΛΑΠ ότι η συμμετοχή τους στη διαδικασία και στη γενική εφαρμογή της οδηγίας είναι απαραίτητη. Οι ΜΚΟ μπορούν, παραδειγματος χάριν, να βοηθήσουν στην εμπλοκή και άλλων συμμετεχόντων, ή/και να παρέχουν συγκεκριμένες πληροφορίες/τα στοιχεία για την περιοχή, ή/και να αυξήσουν την αξία τους ως συμμετέχοντες στην πραγματική εφαρμογή της οδηγίας η οποία άρχισε στο τέλος του 2003.

- ✓ μπορεί να είναι πολύ αργά να πειστούν όλες οι πιλοτικές ΛΑΠ να είναι πρότυπα για την εθνική εφαρμογή της οδηγίας και να ασκηθεί πίεση στους υπεύθυνους των πιλοτικών ΛΑΠ να πραγματοποιήσουν το πρόγραμμα παρ' όλες τις καθυστερήσεις που έχουν παρατηρηθεί. Οι ΜΚΟ, από τη στιγμή που θα αναμιχθούν σε μια πειραματική ΛΑΠ θα πρέπει να βοηθήσουν για την πραγματοποίηση της οδηγίας τόσο σε αυτή τη ΛΑΠ όσο και εθνικά. Αν δεν αναμιχθούν θα πρέπει να είναι ενήμερες για τις διαδικασίες που λαμβάνουν χώρα. Στη συνέχεια, όταν θα υπάρξει πίεση χρόνου, οι πιλοτικές προσεγγίσεις για την εφαρμογή της οδηγίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλες περιοχές ΛΑΠ σε όλη τη χώρα.
- ✓ το πρώτο βήμα για τους υπεύθυνους της πιλοτικής διαδικασίας είναι να συντάξουν τις πληροφορίες, να θέσουν τους στόχους και τις συνδέσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή της οδηγίας. Αυτές οι πληροφορίες πρέπει να είναι ευρέως διαθέσιμες. Στην πιλοτική ΛΑΠ του Scheldt έχουν δοθεί ενδιαφέρουσες αλλά απλές πληροφορίες μέσω φυλλαδίων και μέσω του διαδικτύου (<http://www.scaldit.org>).
- ✓ θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι αυτές οι πληροφορίες περιλαμβάνουν κάτι από τα κοινωνικοοικονομικά οφέλη εφαρμογής της οδηγίας. Αυτές οι πληροφορίες δεν ήταν διαθέσιμες όταν η οδηγία για τους βιότοπους εφαρμόστηκε⁴⁹, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν προβλήματα κατά την εφαρμογή της. Κατά συνέπεια, στα αρχικά στάδια οι μόνες πληροφορίες που έφθασαν στις περιοχές που προστατεύονται από το δίκτυο Natura 2000 της ΕΕ, επικεντρώνεται στα προβλήματα του σχεδίου που προκαλούνται σε ορισμένους οικονομικούς τομείς. Αυτό είναι πιθανό να συμβεί και κατά την εφαρμογή της οδηγίας, παραδείγματος χάριν στην τιμολογιακή πολιτική των υδάτων, με αποτέλεσμα να προκύψουν εμπόδια που θα πρέπει να ξεπεραστούν για να εξασφαλιστεί η έγκαιρη και αποδοτική εφαρμογή της σε εθνικό επίπεδο. Η πιλοτική άσκηση πρέπει να περιορίσει αυτά τα προβλήματα και οι ΜΚΟ πρέπει να συμβάλουν σε αυτό.

3. Συμπεράσματα

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη και η Νορβηγία δεσμεύονται να εξασφαλίσουν τη διαφάνεια και τη δημόσια συμμετοχή που παρουσιάζεται στην εφαρμογή της κοινής στρατηγικής (ΕΚΣ) στην οδηγία πλαίσιο για τα νερά. Τα έγγραφα καθοδήγησης ΕΚΣ της οδηγίας μπορούν να είναι αποτελεσματικά για την επίτευξη των στόχων της οδηγίας, αφού παρέχουν μια κοινή αντίληψη για αυτή, περιγράφουν μερικές από τις 'καλύτερες πρακτικές' και δίνουν πρακτικά παραδείγματα για τον τρόπο εφαρμογής της.

Εντούτοις, σε μερικές περιπτώσεις τα έγγραφα καθοδήγησης παρεκκλίνουν από τις 'καλύτερες πρακτικές' και υπονομεύουν ενδεχομένως τις απαιτήσεις της οδηγίας λόγω των συμβιβασμών που γίνονται στη συναινετική διαδικασία λήψης αποφάσεων ΕΚΣ της οδηγίας. Κατά περιόδους, στο τελικό κείμενο ενός εγγράφου καθοδήγησης περιλαμβάνονται οι μικρότερες δυνατές απαιτήσεις της οδηγίας.

Οι ΜΚΟ έχουν προσπαθήσει να εξασφαλίσουν ότι τα έγγραφα καθοδήγησης είναι σύμφωνα με τους στόχους και τις απαιτήσεις της οδηγίας. Εντούτοις, αυτό δεν είναι πάντα δυνατό επειδή δεν έχουν την ίδια πολιτική επιρροή όπως έχουν τα κράτη μέλη. Κατά συνέπεια, μερικά από τα 13 έγγραφα καθοδήγησης που έχουν δημιουργηθεί μέχρι τώρα είναι μερικές φορές προκατειλημμένα ως προς τα συμφέροντα ενός ή περισσότερων κρατών μελών. Αυτό έχει συμβεί, παραδείγματος χάριν, με τις ποσοτικές απαιτήσεις διαχείρισης ύδατος της οδηγίας, που σχετίζονται με την άρδευση, την παραγωγή υδροενέργειας και τις 'αυτοεξυτηρήσεις'. Επιπλέον, οι ΜΚΟ ανησυχούν ότι αυτοί οι συμβιβασμοί θα μπορούσαν πολιτικά να περιορίσουν την ισχύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στην υποβολή κυρώσεων των κρατών μελών που παραβιάζουν την οδηγία.

Συνεπώς, είναι σημαντικό οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ και οι άλλοι συμμετέχοντες να ασκήσουν εποικοδομητική κριτική και να προσπαθήσουν να βελτιώσουν, τα έγγραφα καθοδήγησης ΕΚΣ της οδηγίας σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Η στάση των κρατών μελών κατά τη διάρκεια ανάπτυξης των

και τοπικό επίπεδο. Η στάση των κρατών μελών κατά τη διάρκεια ανάπτυξης των εγγράφων καθοδήγησης ΕΚΣ της οδηγίας πρέπει να υποστηρίζει την εργασία των άλλων ΜΚΟ και των συμμετεχόντων. Πρέπει να τους βοηθήσει να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τα έγγραφα καθοδήγησης, να δώσουν προτεραιότητα στις στρατηγικές τους, να αξιολογήσουν πώς οι κυβερνήσεις/οι αρχές εκτελούν και συμβάλλουν στη διαδικασία εφαρμογής της οδηγίας.

Οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να προσέχουν και να προκαλούν τα κράτη μέλη όταν αυτά εφαρμόζουν 'αμφισβητούμενα' ζητήματα στα έγγραφα καθοδήγησης. Αυτό συμβαίνει, παραδείγματος χάριν, με τα κριτήρια του προκαταρκτικού προσδιορισμού των ΙΤΥΣ, ο οποίος τώρα επιδέχεται ερμηνεία από τα κράτη μέλη και μπορεί ενδεχομένως να υπονομεύσει τις νομικές υποχρεώσεις της οδηγίας με τη διεύρυνση των ορίων επίτευξης της 'καλής' οικολογικής κατάστασης. Αυτά τα 'αμφισβητούμενα' ζητήματα παρουσιάζουν τα σημεία που τα κράτη μέλη μπορεί να έχουν προβλήματα ή μπορεί να προσπαθήσουν να αποφύγουν τις υποχρεώσεις της οδηγίας. Οι ΜΚΟ πρέπει να προκαλέσουν και να υπενθυμίσουν στα κράτη μέλη και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι η οδηγία είναι η νομική βάση με την οποία πρέπει να συμμορφωθούν.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει τελικά να επιλέξουν μεταξύ των 'ελάχιστων' απαιτήσεων για την υποβολή των εκθέσεων και των 'καλύτερων πρακτικών' για την εφαρμογή της οδηγίας. Αυτή η επιλογή θα αξιολογηθεί μέσω της επιτυχίας ή της αποτυχίας της επίτευξης των στόχων της οδηγίας. Ο τελικός στόχος της οδηγίας είναι να αποτρέψει την επιδείνωση της παρούσας κατάστασης από τις 22 Δεκεμβρίου 2000 και μετά και να επιτύχει την 'καλή' κατάσταση σε όλα τα ύδατα μέχρι το 2015.

Στη διαδικασία ΕΚΣ της οδηγίας για πρώτη φορά οι συμμετέχοντες και οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ εξέφρασαν τις απόψεις και τις θέσεις τους και επιδιώχθηκε να γίνει μια ευρεία συλλογή των απόψεων και των ιδεών πάνω στους νόμους ύδατος που σχετίζονται με την εφαρμογή της οδηγίας. Πρέπει να τονιστεί ότι τα έγγραφα καθοδήγησης που έχουν δημιουργηθεί μέχρι τώρα παρέχουν σημαντική βοήθεια στην εφαρμογή της οδηγίας 'στο πεδίο'. Παρά την ύπαρξη ορισμένων αρνητικών αποτελεσμάτων, οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ πρέπει να

υποστηρίξουν και να χρησιμοποιήσουν τα έγγραφα καθοδήγησης, έχοντας σαν στόχο τη βελτίωση τους.

Η συνέχεια της διαδικασίας ΕΚΣ της οδηγίας κρίνεται απαραίτητη. Ειδικότερα αυτή πρέπει να παρέχει διαφάνεια, φιλοδοξία στην ευρωπαϊκή εναρμόνιση των ποσοτικών ορίων μεταξύ της 'υψηλής', 'καλής' και 'μέτριας' κατάστασης και καθοδήγηση για την ταξινόμηση της οικολογικής κατάστασης. Υπάρχει ο κίνδυνος ότι τα κράτη μέλη θα χρησιμοποιήσουν οικονομικά κριτήρια για τη ρύθμιση αυτών των ορίων αντί της υγιούς οικολογικής αντίληψης που παρουσιάζονται στους κανονιστικούς ορισμούς της οδηγίας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη προτιμούν να διατηρήσουν τα υπάρχοντα εθνικά συστήματα αξιολόγησης της ποιότητας του νερού, κανένα από τα οποία δεν ικανοποιεί επαρκώς την ολιστική οικολογική αξιολόγηση της κατάστασης της οδηγίας. Νέες μεθοδολογίες, που είναι ήδη διαθέσιμες ή είναι υπό ανάπτυξη, πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να επεκταθεί το πεδίο των τρεχόντων συστημάτων - ειδικά η οδηγία είναι καταδικασμένη να αποτύχει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ

ΣΤ. 'ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ & ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΕΙΣ'

1. Εισαγωγή

Αν και η φράση 'δημόσια συμμετοχή' δεν εμφανίζεται στην οδηγία, τρεις μορφές δημόσιας συμμετοχής εμπλέκονται, το επίπεδο των οποίων αυξάνεται με την ακόλουθη σειρά:

- ✓ πληροφόρηση
- ✓ συνεδριάσεις
- ✓ ενεργός συμμετοχή

Σύμφωνα με την οδηγία, πρέπει να εξασφαλιστούν οι δύο πρώτες, ενώ οι διαδικασίες για την τρίτη θα πρέπει να ενθαρρυνθούν. Αν και η οδηγία δεν απαιτεί την ενεργό συμμετοχή, αυτή η προτροπή αποδεικνύει ότι η ενεργός συμμετοχή μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη για την επίτευξη των στόχων της οδηγίας. Αυτές οι τρεις μορφές μπορούν να ερμηνευθούν ως 'δημόσια συμμετοχή', αν και η δημόσια συμμετοχή συνήθως καλύπτει ένα ευρύτερο φάσμα δραστηριοτήτων, από αυτό που ορίζεται στην οδηγία.

Η οδηγία είναι καθοδηγητική υπό την έννοια ότι οι συμμετέχοντες (δηλ. τα ενδιαφερόμενα μέρη) πρέπει να αναμικθούν κατά την ενεργό συμμετοχή και το κοινό κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων. Οι πληροφορίες πρέπει να είναι διαθέσιμες στον καθένα ανά πάσα στιγμή. Για να αποφευχθεί η απογοήτευση των εμπλεκόμενων μερών, είναι πολύ σημαντικό να καθοριστεί ο ρόλος τους, καθώς και η μορφή δημόσιας συμμετοχής που επιδιώκεται.

Επίσης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη ότι είναι υπεύθυνα για τη διαδικασία της δημόσιας συμμετοχής, εφόσον αυτά είναι αρμόδια για την επίτευξη των στόχων της οδηγίας. Επειδή κανένα σχεδιάγραμμα δεν υπάρχει για τη δημόσια συμμετοχή, η διαδικασία αυτή θα πρέπει να οργανωθεί και να προσαρμοστεί στις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές περιστάσεις.

1α. Η συντακτική ομάδα της δημόσιας συμμετοχής

Μια ομάδα εργασίας έχει συσταθεί με κύριο βραχυπρόθεσμο στόχο, την ανάπτυξη ενός πρακτικού οδηγού για την υποστήριξη της ολοκλήρωσης της δημόσιας συμμετοχής στην εφαρμογή της οδηγίας. Τα μέλη της ομάδας είναι φορείς χάραξης πολιτικής, τεχνικοί εμπειρογνώμονες και προέρχονται από τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις διεθνείς ΜΚΟ (δυστυχώς δεν περιλαμβάνει καμία υπό ένταξη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση).

Οργανώθηκαν από τα διάφορα κράτη μέλη εθνικοί κύκλοι διαβουλεύσεων για να εξασφαλιστεί μια επαρκής εισαγωγή του κοινού κατά τη διάρκεια της φάσης ανάπτυξης της καθοδήγησης και για να αξιολογηθούν προηγούμενες εκδόσεις του εγγράφου καθοδήγησης.

1β. Οι διατάξεις της οδηγίας για τη δημόσια συμμετοχή

Η δημόσια συμμετοχή διαδραματίζει έναν βασικό ρόλο στην οδηγία-πλαίσιο για τα νερά. Συγκεκριμένα το άρθρο 14 αναφέρεται σε αυτή τη διαδικασία, καθώς και οι πρόλογοι 14 & 46 της οδηγίας. Αναλυτικότερα:

Πρόλογος 14

Η επιτυχία της παρούσας οδηγίας εξαρτάται από τη στενή συνεργασία και τη συνεπή δράση στο επίπεδο της Κοινότητας, των κρατών μελών και σε τοπικό επίπεδο, καθώς και από την πληροφόρηση, τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων και τη συμμετοχή του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών.

Πρόλογος 46

Η επιτυχία της παρούσας οδηγίας εξαρτάται από τη στενή συνεργασία και τη συνεπή δράση στο επίπεδο της Κοινότητας, των κρατών μελών και σε τοπικό επίπεδο, καθώς και από την πληροφόρηση, τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων και τη συμμετοχή του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών.

Άρθρο 14

1. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων των

ενδιαφερόμενων μερών στην υλοποίηση της παρούσας οδηγίας, ιδίως δε στην εκπόνηση, την αναθεώρηση και την ενημέρωση των σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού. Τα κράτη μέλη, για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού, δημοσιεύουν και θέτουν στη διάθεση του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών, για τη διατύπωση παρατηρήσεων:

α) χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση του σχεδίου, συμπεριλαμβανομένης κατάστασης των ληπτέων μέτρων διαβουλεύσεων, τουλάχιστον τρία έτη πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο·

β) ενδιάμεση επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων που εντοπίστηκαν στη λεκάνη απορροής ποταμού, τουλάχιστον δύο έτη πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο·

γ) αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού, τουλάχιστον ένα έτος πριν από την έναρξη της περιόδου στην οποία αναφέρεται το σχέδιο.

Κατόπιν σχετικής αίτησης, παρέχεται πρόσβαση σε βοηθητικά έγγραφα και πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση του προσχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού.

2. Τα κράτη μέλη παρέχουν προθεσμία τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα, προκειμένου να υπάρξει δυνατότητα ενεργού συμμετοχής και διαβουλεύσεων.

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 εφαρμόζονται εξίσου στα ενημερωμένα σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού.

Είναι σαφές ότι η ενεργός συμμετοχή δεν ταυτίζεται με τις διαβουλεύσεις. Οι διαβουλεύσεις σημαίνουν ότι το κοινό μπορεί να αντιδράσει στα σχέδια και τις προτάσεις, που αναπτύσσονται από τις αρχές. Στην ενεργό συμμετοχή, οι συμμετέχοντες λαμβάνουν μέρος ενεργά στη διαδικασία συζήτησης των ζητημάτων και συμβάλλουν στη λύση τους. Ουσιαστικά, στην ενεργό συμμετοχή οι συμμετέχοντες μπορούν να επηρεάσουν τη διαδικασία. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι γίνονται οι αρμόδιοι για τη διαχείριση των υδάτων.

Η οδηγία απαιτεί κάτι παραπάνω από διαβουλεύσεις, γι' αυτό θα πρέπει

να ενθαρρυνθεί η ενεργός συμμετοχή σε όλες τις πτυχές εφαρμογής της οδηγίας. Επιπλέον, θα πρέπει να επιτραπεί η πρόσβαση στις βασικές πληροφορίες.

Απαιτήσεις για δημόσια συμμετοχή υπάρχουν και σε άλλες νομοθεσίες της ΕΕ, ειδικότερα στην οδηγία 'Στρατηγική της αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων' (οδηγία 2001/42/EC). Η σχέση της οδηγίας-πλαίσιο με την προηγούμενη οδηγία (ΣΑΠΕ) είναι αρκετά σύνθετη και πρέπει να διευκρινιστεί όσον αφορά το πρόγραμμα μέτρων και των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ.

Η δημόσια συμμετοχή δεν απαιτείται μόνο για τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ. Η δημόσια συμμετοχή στα προγράμματα μέτρων και στα μεμονωμένα μέτρα είναι πιθανώς περισσότερο σημαντική.

1γ. Γλωσσάριο

Συμμετέχοντες

Η έννοια του 'ενδιαφερόμενου μέρους' περιλαμβάνει τα μέλη του κοινού που δεν γνωρίζουν ακόμα ότι θα επηρεαστούν (στην πράξη είναι οι περισσότεροι μεμονωμένοι πολίτες και πολλές μικρές μη κυβερνητικές ομάδες και επιχειρήσεις).

ΜΚΟ

Μη κυβερνητικές οργανώσεις

Ευρύ κοινό

Μέλη του κοινού με περιορισμένο ενδιαφέρον για τα ζητήματα τα οποία δεν μπορούν να επηρεάσουν την έκβαση του αποτελέσματος.

Διαβουλεύσεις

Στις διαβουλεύσεις θεωρείται δεδομένος μόνο ο εφοδιασμός με πληροφορίες, γι' αυτό έχουμε χαμηλότερο επίπεδο δημόσιας συμμετοχής. Η κυβέρνηση καθιστά τα έγγραφα διαθέσιμα για γραπτά σχόλια, οργανώνει δημόσιες ακροάσεις ή επιδιώκει ενεργά τα σχόλια και τις απόψεις του κοινού. Οι 'διαβουλεύσεις' στο άρθρο 14 της οδηγίας αναφέρονται στις γραπτές διαβουλεύσεις μόνο.

Ενεργός συμμετοχή

Ένα υψηλότερο επίπεδο συμμετοχής από τις διαβουλεύσεις. Η ενεργός συμμετοχή υπονοεί ότι οι συμμετέχοντες καλούνται να συμβάλουν ενεργά στη διαδικασία προγραμματισμού με τη συζήτηση των ζητημάτων και με τη συμβολή στη λύση τους.

Σχέδια Διαχείρισης ΛΑΠ

Διαχειριστικό σχέδιο λεκάνης απορροής ποταμού, που απαιτείται από το άρθρο 13 της οδηγίας.

2. Δημόσια Συμμετοχή

Η δημόσια συμμετοχή επιτρέπει στους πολίτες να επηρεάσουν την έκβαση των σχεδίων διαχείρισης και τις διαδικασίες των εργασιών. Εντούτοις, υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα επιρροής.

Η βάση για οποιαδήποτε μορφή δημόσιας συμμετοχής είναι ο ανεφοδιασμός με πληροφορίες του κοινού. Για να κυριολεκτήσουμε, η οδηγία απαιτεί μόνο την πρόσβαση στις βασικές πληροφορίες και καμία διάδοση των πληροφοριών. Η ενεργός διάδοση των πληροφοριών είναι απαραίτητη στο κοινό για να κάνει ορισμένες διαβουλεύσεις και να συμμετάσχει στη διαδικασία.

Η δημόσια συμμετοχή καλύπτει ένα ευρύτερο φάσμα των δραστηριοτήτων από αυτά που ορίζονται στην οδηγία. Η οδηγία απαιτεί την ενεργό συμμετοχή, τις διαβουλεύσεις και την πρόσβαση στις πληροφορίες.

Το πρώτο επίπεδο πραγματικής συμμετοχής είναι οι διαβουλεύσεις. Οι διοικητικοί οργανισμοί συμβουλευονται τους πολίτες και τα ενδιαφερόμενα μέρη (συμμετέχοντες) για να μάθουν από τη γνώση, τις αντιλήψεις, τις εμπειρίες και τις ιδέες τους. Οι διαβουλεύσεις χρησιμοποιούνται για να συγκεντρώσουν τις πληροφορίες ή τις απόψεις από εκείνους που συμμετέχουν στην εξεύρεση λύσεων, που βασίζεται σε αυτή τη γνώση. Οι εκθέσεις, τα σενάρια ή τα σχέδια παρουσιάζονται και οι πολίτες καλούνται να τα σχολιάσουν. Η διαδικασία δεν παραχωρεί οποιοδήποτε μερίδιο στη λήψη αποφάσεων και οι επαγγελματίες δεν υποχρεώνονται να λάβουν υπόψη τις απόψεις του κοινού.

Διακρίνονται δύο τύποι διαβουλεύσεων: γραπτές διαβουλεύσεις και

προφορικές διαβουλεύσεις. Οι γραπτές διαβουλεύσεις είναι η ελάχιστη απαίτηση όπως δηλώνεται στο άρθρο 14 παράγραφος (1) δηλ. 'δημοσιεύουν και θέτουν στη διάθεση του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών'. Οι προφορικές διαβουλεύσεις είναι πιο ενεργές και οι συμμετέχοντες έχουν τη δυνατότητα να συζητήσουν με τις αρμόδιες αρχές.

Ένα υψηλότερο επίπεδο συμμετοχής είναι η συμμετοχή στην ανάπτυξη και την εφαρμογή των σχεδίων. Τα ενδιαφερόμενα μέρη συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία προγραμματισμού, με τη συζήτηση των ζητημάτων και συμβάλουν στη λύση τους. Ακόμα πιο υψηλό επίπεδο συμμετοχής είναι η κοινή λήψη των αποφάσεων και η αυτοδιάθεση. Η κοινή λήψη αποφάσεων υπονοεί ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη όχι μόνο συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία προγραμματισμού, αλλά και γίνονται εν μέρει αρμόδια για την έκβαση τους. Η αυτοδιάθεση σημαίνει ότι μέρος της διαχείρισης των υδάτων παραδίδεται στα ενδιαφερόμενα συμβαλλόμενα μέρη π.χ. ιδρύοντας ενώσεις χρηστών ύδατος. Η ενθάρρυνση του πρώτου επιπέδου συμμετοχής πρέπει να θεωρηθεί η κύρια απαίτηση για την ενεργό συμμετοχή, ενώ οι δύο τελευταίες μορφές δεν απαιτούνται ιδιαίτερος από την οδηγία, αλλά συχνά θεωρούνται ως 'καλές πρακτικές'.

Προκειμένου να αποφευχθεί η απογοήτευση, είναι πολύ σημαντικό να γίνει σαφές στο κοινό σε ποια μορφή δημόσιας συμμετοχής θα εμπλακεί και ποιος ο ρόλος που θα διαδραματίσει. Κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος της διαδικασίας, η ανατροφοδότηση με πληροφορίες πρέπει να δοθεί στους συμμετέχοντες και στο κοινό.

Τα διαφορετικά επίπεδα συμμετοχής δεν είναι αποκλειστικά και στηρίζονται το ένα στο άλλο. Οι διαβουλεύσεις υπονοούν τον ανεφοδιασμό πληροφοριών και η ενεργός συμμετοχή υπονοεί τις διαβουλεύσεις. Επιπλέον, τα διαφορετικά επίπεδα μπορούν να είναι χρήσιμα στα διαφορετικά στάδια. Η επιλογή του επιπέδου εξαρτάται από πτυχές όπως: ο συγχρονισμός της δημόσιας συμμετοχής και το στάδιο της διαδικασίας προγραμματισμού, το πολιτικό και ιστορικό πλαίσιο για τη δημόσια συμμετοχή, τους διαθέσιμους πόρους, τους στόχους ή τα οφέλη της δημόσιας συμμετοχής καθώς και ο καθορισμός των συμμετεχόντων που θα συμπεριληφθούν στη διαδικασία.

Η δημόσια συμμετοχή μπορεί να αρχίσει με μια ανάλυση των συμμετεχόντων, χρησιμοποιώντας συνεντεύξεις με επιλεγμένα πρόσωπα, ακολουθείται από τη δημόσια συζήτηση, όπου οι πολίτες ερωτώνται για τον προσδιορισμό των σημαντικών διοικητικών ζητημάτων ύδατος. Τέλος πραγματοποιούνται διαβουλεύσεις με τους αντιπροσώπους των χρηστών ύδατος (επαγγελματίες, ενώσεις).

Η δημόσια συμμετοχή απαιτείται για την εξοικείωση του κοινού με την οδηγία και για να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι καθώς και άλλα οφέλη. Εκτός από αυτές τις απαιτήσεις της οδηγίας είναι καλό να υπογραμμιστεί ο θεμελιώδης ρόλος της δημόσια συμμετοχής, η οποία πρέπει να εξασφαλίσει την αποτελεσματική εφαρμογή και επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της διαχείρισης των υδάτων(καλή κατάσταση μέχρι το 2015).

Η δημόσια συμμετοχή είναι ένας τρόπος να βελτιωθεί η λήψη αποφάσεων. Η δημόσια συμμετοχή δεν είναι στόχος από μόνη της, αλλά βοηθά να οριστούν η λογική, το πλαίσιο, οι εκβάσεις και η ισχύς των διαδικασιών λήψης των αποφάσεων.

Ο κύριος σκοπός της δημόσιας συμμετοχής είναι να βελτιωθεί η λήψη αποφάσεων. Με την εξασφάλιση αυτή, οι αποφάσεις βασίζονται στις κοινές γνώσεις, την εμπειρία και τα επιστημονικά στοιχεία, στις απόψεις και την εμπειρία εκείνων που επηρεάζονται από αυτές. Οι καινοτόμες και δημιουργικές επιλογές εξετάζονται και νέες ρυθμίσεις που εφαρμόζονται γίνονται αποδεκτές από το κοινό.

Τα κύρια οφέλη που μπορούν να προκύψουν από τη δημόσια συμμετοχή είναι:

- ✓ αυξανόμενη δημόσια ευαισθητοποίηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, καθώς επίσης και των περιβαλλοντικών καταστάσεων που σχετίζονται με τις περιοχές ΛΑΠ
- ✓ χρησιμοποίηση της γνώσης, της εμπειρίας και των πρωτοβουλιών των διαφορετικών συμμετεχόντων και βελτίωση κατά συνέπεια της ποιότητας των σχεδίων, των μέτρων και της διαχείρισης ΛΑΠ
- ✓ η δημόσια αποδοχή, δέσμευση και υποστήριξη όσον αφορά τις διαδικασίες λήψης απόφασης

- ✓ οι διαφανείς και δημιουργικές λύσεις κατά τη λήψη απόφασης
- ✓ οι λιγότερες δικαστικές αντιπαραθέσεις, παρανοήσεις, καθυστερήσεις και αποτελεσματικότερη εφαρμογή
- ✓ η κοινωνική εκμάθηση και εμπειρία. Εάν η συμμετοχή καταλήγει σε ένα εποικοδομητικό διάλογο με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, στη συνέχεια οι πολίτες, η κυβέρνηση και οι εμπειρογνώμονες μπορούν να μάθουν ο ένας από τον άλλο και να αποκτήσουν ευαισθητοποίηση σε θέματα ύδατος.

Μέσω της συμμετοχής, μακροπρόθεσμα, οι ευρέως αποδεκτές λύσεις για τον προγραμματισμό των λεκανών απορροής ποταμών μπορούν να υιοθετηθούν και με τον τρόπο αυτό να αποφευχθούν πιθανές συγκρούσεις, προβλήματα διαχείρισης και δαπάνες.

2α. Κατηγορίες συμμετεχόντων

Η οδηγία χρησιμοποιεί διαφορετικούς όρους για να αναφερθεί στο κοινό. Όσον αφορά τις διαβουλεύσεις και την πρόσβαση στις βασικές πληροφορίες χρησιμοποιείται ο όρος του κοινού. Αυτός ο όρος δεν καθορίζεται μέσα στην οδηγία, αλλά στο άρθρο. 2 (δ) της οδηγίας ΣΑΠΕ (2001/42/ΕΚ) δίνεται ένα ορισμός, ο οποίος μπορεί να εφαρμοστεί στην οδηγία-πλαίσιο: "Ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή πρακτική, οι ενώσεις, οι οργανώσεις ή οι ομάδες τους". Στην οδηγία οι φράσεις 'κοινό' και 'ευρύ κοινό' χρησιμοποιούνται χωρίς καμία διαφορά.

Ενδιαφερόμενο μέρος ή 'συμμέτοχος' είναι οποιοδήποτε πρόσωπο, ομάδα ή οργάνωση που έχει συμφέρον σε κάποια ζητήματα και επηρεάζεται άμεσα από την εξέλιξη τους ή μπορεί να έχει κάποια επιρροή στην έκβασή τους.

Η έννοια του 'ενδιαφερόμενου μέρους' περιλαμβάνει τα μέλη του κοινού που δεν γνωρίζουν ακόμα ότι θα επηρεαστούν (στην πράξη οι περισσότεροι μεμονωμένοι πολίτες και πολλές μικρές μη κυβερνητικές ομάδες και επιχειρήσεις).

Για πρακτικούς λόγους είναι αδύνατο να περιληφθούν όλοι οι πιθανοί συμμετέχοντες σε όλα τα ζητήματα. Θα πρέπει να γίνει μια επιλογή η οποία

βασίζεται στους ακόλουθους παράγοντες:

- ✓ η σχέση των συμμετεχόντων με τα ζητήματα διαχείρισης ύδατος
- ✓ η κλίμακα και το πλαίσιο στα οποία συνήθως ενεργούν, καθώς και ποιους αντιπροσωπεύουν
- ✓ ο βαθμός εμπλοκής τους
- ✓ η ικανότητά τους για δέσμευση
- ✓ το πολιτικό κοινωνικό και 'περιβαλλοντικό' πλαίσιο.

Οι συμμετέχοντες συνεισφέρουν με διαφορετικό τρόπο. Πολλοί συμμετέχοντες μπορούν να συμβάλουν, στα πρώτα στάδια, με τις ιδέες τους και τις πληροφορίες που κατέχουν. Άλλοι μπορεί να έχουν άμεσα συμφέροντα όπως γη ή ιδιοκτησία με συνέπεια να επηρεάζονται από τα αποτελέσματα της εφαρμογής της οδηγίας. Σε πολλές περιπτώσεις οι οργανώσεις αντιπροσωπεύουν τους μεμονωμένους πολίτες. Σε κάθε φάση του προγράμματος οι ρόλοι των συμμετεχόντων θα πρέπει να αναθεωρούνται. Κάποιοι θα επηρεαστούν περισσότερο από άλλους, κάποιοι θα αντιπροσωπεύσουν ένα μεγαλύτερο μέρος, κάποιοι θα είναι πιο ενεργοί και κάποιοι θα έχουν περισσότερους οικονομικούς πόρους ή γνώση.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται μερικές κατηγορίες συμμετεχόντων, που παρουσιάζουν δυσκολίες στην χειραγώγηση τους, αλλά αυτή η ιδιαιτερότητα δεν τους αποκλείει από την διαδικασία.

- ✓ Επαγγελματίες. Στην κατηγορία αυτή εμπλέκονται οργανώσεις- δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, επαγγελματικές εθελοντικές ομάδες και επαγγελματικές ΜΚΟ (κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές). Αυτή επίσης περιλαμβάνει νομικές αντιπροσωπείες, ομάδες συντήρησης, επιχειρήσεις, βιομηχανίες, ασφαλιστικές ομάδες και τον ακαδημαϊκό κόσμο.
- ✓ Αρχές, εκλεγμένες ομάδες. Αποτελείται από κυβερνητικές υπηρεσίες, νομικές αντιπροσωπείες, δήμους και τοπικές αρχές
- ✓ Τοπικές ομάδες - μη επαγγελματικές οργανώσεις. Αυτές λειτουργούν σε τοπικό επίπεδο. Συνήθως διακρίνονται στους μεμονωμένους πολίτες, στους αγρότες και στις επιχειρήσεις που αντιπροσωπεύουν προσωπικά ή

τοπικά συμφέροντα. Παραδείγματος χάριν μεμονωμένοι γαιοκτήμονες ή μεμονωμένοι κάτοικοι.

2β. Καθορισμός του χρόνου ένταξης των συμμετεχόντων στη διαδικασία

Αυτό το ζήτημα αποτελείται από δύο μέρη. Αρχικά εξετάζεται το θέμα του χρόνου όσον αφορά τη διαδικασία και αφετέρου η πραγματική ανάγκη να αρχίσει η δημόσια συμμετοχή (η έννοια της αναλογικότητας).

Για το θέμα του χρόνου είναι σημαντικό να καθοριστούν σαφώς τα στάδια της διαδικασίας και να απαντηθούν οι ερωτήσεις 'ποιος' και 'γιατί'. Ο ρόλος και η συμμετοχή των συμμετεχόντων μπορεί να διαφέρει από στάδιο σε στάδιο. Η εμπλοκή των συμμετεχόντων στη διαδικασία εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως το στόχο του προγράμματος, την ιστορία και το πολιτικό σκηνικό, την κλίμακα αλλά και το είδος των συμμετεχόντων που επηρεάζουν το χρόνο της δημόσιας συμμετοχής. Η διαδικασία θα γίνει πιο διαφανής εάν υπάρξει ανάλυση των συμμετεχόντων.

Υποστηρίζεται η άποψη ότι οι συμμετέχοντες πρέπει να αναμειχθούν όσο το δυνατόν νωρίτερα, πριν ληφθούν αποφάσεις. Μόνο τότε οι αρχές είναι σε θέση να ωφεληθούν από τη διορατικότητά τους, την εμπειρία και γνώση τους. Με τον τρόπο αυτό θα επιτρέψουν τη μέγιστη εμπλοκή τους, την επιρροή τους και την αποδοχή ενδεχόμενων αποφάσεων. Όταν εμπλέκονται οι συμμετέχοντες σε ένα πολύ αρχικό στάδιο της διαδικασίας, πρέπει να γίνει κατανοητό σ' αυτούς ποιός αναμένεται να είναι ο ρόλος τους και ποιά η συνεισφορά τους, ώστε να αποφευχθούν ψεύτικες προσδοκίες (διαχείριση των προσδοκιών). Διαφορετικά δεν θα πρέπει να περιληφθούν στη διαδικασία.

Κατά συνέπεια, ο βαθμός εμπλοκής τους μπορεί να είναι διαφορετικός στην εκάστοτε φάση της διαδικασίας. Τελικά, ο χρόνος έναρξης της δημόσιας συμμετοχής του κοινού θα πρέπει να αξιολογηθεί σε κάθε περίπτωση χωριστά.

Στη συνέχεια θα πρέπει να εξεταστεί η έννοια της αναλογικότητας όσον αφορά τη συμμετοχή του κοινού. Κατά τη φάση αυτή, είναι αναγκαίο να ισορροπηθούν οι δαπάνες από την άποψη του χρόνου, των χρημάτων και των πιθανών πλεονεκτημάτων. Η έννοια της αναλογικότητας αφορά τόσο τους

διοργανωτές της διαδικασίας, όσο και τους συμμετέχοντες. Αυτή θα πρέπει να αξιολογηθεί σε κάθε περίπτωση χωριστά και εξαρτάται από τη μορφή της συμμετοχής που σκοπεύουμε να εφαρμόσουμε, καθώς και από άλλους παράγοντες. Η κρίση των ειδικών και η κοινή λογική θα είναι τα εργαλεία για να πραγματοποιηθεί μια ανάλυση κινδύνου της αναλογικότητας.

Για τον έλεγχο της αναλογικότητας μιας συγκεκριμένης διαδικασίας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα παρακάτω:

- ✓ το στάδιο εφαρμογής της δημόσιας συμμετοχής
- ✓ τα συγκεκριμένα προβλήματα και οι αναμενόμενες δραστηριότητες στο στάδιο εφαρμογής
- ✓ αν η έκβαση αυτού του σταδίου είναι εύελικτη και απροκατάληπτη ή καθορισμένη και σταθερή
- ✓ το επίπεδο στο οποίο θα ξεκινήσει η εργασία
- ✓ η μορφή της συμμετοχής που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί
- ✓ οι συμμετέχοντες που πρόκειται να αναμειχθούν
- ✓ οι οριακές συνθήκες που σχετίζονται με:
 - α) το ανθρώπινο δυναμικό
 - β) τους πόρους χρηματοδότησης
 - γ) το χρόνο
- ✓ το πολιτικό πλαίσιο όσον αφορά τη διαδικασία που θα εφαρμόσουμε
- ✓ το πραγματικό επίπεδο αποδοχής σε σχέση με τις δημόσιες διαδικασίες συμμετοχής
- ✓ τον υπεύθυνο που θα πάρει την τελική απόφαση
- ✓ τον αντιπρόσωπο των ΜΚΟ που θα αναμειχθεί στη διαδικασία
- ✓ αν υπάρχουν σε εξέλιξη διαδικασίες ή έρευνες που ασχολούνται με το ίδιο θέμα
- ✓ τη μέθοδο επικοινωνίας που θα χρησιμοποιηθεί
- ✓ τα αναμενόμενα αποτελέσματα καθώς και αν είναι πιθανό η εμπλοκή των συμμετεχόντων να μπορέσει να τα επηρεάσει θετικά
- ✓ το σκοπό της δημόσιας συμμετοχής
- ✓ η γνωστοποίηση του προβλήματος σε τρίτους
- ✓ οι δεσμεύσεις άλλων συμβαλλόμενων μερών

- ✓ η επίτευξη καινοτόμων λύσεων
- ✓ η αποδοχή των μέτρων
- ✓ ο βαθμός ευαισθητοποίησης

Το κοινό και οι συμμετέχοντες θα πρέπει να γνωρίζουν ότι η εμπλοκή τους στη διαδικασία προγραμματισμού θα κοστίσει σε χρόνο και χρήματα, όπως είναι τα διοικητικά έξοδα για τις ΜΚΟ, τους συμμετέχοντες καθώς και για την πρόσληψη συμβούλων.

2γ. Πεδίο και χρονικό πλαίσιο της δημόσιας συμμετοχής

Η οδηγία μας λέει ότι τα κράτη μέλη θα ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή και θα εξασφαλίσουν τις διαβουλεύσεις. Στην πρώτη περίπτωση τα κράτη μέλη πρέπει να καταβάλουν σαφή προσπάθεια να προαγάγουν και να διευκολύνουν την ενεργό συμμετοχή, ενώ στη δεύτερη περίπτωση οι διαβουλεύσεις είναι μια υποχρέωση, η οποία θα πρέπει να εφαρμοσθεί.

Επιπλέον η οδηγία δεν έχει σαφή όρια ως προς την έκταση της μορφής της δημόσιας συμμετοχής. Μπορούν όμως να διαμορφωθούν οι 'ελάχιστες προδιαγραφές' και οι 'καλύτερες πρακτικές' για κάθε ζήτημα. Εξαρτάται από την αρμόδια αρχή, η οποία χειρίζεται τη ΣΚ να αποφασίσει ποιες δυνατότητες θα χρησιμοποιηθούν κατά τη διαδικασία της.

Αυτή η επιλογή εξαρτάται από διάφορους παράγοντες όπως είναι οι διαθέσιμοι οικονομικοί πόροι, η κλίμακα του προγράμματος, το πολιτιστικό και πολιτικό πλαίσιο, καθώς και η επίδραση στο περιβάλλον. Συγχρόνως πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η αρμόδια αρχή δεν πρέπει φοβάται μια ευρεία μορφή δημόσιας συμμετοχής. Τα οφέλη όσον αφορά τη λήψη απόφασης και της αποδοχής των μέτρων που λαμβάνονται από το κοινό μπορεί να είναι σημαντικά.

Επιπλέον σύμφωνα με την οδηγία η αρμόδια αρχή επηρεάζεται από την προθυμία του κοινού να συμμετέχει στη διαδικασία διαβουλεύσεων.

Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το κράτος μέλος – και στην πράξη πιθανότατα η διορισμένη αρμόδια αρχή – είναι το τελικό αρμόδιο σώμα για την

επίτευξη των στόχων της οδηγίας. Για τη διαδικασία δημόσιας συμμετοχής του κοινού, το κράτος μέλος (αρμόδια αρχή) μπορεί να αποφασίσει εάν θα χρεωθεί μόνο του την τελική απόφαση ή αν θα μοιραστεί την ευθύνη με τους συμμετέχοντες.

Η 1^η πρόταση του άρθρου 14 παράγραφος (1) εξετάζει την ενθάρρυνση της ενεργού συμμετοχής όλων των ενδιαφερόμενων μερών στην υλοποίηση της παρούσας οδηγίας. Η επιτυχία αυτής της συμμετοχής δεν θα επιτευχθεί μόνο μέσω των τριών φάσεων της διαδικασίας, σύμφωνα με τη 2^η πρόταση του άρθρου 14 παράγραφος (1) της οδηγίας ((α) χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών, (β) ενδιάμεση επισκόπηση, (γ) αντίγραφο του προσχεδίου). Τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ αποτελούν σε μεγάλο βαθμό μια περίληψη και αιτιολόγηση όλων των επιλογών που έχουν γίνει, καθώς και της διαδικασίας συμμετοχής του κοινού που έχει πραγματοποιηθεί νωρίτερα. Εάν το κοινό δεν έχει εμπλακεί στη διαδικασία αυτών των επιλογών μέχρι το 2006, τότε η δημόσια συμμετοχή δεν θα είναι επικοινωνητική. Για να εξασφαλιστεί η διαφάνεια και η αποδοχή θα πρέπει η δημόσια συμμετοχή να αρχίσει το συντομότερο δυνατόν. Εκτός αυτού, η διαδικασία των τριών φάσεων του άρθρου 14(1)(α, β, γ), θα είναι επιτυχής μόνο εάν τα προηγούμενα βήματα της συλλογής πληροφοριών, της αύξησης της ευαισθητοποίησης και των διαβουλεύσεων έχουν εκτελεσθεί νωρίτερα.

26. Επίπεδο δημόσιας συμμετοχής

Η εφαρμογή της οδηγίας απαιτεί δραστηριότητες σε πολλά επίπεδα όπως είναι: περιοχική ΛΑΠ, υπολεκάνη, υδάτινο σώμα, εθνικό επίπεδο, εθνικό μέρος μιας διεθνούς περιοχής ΛΑΠ, περιφερειακό και τοπικό κυβερνητικό επίπεδο. Ένα σημαντικό ζήτημα είναι σε ποιά από αυτά τα επίπεδα θα πρέπει να οργανωθεί η δημόσια συμμετοχή του κοινού.

Προκύπτει από το άρθρο 14 της οδηγίας, ότι η ενεργός συμμετοχή θα πρέπει να ενθαρρυνθεί σε όλα τα επίπεδα στα οποία πραγματοποιούνται δραστηριότητες, που σκοπό έχουν να εφαρμόσουν την οδηγία. Δεν θα πρέπει να εξεταστεί μόνο η περιοχή στην οποία θα εφαρμοστούν οι δραστηριότητες, αλλά ολόκληρη η περιοχή στην οποία αυτές θα γίνουν αισθητές. Οι διαβουλεύσεις

απαιτούνται στη διαδικασία προγραμματισμού για τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ και επομένως στο επίπεδο της περιοχής ΛΑΠ ή στα εθνικά μέρη μιας διεθνούς περιοχής ΛΑΠ.

Η απαίτηση για τη δημόσια συμμετοχή σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να οργανωθεί σε αυτό το επίπεδο, αφού υπάρχουν αρκετοί λόγοι για να εφαρμοστεί σε χαμηλότερη κλίμακα. Σε τοπικό επίπεδο τα αποτελέσματα της διαχείρισης γίνονται άμεσα αισθητά ενώ υπάρχουν προσδοκίες για περισσότερες απαντήσεις από τους τοπικούς συμμετέχοντες. Παραδείγματος χάρη, αν σε μια περιοχή ΛΑΠ γίνει μόνο μια συνεδρίαση, τα τρέχοντα ζητήματα θα παραμείνουν σε επιφανειακό επίπεδο. Αντί για αυτό, προτείνεται να οργανωθούν αρκετές περιφερειακές ή τοπικές συνεδριάσεις της δημόσιας συμμετοχής του κοινού, οι οποίες θα επιβλέπονται είτε από την αρμόδια αρχή για ολόκληρη την περιοχή, είτε από περιφερειακούς διευθυντές ύδατος. Φυσικά, οι απαιτήσεις σε προσωπικό και οι δαπάνες θα πρέπει να εξεταστούν.

Μια πιθανή προσέγγιση για τον καθορισμό του επιπέδου της δημόσιας συμμετοχής, αποτελείται από πέντε βήματα:

1. Καθορισμός των ζητημάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν και σε πιο επίπεδο. Οι αρμόδιες αρχές σε κάθε περιοχή ΛΑΠ πρέπει, μαζί με τους κύριους συμμετέχοντες, να καθορίσουν και να αναλύσουν τα κύρια ζητήματα καθώς και τη γεωγραφική τους κλίμακα. Σε μεγάλες διεθνείς ΛΑΠ απαιτείται διμερής συντονισμός. Εκτός από τη γεωγραφική κλίμακα του ζητήματος, πρέπει να ληφθεί υπόψη η υπάρχουσα θεσμική δομή και ειδικότερα η κατανομή των στόχων και των ειδικοτήτων.
2. Καθορισμός της δημόσιας συμμετοχής του κοινού, των διαφόρων τύπων του, καθώς και της συνεισφοράς του. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, διαφορετικό είδος κοινού μπορεί να έχει διαφορετικές συνεισφορές στις διαφορετικές φάσεις.
3. Η οργάνωση της δημόσιας συμμετοχής, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη δημοσιονομικούς περιορισμούς.
4. Η γνωστοποίηση των (πρώτων) αποτελεσμάτων το συντομότερο δυνατόν τόσο σε διαφορετικά επίπεδα, όσο και μεταξύ σχετικών ομάδων του ίδιου επιπέδου. Πολλές τοπικές πληροφορίες και πολλές τοπικές ανησυχίες και λύσεις θα πρέπει

να ενσωματωθούν, σε μια συνολική μορφή, στο σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ για την περιοχή της ΛΑΠ. Τα ζητήματα που παίζουν ρόλο σε ένα υψηλότερο επίπεδο πρέπει να γνωστοποιούνται και να συζητούνται σε τοπικό. Τοπικές πληροφορίες, ανησυχίες και λύσεις θα πρέπει επίσης να γνωστοποιηθούν σε όλες τις περιοχές, καθώς και στις γειτονικές περιοχές έξω από τη λεκάνη.

5. Έκθεση που να περιλαμβάνει όχι μόνο το σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ, αλλά και το επίπεδο της δημόσιας συμμετοχής. Στα σχέδια αυτά πολλές λεπτομέρειες που αφορούν το περιφερειακό ή το τοπικό επίπεδο μπορεί να καθούν. Η αξία των συμμετεχόντων πρέπει να αναγνωριστεί.

Σε αυτήν την προσέγγιση για το επίπεδο της δημόσιας συμμετοχής της περιοχής, οι πρωτοβουλίες προέρχονται από την αρμόδια αρχή, η οποία θα πρέπει να τις καθορίσει, ώστε πρώτα να γίνονται στα χαμηλότερα και στη συνέχεια στα υψηλότερα επίπεδα. Τα σχέδια διαχείρισης των ΛΑΠ μπορεί να ωφεληθούν εάν πραγματοποιηθεί κάποιο πείραμα.

Σε γενικές γραμμές οποιοδήποτε επίπεδο δημόσιας συμμετοχής μπορεί να οργανωθεί σε οποιαδήποτε κλίμακα, ακόμη και στις διεθνείς περιοχές ΛΑΠ. Σήμερα πολλοί συμμετέχοντες αντιπροσωπεύονται από μεγαλύτερους διεθνείς οργανισμούς, το οποίο είναι ένα πλεονέκτημα για τη διαδικασία δημόσιας συμμετοχής σε μεγάλες κλίμακες. Το κύριο ζήτημα είναι να βρεθεί, για κάθε θέμα της οδηγίας ο σωστός συνδυασμός κλίμακας, των συμμετεχόντων, του επιπέδου δημόσιας συμμετοχής και των μεθόδων. Η ανάλυση των συμμετεχόντων θα βοηθήσει πολύ στην προετοιμασία της δημόσιας συμμετοχής σε οποιαδήποτε κλίμακα.

2ε. Διαδικασία εμπλοκής των συμμετεχόντων στα στάδια της οδηγίας

Το χρονοδιάγραμμα, που συνδέεται με τον κύκλο του προγράμματος της οδηγίας, αποτελεί έναν ακόμα καθοριστικό παράγοντα στην έγκαιρη δημόσια συμμετοχή του κοινού. Τα διαφορετικά στάδια προγραμματισμού, παρέχουν διαφορετικές δυνατότητες για τη δημόσια συμμετοχή. Η οδηγία καθορίζει διάφορες φάσεις και προθεσμίες για την εφαρμογή της, που παρουσιάζονται παρακάτω.

ΣΤΑΔΙΟ 1 Από το τέλος του 2003	Πλαίσιο Προσδιορισμός της λεκάνης απορροής ποταμών Ανάθεση περιοχών στις αρμόδιες αρχές Προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στην οδηγία
ΣΤΑΔΙΟ 2 Από το τέλος του 2004	Χαρακτηρισμός και ανάλυση (Άρθρο.4) Χαρακτηρισμός της περιοχής ΛΑ ποταμού, ανασκόπηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την ανθρώπινη δραστηριότητα και οικονομική ανάλυση της χρήσης ύδατος. Εκτίμηση της πιθανότητας ότι τα επιφανειακά ύδατα μέσα στην περιοχή ΛΑ ποταμού δεν θα πετύχουν την ποιότητα των περιβαλλοντικών στόχων που ορίζονται στο άρθρο 4
ΣΤΑΔΙΟ 3 Από το τέλος του 2006	Σχεδιασμός για την καθιέρωση προγράμματος μέτρων και περίληψη των σχεδίων διαχείρισης ΛΑ ποταμών Περαιτέρω χαρακτηρισμός των υδάτινων σωμάτων που βρίσκονται σε κίνδυνο, με σκοπό να βελτιστοποιηθεί το πρόγραμμα ελέγχου και το πρόγραμμα μέτρων. Έναρξη προγραμμάτων ελέγχου. Για την πληροφόρηση του κοινού και τις διαβουλεύσεις για το ΣΔΛΑΠ, τα κράτη μέλη καθιστούν διαθέσιμο για σχόλια το χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση του ΣΔΛΑΠ (τα κράτη μέλη θα δώσουν περιθώριο τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα).
ΣΤΑΔΙΟ 4 2007	Για την πληροφόρηση του κοινού και τις διαβουλεύσεις για το ΣΔΛΑΠ, τα κράτη μέλη καθιστούν διαθέσιμη για σχόλια μια ενδιάμεση επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων που εντοπίστηκαν στη λεκάνη απορροής ποταμού (τα κράτη μέλη θα δώσουν περιθώριο τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα).
ΣΤΑΔΙΟ 5 2008	Για την πληροφόρηση του κοινού και τις διαβουλεύσεις για το ΣΔΛΑΠ, τα κράτη μέλη καθιστούν διαθέσιμη για σχόλια αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού (τα κράτη μέλη θα δώσουν περιθώριο τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα).
ΣΤΑΔΙΟ 6 2009	Δημοσίευση τελικού σχεδίου διαχείρισης ΛΑ ποταμού Καθιέρωση του προγράμματος μέτρων
ΣΤΑΔΙΟ 7 2012	Εφαρμογή Εφαρμογή του προγράμματος μέτρων
ΣΤΑΔΙΟ 8 2015	Αξιολόγηση και ενημέρωση, παρεκκλίσεις Επιτεύχθηκε η καλή κατάσταση των υδάτων; Επιτεύχθηκαν οι στόχοι για τις προστατευόμενες περιοχές; Καθιέρωση και δημοσίευση των επόμενων σχεδίων και προγραμμάτων Παρεκκλίσεις
ΣΤΑΔΙΟ 9 2027	Τελική προθεσμία για την επίτευξη των στόχων (περιθώριο 2-6 χρόνια)

Η σπονδυλική στήλη της δημόσιας συμμετοχής είναι η διπλής κατεύθυνσης επικοινωνία μεταξύ των αρμόδιων αρχών, των συμμετεχόντων και όλων των ενδιαφερόμενων μερών. Η μεταφορά της πληροφορίας στα διάφορα στάδια προγραμματισμού είναι ουσιαστική. Εργαλεία που υποστηρίζουν την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση είναι οι δημόσιες συνεδριάσεις, οι συνεντεύξεις, τα εργαστήρια και οι ιστοσελίδες.

3. Ενεργός Συμμετοχή όλων των Ενδιαφερόμενων Μερών στη Διαδικασία Σχεδιασμού της Οδηγίας

‘Τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν την ενεργό συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών στην υλοποίηση της παρούσας οδηγίας, ιδίως δε στην εκπόνηση, την αναθεώρηση και την ενημέρωση των σχεδίων διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού .’ (Άρθρο 14.1, 1η πρόταση).

3α. Εισαγωγή στην ενεργό συμμετοχή

Ο σκοπός των απαιτήσεων του άρθρου 14, συμπεριλαμβανομένης της ενεργούς συμμετοχής, είναι να υποστηρίξει την αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας. Ενώ ο σκοπός της οδηγίας δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην εκπόνηση, την αναθεώρηση και την ενημέρωση των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ, η ενθάρρυνση της ενεργούς συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών, στην εφαρμογή της πρέπει να εξεταστεί. Τα πιθανά οφέλη της ενεργούς συμμετοχής μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω:

- ✓ τα ΣΔΛΑΠ είναι πιθανό να είναι πιο επιτυχή μέσω της προώθησης των ζητημάτων, της αποδοχής και της συνεργασίας των συμμετεχόντων.
- ✓ η λήψη αποφάσεων είναι πιθανό να είναι αποδοτικότερη μέσω του προηγούμενου προσδιορισμού και όπου κρίνεται απαραίτητο να διεξάγεται ψηφοφορία.

- ✓ οι λύσεις είναι πιθανό να είναι πιο βιώσιμες και δίκαιες μέσω της εισαγωγής μιας ευρύτερης σειράς γνώσεων και προοπτικών.
- ✓ μακροπρόθεσμα, οι σχέσεις μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των συμμετεχόντων είναι πιθανό να ενισχυθούν.

Αν και η 'ενεργός συμμετοχή' δεν έχει καθοριστεί στην οδηγία, υπονοείται ότι οι συμμετέχοντες καλούνται να συμβάλουν ενεργά στη διαδικασία και παίζουν το ρόλο του 'συμβούλου' των αρμόδιων αρχών. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι δεν υπάρχει μόνο μια σωστή προσέγγιση στην οργάνωση της ενεργούς συμμετοχής. Θα απαιτηθεί μια κατάλληλη διαδικασία που αποτελείται από ένα συγκεκριμένο πλαίσιο. Μια πιθανή λύση για τις αρμόδιες αρχές, θα ήταν να αναπτύξουν μια κοινή στρατηγική σε εθνικό και τοπικό πλαίσιο. Η στρατηγική πρέπει να δημοσιευθεί νωρίς στο στάδιο της εφαρμογής, με σκοπό να εξασφαλιστεί η μεγαλύτερη αποδοχή της διαδικασίας διαβουλεύσεων και της συμμετοχής, μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών..

Η ιδανική ενεργός συμμετοχή περιλαμβάνει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη αλλά, στην πράξη, η έννοια της συμμετοχής έχει διάφορους περιορισμούς όπως το χρονοδιάγραμμα της οδηγίας, τεχνικές πολυπλοκότητες καθώς και όρια στην επιρροή. Κατά την επιλογή της στρατηγικής για την ενεργό συμμετοχή τα σαφή όρια (κατανόηση, καθιέρωση, επικοινωνία) θα βοηθήσουν τους συμμετέχοντες να έχουν ρεαλιστικές προσδοκίες.

3β. Ενεργός συμμετοχή στον κύκλο προγράμματος της οδηγίας

ΣΤΑΔΙΟ 1

Από το τέλος του 2003	Πλαίσιο Προσδιορισμός της λεκάνης απορροής ποταμών Ανάθεση περιοχών στις αρμόδιες αρχές Προσαρμογή της εθνικής νομοθεσίας στην οδηγία
-----------------------	---

Η ενεργός συμμετοχή σε αυτό το στάδιο θα βοηθήσει στην ενημέρωση του κοινού για τις αρχές της οδηγίας, για τις πρώτες αποφάσεις που θα καθιερώσουν οι αρμόδιες αρχές, καθώς και για τη χωρική περιγραφή των περιοχών ΛΑΠ. Η ενεργός συμμετοχή σε αυτό το βήμα δεν θα είναι τόσο σημαντική και η δημόσια συμμετοχή θα χαρακτηρίζεται από τον εφοδιασμό πληροφοριών και τις διαβουλεύσεις μέσω των εθνικών διαδικασιών. Σ' αυτό το στάδιο είναι επιθυμητός ένας μεγάλος αριθμός συμμετεχόντων. Η ένταξη των συμμετεχόντων στη διαδικασία μπορεί να επιτευχθεί με τα προγράμματα επικοινωνίας (παράρτημα I, εγγράφου καθοδήγησης), καθώς και με την εφαρμογή των εθνικών διαδικασιών.

Δυστυχώς τα τεχνικά παραρτήματα της οδηγίας είναι σύνθετα και δεν γίνονται εύκολα κατανοητά. Εντούτοις, αυτά παρέχουν τη βάση και τη δομή ως προς τον τρόπο με τον οποίο το περιβάλλον ύδατος θα αξιολογηθεί, θα ελεγχθεί και θα ταξινομηθεί. Αυτά τα παραρτήματα πετυχαίνουν την αντικειμενική ρύθμιση και την ανάπτυξη των προγραμμάτων μέτρων που θα θεσπιστούν. Υπό αυτήν τη μορφή είναι σημαντικό ότι, όσο γίνεται δυνατόν, οι αρχές που υιοθετούνται ή εξετάζονται για υιοθέτηση, να γίνουν κατανοητές και να υποστηρικτούν από μια σειρά συμμετεχόντων, αρχών και οργανισμών.

ΣΤΑΔΙΟ 2

Από το τέλος του 2004	Χαρακτηρισμός και ανάλυση (Άρθρο.4) Χαρακτηρισμός της περιοχής ΛΑ ποταμού, ανασκόπηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την ανθρώπινη δραστηριότητα και οικονομική ανάλυση της χρήσης ύδατος. Εκτίμηση της πιθανότητας ότι τα επιφανειακά ύδατα μέσα στην περιοχή ΛΑ ποταμού δεν θα πετύχουν την ποιότητα των περιβαλλοντικών στόχων που ορίζονται στο άρθρο 4 .
-----------------------	--

Η ενεργός συμμετοχή στο στάδιο χαρακτηρισμού και ανάλυσης χρειάζεται για:

- ✓ να συντελέσει στην ευαισθητοποίηση της διαδικασίας του χαρακτηρισμού και της ανάλυσης
- ✓ να συλλέξει τα στοιχεία, τις πληροφορίες και τις απόψεις των συμμετεχόντων
- ✓ να προσδιορίσει τα ζητήματα και όπου είναι δυνατόν να επιλύσει τις διαμάχες και να διαχειριστεί τις προσδοκίες

Το στάδιο χαρακτηρισμού και ανάλυσης μπορεί να χωριστεί σε διάφορες διαδικασίες. Η πορεία αυτής της διαδικασίας έχει μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας με την εμπλοκή των συμμετεχόντων. Στη συνέχεια γίνονται λεπτομερείς αναφορές για κάθε διαδικασία.

Αναθεώρηση των πιέσεων και των επιδράσεων

Η αναθεώρηση των πιέσεων και των επιδράσεων διαμορφώνει ένα από τα θεμέλια των ΣΔΛΑΠ και βοηθά στον καθορισμό των υδάτινων σωμάτων που είναι πιθανό να μην επιτύχουν την 'καλή' οικολογική κατάσταση μέχρι το 2015 (ή αργότερα), λόγω των πιέσεων τους. Ο σκοπός της εμπλοκής των συμμετεχόντων, θα ήταν να βοηθήσει στον καθορισμό των πιέσεων και των επιδράσεων των υδάτινων σωμάτων και να παρέχει στοιχεία για τον προσδιορισμό των υδάτων που βρίσκονται σε κίνδυνο.

Οικονομική ανάλυση

Αυτή η διαδικασία θα βοηθήσει α) να οργανωθεί ένα σενάριο που προβλέπει τις κοινωνικοοικονομικές τάσεις του μέλλοντος, β) στην εκτίμηση του κόστους ανάκτησης και γ) στην ανάλυση των δαπανών εξετάζοντας την αποτελεσματικότητα των μέτρων μεταξύ του χρονικού διαστήματος 2004 και 2009. Οι συμμετέχοντες θα βοηθήσουν στον καθορισμό των α), β) και γ). Δευτερευόντως, η συμμετοχή του κοινού είναι σημαντική δεδομένου ότι ο καλός χειρισμός των ζητημάτων μπορεί να σημαίνει καλύτερη οικονομική υποστήριξη (είτε άμεσα από το κοινό είτε από την πολιτική πίεση).

Ταξινόμηση και επίτευξη στόχων

Σε αυτήν την διαδικασία η αρχή πρέπει να γίνει με τον καθορισμό της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων, έχοντας σαν βάση τις απαιτήσεις που προβλέπονται στα παραρτήματα II και V. Επίσης πρέπει να τεθούν οι περιβαλλοντικοί ποιοτικοί στόχοι. Κατά τη ρύθμιση των περιβαλλοντικών στόχων, δεδομένου ότι η δημιουργία υποδομής είναι αναπόφευκτη (π.χ κτιριακές εγκαταστάσεις) είναι πολύ σημαντικός ο καλός χειρισμός των κατοίκων της περιοχής, για να μην υπάρξουν αντιδράσεις. Υπάρχει κίνδυνος αποτυχίας των στόχων της οδηγίας όταν παραμεριστούν οικονομικά ζητήματα (π.χ. παραγωγή υδροενέργειας και ναυσιπλοΐα), αλλά υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση του κοινού στα περιβαλλοντικά ζητήματα. Αυτή η διαδικασία συμμετοχής πρέπει να οργανωθεί από τη βάση (μικρές λεκάνες απορροής ή ακόμα υδάτινο σώμα) και να καταλήξει σε περιοχές ΛΑΠ.

Ανάλυση χάσματος (Gap analysis)

Η ανάλυση χάσματος μπορεί να πραγματοποιηθεί όταν αντιμετωπιστεί η τρέχουσα κατάσταση των υδάτων και τεθούν οι περιβαλλοντικοί ποιοτικοί στόχοι. Η πρώτη ανάλυση χάσματος πρόκειται να πραγματοποιηθεί πριν το τέλος του 2004, με σκοπό τον πρώτο χαρακτηρισμό των ΛΑΠ, προκειμένου να καθοριστούν τα υδάτινα σώματα, που διατρέχουν τον κίνδυνο να μην επιτύχουν τους στόχους της οδηγίας μέχρι το 2015. Αυτή η πρώτη ανάλυση χάσματος θα βασιστεί κυρίως στις κρίσεις των ειδικών, στα διαθέσιμα ως σήμερα στοιχεία και στις πληροφορίες. Μετά το 2004, αυτή η πρώτη ανάλυση χάσματος θα επαναπροσδιοριστεί βάσει των νέων στοιχείων, όπως είναι τα αποτελέσματα των προγραμμάτων ελέγχου (λειτουργικά μετά από το τέλος του 2006). Αυτές οι νέες πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν για να γίνει ο επαναπροσδιορισμός της ΛΑΠ, που περιλαμβάνεται στο σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ (παράρτημα VII της οδηγίας). Στον προσδιορισμό των χασμάτων περιλαμβάνονται οι συμμετέχοντες που δημιουργούν σενάρια τάσης.

Προσδιορισμός των Ιδιαίτεως Τροποποιημένων Υδάτινων Σωμάτων

Όπως και στην ανάλυση χάσματος, ο προσδιορισμός των ιδιαίτεως τροποποιημένων υδάτινων σωμάτων είναι μια διαδικασία δύο βημάτων, με έναν προσωρινό προσδιορισμό το 2004 και ένα τελικό προσδιορισμό μέχρι το 2008. Οι συμμετέχοντες υποστηρίζουν τον προσδιορισμό των ιδιαίτεως τροποποιημένων υδάτινων σωμάτων (ΙΤΥΣ), επιλύουν τις διαμάχες και συμβάλλουν στην αποδοχή του προσδιορισμού τους.

Οι συμμετέχοντες σε αυτό το επίπεδο διαλόγου θα είναι εκείνοι που μπορούν πραγματικά να συμβάλουν στην εύρεση λύσεων (π.χ. κυβερνητικοί οργανισμοί, εταιρίες ύδατος, επιχειρήσεις επεξεργασίας απόβλητων), εκείνοι που έχουν την τεχνική εμπειρία και είναι 'αντιπροσωπευτικοί' της εκλογικής περιφέρειας (π.χ. ΜΚΟ, ερευνητική κοινότητα) και εκείνοι που πληρώνουν για τη χρήση (καταναλωτές).

Κατά την εξέταση των διαφορετικών διαδικασιών, η ενεργός συμμετοχή μπορεί να αναληφθεί σε επίπεδο περιοχής ΛΑΠ, σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Η συμμετοχή σε εθνικό επίπεδο περιλαμβάνει κυρίως την κυβέρνηση, βιομηχανίες, καταναλωτικούς οργανισμούς, εθνικές ΜΚΟ, τεχνικούς και ακαδημαϊκούς εμπειρογνώμονες. Στο επίπεδο περιοχής ΛΑΠ και το τοπικό, η συμμετοχή εκφράζεται από τους αντιπροσώπους της περιφερειακής και της τοπικής κυβέρνησης και οι συμμετέχοντες ενδιαφέρονται για μια συγκεκριμένη περιοχή ΛΑΠ, μια λεκάνη ποταμών ή ένα σώμα ύδατος.

Σε κάθε ένα από αυτά τα επίπεδα θα ήταν χρήσιμο η συμμετοχή να οργανωθεί χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες μεθόδους:

- ✓ διμερείς συνεδριάσεις
- ✓ κατευθυντήριες ομάδες
- ✓ συμβουλευτικές ομάδες

Οι πιθανές δραστηριότητες για την ενεργό συμμετοχή είναι:

1. Οι συνεδριάσεις, όπου οι συμμετέχοντες συζητούν για:

- τους στόχους
- την πορεία των εργασιών (πώς να επιτύχει τους στόχους) και τον καθορισμό του ρόλου τους

- τις προϋποθέσεις (καθορισμός αρμοδιοτήτων) για τη συμμετοχή τους
- τη διαθεσιμότητα και την καταλληλότητα των υπάρχοντων στοιχείων
- το σχέδιο επικοινωνίας

2. Η απογραφή της γνώσης και των αντιλήψεων η οποία αναφέρεται στην περιγραφή των επιφανειακών και υπόγειων νερών, τα οποία αποτελούν τα σημαντικότερα ζητήματα (προβλήματα). Αυτή μπορεί να γίνει με τη βοήθεια εργαστηρίων, συνεντεύξεων, επιτροπών και με την έρευνα πεδίου των συμμετεχόντων.

3. Η ανάλυση, η δημιουργία δομής και η λήψη αποφάσεων

4. Ο ανεφοδιασμός πληροφοριών σε όλους τους συμμετέχοντες

ΣΤΑΔΙΟ 3

Από το τέλος του 2006	<p>Σχεδιασμός για την καθιέρωση προγράμματος μέτρων και περίληψη των σχεδίων διαχείρισης ΛΑΠ</p> <p>Περαιτέρω χαρακτηρισμός των υδάτινων σωμάτων που βρίσκονται σε κίνδυνο, με σκοπό να βελτιστοποιηθεί το πρόγραμμα ελέγχου και το πρόγραμμα μέτρων. Έναρξη προγραμμάτων ελέγχου</p> <p>Για την πληροφόρηση του κοινού και τις διαβουλεύσεις για το ΣΔΛΑΠ, τα κράτη μέλη καθιστούν διαθέσιμο για σχόλια το χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση του ΣΔΛΑΠ (τα κράτη μέλη θα δώσουν περιθώριο τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα).</p>
-----------------------	---

Αυτό το στάδιο αναφέρεται κυρίως στον προγραμματισμό των πιθανών μέτρων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να επιτευχθούν οι στόχοι, που τίθενται για τα διαφορετικά υδάτινα σώματα και για να καθοριστούν οι εφικτές και αποτελεσματικές επιλογές. Η ενεργός συμμετοχή θα βοηθήσει στον καθορισμό των απόψεων των συμμετεχόντων, σχετικά με τις πιθανές επιλογές και θα καθορίσει τα τελικά μέτρα που θα επιλεγούν. Το πρόγραμμα των μέτρων πρέπει να συντονιστεί με άλλες διαδικασίες σχεδιασμού χρήσης γης και ύδατος και με άλλους μηχανισμούς χρηματοδότησης. Αυτό μπορεί να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής και να προσφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη.

Οι κύριοι συμμετέχοντες σ' αυτό το στάδιο είναι εκείνοι που μπορούν

πραγματικά να συνεισφέρουν στη δημιουργία του προγράμματος των μέτρων, (π.χ. άλλοι κυβερνητικοί οργανισμοί, εταιρίες ύδατος, επιχειρήσεις επεξεργασίας απόβλητων), εκείνοι που έχουν την τεχνική εμπειρία και είναι 'αντιπροσωπευτικοί' της εκλογικής περιφέρειας (π.χ. ΜΚΟ, ερευνητική κοινότητα) και εκείνοι που πληρώνουν για τη χρήση (καταναλωτές).

Κατά την εξέταση των διαφορετικών διαδικασιών, η ενεργός συμμετοχή μπορεί να αναληφθεί σε επίπεδο περιοχής ΛΑΠ, εθνικό και τοπικό. Η συμμετοχή στο εθνικό επίπεδο περιλαμβάνει κυρίως την κυβέρνηση, βιομηχανίες, καταναλωτικούς οργανισμούς, εθνικές ΜΚΟ, τεχνικούς και ακαδημαϊκούς εμπειρογνώμονες. Στο επίπεδο περιοχής ΛΑΠ και το τοπικό η συμμετοχή εκφράζεται από τους αντιπροσώπους της περιφερειακής και τοπικής κυβέρνησης και οι συμμετέχοντες ενδιαφέρονται για μια συγκεκριμένη περιοχή ΛΑΠ, μια λεκάνη ποταμών ή ένα σώμα ύδατος.

Σε κάθε ένα από αυτά τα επίπεδα θα ήταν χρήσιμο η συμμετοχή να οργανωθεί, χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες μεθόδους:

- ✓ διμερείς συνεδριάσεις
- ✓ κατευθυντήριες ομάδες
- ✓ συμβουλευτικές ομάδες

ΣΤΑΔΙΑ 4, 5 & 6

ΣΤΑΔΙΟ 4 2007	Για την πληροφόρηση του κοινού και τις διαβουλεύσεις για το ΣΔΛΑΠ, τα κράτη μέλη καθιστούν διαθέσιμη για σχόλια μια ενδιάμεση επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων που εντοπίστηκαν στη λεκάνη απορροής ποταμού (τα κράτη μέλη θα δώσουν περιθώριο τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα).
ΣΤΑΔΙΟ 5 2008	Για την πληροφόρηση του κοινού και τις διαβουλεύσεις για το ΣΔΛΑΠ, τα κράτη μέλη καθιστούν διαθέσιμη για σχόλια αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού (τα κράτη μέλη θα δώσουν περιθώριο τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα).
ΣΤΑΔΙΟ 6 2009	Δημοσίευση τελικού σχεδίου διαχείρισης ΛΑΠ Καθιέρωση του προγράμματος μέτρων

Το στάδιο 6 δίνει έμφαση στην καθιέρωση του προγράμματος των μέτρων,

τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για να επιτύχουν τους στόχους, που είναι διαφορετικοί για το κάθε υδάτινο σώμα. Δεδομένου ότι οι συμμετέχοντες θα εφαρμόσουν ή θα επηρεαστούν από τα μέτρα, η ενεργός συμμετοχή σε αυτό το στάδιο θα βοηθήσει στην έγκαιρη παράδοση του προγράμματος των μέτρων.

Οι κύριοι συμμετέχοντες είναι εκείνοι που μπορούν πραγματικά να συμβάλουν στην παράδοση του προγράμματος των μέτρων, (π.χ. κυβερνητικοί οργανισμοί, επιχειρήσεις ύδατος, επιχειρήσεις επεξεργασίας απόβλητων, αγρότες) και εκείνοι που πληρώνουν για τη χρήση (καταναλωτές).

Κατά την εξέταση των διαφορετικών μέτρων, η ενεργός συμμετοχή μπορεί να αναληφθεί σε επίπεδο περιοχής ΛΑΠ, εθνικό και τοπικό. Η συμμετοχή στο εθνικό επίπεδο περιλαμβάνει κυρίως την κυβέρνηση, βιομηχανίες, καταναλωτικούς οργανισμούς. Στο επίπεδο περιοχής ΛΑΠ και το τοπικό η συμμετοχή εκφράζεται από τους αντιπροσώπους της περιφερειακής και τοπικής κυβέρνησης και οι συμμετέχοντες είναι υπεύθυνοι για την ολοκλήρωση του προγράμματος των μέτρων.

Σε κάθε ένα από αυτά τα επίπεδα είναι χρήσιμο να οργανωθεί η συμμετοχή χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες μεθόδους:

- ✓ διμερείς συνεδριάσεις
- ✓ κατευθυντήριες ομάδες
- ✓ συμβουλευτικές ομάδες
- ✓ εργαστήρια και συνεδριάσεις για να παράγουν λύσεις και να καθορίσουν μέτρα.

ΣΤΑΔΙΟ 7

2012	Εφαρμογή Εφαρμογή του προγράμματος μέτρων
------	---

Αυτό το στάδιο σχετίζεται με την εφαρμογή του προγράμματος των μέτρων. Η ενεργός συμμετοχή σε αυτό το στάδιο, θα βοηθήσει να διατηρηθεί η ευαισθητοποίηση του κοινού και θα συμβάλει στην έγκαιρη παράδοσή των μέτρων.

Οι συμμετέχοντες είναι εκείνοι που συμβάλλουν στην παράδοση του

προγράμματος των μέτρων (π.χ. κυβερνητικοί οργανισμοί και βιομηχανικοί τομείς).

Κατά την εκτέλεση του προγράμματος των μέτρων, η ενεργός συμμετοχή μπορεί να αναληφθεί σε επίπεδο περιοχής ΛΑΠ, εθνικό και τοπικό. Η συμμετοχή στο εθνικό επίπεδο περιλαμβάνει κυρίως την κυβέρνηση και τις βιομηχανίες. Στο επίπεδο περιοχής ΛΑΠ και το τοπικό, η συμμετοχή εκφράζεται από τους αντιπροσώπους της περιφερειακής και τοπικής κυβέρνησης και οι συμμετέχοντες είναι υπεύθυνοι για την ολοκλήρωση του προγράμματος των μέτρων.

Σε κάθε ένα από αυτά τα επίπεδα είναι χρήσιμο να οργανωθεί η συμμετοχή, χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες μεθόδους:

- ✓ διμερείς συνεδριάσεις
- ✓ κατευθυντήριες ομάδες
- ✓ μεθοδολογίες διαβουλεύσεων

ΣΤΑΔΙΟ 8

2015	Αξιολόγηση και ενημέρωση, παρεκκλίσεις Επιτεύχθηκε η καλή κατάσταση των υδάτων; Επιτεύχθηκαν οι στόχοι για τις προστατευόμενες περιοχές; Καθιέρωση και δημοσίευση των επόμενων σχεδίων και προγραμμάτων Παρεκκλίσεις
------	---

Αυτό το στάδιο ασχολείται με την επίτευξη των στόχων. Η ενεργός συμμετοχή σε αυτό το στάδιο θα αυξήσει την ευαισθητοποίηση για την επίτευξη των στόχων και θα διευκολύνει στην κατανόηση της αναγκαιότητας εφαρμογής των μέτρων.

Οι συμμετέχοντες σ' αυτό το στάδιο είναι εκείνοι που μπορούν πραγματικά να συνεισφέρουν στη δημιουργία του προγράμματος των μέτρων, (π.χ. κυβερνητικοί οργανισμοί, εταιρίες ύδατος, επιχειρήσεις επεξεργασίας απόβλητων, αγρότες), εκείνοι που έχουν την τεχνική εμπειρία και είναι 'αντιπροσωπευτικοί' της εκλογικής περιφέρειας (π.χ. ΜΚΟ, ερευνητική κοινότητα) και εκείνοι που πληρώνουν για τη χρήση (καταναλωτές).

Κατά την εξέταση της επίτευξης των στόχων, η ενεργός συμμετοχή μπορεί

να αναληφθεί σε επίπεδο περιοχής ΛΑΠ, εθνικό και τοπικό. Η συμμετοχή στο εθνικό επίπεδο περιλαμβάνει κυρίως την κυβέρνηση, βιομηχανίες, οργανισμούς καταναλωτών, εθνικές ΜΚΟ και τεχνικούς εμπειρογνώμονες. Στο επίπεδο περιοχής ΛΑΠ και το τοπικό, η συμμετοχή εκφράζεται από τους αντιπροσώπους της περιφερειακής και τοπικής κυβέρνησης και οι συμμετέχοντες ενδιαφέρονται για μια συγκεκριμένη περιοχή ΛΑΠ, μια ΛΑΠ ή ένα σώμα ύδατος.

Σε κάθε ένα από αυτά τα επίπεδα είναι χρήσιμο να οργανωθεί η συμμετοχή χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες μεθόδους:

- ✓ διμερείς συνεδριάσεις
- ✓ κατευθυντήριες ομάδες
- ✓ μεθοδολογίες διαβουλεύσεων

ΣΤΑΔΙΟ 9

2027	Τελική προθεσμία για την επίτευξη των στόχων (περιθώριο 2-6 χρόνια)
------	---

Ο εξαετής κύκλος του προγράμματος της οδηγίας θα συνεχιστεί, συμπεριλαμβάνοντας και τη διαδικασία της δημόσιας συμμετοχής.

4. Διαβουλεύσεις

4α. Εισαγωγή στις διαβουλεύσεις

Οι διαβουλεύσεις στοχεύουν στην εκμάθηση από τα σχόλια, τις αντιλήψεις, τις εμπειρίες και τις ιδέες των συμμετεχόντων. Αντίθετα από την ενεργό συμμετοχή, οι διαβουλεύσεις είναι δυνατές μόνο μετά από την ολοκλήρωση των προσχεδίων, άλλων εγγράφων και κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας τους. Επιπλέον, είναι μια λιγότερο εντατική μορφή δημόσιας συμμετοχής. Ενώ στην ενεργό συμμετοχή είναι απαραίτητη η επιλογή των συμμετεχόντων, η διαδικασία των διαβουλεύσεων επιτρέπει στον καθένα που ενδιαφέρεται, να αναμικθεί στη λήψη των αποφάσεων. Είναι ένα χρήσιμο συμπλήρωμα στην ενεργό συμμετοχή και μπορεί να λειτουργήσει ως ένα είδος ελέγχου της, αφού εξετάζει αν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη και οι απόψεις τους

αντιπροσωπεύθηκαν.

Σύμφωνα με το άρθρο 14 ισχύουν οι ακόλουθες απαιτήσεις και το χρονοδιάγραμμα για τις διαβουλεύσεις (με έναν επαναλαμβανόμενο κύκλο 6 ετών, για τα μελλοντικά σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ):

Δεκέμβριος 2006 (το αργότερο)	Χρονοδιάγραμμα και πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση του σχεδίου, συμπεριλαμβανομένης κατάστασης των ληπτέων μέτρων διαβουλεύσεων
Ιούλιος 2007	Έγγραφος σχολιασμός
Δεκέμβριος 2007 (το αργότερο)	Ενδιάμεση επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων που εντοπίστηκαν στη ΛΑΠ
Ιούλιος 2008	Έγγραφος σχολιασμός
Δεκέμβριος 2008 (το αργότερο)	Αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης ΛΑΠ
Ιούλιος 2009	Έγγραφος σχολιασμός
Δεκέμβριος 2009	Έναρξη εφαρμογής του σχεδίου

Κατά συνέπεια οι διαβουλεύσεις αναφέρονται :

- σε δημοσιεύσεις
- στη δυνατότητα σχολιασμού
- στο κοινό, το οποίο δεν περιλαμβάνει μόνο τους συμμετέχοντες.

Η οδηγία διευκρινίζει ότι τα δημόσια σχόλια πρέπει να κατατεθούν εγγράφως, π.χ. σε έγγραφη μορφή, ταχυδρομικώς, ή μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Επιπλέον, οι διαβουλεύσεις μπορούν να είναι προφορικές. Υπάρχουν δύο διαφορετικές μορφές διαβουλεύσεων:

1. Γραπτές διαβουλεύσεις, όπου οι άνθρωποι καλούνται να σχολιάσουν εγγράφως τις προτεινόμενες λύσεις ή τα μέτρα (αυτό μπορεί να περιλάβει τη χρήση Διαδικτύου).
2. Οι προφορικές ή ενεργές διαβουλεύσεις, όπου οι διαβουλεύσεις πραγματοποιούνται μέσω συνεντεύξεων, εργαστηρίων ή διασκέψεων. Κατά τη διάρκεια αυτών των συνεδριάσεων σημαντικά ζητήματα παρουσιάζονται και οι συμμετέχοντες καλούνται να μεταδώσουν την αντίληψη, τη γνώση και τις ιδέες τους, επάνω στα συγκεκριμένα ζητήματα.

Οι γραπτές διαβουλεύσεις θεωρούνται ως ελάχιστη απαίτηση για την εφαρμογή της οδηγίας, ενώ οι προφορικές διαβουλεύσεις ως η καλύτερη πρακτική. Εντούτοις, οι συνδυασμοί αυτών των δύο εφαρμόζονται συχνά.

Κώδικας Εφαρμογής για τις Γραπτές Διαβουλεύσεις:

1. Συγχρονισμός για την οργάνωση των διαβουλεύσεων. Εκτός από τις ημερομηνίες που αναφέρονται στο άρθρο 14, πρέπει να ενσωματωθούν σε κάποια φάση της διαδικασίας σχεδιασμού ή να λειτουργήσουν από την αρχή της.
2. Η διαδικασία διαβουλεύσεων είναι ανοικτή στον καθένα, αρκεί να είναι σαφές ποιος ερωτάται, για ποιο ζήτημα, βάση ποιου χρονοδιαγράμματος και για ποιο σκοπό.
3. Τα έγγραφα που υπόκεινται στις διαβουλεύσεις (χρονοδιάγραμμα, πρόγραμμα εργασιών, σημαντικά ζητήματα διαχείρισης ύδατος και αντίγραφο του προσχεδίου διαχείρισης ΛΑΠ) πρέπει να είναι απλά και συνοπτικά (συμπεριλαμβάνοντας μια περίληψη 2 σελίδων των κύριων ερωτήσεων των οποίων ερευνώνται οι απαντήσεις), ενώ μερικές περιλήψεις πρέπει να προετοιμαστούν για ένα ευρύτερο ακροατήριο.
4. Τα έγγραφα πρέπει να ευρέως διαθέσιμα, ακόμη και με τη χρήση των ηλεκτρονικών μέσων και αποτελεσματικά προκαλώντας την προσοχή όλων των ενδιαφερόμενων ομάδων και ατόμων.
5. Κάθε ενδιαφερόμενος έχει έξι μήνες περιθώριο να απαντήσει στα έγγραφα.
6. Οι απαντήσεις πρέπει να είναι προσεκτικές και προοδευτικές και τα αποτελέσματα διαθέσιμα, κάνοντας έναν απολογισμό των απόψεων που εκφράζονται και των αποφάσεων που τελικά παίρνονται.
7. Τα τμήματα πρέπει να ελέγξουν και να αξιολογήσουν τις διαβουλεύσεις, υποδεικνύοντας έναν συντονιστή διαβουλεύσεων, ο οποίος θα εξασφαλίσει ότι τα αποτελέσματα θα διαδοθούν.

4β. Διαχείριση των πληροφοριών και των σχολίων

Η διαχείριση των πληροφοριών και των σχολίων είναι σημαντική στις διαβουλεύσεις. Υπάρχουν αρκετά διαθέσιμα εργαλεία για την ενημέρωση του κοινού και τρόποι για να σχολιάσουν τα σχέδια όπως, ενημερωτικά δελτία, διαδίκτυο, φυλλάδια, διαφημίσεις, άρθρα στα περιοδικά, στήλες στις εφημερίδες, εκθέσεις, βραδιές ενημέρωσης, τηλεόραση και ραδιόφωνο . Σε

ολόκληρη την περιοχή που επηρεάζεται από το σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ πρέπει να σταλούν πληροφορίες στους συμμετέχοντες και σε όσους ενδιαφέρονται. Μόλις δημοσιευθούν οι πληροφορίες θα πρέπει οι αρμόδιες αρχές να είναι προετοιμασμένες να δεχτούν τις απαντήσεις και να ενεργήσουν.

Συλλογή των Απαντήσεων

Τα σχέδια διαχείρισης συνολικά, θα μπορούσαν να συλλεχθούν κεντρικά, από διεθνή ή εθνικά γραφεία συντονισμού, ή μη-κεντρικά, από τις αρχές που επιδεικνύουν το σχέδιο. Η οδηγία δεν περιέχει καμία διάταξη σχετικά με τη συλλογή και την διαδικασία λήψης των σχολίων από το κοινό.

Τα σχόλια σχετικά με τα διεθνή σχέδια διαχείρισης μπορούν να συλλεχθούν σε εθνική βάση, σε προκαθορισμένες θέσεις. Μόλις συλλεχθούν, τα σχόλια πρέπει να σταλούν αμέσως στις αρμόδιες αρχές, με σκοπό την γρήγορη αξιολόγηση τους. Όπου τα σχόλια είναι καλά τεκμηριωμένα, τα σχετικά αποτελέσματα (όπως η προσαρμογή των σχεδίων μέτρων) πρέπει να συλλεχθούν σε εθνική βάση, για την περιοχή ΛΑΠ, και μετά να σταλούν σε διεθνή αντιπροσωπεία (εάν υπάρχει), η οποία συντονίζει ή διευκολύνει την προετοιμασία των διεθνών σχεδίων διαχείρισης. Στις διασυνοριακές διοικητικές περιφέρειες – όπως είναι κατά μήκος του Ρήνου – θα απαιτηθούν υποσχέδια και συντονισμένη επεξεργασία των σχολίων σχετικά με αυτές τις περιοχές ή υποσχέδια, από τις αρχές που συνεργάζονται μέσα σε αυτές τις περιφέρειες.

Ανάλυση των Σχολίων

Οι απαντήσεις πρέπει να είναι προσεκτικές και προοδευτικές και τα αποτελέσματα διαθέσιμα, κάνοντας έναν απολογισμό των απόψεων που εκφράζονται και των αποφάσεων που τελικά παίρνονται. Είναι σημαντικό η αρμόδια αρχή, της εν λόγω περιοχής να είναι σε θέση να απαντήσει στα σχόλια του κοινού και των συμμετεχόντων, ενημερώνοντάς τους για τις αποφάσεις που λαμβάνονται και την τελική έκβαση της διαδικασίας προγραμματισμού. Επίσης, πρέπει να εξασφαλιστεί, ότι η αρχή που επιδεικνύει το σχέδιο, ή η αρχή που συλλέγει τα σχόλια, είναι σε θέση να διαβιβάσει, στη μονάδα συντονισμού ή στην αρμόδια περιφερειακή αρχή, τα σχόλια που αναφέρονται στα μέρη της περιοχής

ΛΑΠ, για τα οποία η αρχή δεν έχει την αρμοδιότητα. Όταν πολλά σχόλια λαμβάνονται είναι ενδεδειγμένο να ταξινομηθούν. Στη συνέχεια οι απαντήσεις, τα κίνητρα και οι αποφάσεις μπορούν να προετοιμαστούν ανά κατηγορία σε ένα έγγραφο και να επιστραφούν στο κοινό και στους συμμετέχοντες.

Η ανατροφοδότηση των συμμετεχόντων είναι σημαντική. Πρέπει να περιέχει κίνητρα και να επιστραφεί στους ενδιαφερόμενους σε ένα λογικό χρονικό πλαίσιο.

4γ. Οι διαβουλεύσεις στο χρονοδιάγραμμα και στο πρόγραμμα εργασιών

Μέχρι το τέλος του 2006 το αργότερο, το κοινό πρέπει να ενημερωθεί και να ερωτηθεί για το χρονοδιάγραμμα και το πρόγραμμα εργασιών για την εκπόνηση των σχεδίων και για τα προγραμματισμένα μέτρα διαβουλεύσεων.

Οργάνωση των Διαβουλεύσεων.

Ο τρόπος που οι διαβουλεύσεις οργανώνονται εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη γεωγραφική κλίμακα των σχεδίων διαχείρισης. Στο επίπεδο της ΛΑΠ και της υπολεκάνης, τόσο οι γραπτές, όσο και οι προφορικές διαβουλεύσεις είναι απαραίτητες.

Στους συμμετέχοντες και στο κοινό στην περιοχή ΛΑΠ, πρέπει να δοθεί μια επισκόπηση των προγραμματισμένων σταδίων (συλλογή δεδομένων, αξιολόγηση, καθορισμός των στόχων, αποφάσεις σχετικά με τα μέτρα), των αρμόδιων αρχών και των αντιπροσωπειών. Πρέπει να παρασχεθούν πληροφορίες για άλλες επιλογές, εάν είναι απαραίτητο (π.χ περιφερειακές ενημερωτικές εκδηλώσεις σχετικά με την οδηγία). Με τέτοιες πληροφορίες, οι συμμετέχοντες και το κοινό, ενημερώνονται για το πότε μπορούν να εκφράσουν τις ανησυχίες και τις προτάσεις τους.

Το κοινό που συμμετέχει δεν είναι απαραίτητο να ζει στην περιοχή ΛΑΠ, γιατί ένα μέτρο μέσα στην περιοχή, μπορεί να επηρεάσει άλλες περιοχές που δεν περιλαμβάνονται στην εν λόγω ΛΑΠ (π.χ. παρακείμενες παράκτιες περιοχές, υδροφόρα στρώματα υπόγειων νερών). Τα πρόσωπα, οι ομάδες και οι οργανισμοί σε αυτές τις περιοχές συμπεριλαμβάνονται στο 'κοινό' και συνεπώς πρέπει να

ερωτηθούν. Ουσιαστικά, αυτό σημαίνει ότι σε ένα πολύ αρχικό στάδιο πρέπει να καθοριστεί η περιοχή, που μπορεί να επηρεαστεί και θα πρέπει σε ολόκληρη την περιοχή (ακόμα και αν είναι έξω από την περιοχή ΛΑΠ) να δημοσιευθούν και να τεθούν στη διάθεση του κοινού τα έγγραφα.

Στο διεθνές επίπεδο περιοχής ΛΑΠ μια χρήσιμη προσέγγιση για τις γραπτές διαβουλεύσεις, θα ήταν να δημοσιεύσουν τις ολοκληρωμένες εργασίες σε όλη την περιοχή ΛΑΠ. Μια μορφή διεθνούς συντονισμού απαιτείται στην εκπόνηση του χρονοδιαγράμματος και του προγράμματος εργασιών, που περιλαμβάνει τα προτεινόμενα μέτρα συμμετοχής. Επίσης, δεν είναι σαφές εάν τέτοια έγγραφα θα είναι διαθέσιμα στο διεθνές επίπεδο ταυτόχρονα. Δεδομένου όμως, ότι παρέχεται μόνο μια πρώτη γενική επισκόπηση, πιθανώς, δεν θα απαιτηθεί εκτενής συντονισμός. Τα στοιχεία σχετικά με τις αρμόδιες αρχές και το χρονοδιάγραμμα, πρέπει να είναι διαθέσιμα για όλες τις περιοχές ΛΑΠ από το 2006. Εναλλακτικά, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν μέτρα ανεξάρτητα το ένα από το άλλο.

Εν πάση περιπτώσει, το περιεχόμενο αυτού του επιπέδου πληροφοριών (ποιος κάνει το διεθνή συντονισμό, ποιος εργάζεται διεθνώς και για ποιον) πρέπει να παρασχεθεί σε τυποποιημένη μορφή. Συνεπώς, η σχετική συζήτηση σε επίπεδο ΕΕ και οι διεθνείς επιτροπές περιοχής ΛΑΠ πρέπει να αναμένουν.

Η 2η πρόταση του άρθρου 14 παράγραφος (1), "τα κράτη μέλη, για κάθε περιοχή ΛΑΠ δημοσιεύουν και θέτουν τα σχόλια στη διάθεση του κοινού, συμπεριλαμβανομένων των χρηστών ". Οι πληροφορίες και τα έγγραφα που αναφέρονται στο άρθρο 14 παράγραφος (1)α) μέχρι 14 (1)γ) πρέπει να δημοσιευθούν και να γίνουν διαθέσιμα . Η οδηγία δεν διευκρινίζει ποιος τύπος δημοσίευσης απαιτείται, αλλά αναφέρεται ο κώδικας συμπεριφοράς για τις γραπτές διαβουλεύσεις .

Στις συζητήσεις στις Βρυξέλλες, η Επιτροπή έχει στρέψει επανειλημμένα την προσοχή της στο διαδίκτυο, όπου μερικά κράτη μέλη το έχουν χρησιμοποιήσει επιτυχώς, ακόμη και για μεγάλα προγράμματα. Το διαδίκτυο προσφέρει μια καλή ευκαιρία να περιγράψει και να παρουσιάσει μια ερμηνεία της οδηγίας, που είναι μια σύνθετη διαδικασία, με έναν κατανοητό τρόπο. Χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο μερικές ερωτήσεις πρέπει να απαντηθούν, π.χ. το

ποσοστό του κοινού που έχει πρόσβαση σε αυτό, εάν οι πρόσθετες εκδόσεις των εγγράφων πρέπει να είναι διαθέσιμες στο κοινό χωρίς πρόσβαση στο διαδίκτυο, εάν η πρόσβαση στο διαδίκτυο των αρμόδιων αρχών θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί από το κοινό.

4δ. Οι διαβουλεύσεις στα 'σημαντικά' ζητήματα διαχείρισης των υδάτων

Στο δεύτερο στάδιο διαβουλεύσεων, μια προκαταρκτική επισκόπηση των σημαντικών ζητημάτων διαχείρισης των υδάτων για τις περιοχές ΛΑΠ και τις ΛΑΠ (οι όροι αυτοί στην οδηγία δεν είναι τυποποιημένοι) πρέπει να δημοσιευθεί μέχρι το τέλος του 2007 το αργότερο.

Τα σημαντικά ζητήματα για τις περιοχές ΛΑΠ μπορούν να προέλθουν από:

- ✓ την ανάλυση της ποιότητας των υδάτων, που πρόκειται να ολοκληρωθεί μέχρι το τέλος του 2004
- ✓ τη συζήτηση σχετικά με τον καθορισμό των στόχων (να ληφθούν υπόψη οι εξαιρέσεις που παρέχονται από την οδηγία)
- ✓ τα απαραίτητα μέτρα
- ✓ τις αντιλήψεις, τη γνώση και την εμπειρία των συμμετεχόντων.

Μέχρι το τέλος του 2007, μια σχετικά ομοιογενής αξιολόγηση των βασικών απαιτήσεων για τη δράση, πρέπει να είναι διαθέσιμη σε όλη την περιοχή ΛΑΠ. Από αυτό το σημείο, οι αξιολογήσεις δεν θα πρέπει πλέον να διαφέρουν, δεδομένου ότι οποιαδήποτε συντονισμένη προσέγγιση θα διακυβευόταν.

4ε. Οι διαβουλεύσεις στα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ

Η σημαντική τρίτη φάση της ενημέρωσης του κοινού και των διαβουλεύσεων θα αρχίσει το αργότερο έως το τέλος του 2008, που θα δημοσιευθεί το προσχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ. Το περιεχόμενο των απαιτήσεων για τα σχέδια περιγράφεται στο παράρτημα VII. Τέτοια σχέδια, ειδικά εκείνα για τις μεγάλες περιοχές ΛΑΠ, είναι πιθανό να αποτελούνται από εκτενή έγγραφα και

να περιλαμβάνουν χάρτες. Τα έγγραφα αυτά, πρέπει να είναι εθνικώς και διεθνώς εναρμονισμένα, στο μέγιστο βαθμό, έτσι ώστε ο συντονισμός στα σχέδια διαχείρισης των υδάτων να είναι προγραμματισμένος. Η εθνική ή η διεθνής ομάδα συντονισμού, θα μπορούσε να είναι υπεύθυνη, για τις περιοχές ΛΑΠ στο σύνολο τους, για να συντάξει αυτά τα έγγραφα και να τα παρέχει έπειτα στα κράτη που επηρεάζονται.

4στ. Συγχρονισμός των διαβουλεύσεων και διεθνής συντονισμός

Στο άρθρο 14 παράγραφος (2) 'τα κράτη μέλη παρέχουν προθεσμία τουλάχιστον έξι μηνών για την υποβολή γραπτών παρατηρήσεων σχετικά με τα εν λόγω έγγραφα, προκειμένου να υπάρξει δυνατότητα ενεργού συμμετοχής και διαβουλεύσεων'.

Για κάθε ένα από τα παραπάνω βήματα διαβουλεύσεων, το κοινό πρέπει να έχει μια χρονική περίοδο τουλάχιστον 6 μηνών, για να σχολιάσει εγγράφως τα σχετικά έγγραφα. Αυτή η περίοδος είναι λογική, αλλά το χρονικό περιθώριο είναι σφικτό, δεδομένου ότι τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων πρέπει να ενσωματωθούν στα σχετικά έγγραφα, με εναρμονισμένη μορφή, για ολόκληρη την περιοχή ΛΑΠ.

Ειδικά, όσον αφορά τις διαβουλεύσεις σχετικά με το προσχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ, η ερώτηση που προκύπτει είναι πώς πρόκειται να ρυθμιστεί ο φόρτος εργασίας. Επομένως, μερικά βήματα διαβουλεύσεων πρέπει να αρχίσουν νωρίτερα από τις τελικές προθεσμίες, που διευκρινίστηκαν στην οδηγία. Αυτό θα βοηθήσει να κερδηθεί χρόνος που θα είναι διαθέσιμος για επόμενες εργασίες. Επομένως, απαιτείται μια διεθνώς συντονισμένη προσέγγιση, εάν τα αποτελέσματα πρόκειται να παρουσιαστούν.

Το άρθρο 14 παράγραφος (1) απαιτεί το κοινό να ερωτάται σχετικά με το σχέδια διαχείρισης για ολόκληρη την περιοχή ΛΑΠ. Αυτό θέτει το θέμα για το πώς τέτοιες διαβουλεύσεις θα συντονιστούν σε διεθνές επίπεδο.

Η εναρμόνιση του χρονοδιαγράμματος διαδραματίζει έναν κεντρικό ρόλο σε αυτό το πλαίσιο. Λαμβάνοντας υπόψη τις αυστηρές προθεσμίες για τη εφαρμογή της οδηγίας και τη στενή διαδοχή των φάσεων των διαβουλεύσεων, μια

παράλληλη προσέγγιση, διεθνώς συντονισμένη, κρίνεται απαραίτητη. Οι κατάλληλες διαδικασίες για αυτή, πρέπει να εγκριθούν από σχετικούς διεθνείς οργανισμούς. Το βασικό ζήτημα είναι τι μορφή θα πρέπει να έχει ένα διεθνές σχέδιο διαχείρισης. Μερικές διεθνείς επιτροπές περιοχής ΛΑΠ συζητούν αυτήν την περίοδο τη δομή ενός σχεδίου διαχείρισης για μια περιοχή ΛΑΠ.

Υπάρχει ανησυχία ότι ο χρόνος θα είναι λίγος για την παραγωγή μιας τόσο σύνθετης εργασίας.

5. Πρόσβαση στις Πληροφορίες και στα Βοηθητικά Έγγραφα

Η πρόσβαση στις πληροφορίες και στα βοηθητικά έγγραφα καλύπτει δύο πτυχές:

- ✓ Τον ικανοποιητικό 'ανεφοδιασμό πληροφοριών' στα διαφορετικά στάδια εφαρμογής
- ✓ Την πρόσβαση στα βοηθητικά έγγραφα και στις πληροφορίες, σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος (1)

5α. 'Ανεφοδιασμός Πληροφοριών' στα διαφορετικά στάδια εφαρμογής

Σε ολόκληρη τη διαδικασία εφαρμογής η επαρκής πληροφόρηση είναι απαραίτητη για τους συμμετέχοντες και το κοινό. Στη συνέχεια θα περιγραφεί πως αυτό μπορεί να οργανωθεί:

Η επαρκής πληροφόρηση αναφέρεται :

- ✓ στην ποικιλία των συμμετεχόντων και του κοινού
- ✓ στο είδος της πληροφορίας (πρόοδος στη διαδικασία σχεδιασμού, αποτελέσματα και έκβαση της ανάλυσης, προτεινόμενα μέτρα και σχέδια, επιχειρήματα στη λήψη απόφασης)
- ✓ στον τρόπο που η πληροφορία παρέχεται (με έναν κατανοητό και εύκολο τρόπο, π.χ. με ανακοινώσεις). Το διαδίκτυο, τα φυλλάδια και οι διαφημίσεις είναι χρήσιμα μέσα για την πληροφόρηση του κοινού. Οι οργανωμένοι συμμετέχοντες θα πάρουν πιθανότατα όλες τις σχετικές πληροφορίες από τις ομάδες καθοδήγησης ή από τις αρμόδιες επιτροπές.

Ο εφοδιασμός του κοινού με πληροφορίες μπορεί να γίνει με ηλεκτρονικά μέσα, όπως το διαδίκτυο και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, καθώς και με άλλες πρακτικές, όπως είναι οι συνεδριάσεις και οι διασκέψεις. Η τελική επιλογή του μέσου πληροφόρησης, που θα υιοθετηθεί, επηρεάζεται από τον επιθυμητό βαθμό ενημέρωσης του κοινού. Η διαθεσιμότητα των πόρων καθορίζει συχνά την τελική επιλογή.

5β. Πρόσβαση στα βοηθητικά έγγραφα και στις πληροφορίες

Αίτημα του άρθρου 14 παράγραφος (1γ), 'παρέχεται πρόσβαση σε βοηθητικά έγγραφα και πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν για την εκπόνηση του προσχεδίου διαχείρισης ΛΑΠ'.

Τα βοηθητικά έγγραφα θα πρέπει τουλάχιστον να περιλαμβάνουν όλα τα έγγραφα που συνοψίζονται στο σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ (παράρτημα VII). Η παραπάνω πρόταση του άρθρου 14, αναφέρεται στο δικαίωμα της πληροφόρησης, ένα δικαίωμα που πρέπει να ασκείται μέσω ειδικής αίτησης. Η οδηγία δεν διευκρινίζει που πρέπει να υποβληθεί μία τέτοια αίτηση. Ίσως υπάρχει ένα κέντρο πληροφοριών – και ένα κέντρο γνώσης σε μια περιοχή ΛΑΠ. Τουλάχιστον αυτά τα κέντρα πρέπει να έχουν πρόσβαση στα βοηθητικά έγγραφα ή στις πληροφορίες. Η οργάνωση αυτών των κέντρων και οι διαδικασίες για την πρόσβαση στις πληροφορίες, πρέπει να αποφασιστούν (παράρτημα VII A.11) στις ΛΑΠ. Τα βοηθητικά έγγραφα μπορούν να παρασχεθούν υπό μορφή καταλόγων των πιέσεων και των επιδράσεων των υδάτινων σωμάτων ή λεπτομερών αναφορών, που αφορούν τα προγράμματα των μέτρων ή περισσότερων αναλυτικών πληροφοριών για τα επίπεδα εφαρμογής στην περιοχή ΛΑΠ (το κοινό θα ρωτήσει 'ποιες συνέπειες θα έχει το σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ'). Η οδηγία δεν διευκρινίζει πόσο γρήγορα ένα αίτημα για τις πληροφορίες πρέπει να απαντηθεί, αλλά παίρνοντας τη σύμβαση του Aarhus ως αναφορά, ένας μήνας θεωρείται επαρκής.

Πρέπει επίσης να εξεταστεί η δυνατότητα να τοποθετηθούν τα βοηθητικά έγγραφα στο διαδίκτυο και να γίνουν σχετικές αναφορές. Αυτό θα γίνει εύκολα,

καθώς τα σχετικά αρχεία έχουν προετοιμαστεί για τους καταλόγους, στο πλαίσιο της οδηγίας.

Η πρόσβαση που πρέπει να παρασχεθεί στα βοηθητικά έγγραφα και τις πληροφορίες θα μπορούσε να συνδεθεί με την οδηγία περιβαλλοντικών πληροφοριών, τη μεταφορά της στην εθνική νομοθεσία και τη συνθήκη του Aarhus. Η συνθήκη του Aarhus προκάλεσε τροποποίηση στην οδηγία περιβαλλοντικών πληροφοριών (οδηγία 90/313/ΕΚ) και στις εθνικές νομοθεσίες, που θα πρέπει να εναρμονιστούν με αυτήν μέχρι το τέλος του 2006. Τα έγγραφα και οι πληροφορίες που αναφέρονται στα πλαίσια του άρθρου 14 παράγραφος (1) 3^η πρόταση, είναι όλα περιβαλλοντικές πληροφορίες με την έννοια της οδηγίας των 'περιβαλλοντικών πληροφοριών' (και οι δύο ορισμοί περιλαμβάνουν μέτρα που θα μπορούσαν να ασκήσουν επίδραση στα περιβαλλοντικά μέσα).

Για αυτόν τον λόγο, η μετάθεση της 3^{ης} πρότασης του άρθρου 14 παράγραφος (1), θα μπορούσε να υιοθετηθεί με μια παραπομπή στον εθνικό νόμο και στις διαδικασίες του.

6. Αξιολόγηση, Έκθεση των Αποτελεσμάτων της Ενεργού Συμμετοχής, Δημόσιες Πληροφορίες και Μέτρα Διαβουλεύσεων

Το παράρτημα VII της οδηγίας απαιτεί ότι τα σχέδια διαχείρισης της ΛΑΠ καλύπτουν μία 'περίληψη των μέτρων που λαμβάνονται για την πληροφόρηση του κοινού και τη διαβούλευση, των αποτελεσμάτων τους και των συνακόλουθων τροποποιήσεων των σχεδίων' (παράρτημα VII.9) και 'τα σημεία επαφής και τις διαδικασίες για την προμήθεια των εγγράφων που χρησίμευσαν ως υπόβαθρο και των στοιχείων που αναφέρονται στο άρθρο 14 παράγραφος (1)' (παράρτημα VII.11).

Αυτή η απαίτηση χρησιμοποιεί τις πληροφορίες της Επιτροπής στο ρόλο της ως 'ο φύλακα της οδηγίας', αλλά μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για να βελτιώσει τη δημόσια συμμετοχή στον επόμενο κύκλο σχεδίων. Σε αυτή την περίπτωση, η έκθεση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιείται για αξιολόγηση και εισάγει μια διαδικασία εκμάθησης.

6α. Υποβολή έκθεσης

Η υποβολή έκθεσης που σχετίζεται με τη διαδικασία δημόσιας συμμετοχής απαιτείται από την οδηγία. Η υποβολή έκθεσης επιφέρει τη διαφάνεια στη διαδικασία δημόσιας συμμετοχής και δίνει ανατροφοδότηση στους συμμετέχοντες, αφού τους ενημερώνει για την τύχη των σχολίων τους. Η υποβολή έκθεσης είναι ένα εργαλείο για την εμπλοκή του κοινού, επομένως αυτή η έκθεση, δεν πρέπει να απευθύνεται μόνο στην Επιτροπή, αλλά και στους συμμετέχοντες. Καλό θα ήταν να γίνονται εκθέσεις όχι μόνο στο τέλος μιας συμμετοχικής διαδικασίας, αλλά και κατά τη διάρκεια της (άμεση ανατροφοδότηση).

Όπως δηλώνεται στις απαιτήσεις της οδηγίας, ολόκληρη η διαδικασία της συμμετοχής περιγράφεται, από τον τρόπο που οι πληροφορίες είναι προσβάσιμες στους συμμετέχοντες και το κοινό, καθώς και από την επίδραση της διαδικασίας συμμετοχής στο σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ.

Η απαίτηση από το παράρτημα VII, στοιχείο 9 μπορεί να ικανοποιηθεί με τη σύνταξη ενός πίνακα με τα μέτρα που έχουν παρθεί και τις χρησιμοποιούμενες τεχνικές, τις απαντήσεις που λαμβάνονται από τους διάφορους τομείς και τις επιπτώσεις από τις απαντήσεις για το σχέδιο διαχείρισης ΛΑΠ.

Συστήνεται να ληφθούν υπόψη οι πτυχές της έκθεσης, κατά το σχεδιασμό της διαδικασίας δημόσιας συμμετοχής (αυτό έχει σχέση με τη διαχείριση των προσδοκιών, τι περιμένουν οι άνθρωποι να συμβεί με τα σχόλιά τους).

Επίσης συστήνεται να προστεθούν οι ποιοτικοί δείκτες στην έκθεση, όπως:

- ✓ γεγονότα και αριθμοί, περιγραφή του σχεδίου δημόσιας συμμετοχής
- ✓ μέτρηση της ικανοποίησης των πελατών
- ✓ σχόλια ανά τομέα
- ✓ αναλογία μεταξύ των πόρων για τη δημόσια συμμετοχή και των πόρων για την
- ✓ υπόλοιπη διαδικασία προγραμματισμού.

6β. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα της διαδικασίας της δημόσιας συμμετοχής. Η αξιολόγηση έχει οριστεί ως 'μία διαδικασία της εκτίμησης που προσδιορίζει και αναλύει τη φύση και τον αντίκτυπο των διαδικασιών και των προγραμμάτων'. Ο ουσιαστικός σκοπός της αξιολόγησης στο πλαίσιο της διαδικασίας συμμετοχής είναι επομένως, να αξιολογήσει αυτό που έχει επιτευχθεί. Το επίτευγμα μπορεί να αξιολογηθεί με ποιοτικά και ποσοτικά κριτήρια. Η αξιολόγηση μπορεί να εξετάσει πώς λειτούργησαν οι ιδιαίτερες μεθοδολογίες συμμετοχής και εάν λειτούργησαν καλά ή όχι. Με αυτό τον τρόπο, οι ειδικοί μπορούν να εκτιμήσουν την 'αξία' της άσκησης και την πορεία της στο μέλλον. Είναι ζωτικής σημασίας από πολλές απόψεις να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση. Όχι μόνο από την άποψη των συμμετεχόντων, που έχουν επενδύσει χρόνο και προσπάθεια, αλλά και από την άποψη των διοργανωτών και εκείνων που έχουν χρηματοδοτήσει τη διαδικασία.

Σε μια ιδανική κατάσταση τόσο η αρμόδια αρχή (διοργανωτής της συμμετοχής), όσο και οι συμμετέχοντες περιλαμβάνονται στην αξιολόγηση. Οι γνώμες των συμμετεχόντων περιλαμβάνονται στη διαδικασία εκμάθησης. Περαιτέρω, συστήνεται το σχέδιο αξιολόγησης, να γίνει από την αρχή της διαδικασίας συμμετοχής του κοινού. Αφ' ενός, οι στόχοι πρέπει να έχουν σαφή όρια για να μπορούν πραγματικά να αξιολογηθούν και αφ' ετέρου, τα στάδια της αξιολόγησης πρέπει να ακολουθούν τη διαδικασία συμμετοχής και να εισάγουν βελτιώσεις. Η ανάγκη για αξιολόγηση της διαδικασίας πρέπει να εφαρμοστεί από την αρχή στο πρόγραμμα της συμμετοχής του κοινού.

Πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πτυχές της αξιολόγησης κατά το σχεδιασμό της διαδικασίας δημόσιας συμμετοχής. Αυτό ξεκινάει όταν τεθούν οι ρητοί στόχοι και το χρονοδιάγραμμα επίτευξης τους. Η χρήση ενός κοινού πλαισίου για την αξιολόγηση μπορεί να διευκολύνει τη σύγκριση, όταν η συμμετοχή έχει εμφανιστεί σε διάφορες περιοχές μέσα σε μια ΛΑΠ.

Τα αποτελέσματα είναι δύσκολο να αξιολογηθούν και συχνά απαιτούν χρόνο. Επίσης μπορούν να είναι χειροπιαστά ή απροσδιόριστα. Και οι δύο περιπτώσεις αποτελούν ισχυρούς λόγους για τη συμμετοχή του κοινού.

Εδώ θα πρέπει να τονιστεί ότι, είναι ουσιαστικό να αξιολογηθεί η δημόσια συμμετοχή βάσει των καθορισμένων στόχων και να αναθεωρηθεί η αξιολόγηση, όσο τα σχέδια διαχείρισης και τα προγράμματα προετοιμάζονται. Ένα γρήγορο φύλλο αξιολόγησης για τα συγκεκριμένα γεγονότα μπορεί να είναι χρήσιμο και μια μορφή αξιολόγησης θα μπορούσε να περιλάβει ερωτήσεις όπως:

- ✓ ποιος ο ρόλος σας και πώς αναμικθήκατε
- ✓ ποιοι νομίζετε ότι είναι οι στόχοι της δραστηριότητας
- ✓ ποια επίδραση έχει η συμβολή σας
- ✓ ποια επίδραση έχει η δραστηριότητα σας επάνω στο φυσικό περιβάλλον, την τοπική οικονομία και τις τοπικές οργανώσεις
- ✓ ήταν σημαντική η δραστηριότητα σας
- ✓ ιδέες για βελτίωση της διαδικασίας
- ✓ συμβουλές σε άλλους που διοργανώνουν παρόμοια γεγονότα.

Όπως συμβαίνει με τα περισσότερα από τα ζητήματα που σχετίζονται με τη συμμετοχή, δεν υπάρχει σωστός ή λανθασμένος τρόπος για να γίνει η αξιολόγηση.

Πλαίσιο Αξιολόγησης των Διαδικασιών Συμμετοχής

Για να επιτευχθούν οι αρχές της αξιολόγησης θα πρέπει:

- ✓ να γίνει προσπάθεια ενσωμάτωσης του χρόνου και των πόρων για την αξιολόγηση των διαδικασιών συμμετοχής στη διαδικασία λήψης απόφασης.
- ✓ να πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση όπου είναι δυνατόν καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας και όχι μόνο μόλις ολοκληρωθεί. Μ' αυτό τον τρόπο οι διαδικασίες μπορούν να αναθεωρηθούν.
- ✓ η αξιολόγηση να είναι περιεκτική εμπλέκοντας μια σειρά συμμετεχόντων (π.χ. χρηματοδότες, προσωπικό και συμμετέχοντες)
- ✓ να χρησιμοποιηθεί το πλαίσιο αξιολόγησης όπου απαιτείται, αλλά να είναι ευέλικτο και να επιτρέπει τη χρήση άλλων λιγότερο επίσημων μεθόδων αξιολόγησης.
- ✓ να γίνει γνωστό ότι η αξιολόγηση θα αποκαλύψει χειροπιαστά και απροσδιόριστα αποτελέσματα

7. Η Προσέγγιση Εκμάθησης της Δημόσιας Συμμετοχής

Τα προηγούμενα τμήματα έχουν παρουσιάσει τη σημασία της δημόσιας συμμετοχής στην εφαρμογή της οδηγίας. Το τμήμα αυτό αναφέρει διάφορους παράγοντες που αξίζει να εξεταστούν προς όφελος της διαδικασίας δημόσιας συμμετοχής, αλλά δεν ορίζονται από την οδηγία. Οι παράγοντες που αναφέρονται εδώ είναι καθοριστικοί για την επιτυχία ή την αποτυχία της διαδικασίας.

Η εφαρμογή της οδηγίας πρέπει να γίνει από 'κοινού', αν και το κείμενο της οδηγίας δεν απαιτεί ρητά μια ενεργό συμμετοχή. Το μέλλον θα απαιτήσει μια πιο διατομεακή προσέγγιση και μια ευρύτερη άποψη στη διαχείριση των διασυνοριακών υδάτων.

Η προθυμία για βελτίωση, εμπιστοσύνη, διαφάνεια και θετική στάση απέναντι στη διαδικασία είναι ουσιαστική για την επίτευξη των στόχων. Μια τέτοια προσέγγιση εκμάθησης έχει κερδίσει όλο και περισσότερο την προσοχή, για παράδειγμα στις μεγάλες εμπορικές επιχειρήσεις, οι οποίες από τη μια πρέπει συνεχώς να προσαρμόζονται στις νέες προσδοκίες και απαιτήσεις της αγοράς και από την άλλη πρέπει να αναδιοργανώνονται. Η ενεργός συμμετοχή του κοινού είναι πράγματι συγκρίσιμη σε μια τέτοια κατάσταση και συνέχεια απαιτεί μια πιο δυναμική προσέγγιση μεταξύ των αρχών διαχείρισης ύδατος.

Ενώ πολλά παραδείγματα έχουν χρησιμοποιηθεί για να εξηγήσουν τους πρακτικούς τρόπους με τους οποίους η συμμετοχή μπορεί να εφαρμοστεί, αυτή η καθοδήγηση δεν μπορεί να καλύψει την ποικιλία των καταστάσεων, που θα αντιμετωπίσει η εφαρμογή της οδηγίας κατά τη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας. Ακόμα θα είναι απαραίτητο για τις αρμόδιες αρχές και τους άλλους συμμετέχοντες να είναι σε θέση να απαντήσουν σε αυτές τις προκλήσεις με έναν τρόπο, που είναι σύμφωνος με το πνεύμα της καθοδήγησης.

Όλοι, κοινό, συμμετέχοντες και αρμόδιες αρχές, σε οποιοδήποτε επίπεδο, θα ωφεληθούν από την αυξανόμενη επικοινωνία, τη συσσώρευση της γνώσης και ο ένας από την εμπειρία του άλλου. Τα παθήματα που έχουν γίνει στο παρελθόν θα πρέπει να αποτελέσουν μαθήματα για το μέλλον. Είναι σημαντικό για όλους

να γνωρίζουν ότι με την έναρξη της δημόσιας συμμετοχής κάποια πράγματα μπορεί να αλλάξουν. Αυτή η προσέγγιση απαιτεί μια σοβαρή δέσμευση των συμμετεχόντων.

Οι παράγοντες που υποστηρίζουν μια προσέγγιση εκμάθησης στη συμμετοχή πρέπει να έχουν τρεις στόχους. Κατ' αρχάς, για να βελτιώσουν την πληροφόρηση μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των συμμετεχόντων θα πρέπει να αναπτυχθούν οι προσεγγίσεις στη δημόσια συμμετοχή, σύμφωνα με τις τοπικές συνθήκες (στην περίπτωση αυτή η έννοια 'τοπικά' αναφέρεται στις συνήθειες και παραδόσεις, ακόμα και στην περίπτωση της διεθνούς περιοχής ΛΑΠ). Δεύτερον, να επιτρέψουν στις αρμόδιες αρχές να αναθεωρήσουν και να αξιολογήσουν δικές τους και άλλες τρέχουσες προσεγγίσεις στη δημόσια συμμετοχή. Τέλος, να επιτρέψουν στις αρμόδιες αρχές και τους άλλους συμμετέχοντες να αναπτύξουν μια προσέγγιση εκμάθησης στη συμμετοχή του κοινού.

Μια προσέγγιση εκμάθησης σημαίνει ότι οι αρμόδιες αρχές και οι άλλοι συμμετέχοντες, παίρνουν την ευθύνη για τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών, έτσι ώστε η δημόσια συμμετοχή να γίνει ένας τρόπος μάθησης των άλλων προοπτικών, απόψεων και γνώσεων. Με αυτόν τον τρόπο παρέχουν τη βάση για τη διαπραγμάτευση μεταξύ των συμμετεχόντων με στόχο, την καλύτερη εφαρμογή της οδηγίας.

Τα επόμενα τμήματα επεξηγούν μερικούς από τους παράγοντες τους οποίους οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να γνωρίζουν, για να αξιολογήσουν και να ενημερώσουν τις δικές τους τρέχουσες πρακτικές και να παρέχουν μια βάση για ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων για τη δημόσια συμμετοχή στο μέλλον.

Αυτοί οι παράγοντες μπορούν να ομαδοποιηθούν σύμφωνα με τους τίτλους 'πλαίσιο', 'διαδικασία' και 'περιεχόμενο'.

7α. Ο παράγοντας 'πλαίσιο'

Το πλαίσιο αναφέρεται στις υπάρχουσες συνθήκες ή περιστάσεις βάσει των οποίων η προσέγγιση της δημόσιας συμμετοχής θα αναπτυχθεί, δεδομένου ότι θα υπάρχει πάντα μια 'ιστορία' περιβαλλοντικής διαχείρισης πριν από την εφαρμογή της οδηγίας. Είναι αδύνατο να περιγραφεί το πλαίσιο της δημόσιας

συμμετοχής εκ των προτέρων, δεδομένου ότι θα υπάρξουν ιδιαίτερες παραλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, κατά τη πάροδο του χρόνου, σε διαφορετικές θέσεις και κλίμακες. Εντούτοις, το πλαίσιο μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τη δημόσια συμμετοχή, από την άποψη του σχεδίου της διαδικασίας, του περιεχομένου των συζητήσεων και των αποτελεσμάτων. Σε μερικές περιπτώσεις το πλαίσιο μπορεί να σημαίνει ότι είναι ακατάλληλο να αρχίσει η δημόσια συμμετοχή, χωρίς κάποια αλλαγή στις υπάρχουσες σχέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων. Είναι επομένως απαραίτητο, να γνωρίζουμε τις αρχικές συνθήκες της διαδικασίας της δημόσιας συμμετοχής έτσι ώστε αυτή να είναι επιτυχής.

Αυτές οι συνθήκες εξελίσσονται βάση ενός ιστορικού και τοπικού πλαισίου που σχετίζεται με:

- ✓ την πολιτική της λήψης αποφάσεων
- ✓ την κουλτούρα των συμμετεχόντων
- ✓ τις οργανωτικές ή θεσμικές πρακτικές
- ✓ τον προϋπολογισμό και τους πόρους
- ✓ την ιστορία των προηγούμενων προσπάθειών εμπλοκής των συμμετεχόντων
- ✓ τις περιβαλλοντικές συνθήκες
- ✓ την κλίμακα του προγράμματος

Η δύναμη της 'καλής' διαδικασίας είναι 1) να αναγνωρίσει το πλαίσιο βάσει του οποίου η δημόσια συμμετοχή θα αναπτυχθεί και 2) να συνειδητοποιήσει ότι οι αρμόδιες αρχές και οι άλλοι συμμετέχοντες μπορούν να δεχτούν μερικές ή ολικές αλλαγές:

1. στη στάση των δημόσιων αρχών απέναντι στο περιβάλλον και στους άλλους συμμετέχοντες
2. οργανωτικές αλλαγές
3. στην πολιτική υποχρέωση και στην κατανομή των πόρων
4. στη δημιουργία υποδομής και στην αντιπροσώπευση των συμμετεχόντων
5. στη δημόσια συμμετοχή η οποία πρέπει να φθάσει πέρα από τις οργανώσεις στους μεμονωμένους πολίτες και τις επιχειρήσεις
6. στα προγράμματα επίδειξης για να καλλιεργηθεί η εμπιστοσύνη και να

αξιοποιηθεί η εμπειρία

Η στάση των δημόσιων αρχών απέναντι στο περιβάλλον και στους άλλους συμμετέχοντες

Πολλές κυβερνητικές αρχές έχουν συνειδητοποιήσει ότι η διαχείριση των υδατικών πόρων, που επικρατούσε στη δεκαετία του '60 και τη δεκαετία του '70 είχε κάποιες σημαντικές περιβαλλοντικές συνέπειες. Οι αρχές συνεργάζονται στη διαχείριση των φυσικών πόρων με ανθρώπους, των οποίων οι ζωές και η οικονομική κατάσταση εξαρτάται από αυτούς. Αυτό μπορεί να καταστήσει τη διαχείριση των πόρων πιο βιώσιμη, πιο αποδοτική, λιγότερο δαπανηρή και περισσότερο κοινωνικά αποδεκτή.

Αυτή η συνεργασία σημαίνει ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να αλλάξουν τις δικές τους προοπτικές στην αξία εμπλοκής των συμμετεχόντων, στο στάδιο της λήψης των αποφάσεων και στην εφαρμογή. Πολλές φορές η εξουσία που ασκούν οι αρχές μπορεί να εμποδίσει τη συμμετοχή. Ενώ, αν οι αρχές συνειδητοποιήσουν ότι πρέπει να δεχτούν τη γνώση, τις απόψεις και τις λύσεις των συμμετεχόντων, προκειμένου να παρέχουν υψηλής ποιότητας σχέδια ΛΑΠ, τότε ενθαρρύνουν τη συμμετοχή. Όταν αυτοί που έχουν σημαντικές θέσεις υιοθετήσουν μια μη-εξουσιαστική συμπεριφορά, η διαδικασία εκμάθησης μπορεί να συνεπάγεται μια πιο εποικοδομητική σχέση με τους συνεργάτες τους. Αυτό υπονοεί ότι οι διευθυντές ύδατος πρέπει να είναι τεχνικοί εμπειρογνώμονες και διευθυντές της διαδικασίας. Υιοθετώντας μια στάση, η οποία αρχίζει με τον καθορισμό του προβλήματος ύδατος ως ανθρώπινο πρόβλημα, παρά ως τεχνικό ζήτημα, είναι ένας καλός τρόπος για τους διευθυντές ύδατος, να εκτιμήσουν τις αντιλήψεις των άλλων συμμετεχόντων.

Ο καθορισμός του ρόλου των συμμετεχόντων στη δημόσια συμμετοχή, πραγματοποιείται μέσω των ακόλουθων ερωτήσεων:

- ✓ γιατί η οργάνωσή σας συμμετέχει στη δημόσια συμμετοχή;
- ✓ πώς επιτυγχάνεται αυτό;
- ✓ ποια είναι τα αποτελέσματα;
- ✓ σε ποια έκταση είτε η διαδικασία ή οι εκβάσεις της άλλαξαν εσάς ή την οργάνωσή σας και με ποιο τρόπο;

Η δημόσια συμμετοχή δεν θα είναι επιτυχής εάν οι αρμόδιες αρχές και οι συμμετέχοντες δεν σέβονται, δεν ακούν και δεν μαθαίνουν από τις απόψεις και τις εμπειρίες των άλλων, έτσι ώστε κατά τη διάρκεια του χρόνου να γίνονται συνεργάτες στην εφαρμογή της οδηγίας.

Οργανωτικές Αλλαγές

Δεδομένου ότι η δημόσια συμμετοχή απαιτεί συχνά μια διαφορετική προσέγγιση εργασίας από τις αρμόδιες αρχές, ακολουθεί ένας αριθμός οργανωτικών αλλαγών που μπορεί να είναι απαραίτητες. Μια αρμόδια αρχή μπορεί να είναι απαραίτητο να:

- ✓ αναθεωρήσει την τρέχουσα οργανωτική δομή της για να καθορίσει το επίπεδο της δημόσιας συμμετοχής και το βαθμό στον οποίο η τρέχουσα οργανωτική δομή ενθαρρύνει ή περιορίζει τη συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων
- ✓ αναθεωρήσει τις δεξιότητες, την εμπειρία και τις ικανότητες του προσωπικού για να εκτιμήσει εάν η αρμόδια αρχή έχει την ικανότητα να συμμετέχει στις διαδικασίες της δημόσιας συμμετοχής ή χρειάζεται πρόσθετη κατάρτιση.
- ✓ αναθεωρήσει τον προϋπολογισμό και τους πόρους που διατίθενται στη δημόσια συμμετοχή. Η ανάγκη για μια οργανωτική αναθεώρηση των αρμόδιων αρχών και τα συμπεράσματα της αναθεώρησης θα ποικίλουν στα διάφορα κράτη μέλη. Όταν γίνεται μια αναθεώρηση πρέπει να εξεταστούν τα προβλήματα και να μην επιρρίπτονται οι ευθύνες σε 'άλλους'. Εξίσου, μια αναθεώρηση μπορεί να ενθαρρύνει τις αρμόδιες αρχές να καθορίσουν τις ανάγκες εκπαίδευσης για το προσωπικό, που μπορεί να έχει περιορισμένη εμπειρία στη δημόσια συμμετοχή. Η διαδικασία της δημόσιας συμμετοχής μπορεί επίσης να έχει επιπτώσεις στις πρακτικές της οργάνωσης. Αυτό μπορεί να απαιτήσει από την αρμόδια αρχή να εξασφαλίσει μερικές ή όλες από τις ακόλουθες διαδικασίες:

➤ να αφήνει 'ανοιχτά' τα αποτελέσματα της διαδικασίας

προγραμματισμού (ανάλογα με τις νέες ιδέες, τη γνώση και τις λύσεις). Κατά την έναρξη της ενεργού συμμετοχής μια πιο 'ανοιχτή' διαδικασία θα ξεκινήσει. Η ενεργός συμμετοχή είναι από τη φύση της περισσότερο αβέβαιη και απρόβλεπτη από την άποψη του περιεχομένου της, της κλίμακας, του οικονομικού κόστους και του χρόνου της

- μια πιο ευέλικτη προσέγγιση της συνεισφοράς των συμμετεχόντων. Ο συγχρονισμός και ο ρυθμός της συμμετοχής τους μπορεί να αλλάξει όλη τη διαδικασία. Η αρμόδια αρχή πρέπει να το λάβει αυτό υπόψη της
- μια πιο ευέλικτη προσέγγιση στον οικονομικό σχεδιασμό. Δεδομένου ότι οι αποφάσεις λαμβάνονται σε συνεργασία με τους άλλους συμμετέχοντες, θα πρέπει να υπάρχει πρόβλεψη για ανοικτούς προϋπολογισμούς
- τη διατήρηση μιας τοπικής παρά οργανωτικής προοπτικής. Η εργασία των δημόσιων αρχών στο πλαίσιο ενός ορισμένου τομέα ή και ενός ιδρύματος, προσανατολίζεται αναπόφευκτα προς τις υποχρεώσεις και τους στόχους τους και η επίτευξη αυτών αποτελεί τη βασική τους ανησυχία. Έτσι το τοπικό, ευρύτερο πλαίσιο μπορεί να ξεχαστεί (στην περίπτωση αυτή η έννοια 'τοπικά' αναφέρεται στις συνήθειες και παραδόσεις ακόμα και της διεθνούς περιοχής ΛΑΠ).

Η πρόκληση για τις οργανώσεις θα είναι να αντιμετωπίσουν τις αλλαγές, στις διαδικασίες και στις δομές, οι οποίες απαιτούν χρόνο. Εντούτοις, η αλλαγή στην στάση και στις δεξιότητες των υπαλλήλων θα επιφέρει αλλαγές μέσα στο υπάρχον οργανωτικό και θεσμικό πλαίσιο.

Πολιτική υποχρέωση και κατανομή των πόρων

Η αφετηρία για την έναρξη της συμμετοχής του κοινού είναι μια δέσμευση σε πολιτικό επίπεδο. Το πολιτικό επίπεδο πρέπει να κατανοήσει και να συνειδητοποιήσει τις νέες υποχρεώσεις του, γιατί η ενεργός συμμετοχή δεν είναι μόνο ευεργετική, αλλά και απαραίτητη, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι

προσδοκώμενοι στόχοι ποιότητας νερού, ως σημαντικό μέρος της βιώσιμης ανάπτυξης.

Συνεπώς, οι πολιτικοί πρέπει να γνωρίζουν:

- ✓ τους στόχους της δημόσιας συμμετοχής σε σχέση με την ανάπτυξη και εφαρμογή της οδηγίας
- ✓ τη φύση της συμμετοχής, τις επιπτώσεις της και εάν αποδέχεται ή αντικαθιστά προηγούμενες πρακτικές
- ✓ την ενδεχόμενη συνεισφορά των συμμετεχόντων στη διαχείριση των υδάτων
- ✓ την ανάγκη για πολιτική δέσμευση στη διαδικασία και στην έκβαση της
- ✓ το ρόλο και το συγχρονισμό κατά τη διαδικασία λήψης απόφασης και ως εκ τούτου την ιδιαίτερη συμβολή των πολιτικών αντιπροσώπων
- ✓ τα μέσα να φθάσει η ενεργός συμμετοχή στους μεμονωμένους πολίτες πέρα από τις οργανώσεις και τα ιδρύματα
- ✓ τις πιθανές συνέπειες της διαδικασίας.
- ✓ ότι η διαχείριση ύδατος δεν είναι ευθύνη μόνο των κυβερνητικών αρχών. Απαιτούνται δίκτυα οργανώσεων στα οποία οι κυβερνητικές αρχές εργάζονται από κοινού με τις ΜΚΟ, τις επιχειρήσεις, τις ομάδες ενδιαφέροντος και τους εμπειρογνώμονες (πανεπιστήμια).
- ✓ ότι πρέπει να εξασφαλίσουν συγκεκριμένους πόρους για ικανοποιητικό προσωπικό, προϋπολογισμό, εξουσιοδοτήσεις, φιλόδοξη δημόσια συμμετοχή, στόχους και εσωτερική εκπαίδευση.

Δημιουργία υποδομής και αντιπροσώπευση των συμμετεχόντων

Η μετάβαση από κάποιο βαθμό 'διαβουλεύσεων' προς την 'ενεργό συμμετοχή', θα είναι μια πρόκληση για τις αρμόδιες αρχές και τους συμμετέχοντες.

Όπως σημειώνεται ανωτέρω, μια οργανωτική αναθεώρηση θα βοηθήσει να προσδιορίσει εάν αυτοί που σχετίζονται (η αρμόδια αρχή ή οποιοσδήποτε άλλος συμμετοχος) με τη διαδικασία, είναι επαρκώς ικανοί να συμμετέχουν στη δημόσια συμμετοχή. Η οργανωτική επιτυχία εξαρτάται από τους πόρους, τη διαθεσιμότητα του πεπειραμένου και καταρτισμένου προσωπικού, τη γνώση της

κατάστασης και το βαθμό στον οποίο εκείνοι που εμπλέκονται, είναι πρόθυμοι να αναγνωρίσουν τη δυνατότητα αλλαγής των υπό εξέταση ζητημάτων στη διαχείριση των υδάτων.

Αυτό σημαίνει ότι οι συμμετέχοντες θα πρέπει να είναι πρόθυμοι να μοιραστούν την ευθύνη για τις αποφάσεις, οι οποίες προκύπτουν από τη διαδικασία συμμετοχής.

Παρέχοντας στους συμμετέχοντες βελτιωμένη πρόσβαση στις πληροφορίες και στη λήψη των αποφάσεων, υποχρεώνονται να μοιραστούν την ευθύνη για τη χρήση των δικτύων και των καναλιών επικοινωνίας. Τα μέλη και οι συνεταιίροι πρέπει να ενημερωθούν για μερικές από τις επιπτώσεις της οδηγίας και τις πιθανές συνέπειες της εφαρμογής της, παραδείγματος χάριν για το πρόγραμμα μέτρων.

Παραδείγματος χάριν, οι τομείς των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων, είναι υποχρεωμένοι να ενημερώνουν τα μέλη τους και να τα ενθαρρύνουν, να υιοθετήσουν μια νέα προσέγγιση στη χρήση των υδάτων. Για τις επιχειρήσεις, μια ανάλυση της κατάστασης και των ενδιαφερόντων τους, όσον αφορά τη διαχείριση των υδάτων, θα μπορούσε να περιλάβει τα ακόλουθα ζητήματα:

- ✓ τρέχουσα χρήση ύδατος
- ✓ τρέχοντα επίπεδα ρύπανσης
- ✓ τρέχοντα μέτρα που μειώνουν/αποτρέπουν τη ρύπανση ή άλλες πιέσεις
- ✓ τα σχετικά επίπεδα δαπανών στη χρήση ύδατος και τις υπηρεσίες των υγρών αποβλήτων
- ✓ τρέχον νομοθετικό πλαίσιο για τη χρήση των υδάτων
- ✓ ο βαθμός επιχορήγησης στη διαδικασία παραγωγής
- ✓ κώδικας δεοντολογίας/ορθών γεωργικών πρακτικών
- ✓ επίπεδο ευαισθητοποίησης και γνώση των ΛΑΠ

Επίσης, οι ΜΚΟ έχουν συνήθως προβλήματα χρηματοδότησης των προγραμμάτων εργασίας τους. Συχνά εξαρτώνται από διάφορα χρηματοδοτικά προγράμματα που προσφέρονται από τους εθνικούς ή διεθνείς χορηγούς. Αυτά τα προγράμματα εφαρμόζονται σε προβλήματα, όπου οι αρμόδιες αρχές ζητούν

τη συμμετοχή στη διαχείριση των υδάτινων σωμάτων. Αυτό το πρόβλημα είναι έντονο για τις τοπικές ΜΚΟ και τους περιφερειακούς κλάδους των εθνικών ΜΚΟ, οι οποίοι έχουν λιγότερη πείρα, λιγότερους πόρους από τα κεντρικά γραφεία και συχνά μόνο εθελοντικά μέλη.

Θα εξαρτηθεί από την αρμόδια αρχή να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να υπερνικήσουν μερικά από αυτά τα προβλήματα και να προοδεύσουν τα ζητήματα. Σε μερικές περιπτώσεις η αρμόδια αρχή θα πρέπει να παρέχει, γραμματειακή υποστήριξη στα δίκτυα των συμμετεχόντων, καλή πληροφόρηση και προγράμματα εκπαίδευσης σε συγκεκριμένες πτυχές της οδηγίας. Επίσης οι συμμετέχοντες θα πρέπει να παρέχουν πληροφορίες και ένα είδος 'εκπαίδευσης' στην αρμόδια αρχή. Η δημιουργία υποδομής θα πρέπει να είναι μια αμφίδρομη διαδικασία.

Δημόσια συμμετοχή πέρα από τις οργανώσεις στους μεμονωμένους πολίτες και τις επιχειρήσεις

Η συμμετοχή των μεμονωμένων πολιτών και των επιχειρήσεων (πέρα από τις οργανώσεις) είναι κρίσιμη για τη διαχείριση των υδάτων. Αυτό συμβαίνει γιατί ένα μεγάλο μέρος της χρήσης, όπως και της ρύπανσης των υδάτων παράγεται σε επίπεδο μεμονωμένων νοικοκυριών, διασκορπισμένων συνοικισμών, μεμονωμένων επιχειρήσεων και γεωργικών μονάδων.

Προγράμματα επίδειξης για να καλλιεργηθεί η εμπιστοσύνη και να αξιοποιηθεί η εμπειρία

Τα προγράμματα επίδειξης θα βοηθήσουν να αξιολογηθεί η επιτυχία της δημόσιας συμμετοχής στο τομέα διαχείρισης των υδάτων και θα προσφέρει σε όλους τους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να μάθουν από την πρακτική εφαρμογή. Οι αρμόδιες αρχές πρέπει να ενθαρρυνθούν την έναρξη τέτοιων προγραμμάτων, τα οποία θα μπορούσαν να έχουν ένα ευρύ φάσμα στόχων:

- ✓ να πείσουν τις ομάδες να ξεκινήσουν νέες, διαφορετικές πρακτικές, όσον αφορά την ενεργό συμμετοχή, βασιζόμενοι στην προσέγγιση 'όχι λόγια, αλλά πράξεις'
- ✓ να δώσουν στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να επηρεάσουν την

διαδικασία εφαρμογής, βασιζόμενοι στα συμφέροντά τους και στις αρμόδιες αρχές, να πραγματοποιήσουν μια ευρέως αποδεκτή προσέγγιση εφαρμογής της οδηγίας και ένα αποδεκτό πρόγραμμα μέτρων.

7β. Ο παράγοντας 'διαδικασία'

Οι διαδικασίες αναφέρονται στους τρόπους με τους οποίους οι συμμετέχοντες εμπλέκονται στην εφαρμογή της οδηγίας. Αυτό περιλαμβάνει τη διαδικασία, στην οποία οι συμμετέχοντες διαπραγματεύονται τα ζητήματα που τους αφορούν, τις πιθανές ενέργειες και αποφασίζουν πώς η εφαρμογή της οδηγίας μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα. Η εμπειρία έχει δείξει ότι η ποιότητα της διαδικασίας καθορίζει, εάν θα υποστηριχτούν τα μέτρα και οι ενέργειες που είναι υπό έκδοση.

Το σχέδιο διαχείρισης των υδάτινων πόρων αποτελείται από αρχές που καθορίζουν την ποιότητα της διαδικασίας. Η εμπιστοσύνη και η διαφάνεια είναι θεμελιώδεις για την κινητοποίηση των συμμετεχόντων.

Οι αντιπαραθέσεις μεταξύ των συμμετεχόντων στη διαχείριση των υδάτων στηρίζεται συχνά στην έλλειψη εμπιστοσύνης, στην υποψία κρυμμένων ημερήσιων διατάξεων και στην έλλειψη ενός συνεταιριστικού κλίματος για δημιουργία λύσεων.

Η διαδικασία συμμετοχής πρέπει να ενθαρρύνει:

- ✓ την Εμπιστοσύνη
- ✓ την Ελικρίνεια
- ✓ τη Διαφάνεια
- ✓ την Τιμιότητα
- ✓ το Σεβασμό
- ✓ το Συνυπολογισμό
- ✓ τη Πεποίθηση

Η ερμηνεία αυτών των αρχών και η χρησιμοποίησή τους για το σχεδιασμό της διαδικασίας συμμετοχής δεν είναι πάντα εύκολη, δεδομένου ότι υπάρχουν πολλοί συμμετοχοί, νέες καταστάσεις προκύπτουν και πολλές πτυχές που πρέπει

να εξεταστούν. Εντούτοις, η εμπειρία προτείνει ότι ένας αριθμός από τους κοινούς παράγοντες, που σχετίζονται με το σχεδιασμό και την εφαρμογή της διαδικασίας, είναι βασικά ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τις αρμόδιες αρχές και τους άλλους συμμετέχοντες. Εν περιλήψει, οι διαδικασίες συμμετοχής του κοινού πρέπει να χαρακτηρίζονται λίγο ή πολύ από τα ακόλουθα:

1. έγκαιρη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία καθορισμού των αρμοδιοτήτων
2. ανάπτυξη της συνεργασίας στη διαδικασία σχεδιασμού
3. εκμάθηση των συμμετεχόντων
4. αμοιβαίο σεβασμό
5. ευέλικτη και 'ανοικτή' διαδικασία
6. συνεχή αξιολόγηση
7. ανεξάρτητη συμμετοχή (independent facilitation)
8. τρέχουσες διαδικασίες (ongoing)

Ο παραπάνω κατάλογος δεν περιλαμβάνει συγκεκριμένες προτάσεις ως προς τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιούνται οι ευκαιρίες για εκμάθηση. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν υπάρχει μία μέθοδος που θα λειτουργήσει για όλες τις καταστάσεις.

Η πρόκληση για την αρμόδια αρχή είναι να λάβει αυτούς τους παράγοντες υπόψη ενώ αναπτύσσει και οργανώνει τις διαδικασίες της δημόσιας συμμετοχής από κοινού με τους άλλους συμμετέχοντες.

Έγκαιρη συμμετοχή των πολιτών στη διαδικασία καθορισμού των αρμοδιοτήτων

Αυτή είναι μια σημαντική θεώρηση και δεν πρέπει να αγνοηθεί από τις αρμόδιες αρχές, δεδομένου ότι οι πιο κοινές αιτίες των προβλημάτων στη συμμετοχή, συμβαίνουν όταν οι συμμετέχοντες αισθανθούν αποκλεισμένοι από τους στόχους και το σχέδιο της διαδικασίας. Η εμπλοκή των συμμετεχόντων στον καθορισμό των αρμοδιοτήτων μπορεί εξαρχής να βοηθήσει στην καλλιέργεια εμπιστοσύνης και καθιέρωσης διαλόγου μεταξύ των διαφορετικών ομάδων ενδιαφέροντος. Οι αρμοδιότητες για τη διαδικασία μπορεί να περιλαμβάνουν

συμφωνίες για :

- ✓ τους στόχους της διαδικασίας
- ✓ το γενικό πεδίο της διαδικασίας
- ✓ τη σειρά των συμμετεχόντων που είναι πιθανό να ενδιαφέρονται
- ✓ τις προσδοκίες εκείνων που εμπλέκονται
- ✓ για τα πρωτόκολλα επικοινωνίας
- ✓ τους οικονομικούς πόρους και την κατανομή τους
- ✓ την οργανωτική υποστήριξη και συνεισφορά που απαιτείται
- ✓ το χρονοδιάγραμμα και τον προγραμματισμό
- ✓ τη συμβολή της διαδικασίας και των αποτελεσμάτων της στην λήψη απόφασης.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο καθορισμός αρμοδιοτήτων μπορεί να τροποποιηθεί καθώς οι όροι αλλάζουν, η διαδικασία αλλάζει πορεία ή δεδομένου ότι νέοι συμμετέχοντες εμπλέκονται.

Ανάπτυξη συνεργασίας στη διαδικασία σχεδιασμού

Στην ανάπτυξη της συνεργασίας στη διαδικασία σχεδιασμού είναι σημαντικό ότι, οι αρμόδιες αρχές ανακαλύπτουν μαζί με τους άλλους συμμετέχοντες, πώς να χειριστούν καλύτερα τη δημόσια συμμετοχή, δεδομένου ότι δεν υπάρχει μόνο ένα σχέδιο που θα ταιριάζει σε κάθε κατάσταση. Μια διαδικασία βασισμένη στην συνανάπτυξη και τη συνεργασία, είναι πιθανό να καλλιεργήσει την εμπιστοσύνη, να προσελκύσει τη μεγαλύτερη υποστήριξη από τους συμμετέχοντες και να δημιουργήσει μια αμοιβαία προθυμία να είναι η διαδικασία επιτυχής. Η συνεργασία τείνει επίσης να εξασφαλίσει ότι η διαδικασία σχεδιασμού ταιριάζει στους σκοπούς της και μεγιστοποιεί τις δεξιότητες και τις ικανότητες εκείνων που περιλαμβάνονται σ' αυτή. Επομένως, είναι απαραίτητο για τις αρμόδιες αρχές να αποτρέψουν την προκαθορισμένη προσέγγιση χωρίς να δώσουν μια ευκαιρία στους συμμετέχοντες να συμβάλουν στη διαδικασία σχεδιασμού.

Εκμάθηση των συμμετεχόντων

Ο σχεδιασμός της διαδικασίας πρέπει να βοηθήσει να δημιουργηθούν ευκαιρίες για εκμάθηση μεταξύ των συμμετεχόντων. Αυτό είναι πέρα από την απλή παρουσίαση των πληροφοριών (όπως μια διάλεξη ή μια παρουσίαση), η όποια τείνει να είναι μονόδρομη, παρά αμφίδρομη επικοινωνία. Αντί για αυτό, ο σχεδιασμός της διαδικασίας πρέπει να ενθαρρύνει τον ενεργό διάλογο μεταξύ των συμμετεχόντων. Σε μερικές περιπτώσεις, μόνο η πράξη να έρθουν οι άνθρωποι μαζί για πρώτη φορά, οδηγεί σε νέες ιδέες με διαφορετικές προοπτικές, στόχους και επιτυχίες. Αυτό μπορεί να αναπτυχθεί στις τακτικές συνεδριάσεις των συμμετεχόντων και να βοηθήσει στην καθιέρωση νέων συνεργασιών, ανακουφίζοντας από προβλήματα προτού αυτά προκύψουν. Ενώ, ο διάλογος για την ανάπτυξη της κατανόησης και της εκμάθησης, μεταξύ των συμμετεχόντων είναι σημαντικός, η διαδικασία χρειάζεται κάτι παραπάνω. Η εμπειρία και η έρευνα προτείνει, ότι οι συμμετέχοντες κινητοποιούνται ιδιαίτερα από τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί στο πεδίο.

Αμοιβαίος σεβασμός

Σε πολλές περιπτώσεις, οι συμμετέχοντες όταν δεν συμφωνούν μεταξύ τους περιχαράκωνονται πίσω από τα συμφέροντα και τις απόψεις τους. Η διαδικασία πρέπει να ενθαρρύνει τους συμμετέχοντες να σέβονται τις άλλες απόψεις (η ανεξάρτητη διευκόλυνση είναι συχνά χρήσιμη σε αυτές τις περιπτώσεις). Για μερικούς, συμπεριλαμβανομένων των αρμόδιων αρχών, αυτό δεν θα είναι εύκολο, ιδιαίτερα εάν προηγούμενες συγκρούσεις έχουν σημαδευτεί από εκθρόνηση και ισχυρή διαφωνία. Εν τούτοις, η δημόσια συμμετοχή θα πετύχει μόνο εάν υπάρχει μια ρητή αναγνώριση των διαφορών και μια δέσμευση για να ερευνηθεί η φύση αυτών. Οι διαφορές εκφράζονται συχνά με ποικίλους τρόπους όπως η διαφωνία για τη φύση του προβλήματος (ο προσδιορισμός του προβλήματος), τα είδη των πληροφοριών που θεωρούνται αποδεκτά (επιστημονικά και μη-επιστημονικά) και οι πιθανές συνέπειες των αιτιών της δράσης.

Ο ρόλος της αρμόδιας αρχής είναι σημαντικός και θα πρέπει αυτή να εργαστεί, ώστε να εξασφαλίσει τον αμοιβαίο σεβασμό μεταξύ των συμμετεχόντων,

αξιολογώντας την ποικιλομορφία των συμφερόντων και των απόψεων.

Ευέλικτη και 'ανοικτή' διαδικασία

Αυτός ο παράγοντας σχεδίου είναι μια σημαντική υπενθύμιση ότι όλα τα στάδια της διαδικασίας δεν μπορούν να προκαθοριστούν. Μια ευέλικτη προσέγγιση στη διαδικασία σχεδιασμού, είναι να προσαρμόσει την αλλαγή και την εκμάθηση, όσο οι συμμετέχοντες δεσμεύονται μεταξύ τους κατά τη διάρκεια του χρόνου. Ισοδύναμα, μια 'ανοικτή' διαδικασία είναι μέρος της καλλιέργειας εμπιστοσύνης μεταξύ των συμμετεχόντων. Εάν η διαδικασία είναι πάρα πολύ αυστηρή και περιορίζει τη συζήτηση, τότε οι συμμετέχοντες είναι πιθανό να αποσύρουν οποιαδήποτε υποστήριξη. Στη διαδικασία συμμετοχής, όλοι οι εμπλεκόμενοι, συμπεριλαμβανομένων των αρμόδιων αρχών, έχουν υποχρέωση να ακούν και να υπολογίζουν τις ανησυχίες των άλλων. Αυτό μπορεί να σημαίνει αλλαγή της διαδικασίας σχεδιασμού κατά τη διάρκεια του χρόνου.

Συνεχής αξιολόγηση

Η επανάληψη προσκαλεί τους συμμετέχοντες να αναθεωρήσουν τη διαδικασία και να απεικονίσουν αυτό που έχουν πραγματοποιήσει μέχρι τώρα, καθώς και εάν χρειάζεται αλλαγές είτε στη διαδικασία, είτε στο περιεχόμενο. Είναι μέρος της συνεχούς αξιολόγησης της διαδικασίας και έτσι η εκμάθηση ενσωματώνεται στη διαδικασία αμέσως και μπορεί να διαμορφώσει τις επίκαιρες (παρά μελλοντικές) ιδέες και διαπραγματεύσεις. Αυτό μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικό, γιατί αλλάζει το επίπεδο συμμετοχής των εμπλεκόμενων (π.χ επαναπροσδιορισμός του προβλήματος).

Το σημαντικό σημείο είναι ότι η διαδικασία της αξιολόγησης δεν είναι μόνο μια εκ των υστέρων αξιολόγηση ή αξιολόγηση των αποτελεσμάτων. Πρέπει να είναι μια τρέχουσα διαδικασία.

Ανεξάρτητη συμμετοχή (independent facilitation)

Αυτός ο παράγοντας σχεδιασμού δεν είναι πάντα κατάλληλος δεδομένου ότι δεν διευκολύνονται όλοι οι τύποι της συμμετοχής. Εντούτοις, οι ανεξάρτητοι βοηθοί μπορούν να είναι ιδιαίτερα ευεργετικοί, όταν οι σχέσεις μεταξύ των

συμμετεχόντων είναι δύσκολες και υπάρχει μια έλλειψη εμπιστοσύνης ή σεβασμού μεταξύ των εμπλεκομένων. Η χρησιμοποίηση ενός ουδέτερου τρίτου μέρους μπορεί να βοηθήσει να αποφευχθούν οι ανησυχίες, ότι η αρμόδια αρχή θα εξουσιάζει τις συζητήσεις και τις ημερήσιες διατάξεις. Σύμφωνα με αυτό, μπορεί να είναι απαραίτητο για τις συνεδριάσεις να πραγματοποιούνται σε 'ουδέτερο' έδαφος.

Τρέχουσες διαδικασίες (ongoing)

Ενώ τα μεγάλης κλίμακας και τα επί παραγγελία γεγονότα, έχουν τη θέση τους στη συμμετοχή, πολύ συχνά αποτυγχάνουν να ασκήσουν μόνιμη επίδραση στα ζητήματα ή αποτυγχάνουν να παράγουν μεγάλης κλίμακας συνεργασίες και δεσμεύσεις. Η εμπειρία λέει ότι οι μικρότερης κλίμακας τρέχουσες διαδικασίες, τείνουν να παρέχουν περισσότερες ευκαιρίες στους συμμετέχοντες, να καθιερώσουν την εμπιστοσύνη και την κατανόηση μεταξύ τους. Επίσης, εξασφαλίζει ότι οι συμμετέχοντες που απουσιάζουν από μια συνεδρίαση, λόγω πίεσης χρόνου, δεν αποκλείονται από τη διαδικασία, όπως θα γινόταν εάν η συνεδρίαση γινόταν επί παραγγελία.

7γ. Ο Παράγοντας 'περιεχόμενο'

Πολλοί από τους παράγοντες που σχετίζονται με το περιεχόμενο συνδέονται στενά με το σχεδιασμό της διαδικασίας, στο βαθμό ότι πολλοί συμμετέχοντες συχνά δίνουν περισσότερη προσοχή στο να πάρουν γνώσεις από τη διαδικασία και από το περιεχόμενο που ακολουθεί. Όπως με άλλα μέρη της καθοδήγησης, είναι αδύνατο να γίνει συγκεκριμένο το περιεχόμενο της διαδικασίας συμμετοχής. Ακόμα κι έτσι, είναι πιθανό ότι οι ακόλουθοι παράγοντες θα είναι σημαντικοί σε κάποιο σημείο της διαδικασίας:

- ✓ στην εκτίμηση της ποικιλομορφίας των γνώσεων
- ✓ στην εύρεση στοιχείων, αποδείξεων και στην ύπαρξη αβεβαιότητας
- ✓ στην υποβολή έκθεσης και στην επικοινωνία.

Εκτίμηση της ποικιλομορφίας των γνώσεων

Όσο περισσότεροι συμμετοχοί εμπλέκονται, τόσο η ποικιλομορφία των εμπειριών, των απόψεων και της γνώσης τους είναι πιθανό να αυξηθεί. Είναι σημαντικό να καθορίζονται και να αξιολογούνται, οι διαφορετικοί τύποι γνώσης, στους οποίους οι συμμετέχοντες βασίζονται. Οι συμμετέχοντες, μπορεί να περιλαμβάνουν, επιστημονικούς εμπειρογνώμονες, και άτομα με μη ειδικές γνώσεις, που ζουν και εργάζονται στην περιοχή. Είναι σημαντικό να συνειδητοποιηθεί ότι τόσο οι επιστήμονες, όσο και τα μη καταρτισμένα άτομα, μπορούν να συμβάλουν σε μια καλύτερη κατανόηση των πρωταρχικών αιτιών του προβλήματος και να οδηγήσουν σε ένα πιο ενημερωμένο και σχετικό σχέδιο δράσης. Η εμπειρία στον τομέα των υδάτινων πόρων έχει δείξει ότι οι λύσεις των ειδικών, είναι συχνά ακατάλληλες για τις τοπικές συνθήκες και είχαν αρνητικά αποτελέσματα. Πολλά από αυτά τα αποτελέσματα θα μπορούσαν να έχουν αποφευχθεί, εάν η επιστημονική πείρα ήταν συνδυασμένη με την τοπική γνώση και την εμπειρία. Αυτό είναι πιθανό ειδικά στην περίπτωση, όπου η γνώση σχετικά με τις 'ιστορικές' συνθήκες - είναι εξίσου διανεμημένη στις αρχές και στα άλλα μέρη της κοινωνίας - μπορεί να αποδειχθεί υψίστης σπουδαιότητας, π.χ. προηγούμενες φυσικές εμφανίσεις των ποταμών και των υγρότοπων.

Εύρεση στοιχείων, αποδείξεων και ύπαρξη αβεβαιότητας

Ενώ η αξία της ποικιλομορφίας είναι σημαντική, μπορεί επίσης να δημιουργήσει προβλήματα για το τι είναι αποδεκτό ως 'στοιχείο και απόδειξη'. Μερικοί συμμετοχοί μπορούν να επιμείνουν ότι μόνο τα επιστημονικά 'στοιχεία' είναι αποδεκτά στη βάση της διαδικασίας λήψης απόφασης. Άλλοι θα θέλουν να συμπληρώσουν τα κενά ή να παρέχουν τις πληροφορίες με τις δικές τους προσωπικές εμπειρίες και παρατηρήσεις. Εντούτοις, θα υπάρξουν πολλές περιπτώσεις όπου καμία επιστημονική πληροφορία δεν είναι διαθέσιμη ή υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα. Δεν υπάρχει εύκολη απάντηση πώς να προχωρήσει η διαδικασία κάτω από αυτές τις συνθήκες. Εντούτοις, εάν το σχέδιο της διαδικασίας είναι σταθερό, τότε οι συζητήσεις, πέρα από την αβεβαιότητα, μπορεί να επιδειχθούν και οι αποφάσεις να ληφθούν, έχοντας αυτό υπόψη. Προτείνετε ότι η αρμόδια αρχή θα πρέπει να προσπαθήσει να εξασφαλίσει ότι οι

αποφάσεις βασίζονται σε όλα τα διαθέσιμα στοιχεία, με την αποδοχή ότι οι μη-επιστημονικές πληροφορίες μπορούν να είναι μια νόμιμη μορφή γνώσης για το περιβάλλον. Σε συνθήκες αβεβαιότητας είναι απαραίτητο ο βαθμός της να γίνεται σαφής.

Υποβολή έκθεσης και επικοινωνία

Μη τεχνικές περιλήψεις που απεικονίζουν τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων και του κοινού είναι σημαντικές κατά την υποβολή έκθεσης της διαδικασίας. Αυτή περιλαμβάνει επίσης την παροχή μη τεχνικών περιλήψεων της ανάλυσης ΛΑΠ για την τοπική κατάσταση. Κατά συνέπεια, οι τοπικοί συμμετέχοντες θα προσδιορίζονται ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν.

7δ. Συμπεράσματα

Ο πρόλογος της οδηγίας περιλαμβάνει μια πολύ σαφή δήλωση ότι η ενεργός συμμετοχή του κοινού είναι πιθανότατα το 'κλειδί' της επιτυχίας για την επίτευξη των επιθυμητών ποιοτικών στόχων των υδάτων. Αυτή η δήλωση απεικονίζει διοικητική εμπειρία αρκετών ετών στην διαχείριση των ευρωπαϊκών υδάτων. Με απλά λόγια, οι χρήστες και οι ρυπαντές των υδάτων πρέπει να γίνονται μέρος της λύσης του προβλήματος.

Αυτή η καθοδήγηση έχει παρουσιάσει μια σειρά προτάσεων σχετικά με το πώς θα εξασφαλιστεί η ενεργός συμμετοχή. Είναι σημαντικό, εντούτοις, να ληφθεί υπόψη ότι δεν παρέχονται έτοιμες λύσεις. Κάθε περιοχή ΛΑΠ πρέπει να βρει τον τρόπο να χειριστεί τη ΣΚ, λαμβάνοντας υπόψη τις επικρατούσες πολιτιστικές, κοινωνικοοικονομικές, δημοκρατικές και διοικητικές παραδόσεις.

Συστήνεται ο προγραμματισμός της διαδικασίας να είναι προσεκτικός. Κάθε αρμόδια αρχή πρέπει να δεχτεί ότι μια δυναμική διαδικασία εκμάθησης, που βασίζεται 'στη δοκιμή και στο λάθος', είναι η πρόκληση για να ξεκινήσει. Η εμπειρία δείχνει ότι αν αφιερωθεί αρκετός χρόνος, θα υπάρξουν μακροπρόθεσμα οφέλη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1 Eurobarometer 58.0, 'The attitudes of Europeans towards the environment', The European Opinion Research Group (EORG 'Public Opinion Analysis' December 2002. <http://europa.eu.int/comm/environment/barometer/>

2 Chapter 3 of 'EEB Handbook on EU Water Policy under the Water Framework Directive, January 2001', <http://www.eeb.org/publication/EEB%20Water%20Handbook%20Absolut%20Final%202001.pdf>

3 'WWF's Water and Wetland Index: Critical issues in water policy across Europe, November 2003', http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/freshwater/initiatives/wwi/phase2.cfm

4 Η οδηγία 2000/60/EC καθιερώνει ένα πλαίσιο για τις ενέργειες της Κοινότητας στο πεδίο διαχείρισης των υδάτινων πόρων, Ο J No. L 327, 21.12.2000, p 1. Το νομικό κείμενο μπορείτε να το βρείτε στη διεύθυνση http://forum.europa.eu.int/irc/Download/kietAgJDmfGUXjGZHpGuTRfUzMyugJqK/yxRqRfEtKHf9z04g6BtIYVNtD4GRcD2r/6RjYM_V/WFD-EN.pdf

5 Η οδηγία 2000/60/EC καθιερώνει ένα πλαίσιο για τις ενέργειες της Κοινότητας στο πεδίο διαχείρισης των υδάτινων πόρων, Ο J No. L 327, 21.12.2000, p 1. Το νομικό κείμενο μπορείτε να το βρείτε στη διεύθυνση http://forum.europa.eu.int/irc/Download/kietAgJDmfGUXjGZHpGuTRfUzMyugJqK/yxRqRfEtKHf9z04g6BtIYVNtD4GRcD2r/6RjYM_V/WFD-EN.pdf

6 Ανάλυση των πιέσεων και των επιδράσεων, προσδιορισμός των υδάτινων σωμάτων, δημόσια συμμετοχή σε σχέση με την οδηγία, τυπολογία, συνθήκες αναφοράς και συστήματα ταξινόμησης για μεταβατικά και παράκτια ύδατα, προσδιορισμός των ιδιαίτερος τροποποιημένων και τεχνητών υδάτινων σωμάτων, οικονομία και περιβάλλον, έλεγχος, συνθήκες αναφοράς και όρια οικολογικής κατάστασης για τα εσωτερικά επιφανειακά ύδατα, διαβαθμονόμηση, διαδικασία προγραμματισμού, GIS, υγρότοποι και οικολογική ταξινόμηση.

7 Προσδιορισμός των περιοχών ΛΑΠ, πιλοτικό δίκτυο ΛΑΠ, και στατιστικό εργαλείο για την αξιολόγηση των υπόγειων νερών.

8 'Carrying forward the Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive - Progress and work programme for 2003 and 2004'

[Final draft version 5.0] available at

http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mwZcH8GFkflIfcYfh3suALmhR9pI10fD/c9dc4Go2XjTdS4kfQ4mGr0gb9D_

[0cwPq/RjNh7c0H8WVHgZtIYyhgDgojLHf-YFfb/5C_CbxhtGhDWPN/3%20-](http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mwZcH8GFkflIfcYfh3suALmhR9pI10fD/c9dc4Go2XjTdS4kfQ4mGr0gb9D_0cwPq/RjNh7c0H8WVHgZtIYyhgDgojLHf-YFfb/5C_CbxhtGhDWPN/3%20-)

[%20%20final%20draft%20strategy%202003_2004%20%28version%205.0%29.doc](http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mwZcH8GFkflIfcYfh3suALmhR9pI10fD/c9dc4Go2XjTdS4kfQ4mGr0gb9D_0cwPq/RjNh7c0H8WVHgZtIYyhgDgojLHf-YFfb/5C_CbxhtGhDWPN/3%20-%20%20final%20draft%20strategy%202003_2004%20%28version%205.0%29.doc)

Για περισσότερες πληροφορίες αποκτήστε πρόσβαση σε αυτή την ιστοσελίδα: env-wfd-circa@cec.eu.int

9 Ένα είδος ομάδας εργασίας, αλλά με μια συγκεκριμένη εξουσιοδότηση να ενθαρρυνθεί την Επιτροπή στην εκπόνηση των προτάσεων για 'θυγατρική' νομοθεσία σύμφωνα με την οδηγία, δηλ. σύμφωνα με το άρθρο 16 και 17. Έχουν υπάρξει τρία έγγραφα που εξετάζουν τις 'ουσίες προτεραιότητας', τα 'υπόγεια νερά' και την 'υποβολή αναφορών' κατά τη διάρκεια 2001-2003.

10 'Explanatory memorandum' of the European Commission's original proposal for the WFD, COM (97) 49 final of 26.02.1997

11 Ποτάμια, λίμνες, μεταβατικά ύδατα (π.χ. εκβολές) και παράκτια ύδατα

12 Για μια σύντομη ιστορία των διαπραγματεύσεων για την υιοθέτηση του νομικού κειμένου της οδηγίας δείτε το παράρτημα II του 'EEB Handbook on EU Water Policy under the Water Framework Directive', Ιανουάριος 2001

διαθέσιμο στη: :

<http://www.eeb.org/publication/EEB%20Water%20Handbook%20Absolut%20Final%20001.pdf>

13 Επιπλέον, η νομολογία από το ευρωπαϊκό Δικαστήριο βεβαιώνει ότι αυτή η ασυνέπεια είναι παράνομη. Βλ. απόφαση της 10ης Ιανουαρίου 1985, Leclerc / Au blé vert (To the Green Meadow), 229/83, Rec. 1985, p.1, para 14; Decision of 18th December 1997, Inter-Environnement Wallonie ASBL v Region Wallone, C-129/96, Rec. p. I-7411, para 41

14 'Water Framework Directive (2000/60/EC), Legal interpretation, of the 'No deterioration in status' duty of Member States', The Royal Society for the Protection of Birds, 20 October 2001 and 'WWF Position paper on the Article 4(1) - 'No-deterioration duty' of the European Community Water Framework Directive (2000/60/EC)', June 2003, διαθέσιμο στην

http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/policy_and_events/epo/initiatives/freshwater.cfm

[europe/what_we_do/policy_and_events/epo/initiatives/freshwater.cfm](http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/policy_and_events/epo/initiatives/freshwater.cfm)

15 Chapter 4.5.2.4 'EEB Handbook on EU Water Policy under the Water Framework Directive', Ιανουάριος 2001.

16 Τα ακόλουθα νομοθετικά όργανα υποδεικνύουν τις προστατευόμενες περιοχές στα κράτη μέλη και στις υποψηφίες χώρες της ΕΕ Drinking water for human consumption (98/83/EC), the protection of economically significant aquatic species (79/923/EEC), recreational waters (76/160/EEC), nutrient sensitive areas (86/278/EEC, 91/676/EEC and 91/271/EEC), the protection of birds, habitats or species (92/43/EEC and 79/409/EEC)

17 'WWF response to the European Commission's Working Document: The Water Framework Directive (WFD) and tools within the Common Agricultural Policy (CAP) to support its implementation', Απρίλιος 2003,

http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/policy_and_events/epo/initiatives/freshwater.cfm

18 Έχει υποστηριχτεί ότι η παρέκκλιση είναι απαραίτητη λόγω του κόστους της αλλαγής δραστηριοτήτων που αποτρέπει την επίτευξη της 'καλής' κατάστασης. Εντούτοις, οι αποφάσεις για ποια αναλογία από εκείνο το κόστος πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την οικονομική ενίσχυση των αγροτών τόσο τώρα όσο και στο παρελθόν. Είναι απαράδεκτο να υποστηρικθούν οι αγρότες που αποτρέπουν την επίτευξη των στόχων της οδηγίας και να μην τους υποστηρίζουν οικονομικά για την αλλαγή των γεωργικών πρακτικών τους. Τα μέτρα για την διατήρηση ή/και τη βελτίωση της κατάστασης των υδάτινων σωμάτων σύμφωνα με την οδηγία, πρέπει να αξιολογηθούν για την οικονομική αποτελεσματικότητά τους, ενώ 'δυσανάλογες' δαπάνες θα πρέπει να αποτραπούν.

19 22 COM(2003) 499 final

20 Για περισσότερες πληροφορίες απευθυνθείτε 'Structural Funds in an Enlarged EU. Learning from the Past – Looking to the Future', Μάιος 2003,

<http://www.panda.org/downloads/europe/mtefinalmay2003.pdf>

21 Odense, Shannon, Ribble, Mosel-Sarre, Scheldt, Cecina, Tevere, Pinios, Jucar, Guadiana, Oulujoki, Neisse, Marne, Somos, and Suldalsvassdraget

22 Τα οικοσυστήματα υγρότοπων είναι οικολογικά και λειτουργικά σημαντικά στοιχεία του υδάτινου περιβάλλοντος. Θα μπορούσαν ενδεχομένως να διαδραματίσουν έναν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη της βιώσιμης διαχείρισης ΛΑΠ. Ενώ η οδηγία πλαίσιο δεν θέτει τους περιβαλλοντικούς στόχους για τους υγρότοπους, θα ωφελούνταν από τις υποχρεώσεις της οδηγίας για να προστατευθεί και να αποκατασταθεί η κατάσταση των υδάτων τους. Τα οριζόντια έγγραφα καθοδήγησης της ΕΚΣ αναπτύσσουν σχετικούς ορισμούς για τα υδάτινα σώματα, οι οποίοι επίσης εξετάζονται στα έγγραφα καθοδήγησης που σχετίζονται με τους υγρότοπους. Οι πιέσεις στους υγρότοπους (παραδείγματος χάριν φυσική τροποποίηση ή ρύπανση) μπορούν να ασκήσουν επίδραση στην οικολογική κατάσταση των υδάτινων σωμάτων. Τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ πρέπει να εξετάσουν τα μέτρα για να ρυθμιστούν τέτοιες πιέσεις, όπου πρέπει να εκπληρωθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι της οδηγίας. Σε ορισμένες περιστάσεις οι υγρότοποι μπορεί να είναι μέρος των βιώσιμων, οικονομικώς αποδοτικών και κοινωνικά αποδεκτών μηχανισμών, οι οποίοι βοηθούν στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της οδηγίας. Συγκεκριμένα, οι υγρότοποι μπορούν να μειώσουν τις επιδράσεις της ρύπανσης, να συμβάλουν στην ανακούφιση των επιδράσεων από τις ξηρασίες και τις πλημμύρες, να βοηθήσουν στην επίτευξη της βιώσιμης παράκτιας διαχείρισης και να προωθήσουν την επαναφόρτιση των υπόγειων νερών. Η σχέση των υγρότοπων στο πλαίσιο του προγράμματος μέτρων εξετάζεται στο οριζόντιο έγγραφο καθοδήγησης για τους υγρότοπους.

23 Η Συνθήκη Ramsar σχετικά με τους υγρότοπους (1971) τους καθορίζει ως περιοχές του έλους, του βάλτου ή του ύδατος, είτε φυσικού είτε τεχνητού, μόνιμου είτε προσωρινού, με νερό στατικό ή σε ροή, φρέσκο, υφάλμυρο, ή αλμυρό, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών θαλάσσιου ύδατος που έχουν βάθος λιγότερο από έξι μέτρα κατά τη φάση της άμπωτης.

24 Άλλες συνέπειες ήταν: μια Διεθνής Διάσκεψη υψηλού επιπέδου σχετικά με 'Την πρόληψη των κινδύνων των πλημμύρων με την ενσωμάτωση των κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών εκτιμήσεων' που πραγματοποιήθηκε στη Βουδαπέστη τον Δεκέμβριο του 2002. Στόχος της ήταν ο προσδιορισμός των στοιχείων για μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τις πλημμύρες. Η τελική κοινή δήλωση της διάσκεψης ανήγγειλε ότι 'μια νέα περιεκτική προσέγγιση στη

διαχείριση των πλημμύρων σε διεθνές επίπεδο, που υπονοεί την καλύτερη εναρμόνιση των πολιτικών ύδατος και των πρακτικών χρήσεων γης, όπως η προστασία του περιβάλλοντος και η συντήρηση της φύσης' απαιτείται, σε ένα πλαίσιο διεθνούς συνεργασίας. Επιπλέον, η προσέγγιση των σχεδίων διαχείρισης διεθνών ΛΑΠ αναγνωρίστηκε ως το βασικό στοιχείο για την πρόληψη και την προστασία από τις πλημμύρες, και τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ σύμφωνα με την οδηγία ως θεμελιώδες εργαλείο για την επίτευξη των στόχων.

Αργότερα, τον Φεβρουάριο του 2003, μια πανευρωπαϊκή διάσκεψη σχετικά με την 'πρόληπτική προστασία των πλημμύρων στην Ευρώπη' πραγματοποιήθηκε στη Βόννη (Γερμανία). Παρακολουθήθηκε από τους αντιπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των κρατών μελών και των υποψηφίων χωρών και ήταν ένα δεύτερο βήμα στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας. Τα συμπεράσματα της διάσκεψης που αναγνώρισαν το ρόλο της οδηγίας στην προστασία από τις πλημμύρες, στην πρόληψη και στο μετριασμό και υπογράμμισαν την ανάγκη για την ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για την προστασία των πλημμύρων σε άλλα πολιτικά πεδία, όπως είναι οι μεταφορές, η ναυτιλία, η αστική ανάπτυξη, η διαχείριση εκτάκτων αναγκών και η διατήρηση της φύσης.

Αν και αυτές οι συνεδριάσεις αναπτύχθηκαν παράλληλα με τη διαδικασία ΕΚΣ της οδηγίας, τα κύρια συμπεράσματά τους παρείχαν μια σημαντική εισαγωγή στο έγγραφο για τη διατύπωση των 'καλύτερων πρακτικών πρόληψης, προστασίας και μετριασμού των πλημμύρων'. Αυτή ήταν η κύρια συμβολή της διαδικασίας ΕΚΣ της οδηγίας στην ευρωπαϊκή πρωτοβουλία.

25 Διαθέσιμο στο κοινό στη διεύθυνση (CIRCA)

<http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/wfd.library>.

26 Το σύστημα Α για την τυπολογία διευκρινίζει τις τιμές μεγέθους για τα ποτάμια και τις λίμνες. Το μικρότερο μέγεθος για έναν τύπο ποταμού είναι 10 – 100km². Το μικρότερο μέγεθος για έναν τύπο λίμνης είναι 0,5 – 1km²

27 Μία προτεινόμενη προσέγγιση είναι: (α) να περιλάβει τα μικρά στοιχεία των επιφανειακών υδάτων ως τμήμα ενός παρακείμενου μεγαλύτερου υδάτινου σώματος της ίδιας κατηγορίας επιφανειακού ύδατος και του ίδιου τύπου, όπου είναι δυνατόν (β) όπου αυτό δεν είναι δυνατό, να διασκευάσει τα μικρά στοιχεία

των επιφανειακών υδάτων για τον προσδιορισμό τους, ως υδάτινα σώματα, σύμφωνα με τη σημασία τους στο πλαίσιο των σκοπών της οδηγίας (π.χ. οικολογική σημασία, σημασία των στόχων μιας προστατευόμενης περιοχής, σημαντικές δυσμενείς επιδράσεις σε άλλα επιφανειακά ύδατα στην περιοχή ΛΑΠ). Σε αυτή την περίπτωση, τα μικρά στοιχεία:(1) που ανήκουν στην ίδια κατηγορία και τύπο, (2) που επηρεάζονται από την ίδια κατηγορία και το ίδιο επίπεδο πίεσης και (3) που έχουν επιρροή σε ένα άλλο καλά-οριοθετημένο υδάτινο σώμα, μπορούν ίσως να ομαδοποιηθούν για αξιολόγηση και υποβολή εκθέσεων των σκοπών της οδηγίας. Και (γ) εκείνα τα μικρά στοιχεία των επιφανειακών υδάτων, που δεν προσδιορίζονται ως επιφανειακά υδάτινα σώματα, να τα προστατεύσει και όπου είναι απαραίτητο να τα βελτιώσει, στην έκταση που απαιτείται, για να επιτευχθούν οι στόχοι της οδηγίας για τα υδάτινα σώματα, τα οποία είναι άμεσα ή έμμεσα συνδεδεμένα (δηλ. εφαρμογή των απαραίτητων βασικών μέτρων ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 11) ".

28 Παράρτημα V 1.1 & 1.2

29 Είναι ένα πιο υψηλό επίπεδο συμμετοχής από τις διαβουλεύσεις. Η ενεργός συμμετοχή υπονοεί ότι οι συμμετέχοντες καλούνται να συμβάλουν ενεργά στη διαδικασία προγραμματισμού, με τη συζήτηση των προβλημάτων και συμβάλλοντας στη λύση τους.

30 Για περισσότερες πληροφορίες για τα τρέχοντα προβλήματα των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων που σχετίζονται με τη 'δημόσια συμμετοχή' στην εφαρμογή της οδηγίας δείτε 'τα αποτελέσματα μιας πανευρωπαϊκής έρευνας που πραγματοποιήθηκε από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα υδάτων διαβίωσης του WWF'. Αυτό παρέχει ένα στιγμιότυπο της προόδου κρατών μελών και των υποψηφίων χωρών στη μεταφορά και εφαρμογή της οδηγίας. Μπορείτε να απευθυνθείτε στην ακόλουθη διεύθυνση:

http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/policy_and_events/epo/initiatives/freshwater.cfm

31 Η διαδικασία 'Aarhus' και η εφαρμογή της στην ΕΕ ακολουθούν το εξής σύστημα:

1)Πρόσβαση στις πληροφορίες:Η προηγούμενη οδηγία με τίτλο 'Ελεύθερη πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες' (90/313-OJ L 158 της

23.06.1990) αντικαταστάθηκε τον Φεβρουάριο του 2003 από την οδηγία 'δημόσια πρόσβαση στις περιβαλλοντικές πληροφορίες' (2003/4-OJ L 41 14.02.2003), η οποία θα ακυρώσει την οδηγία του 1990 στις 14 Φεβρουαρίου 2005 (ημερομηνία της επίσημης συμμόρφωσης),

2) Δημόσια συμμετοχή: Τον Ιούνιο δημοσιεύθηκε η νέα οδηγία που προβλέπει τη δημόσια συμμετοχή για τη σύνταξη ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων σχετικά με το περιβάλλον (2003/35 OJ L 156, 25.06.2003). Τροποποιεί - όσον αφορά τη δημόσια συμμετοχή και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη- τις οδηγίες του Συμβουλίου 85/337/ΕΟΚ και 96/61/ΕΚ,

3) Πρόσβαση στη δικαιοσύνη: Η Επιτροπή δημοσίευσε ένα δεύτερο έγγραφο εργασίας σχετικά με την ανάπτυξη μιας πρότασης για την οδηγία σχετικά με την πρόσβαση στη δικαιοσύνη σε περιβαλλοντικά θέματα στις 22 Ιουλίου 2002 - καμία νομοθετική πρόταση δεν έχει εγκριθεί μέχρι τώρα.

32 Όταν τα δεδομένα δεν είναι αρκετά ικανοποιητικά να αξιολογήσουν τον πραγματικό αντίκτυπο, οι τεχνικές πρέπει να χρησιμοποιούν μόνο δεδομένα πιέσεων

33 Για τη σύνταξη των σημαντικών πιέσεων, προσδιορίζονται τα υδάτινα σώματα που θα διατρέξουν κίνδυνο και τα στοιχεία της κατάστασης (βιολογικής, ουσίες) τα οποία πρέπει να εξεταστούν στο πρόγραμμα ελέγχου

34 Απευθυνθείτε στο 'EEB Handbook on EU Water Policy under the Water Framework Directive', Ιανουάριος 2001

<http://www.eeb.org/publication/EEB%20Water%20Handbook%20Absolut%20Final%20001.pdf>

35 Απευθυνθείτε στις σελίδες 9-11 του 'An Assessment of actions taken by the EU to Implement the Water Framework Directive (WFD); Do they make the WFD work?' Μάιος 2003, Ευρωπαϊκό περιβαλλοντικό Γραφείο.

36 Η κατοχή περισσότερων ΙΤΥΣ ή ΤΥΣ από τα γνήσια και τα νόμιμα σημαίνει ότι λιγότερα υδάτινα σώματα θα φθάσουν στην 'καλή οικολογική κατάσταση' - επομένως θα υπάρξουν λιγότερες βελτιώσεις στα οικοσυστήματα του γλυκού νερού.

37 Αυτό θα μπορούσε να ερμηνευθεί για να ισχύσει από τις 22 Δεκεμβρίου 2000 μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου 2012

38 Για κάποιο παράξενο λόγο, το χρονικό διάστημα σε αυτό το διάγραμμα ροής δεν αρχίζει στο τέλος του 2000, όταν τέθηκε η οδηγία σε ισχύ, αλλά στο τέλος 2001. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για ημερομηνίες που σχετίζονται με στοιχεία της οδηγίας τα οποία πρέπει να εφαρμοστούν/να εξεταστούν πριν η οδηγία τεθεί σε ισχύ. Επομένως αυτό έχει επιπτώσεις στην προθεσμία για: (α) την ανάπτυξη των 'προσωρινών' μέτρων που αποτρέπουν περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης των υδατικών οικοσυστημάτων. Αυτό πρέπει να είχε ξεκινήσει στο τέλος του 2000, αλλά ως το 2000 δεν συμπεριλαμβανόταν. Πρέπει να έχει ξεκινήσει στην αρχή του 2001, το πρώτο έτος στο διάγραμμα ροής και (β) το έγγραφο καθοδήγησης που αφορά τις πληροφορίες και τις διαβουλεύσεις με το κοινό, την ενεργό συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών σε συνδυασμό με τη δημόσια συμμετοχή. Όπως στην παραπάνω περίπτωση, αυτό πρέπει να έχει αρχίσει στο τέλος του 2000, αλλά δεδομένου ότι το 2000 δεν συμπεριλαμβανόταν στην κλίμακα, επομένως πρέπει να ξεκινήσει στην αρχή του 2001, το πρώτο έτος σε αυτό το διάγραμμα ροής. Συγχρόνως, στο τέλος της περιόδου κατά τη διάρκεια της οποίας τα 'προσωρινά μέτρα αποτρέπουν την περαιτέρω επιδείνωση της κατάστασης των υδατικών οικοσυστημάτων' είναι επίσης λανθασμένος. Τελειώνει στο τέλος του 2009, όταν τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ πρόκειται να προετοιμαστούν, αλλά πρέπει να τελειώσει στο τέλος του 2012 όταν τα σχέδια διαχείρισης ΛΑΠ τεθούν σε λειτουργία

39 Τα κράτη μέλη πρέπει να το εξασφαλίσουν αυτό μέχρι το 2010: Η τιμολογιακή πολιτική των υδάτων ελέγχει τους χρήστες για να χρησιμοποιούν τους υδάτινους πόρους αποτελεσματικά και συμβάλλει στις διαφορετικές χρήσεις ύδατος για την ανάκτηση κόστους των 'υπηρεσιών ύδατος' που τέθηκαν σε ισχύ

40 Για να διαχωριστούν σε τουλάχιστον τρεις κατηγορίες: βιομηχανία, οικιακή χρήση και γεωργία.

41 Σελίδα 20 του κειμένου 'EEB Handbook on EU water policy under the Water Framework Directive', Ιανουάριος 2001,

<http://www.eeb.org/publication/EEB%20Water%20Handbook%20Absolut%20Final%20001.pdf>

42 Δείτε την αξιολόγηση ενεργειών που έγινε από την ΕΕ για την εφαρμογή της οδηγίας-πλαίσιο(WFD) 'Do they make the WFD work?', European Environmental Bureau,Μάιος 2003.

43Μια περίληψη των δεκαπέντε πιλοτικών προγραμμάτων είναι διαθέσιμη http://forum.europa.eu.int/Members/irc/env/wfd/library?l=/pilot_river_basin/originals/prbsproposals&vm=detailed&sb=Title.

44 Μπορείτε να βρείτε το έγγραφο ToRs στη διεύθυνση

[http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mqZfHgGOkriFFYkh2sWAGmwRGpZTFf-/YTYc1LR4ZmScFm-z6CnEV9gcO2f-YjPF/FmIf80tDc9dc1LZ-xjKgGm3xkHf-o0xZ/6Sflvx_d7xHa64kE6tVUo-](http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mqZfHgGOkriFFYkh2sWAGmwRGpZTFf-/YTYc1LR4ZmScFm-z6CnEV9gcO2f-YjPF/FmIf80tDc9dc1LZ-xjKgGm3xkHf-o0xZ/6Sflvx_d7xHa64kE6tVUo-TtGV6/Terms%20of%20Ref%20%287th%20April%20%2003%29.doc)

[TtGV6/Terms%20of%20Ref%20%287th%20April%20%2003%29.doc](http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mqZfHgGOkriFFYkh2sWAGmwRGpZTFf-/YTYc1LR4ZmScFm-z6CnEV9gcO2f-YjPF/FmIf80tDc9dc1LZ-xjKgGm3xkHf-o0xZ/6Sflvx_d7xHa64kE6tVUo-TtGV6/Terms%20of%20Ref%20%287th%20April%20%2003%29.doc). Η διαδικασία ελέγχου των πιλοτικών προγραμμάτων εξελίσσεται συνέχεια env-wfd-circa@cec.eu.int

45 Μπορείτε να βρείτε μια επισκόπηση των εγγράφων καθοδήγησης που εξετάζονται από τις πιλοτικές ασκήσεις στη διεύθυνση

[http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mqZfHgGOkriFFYkh2sWAGmwRGpZTFf-/YTYc1LR4ZmScFm-z6CnEV9gcO2f-YjPF/FmIf80tDc9dc1LZ-xjKgGm3xkHf-o0xZ/6Sflvx_d7xHa64kE6tVUo-](http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mqZfHgGOkriFFYkh2sWAGmwRGpZTFf-/YTYc1LR4ZmScFm-z6CnEV9gcO2f-YjPF/FmIf80tDc9dc1LZ-xjKgGm3xkHf-o0xZ/6Sflvx_d7xHa64kE6tVUo-TtGV6/Terms%20of%20Ref%20%287th%20April%20%2003%29.doc)

[TtGV6/Terms%20of%20Ref%20%287th%20April%20%2003%29.doc](http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mqZfHgGOkriFFYkh2sWAGmwRGpZTFf-/YTYc1LR4ZmScFm-z6CnEV9gcO2f-YjPF/FmIf80tDc9dc1LZ-xjKgGm3xkHf-o0xZ/6Sflvx_d7xHa64kE6tVUo-TtGV6/Terms%20of%20Ref%20%287th%20April%20%2003%29.doc)

46 Η διαδικασία ελέγχου της πιλοτικής άσκησης εξελίσσεται συνεχώς.

47 Όπως δηλώνεται στην έκθεση προόδου του πιλοτικού προγράμματος Ribble, Ιούλιος 2003

48 Για περισσότερες πληροφορίες για τα τρέχοντα προβλήματα των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων που σχετίζονται με τη δημόσια συμμετοχή στα πλαίσια εφαρμογής της οδηγίας βλέπε 'Results of a pan-European survey carried out by the WWF European Living Waters Programme'. Αυτό παρέχει ένα σιγμιότυπο της 'προόδου' των κρατών μελών της ΕΕ και των υπό ένταξη χωρών στη μετάθεση και εφαρμογή της οδηγίας. Μπορεί να εντοπιστεί στην ακόλουθη διεύθυνση ιστοσελίδας:

http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/policy_and_events/epo/initiatives/freshwater.cfm

49 Αυτό το είδος πληροφοριών είναι δύσκολο να αποκτηθεί, αλλά δείτε την έκθεση του WWF 'Promoting the socio-economic benefits of Natura 2000', η

οποία περιλαμβάνει διάφορες μελέτες επάνω στην κοινωνικοοικονομική αξία των προστατευόμενων περιοχών που εξαρτώνται από το νερό.

http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/policy_and_events/epo/initiatives/natura_2000.cfm#pubs

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 'Economics and the Environment – The Implementation Challenge of the Water Framework Directive', Produced by Working Group 2.6 – WATECO.
- 'Identification of Water Bodies - Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive', Produced by Working Group on Water Bodies.
- 'Analysis of Pressures and Impacts - Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive', Produced by Working Group 2.1 – IMPRESS.
- 'Identification and Designation of Heavily Modified and Artificial Water Bodies - Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive', Produced by Working Group 2.2 – HMWB.
- 'Transitional and Coastal Waters – Typology, Reference Conditions and Classification Systems - Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive', Produced by Working Group 2.4 – COAST.
- 'Towards a Guidance on Establishment of the Intercalibration Network and the Process on the Intercalibration Exercise - Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive', Produced by Working Group 2.5 – Intercalibration.
- 'Public Participation in Relation to the Water Framework Directive - Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive', Produced by Working Group 2.9 – Public Participation.
- 'Implementing the Geographical Information System Elements (GIS) of the Water Framework Directive', Produced by Working Group 3.1 – GIS.
- 'Tips and Tricks' for Water Framework Directive Implementation, March 2004.
- 'Planning Processes - Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive', Produced by Working Group 2.9 – Planning

Processes.

- 'Monitoring under the Water Framework Directive', Produced by Working Group 2.7 – Monitoring.
- 'Rivers and Lakes – Typology, Reference Conditions and Classification Systems', Produced by Working Group 2.3 – REFCOND.
- 'Summary of proposals for pilot river basins submitted by member states', June 2003.
- 'Proposal for a directive of European parliament and of council on the protection of groundwater against pollution', COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES Brussels, 19.9.2003, COM(2003) 550 final, 2003/0210 (COD).
- 'The challenge of public participation', Erik Mostert, Delft University of Technology, RBA Centre (Centre for Research on River Basin Administration, Analysis and Management).
- 'Public Information and Consultation with Regard to Management Plans and Programmes of measures under the Water Framework Directive', ad-hoc Working Group of the subcommittees on legal and technical implementation of the Water Framework Directive in Germany/German Joint Water Commission of the Federal Länder (LAWA).
- EEB Handbook on EU Water Policy under the Water Framework Directive, By Dr Klaus Lanz (International Water Affairs) and Stefan Scheuer (EEB), January 2001, The European Environmental Bureau (EEB).
- Eurobarometer 58.0, 'The attitudes of Europeans towards the environment', The European Opinion Research Group (EORG 'Public Opinion Analysis' December 2002.
<http://europa.eu.int/comm/environment/barometer/>
- 'EEB Handbook on EU Water Policy under the Water Framework Directive, January 2001',

<http://www.eeb.org/publication/EEB%20Water%20Handbook%20Absolut%20Final%202001.pdf>

- 'WWF's Water and Wetland Index: Critical issues in water policy across Europe, November 2003',
http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/freshwater/initiatives/wwi/phase2.cfm
- 'Carrying forward the Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive - Progress and work programme for 2003 and 2004' [Final draft version 5.0] available at
http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mwZcH8GFkflIfcYfh3suALmhR9pI10fD/c9dc4Go2XjTdS4kfQ4mGr0gb9D_0cwPq/RjNh7c0H8WVHgZtIYyhGgojLHf-YFfb/5C_CbxhtGhDWPN/3%20-%20%20final%20draft%20strategy%202003_2004%20%28version%205.0%2.doc
- 'Explanatory memorandum' of the European Commission's original proposal for the WFD, COM (97) 49 final of 26.02.1997
- 'Water Framework Directive (2000/60/EC), Legal interpretation, of the 'No deterioration in status' duty of Member States', The Royal Society for the Protection of Birds, 20 October 2001 and 'WWF Position paper on the Article 4(1) - 'No-deterioration duty' of the European Community Water Framework Directive (2000/60/EC)', June 2003,
http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/policy_and_events/epo/initiatives/freshwater.cfm
- 'WWF response to the European Commission's Working Document: The Water Framework Directive (WFD) and tools within the Common Agricultural Policy (CAP) to support its implementation', April 2003.
- 'Structural Funds in an Enlarged EU. Learning from the Past - Looking to the Future', May 2003,
<http://www.panda.org/downloads/europe/mtefinalmay2003.pdf>
- 'Results of a pan-European survey carried out by the WWF European Living Waters Programme.'
- 'An Assessment of actions taken by the EU to Implement the Water Framework Directive (WFD); Do they make the WFD work?' Máioç 2003,EEB .

- WWF report 'Promoting the socio-economic benefits of Natura 2000',
http://www.panda.org/about_wwf/where_we_work/europe/what_we_do/policy_and_events/epo/initiatives/natura_2000.cfm#pubs
- Πλήρης ανάκτηση κόστους νερού στην Οδηγία 2000/60',
Δ.Ασημακόπουλος Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Σχολή Χημικών Μηχανικών.
- Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων, Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L 327 της 22/12/2000 σ. 0001 - 0073.
- http://forum.europa.eu.int/irc/Download/kietAgJDmfGUXjGZHpGuTRfUzMyugJqK/yxRqRfEtKHf9z04g6BtiYVNtD4GRcD2r/6RjYM_V/WFD-EN.pdf
- CIRCA) <http://forum.europa.eu.int/Public/irc/env/wfd.library>.
- http://forum.europa.eu.int/Members/irc/env/wfd/library?l=/pilot_river_basin/originalsprbsproposals&vm=detailed&sb=Title.
- ToRs document at
http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mqZfHgGOkriFFYkh2sWAGmwRGpZTFf-/YTYc1LR4ZmScFm-z6CnEV9gcO2f-YjPF/FmIf80tDc9dc1LZ-xjKgGm3xkHf-o0xZ/6Sflvx_d7xHa64kE6tVUo-TtGV6/Terms%20of%20Ref%20%287th%20April%20%2003%29.doc.
- http://forum.europa.eu.int/irc/Download/mqZfHgGOkriFFYkh2sWAGmwRGpZTFf-/YTYc1LR4ZmScFm-z6CnEV9gcO2f-YjPF/FmIf80tDc9dc1LZ-xjKgGm3xkHf-o0xZ/6Sflvx_d7xHa64kE6tVUo-TtGV6/Terms%20of%20Ref%20%287th%20April%20%2003%29.doc